

มาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
:กรณีศึกษาการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์

นางสาวณัฐยา ธีรานุกวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายการเงินและภาษีอากร

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

TAX INCENTIVES AND PRIVILEGES FOR GREEN BUSINESS
: THE CASE STUDY OF ORGANIC SWINE PRODUCTION.

MISS NATTAYA TEERANUWAT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Finance and Tax Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

มาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อส่งเสริม

ให้เกิดธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาการ

ดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์

โดย

นางสาวณัฐญา ธีรานุกวัฒน์

สาขาวิชา

กฎหมายการเงินและภาษีอากร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร. เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.ศักดา รัตนกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ประภาศ คงเอียด)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ประเสริฐสุข จามรมาน)

ณัฐยา ธีรานูวัฒน์ : มาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม :กรณีศึกษาการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์. (TAX INCENTIVES AND PRIVILEGES FOR GREEN BUSINESS : THE CASE STUDY OF ORGANIC SWINE PRODUCTION.) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อ.ดร.เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล, 210 หน้า.

ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น การทำเกษตรกรรมเป็นหนึ่งในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดมลพิษและสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการทำฟาร์มสุกรที่ก่อให้เกิดมลพิษทั้งทางน้ำและทางอากาศอันเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดภาวะโลกร้อน เนื่องจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการเลี้ยงสัตว์อย่างหนาแน่น แม้ว่าที่ผ่านมาได้มีการใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อควบคุมจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากแหล่งกำเนิดมลพิษเหล่านี้ แต่การใช้กฎหมายเชิงบังคับและควบคุมยังขาดประสิทธิภาพ

มาตรการทางการคลังหรือเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เป็นอีกหนึ่งมาตรการที่จะช่วยเสริมการใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการใช้กลไกด้านราคาประกอบกับการสร้างแรงจูงใจต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตและพฤติกรรมผู้บริโภคให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมให้เลี้ยงสุกรรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยการใช้มาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ แต่การนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์โดยเฉพาะมาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่มีอยู่ในกฎหมายเพื่อการส่งเสริมให้เกิดการทำธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมาปรับใช้กับธุรกิจฟาร์มสุกรนั้นยังมีปัญหาด้านหลักเกณฑ์และความไม่เหมาะสม ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้นำเสนอการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ที่มีอยู่ในต่างประเทศได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศจีน และประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการทางภาษี รวมถึงการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์และเกษตรอินทรีย์ต่อไป ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษีต่างๆ แล้วพบว่า หากนำมาตรากรเหล่านี้มาใช้ ก็จะทำให้เกิดธุรกิจฟาร์มสุกรและการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

สาขาวิชากฎหมายการเงินและภาษีอากร ลายมือชื่ออนิสิต

ปีการศึกษา...2554..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5385980734 : MAJOR FINANCE AND TAX LAW

KEYWORDS : TAX / FISCAL MEASURE / ECONOMIC INSTRUMENTS / TAX
INCENTIVES / GREEN BUSINESS

NATTAYA TEERANUWAT : TAX INCENTIVES AND PRIVILEGES FOR GREEN
BUSINESS : THE CASE STUDY OF ORGANIC SWINE PRODUCTION.
ADVISOR : AUAAREE ENGCHANIL, 210 pp.

The environmental problems and the climate change have been severer than the past. The agriculture is an economic activity which causes the pollution and the environmental problems, especially the swine farms making both air and water pollution that are the causes of global warming because the greenhouse gas released from livestock. Although some environmental laws have been promulgated in order to restrict the environmental problems from the farms, the law enforcement is inefficient.

Fiscal measure or Economic Instruments is a measure promoting the enforcement of the environmental laws more efficient. It is the price mechanism that encourages both the producers and the consumers to convert their production and their consumption behavior to be more environmentally friendly and sustainable growth , especially for the swine farms. It is necessary to support the farmers to switch their farms to be organic by giving them the fiscal measures and legal advantages. However, in Thailand, there are problems and inappropriate to apply the fiscal measures and legal advantages which are environmentally friendly to the swine farms. Therefore, the writer presents the fiscal incentive which is beneficial to the organic agriculture of The United States of America, China, and Philippines to display the models of fiscal measures and further advantages suitable to the swine organic farms and any other organic agriculture. In this thesis, it is found that if these measures have been applied, a number of the swine farms and the organic agriculture, which are environmentally friendly, will be increased.

Field of Study : Finance and Tax Laws..... Student's Signature.....

Academic Year : 2011..... Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเนื่องด้วยความกรุณาของ คณาจารย์และบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายท่าน ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ช่วยชี้แนะแนวทาง ให้ความเห็นคำแนะนำในการจัดทำและแก้ไขวิทยานิพนธ์มาโดยตลอดจนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ประภาศ คงเอียด ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และเสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ความรู้ทางด้านภาษา ให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางในการศึกษา หาข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประเสริฐสุข จามรมาน รองผู้อำนวยการองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) ที่กรุณารับ เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แม้ว่าท่านจะมีภารกิจมากมาย และยังให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรสาขากฎหมายการเงินและภาษีอากรที่ช่วย แนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณรุ่นพี่เพื่อนๆ และรุ่นน้อง คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำและกำลังใจที่ดีเสมอมา โดยเฉพาะคุณกรรณทิพย์ ชูพันธุ์ รุ่นน้องของข้าพเจ้าที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และเพื่อนร่วมรุ่นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีส่วนช่วยเหลือและ ผลักดันให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณท่านผู้พิพากษา ปิติ โพธิวิจิตร รุ่นพี่ และอดีตอาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งข้าพเจ้าให้ความเคารพ ที่ได้ เสียสละเวลาให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ในหลายๆ ด้าน

ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จลุล่วงได้ หากผู้เขียนไม่ได้รับการสนับสนุน และกำลังใจที่ดีจากครอบครัวของข้าพเจ้า โดยเฉพาะบิดามารดา ที่คอยอบรมสั่งสอนเลี้ยงดู ข้าพเจ้าอย่างดีเสมอมา คอยสนับสนุนทั้งกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ในการศึกษาเล่าเรียน มาโดยตลอด

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ สนใจศึกษาไม่มากนักน้อย ประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบให้บิดามารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยดี หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญภาพ.....	ฑ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	5
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	
2.1 ธุรกิจฟาร์มสุกร.....	7
2.1.1 สภาวะทั่วไปของธุรกิจฟาร์มสุกร.....	8
2.1.2 ขนาดและประเภทของการเลี้ยงสุกร.....	10
2.1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร.....	11
2.1.4 ที่มาและผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากฟาร์มสุกร.....	14
1) มลพิษทางน้ำ.....	14
2) มลพิษทางอากาศ.....	16
3) มลพิษทางเสียง.....	18
2.2 กฎหมายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจฟาร์มสุกร.....	20
2.2.1 แผนนโยบายแห่งรัฐ.....	20
2.2.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535.....	24
2.2.3 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.....	25

2.2.4 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกร ของประเทศไทย พ.ศ. 2542.....	26
2.3 การดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์.....	27
2.3.1 นโยบายส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ของรัฐ.....	28
2.3.2 แนวคิดและหลักการปศุสัตว์อินทรีย์.....	29
2.3.3 แนวทางการทำฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์.....	32
2.3.4 มาตรฐานและการรับรองมาตรฐาน.....	33
2.3.5 ข้อกำหนดของการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์ตาม มาตรฐานของประเทศไทย.....	35
2.3.6 ประโยชน์ของปศุสัตว์อินทรีย์.....	36
2.3.7 ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบ ปศุสัตว์อินทรีย์.....	37
บทที่ 3 มาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดธุรกิจ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และภาวะภาษีของธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์	
3.1 แนวคิดการใช้มาตรการทางภาษีและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการ แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	40
3.1.1 หลักการและแนวคิดในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกันของ ประชาคมโลก.....	40
3.1.1.1 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน.....	41
3.1.1.2 หลักการป้องกันล่วงหน้า.....	44
3.1.1.3 หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย.....	46
3.1.1.4 หลักการผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย.....	49
3.1.1.5 หลักการว่าด้วยความรับผิดชอบและการชดเชยเยียวยา.....	50
3.1.1.6 หลักการเปิดเผยข้อมูล.....	51
3.1.2 เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์กับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	52
3.1.2.1 หลักการนำมาตรการทางเศรษฐศาสตร์มาปรับใช้.....	53
3.1.2.2 ลักษณะที่ดีของมาตรการทางเศรษฐศาสตร์.....	54
3.1.2.3 ประเภทของเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์.....	56
1) เครื่องมือด้านการเงินการคลัง (Fiscal and Financial Tools)....	56

2) เครื่องมือทางการตลาด (Marketable Tools).....	60
3) เครื่องมือเสริมสร้างแรงจูงใจ.....	62
3.1.3 มาตรการทางภาษี.....	64
3.1.3.1 แนวคิดทฤษฎีภาษีอากร.....	64
ก) แนวคิดและที่มาของทฤษฎีภาษีอากร.....	64
ข) ความหมายและวัตถุประสงค์หลักของการจัดเก็บภาษีอากร.....	64
ค) หลักการบริหารภาษีอากรที่ดี.....	68
3.1.3.2 การใช้มาตรการทางภาษีในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	70
ก) การใช้ภาษีสิ่งแวดล้อม (Emission Tax).....	71
ข) การใช้อัตราภาษีที่แตกต่าง (Tax Differentiation)	71
ค) การใช้มาตรการจูงใจทางภาษี (Tax Incentives)	71
3.2 มาตรการส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมกับธุรกิจฟาร์มสุกร ปศุสัตว์อินทรีย์.....	73
3.2.1 โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM).....	73
3.2.1.1 ลักษณะของโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM).....	75
3.2.1.2 หลักเกณฑ์การได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามโครงการกลไก การพัฒนาที่สะอาด (CDM).....	76
3.2.1.3 สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM).....	80
3.2.2 สิทธิประโยชน์ทางภาษีของธุรกิจการเลี้ยงสัตว์ตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520.....	81
ก) สิทธิและประโยชน์ด้านภาษีอากร ในกรณีทั่วไป.....	81
ข) นโยบายส่งเสริมการลงทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)สำหรับกิจการที่ให้การส่งเสริมเป็นพิเศษ.....	82
3.2.2.1 หลักเกณฑ์การได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการลงทุน (BOI).....	83
3.2.2.2 สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (BOI).....	83
3.3 ภาระทางภาษีของผู้ประกอบธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์.....	84

3.3.1 ภาษีเงินได้.....	84
3.3.1.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี.....	84
3.3.1.2 ฐานภาษี.....	86
3.3.1.3 อัตราภาษี.....	88
3.3.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน.....	90
3.3.2.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี.....	90
3.3.2.2 ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษี.....	91
3.3.2.3 อัตราภาษี.....	92
3.3.3 ภาษีบำรุงท้องที่.....	93
3.3.3.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี.....	94
3.3.3.2 ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษี.....	94
3.3.3.3 อัตราภาษี.....	95
3.3.4 ภาษีศุลกากร.....	95
3.3.4.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีศุลกากร.....	96
3.3.4.2 ความรับผิดในอันจะต้องเสียค่าภาษีศุลกากร.....	97
3.3.4.3 ฐานภาษีและอัตราภาษีศุลกากร.....	97

**บทที่ 4 มาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ในการจูงใจสำหรับ
ฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ในต่างประเทศ**

4.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	99
4.1.1 บททั่วไป.....	100
1) ภาพรวมและแนวโน้มตลาดสินค้าอินทรีย์.....	100
2) การผลิตสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์และเกษตรอินทรีย์.....	101
3) กฎระเบียบและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์.....	101
4.1.2 มาตรการทางภาษี.....	102
4.1.2.1 ผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทางภาษี.....	103
4.1.2.2 สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้รับ.....	103
4.1.2.3 หลักเกณฑ์การขอรับสิทธิประโยชน์.....	103
4.1.3 มาตรการส่งเสริมอื่นๆ.....	104
4.2 ประเทศจีน.....	104

4.2.1 บททั่วไป.....	104
1) ภาพรวมและแนวโน้มตลาดสินค้าอินทรีย์.....	106
2) การผลิตสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์และเกษตรอินทรีย์.....	106
3) กฎระเบียบและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์.....	107
4.2.2 มาตรการทางภาษี.....	108
4.2.2.1 ผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทางภาษี.....	108
4.2.2.2 สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้รับ.....	108
4.2.2.3 หลักเกณฑ์การขอรับสิทธิประโยชน์.....	109
4.2.3 มาตรการส่งเสริมอื่นๆ.....	109
4.3 ประเทศฟิลิปปินส์.....	110
4.3.1 บททั่วไป.....	110
1) ภาพรวมและแนวโน้มตลาดสินค้าอินทรีย์.....	111
2) การผลิตสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์และเกษตรอินทรีย์.....	111
3) กฎระเบียบและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์.....	112
4.3.2 มาตรการทางภาษี.....	112
4.3.2.1 ผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทางภาษี.....	113
4.3.2.2 สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้รับ.....	113
4.3.2.3 หลักเกณฑ์การขอรับสิทธิประโยชน์.....	114
4.3.3 มาตรการส่งเสริมอื่นๆ.....	114
บทที่ 5 วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการนำมาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้สำหรับฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์	
5.1 ปัญหาการใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกร.....	116
5.2 การนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมาใช้กับธุรกิจฟาร์มสุกร.....	119
5.2.1 ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. กับธุรกิจฟาร์มสุกร.....	120
5.2.2 แนวโน้มการปรับปรุงแก้ไขและการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ.	122

5.3 ปัญหาการขอรับสิทธิประโยชน์ตามมาตราจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อการส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในประเทศไทย.....	125
5.3.1 โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM)	125
5.3.2 กิจการเลี้ยงสัตว์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (BOI)	128
5.4 แนวทางการปรับปรุงรูปแบบของมาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆเพื่อ ส่งเสริมธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์.....	128
5.4.1 ภาษีเงินได้.....	129
ก) ภาษีเงินได้นิติบุคคล.....	129
ข) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	130
5.4.2 ภาษีศุลกากร.....	132
5.4.3 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน.....	133
5.4.4 ภาษีบำรุงท้องที่.....	134
5.4.5 มาตรการส่งเสริมด้านอื่นๆ.....	135
5.5 ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดจากการดำเนินการตามมาตราจูงใจทางภาษีและ สิทธิประโยชน์ต่างๆ ในประเทศไทย.....	139
บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุป.....	140
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	144
รายการอ้างอิง.....	150
ภาคผนวก.....	156
ภาคผนวก ก.....	157
ภาคผนวก ข.....	172
ภาคผนวก ค.....	182
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	210

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางแสดงค่ามาตรฐานควบคุมน้ำทิ้งที่ปล่อยจากฟาร์มสุกร.....	25
2	ตารางปริมาณก๊าซเรือนกระจกและค่าศักยภาพในการทำให้โลกร้อน.....	78

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ภาพแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	44
2	การจัดทำโครงการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร ภายใต้กลไกการพัฒนา ที่สะอาด.....	79

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตการดำรงเผ่าพันธุ์ของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบนโลกต่างต้องพึ่งพาอาศัยสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ ระบบนิเวศวิทยาต่างๆ ที่มีอยู่อย่างสมดุลช่วยให้ทุกชีวิตบนโลกนี้ดำรงอยู่ได้ มนุษย์หาอาหารจากการล่าสัตว์ ปลูกพืช เก็บผักผลไม้ซึ่งเป็นผลผลิตที่ได้จากธรรมชาติเพื่อการบริโภค มีเครื่องนุ่งห่มไว้ห่อหุ้มร่างกาย ไว้ป้องกันอากาศหนาว และป้องกันอันตรายจากสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ผลผลิตจากธรรมชาติมาถักทอเป็นเสื้อผ้าไว้สวมใส่ เมื่อเจ็บป่วยไม่สบายก็ใช้สมุนไพรที่มีอยู่ในธรรมชาติรักษาโรคโดยไม่ต้องใช้เงินจ่ายซื้อของเลย ใช้วัสดุธรรมชาติตามพื้นที่ต่างๆ กันในการสร้างที่อยู่อาศัยไว้หลบภัยและเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจอย่างปลอดภัย ด้วยวิถีชีวิตในลักษณะดังกล่าว ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จึงเพียงพอสำหรับทุกชีวิตและไม่เสียสมดุลตามธรรมชาติ เนื่องจากธรรมชาติสามารถฟื้นตัวได้อยู่ตลอดเวลา

แต่เมื่อมาถึงยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมนานาประเทศทั่วโลกต่างแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ประเทศกลุ่มสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น ที่กลายเป็นผู้ใช้ทรัพยากรและปล่อยมลพิษเป็นอันดับต้นๆ ไม่ว่าจะเป็พลังงานจากฟอสซิล เช่น น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน แร่ และทรัพยากรต่างๆ ที่มีค่าในทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไปซึ่งต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานกว่าธรรมชาติจะสร้างขึ้นมาทดแทนใหม่ได้ จากเดิมที่มนุษย์พึ่งพาปัจจัยสี่จากธรรมชาติแบบพอเพียงไม่เบียดเบียนธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันการดำเนินชีวิตของมนุษย์นอกจากจะใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองแล้ว ยังเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศในธรรมชาติไปพร้อมๆ กันด้วย อันเป็นผลมาจากการขยายหน่วยการผลิตให้ใหญ่ขึ้นเพื่อรองรับการอุปโภคบริโภคของมนุษย์ เช่น การผลิตอาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ล้วนแล้วแต่มีใช้การดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาธรรมชาติอีกต่อไป ยกตัวอย่างในด้านของภาคอุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่ง กระบวนการผลิตย่อมต้องใช้เชื้อเพลิงในยานพาหนะที่ใช้ขนส่งสินค้า มีการเผาไหม้เชื้อเพลิงเกิดเป็นมลพิษขึ้นสู่ชั้นบรรยากาศ หรือในโรงงานอุตสาหกรรม กระบวนการผลิตย่อมมีของเสียที่ปล่อยออกมาทำให้เกิดมลพิษไม่ว่าจะเป็นทางอากาศหรือทางน้ำก็ตาม ภาคเกษตรกรรมเองก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการทำเกษตรกรรมที่เกษตรกรเน้นการเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น ใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช รวมทั้งสารเคมีต่างๆ ในการทำการเกษตรมากขึ้น ส่งผลให้สภาพของดินเปลี่ยนแปลงไป ไม่เป็นไปตามวัฏจักรการหมุนเวียนแร่ธาตุในดินอย่างที่เคยเป็นมาตามธรรมชาติ และเมื่อฝนตกทำให้มีการชะล้างหน้าดินลงสู่แหล่ง

น้ำส่งผลต่อสัตว์น้ำและชาวบ้านในพื้นที่ใกล้เคียงทำให้สารพิษ สารเคมี แพร่กระจายสู่ธรรมชาติ หรือการทำปศุสัตว์แบบเข้มข้น ซึ่งหมายถึงการเลี้ยงสัตว์อย่างหนาแน่น โดยอาศัยปัจจัยการผลิตจำนวนมากทั้ง น้ำ เชื้อเพลิง สารเคมี ยาปฏิชีวนะ ด้วยพื้นที่เลี้ยงสัตว์ที่จำกัด กักขังสัตว์ไม่ได้ เคลื่อนไหวโดยธรรมชาติของสัตว์ที่ควรจะเป็น ทำให้เกิดของเสียจำนวนมากจากการเลี้ยงสุกร อย่างหนาแน่นเกิดการหมักหมมกลายเป็นก๊าซมีเทน ซึ่งเป็นก๊าซที่ทำให้เกิดภาวะเรือนกระจก มากกว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ถึง 21 เท่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหลายทั้งภาคอุตสาหกรรม และเกษตรกรรม รวมทั้งระดับครัวเรือนที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ นำมาซึ่งผลกระทบต่อภาวะโลกร้อนและภัยธรรมชาติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วมอย่างหนักในประเทศปากีสถาน คลื่นความร้อนที่รุนแรงจนเกิดไฟป่าลุกลามอย่างกว้างขวางในประเทศรัสเซีย และน้ำท่วมยาวนานรวมทั้งดินถล่มที่ประเทศจีน คลื่นยักษ์ซึนามิที่ญี่ปุ่น หรือแม้กระทั่งประเทศไทยเอง ที่ต้องประสบกับมหาอุทกภัยที่สร้างความเสียหายอย่างมาก โดยทั้งหมดนี้ไม่ได้เกิดจากธรรมชาติเป็นผู้กระทำแต่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง ที่เป็นเหตุให้ "โลกอาละวาด" หนทางเดียวที่จะช่วยบรรเทาภัยธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ ก็คือลดการใช้ทรัพยากร ลดการปล่อยมลพิษ และมุ่งสู่วิถีทางแห่งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมกันโดยเร็วที่สุด

ซึ่งปัจจุบันนี้ประเทศที่กำลังพัฒนามีส่วนในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทั้งที่มีอยู่ในประเทศและการนำเข้าจากต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าให้สามารถทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศที่กำลังพัฒนานับตั้งแต่การเริ่มวางแผนนโยบายการพัฒนาประเทศ ซึ่งในการวางแผนนโยบายเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ ต่างมุ่งเน้นพัฒนาประเทศด้วยแรงขับเคลื่อนจากภาคอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการลงทุน อันทำให้เกิดนิคมอุตสาหกรรมและโรงงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรวดเร็ว แม้ว่าเม็ดเงินลงทุนในภาคอุตสาหกรรมจะทำให้ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ของประเทศสูงขึ้น แต่ตัวเลขดังกล่าวไม่ได้ส่งผลให้ประเทศไทยมีความร่ำรวยมากขึ้น เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วเงินลงทุนเหล่านั้นเมื่อนำมาลงทุนในประเทศไทย หากผลประโยชน์มีกำไรจะถูกส่งกลับไปยังประเทศที่นำเงินมาลงทุนและไม่ต้องเสียภาษีให้กับประเทศไทยเลย เนื่องจากได้รับสิทธิประโยชน์จากการลงทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน

ในอีกด้านหนึ่ง การทำเกษตรกรรมอย่างเข้มข้น ทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และทำประมง เพื่อผลิตอาหารสำหรับการบริโภคในประเทศและเพื่อการส่งออก นำมาซึ่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่น้อยไปกว่าภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากต้องอาศัยปัจจัยการผลิต เช่น น้ำ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และสารเคมีจำนวนมากสำหรับการผลิตอย่างเข้มข้นเพื่อให้ได้ผลผลิตในปริมาณมากที่สุด เมื่อเริ่มเกิดผลกระทบจากการทำลายสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการเกษตร จึงได้มีการตรากฎหมาย

สิ่งแวดล้อมที่ให้ความคุ้มครองและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งใช้เป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และในระดับครัวเรือน คือพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ธุรกิจฟาร์มสุกรก็เป็นอีกหนึ่งในกิจกรรมการเกษตร ที่มีส่วนก่อให้เกิดมลพิษโดยเฉพาะทางน้ำ ฟาร์มสุกรจึงเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งต้องจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยน้ำลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะด้วย ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มสุกรต้องใช้งบลงทุนในการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย มีภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้นอันนอกเหนือจากค่าวัตถุดิบอาหารสัตว์และค่ายาเคมีต่างๆ ที่มีราคาเพิ่มสูงขึ้นทุกวัน อีกทั้งการเกิดโรคระบาดในปัจจุบันที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้สุกรล้มตายเป็นจำนวนมาก จึงเป็นการยากที่จะทำให้เกษตรกรปฏิบัติตามกฎระเบียบดังกล่าวได้ ดังนั้นจึงควรนำมาตรการต่างๆ เพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการเห็นความสำคัญของการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าการใช้มาตรการสั่งการควบคุม ซึ่งการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น การเก็บภาษีมลพิษ การสนับสนุนทางการเงิน ระบบมัดจำค้ำเงิน การยกเว้นภาษี การกำหนดอัตราภาษีที่แตกต่าง เป็นต้น ซึ่งกำลังเป็นที่สนใจของหลายๆ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ในการนำไปใช้และได้ผลในทางที่ดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งยังสอดคล้องกับหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายและหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกด้วย ซึ่งเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มีความเหมาะสมสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกร เพื่อให้ธุรกิจฟาร์มสุกรเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงน่าจะมีแรงจูงใจในการสนับสนุนการดำเนินธุรกิจประเภทนี้ มากกว่ามาตรการสั่งการและควบคุมโดยกฎหมายสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น จึงถึงเวลาจำเป็นที่ธุรกิจฟาร์มสุกรและการทำเกษตรกรรม จะต้องได้รับการส่งเสริมในการปรับเปลี่ยนสู่การดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปราศจากการใช้สารเคมี อาศัยปัจจัยการผลิตจากภายนอกให้น้อยที่สุด มีพื้นที่เลี้ยงสัตว์ที่กว้างพอเพื่อลดความหนาแน่น และลดการปล่อยก๊าซมีเทนจากสุกร แนวทางการผลิตดังกล่าว คือ เกษตรอินทรีย์หรือในระบบการเลี้ยงสัตว์เรียกว่า ปศุสัตว์อินทรีย์ ซึ่งอาศัยหลักการเดียวกัน คือ การผลิตที่พึงพาธรรมชาติ ระบบนิเวศที่กลมกลืน ปราศจากการใช้สารเคมีและพืชตัดแต่งพันธุกรรม มีการจัดการมลพิษในฟาร์มที่ดี ซึ่งเกษตรอินทรีย์ในปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่คนที่รักสุขภาพและกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากสินค้าอินทรีย์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและดีต่อสุขภาพ ทำให้สินค้าอินทรีย์โดยเฉพาะอาหาร ปัจจุบันเป็นที่ต้องการในตลาดอย่างมาก แต่กำลังการผลิตยังมีไม่เพียงพอเนื่องจากมีผู้ผลิตจำนวนน้อย ทำให้ผลผลิตมีราคาสูง

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้การผลิตเกษตรอินทรีย์จะมีความสำคัญอย่างมากในอนาคต กล่าวคือในบริบทของการค้าระหว่างประเทศได้นำเอาประเด็นเรื่องความปลอดภัยของ

อาหารและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นมาตรการกีดกันทางการค้า ประเทศไทยเองจึงต้องมีนโยบายส่งเสริมการผลิตอาหารที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับประเทศไทยเองมีนโยบายสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ โดยกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 และเพื่อให้มีนโยบายสนับสนุนดังกล่าวสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการที่ช่วยกระตุ้นให้นโยบายดังกล่าวประสบผลสำเร็จ ด้วยการใช้มาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการธุรกิจมีแรงจูงใจที่จะเลือกดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์ เช่น มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี มาตรการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีมาตรการส่งเสริมที่ชัดเจนจากภาครัฐ และแม้จะมีการออกมาตรการการส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอยู่บ้าง ก็ยังเป็นปัญหาด้านหลักเกณฑ์การนำมาใช้ ธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์จึงยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร และประสบปัญหาในด้านต่างๆ ดังที่จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

เพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนจึงทำการศึกษาคำใช้มาตรการเชิงบังคับควบคุมด้านมลพิษที่เกิดจากฟาร์มสุกรและปัญหาการบังคับใช้ ปัญหาการใช้มาตรการส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยที่มีอยู่ และมาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของต่างประเทศเพื่อส่งเสริมธุรกิจปศุสัตว์อินทรีย์ในการใช้กับการส่งเสริมธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ รวมถึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการนำไปใช้กับธุรกิจประเภทอื่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกร และปัญหามลพิษที่เกิดจากฟาร์มสุกร
3. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและวิธีการในการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อให้ข้อเสนอแนะ ถึงแนวทางการใช้มาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมธุรกิจปศุสัตว์อินทรีย์ในต่างประเทศที่เหมาะสมมาปรับใช้กับประเทศไทย
5. เพื่อให้ข้อเสนอแนะ ถึงแนวทางการแก้ไขปรับปรุงมาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ในการส่งเสริมให้เกิดธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมาปรับใช้กับการทำธุรกิจปศุสัตว์อินทรีย์

1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้มุ่งศึกษาการใช้มาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อเสริมการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม โดยใช้ฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์เป็นกรณีศึกษาถึงสภาพปัญหา โดยศึกษาแนวทางการใช้มาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยที่มีอยู่กับธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ และศึกษามาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ สำหรับปศุสัตว์อินทรีย์ในต่างประเทศในการปรับใช้กับประเทศไทย

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

การควบคุมมลพิษทั้งทางน้ำและอากาศที่เกิดจากฟาร์มสุกรโดยกฎหมายสิ่งแวดล้อมยังไม่เพียงพอ ขาดประสิทธิภาพและยังไม่เหมาะสม หากนำมาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีท้องถิ่น และภาษีศุลกากร ที่เหมาะสมมาใช้เพื่อจูงใจให้เกิดการปรับเปลี่ยนธุรกิจการเลี้ยงสุกรให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยการเลี้ยงสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ก็จะส่งผลให้มลพิษจากฟาร์มสุกรลดลง สามารถแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ (Descriptive and Analytical Method) จากเอกสาร หนังสือ บทความเชิงวิชาการ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่วิจัย ทั้งในประเทศไทยและของต่างประเทศ รวมทั้งการสัมภาษณ์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง เมื่อทำการรวบรวมและเรียบเรียงเอกสารดังกล่าวทั้งหมดแล้วจึงทำการวิจัยโดยใช้วิธีการเขียนเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ถึงหลักเกณฑ์และแนวคิด ตลอดจนประเด็นที่เป็นปัญหา พร้อมทั้งเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถทราบและเข้าใจถึงการใช้มาตรการต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม
2. สามารถทราบและเข้าใจถึงหลักการและแนวคิดของการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะมาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ

3. สามารถทราบและเข้าใจถึงมาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ มาใช้ในการจูงใจให้เกิดธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศ
4. สามารถวิเคราะห์และเสนอแนวทางการนำมาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ของต่างประเทศนำมาปรับใช้กับการส่งเสริมธุรกิจอุตสาหกรรมร่วมถึงธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมประเภทอื่นๆ ของประเทศไทยด้วย

บทที่ 2

แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกร ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การทำฟาร์มสุกรเป็นการทำธุรกิจในรูปแบบหนึ่งอันเป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่มีส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจทั่วโลกมาช้านาน เนื่องจากการเกษตร การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สร้างอาหารเพื่อบริโภคสำหรับประชากรโลก รูปแบบการทำฟาร์มสุกรในแต่ละช่วงจึงมีการพัฒนามาโดยตลอด ตั้งแต่ระบบการผลิตแบบชาวบ้าน การเลี้ยงสุกรร่วมกับการปลูกพืชที่พึ่งพาปัจจัยการผลิตจากธรรมชาติปราศจากการใช้สารเคมี ซึ่งเป็นเพียงการเลี้ยงสุกรจำนวนน้อยเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนหรือซื้อขายในระดับท้องถิ่นเท่านั้น ของเสียที่ปล่อยจากการเลี้ยงสุกรจึงมีจำนวนไม่มากและสามารถย่อยสลายไปตามธรรมชาติจึงไม่ก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมมากนัก

จนมาถึงยุคปัจจุบันรูปแบบของการเลี้ยงสุกรได้พัฒนาไปมาก กล่าวคือ เน้นการผลิตจำนวนมากขึ้น ผลิตเชิงการค้าและเชิงอุตสาหกรรม ใช้พื้นที่น้อยและมีความหนาแน่นสูง แต่สามารถผลิตได้จำนวนมากซึ่งต้องอาศัยการขนส่งปัจจัยการผลิตจากภายนอกฟาร์ม ใช้พลังงานเชื้อเพลิงและทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมาก ทำให้เกิดมลพิษมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นด้วย ทั้งนี้ การขยายหน่วยการผลิตอย่างรวดเร็วโดยขาดการวางแผนจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีได้ส่งผลโดยตรงต่อสุกรที่เลี้ยง อันเป็นผลมาจากสภาพและลักษณะของสถานที่เลี้ยงสุกรมีความหนาแน่นและแออัด ไม่มีพื้นที่ทุ่งหญ้าสำหรับสุกรในการแสดงออกตามสัญชาตญาณและการออกกำลังกาย สุกรจึงเกิดความเครียด เกิดโรคร้ายได้ง่าย และที่สุดจึงต้องพึ่งพาสารเคมีและยาปฏิชีวนะ ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะของการดำเนินธุรกิจที่ขาดความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมถึงหลักสวัสดิภาพสัตว์และหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดังนั้นการที่จะวางมาตรการหรือกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดธุรกิจฟาร์มสุกรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องทราบถึงลักษณะของธุรกิจการเลี้ยงสุกรที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และลักษณะของธุรกิจฟาร์มสุกรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งก็คือ การทำฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์นั่นเอง

2.1 ธุรกิจฟาร์มสุกร

ก่อนที่จะกล่าวถึงสภาพปัญหาของการเลี้ยงสุกร อันนำไปสู่การสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อม จึงควรต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงสุกรให้มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เรา

จึงต้องศึกษาถึงสภาวะทั่วไปและรูปแบบของการเลี้ยงสุกร รวมถึงลักษณะของการเลี้ยงสุกรเพื่อให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาได้ดียิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

2.1.1 สภาวะทั่วไปของการเลี้ยงสุกร

การดำเนินธุรกิจการเลี้ยงสุกรนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยและสภาวะการณ์ต่างๆ ที่ไม่แน่นอน เช่น สภาพเศรษฐกิจ การเกิดโรคระบาด สภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ ราคาวัตถุดิบ ราคาน้ำมัน เป็นต้น ทำให้การประกอบธุรกิจฟาร์มสุกรมีความอ่อนไหว ปรับเปลี่ยนการผลิตไปตามสภาวะตลาดและมีแนวโน้มต่อสภาวะการขาดทุนได้ง่าย โดยเฉพาะฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งมีได้มีแหล่งเงินทุนจำนวนมาก จึงไม่อาจต้านทานต่อสภาวะตลาดที่ผันผวนและสภาพขาดทุนสะสมไม่ได้นานจนทำให้ผู้เลี้ยงหลายรายต้องเลิกกิจการไป ดังตัวอย่างที่ชัดเจนที่ธุรกิจการเลี้ยงสุกรต้องประสบภาวะขาดทุนอย่างมากในปี พ.ศ. 2550 เนื่องจากราคาสุกรตกต่ำตลอดทั้งปีและปี พ.ศ. 2551 ราคาอาหารสัตว์สูงขึ้นจากวิกฤติราคาน้ำมันโลก ทำให้กระทบต่อราคาวัตถุดิบหลายตัวที่ปลูกเพื่อนำไปผลิตเป็นพลังงานทดแทน แม้แต่ธัญพืชที่ไม่ได้นำไปผลิตเป็นพลังงานทดแทนราคาก็ปรับตัวสูงขึ้นตามด้วย ทำให้ผู้เลี้ยงสุกรต้องลดปริมาณสุกรในฟาร์มลง บางฟาร์มก็ปิดกิจการลงเพราะไม่อาจประสบภาวะขาดทุนอย่างต่อเนื่องได้ ถึงแม้ว่า ปี พ.ศ. 2551 ภาวะราคาสุกรเนื้อมีราคาสูงขึ้น แต่ผู้เลี้ยงไม่มีแหล่งเงินทุนที่จะนำมาขยายการเลี้ยงสุกรเพื่อป้อนเข้าสู่ตลาดได้ เนื่องจากต้องนำเงินกำไรที่ได้ไปชำระหนี้ที่เกิดขึ้นในช่วงที่ขาดทุนในช่วงที่ผ่านมา

ธุรกิจฟาร์มสุกรมีความเกี่ยวข้องกับภาวะของตลาด ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค รวมถึงระดับโลกด้วย โดยอธิบายได้จากปริมาณการผลิต การบริโภค และมูลค่าการส่งออกพร้อมกับปัจจัยภายนอกที่มาส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฟาร์มสุกร ยกตัวอย่างเช่น ภาวะตลาดโลกในปี พ.ศ.2551 มีการผลิตสุกรทั่วโลกประมาณ 96.92 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2550 ร้อยละ 1 ประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ 5 อันดับแรกของโลก ได้แก่ ประเทศจีน 44.7 ล้านตัน สหภาพยุโรป 22.50 ล้านตัน สหรัฐอเมริกา 10.68 ล้านตัน บราซิล 3.10 ล้านตัน และรัสเซีย 2.0 ล้านตัน ปี พ.ศ. 2553 มีปริมาณรวม การผลิตเนื้อสุกรเพิ่มขึ้นเป็น 101.51 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ร้อยละ 1.03 เนื่องมาจากการส่งเสริมการผลิตขนาดใหญ่ในประเทศจีน รัสเซีย และบราซิล ประเทศไทยผลิตสุกรเป็นอันดับที่ 8 ของโลก¹ ด้านความต้องการบริโภคเนื้อสุกรของโลกมีประมาณ 101.13 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.78 โดยประเทศที่มีการบริโภคสูงสุด คือ จีน รองลงมาเป็นสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา รัสเซีย และญี่ปุ่น ส่วนอัตราการบริโภคต่อคนต่อปีสูงสุด คือ ฮองกง มีอัตราการบริโภคเฉลี่ยคนละ 69

¹ บุญยัง สวางท่าไม้, กรมปศุสัตว์, กลุ่มวิจัยเศรษฐกิจการปศุสัตว์, สถานการณ์สุกร ปี 2551 [ออนไลน์], 29 กรกฎาคม 2554. แหล่งที่มา: <http://www.dld.go.th/transfer/th/index>.

กิโลกรัมต่อปี รองลงมาเป็น เบลารุส สหภาพยุโรป จีน และได้หวัน มีอัตราการบริโภคเฉลี่ยคนละ 42.7, 41.8, 37.1 และ 35.7 กิโลกรัมตามลำดับ²

ในด้านของความต้องการบริโภคภายในประเทศมีอัตราสูงขึ้นตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสภาวะการณ์ในช่วงนั้นๆ เช่น ช่วงที่เกิดการระบาดของไข้หวัดนก ทำให้ความต้องการบริโภคเนื้อสุกรเพิ่มมากขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือในภาวะที่เศรษฐกิจดี ผู้บริโภคมีกำลังซื้อมากขึ้นก็ทำให้อัตราความต้องการบริโภคเนื้อสุกรสูงขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจเช่นกัน ในขณะที่ภาวะการส่งออกเนื้อสุกรไปต่างประเทศมีแนวโน้มของอัตราการส่งออกที่ค่อยๆ เจริญเติบโตอย่างน่าจับตามอง ปี พ.ศ. 2551 คณะกรรมการนโยบายพัฒนาสุกรและผลิตภัณฑ์ กำหนดเป้าหมายการส่งออก 12,000 ตันจากที่ผ่านมาเมื่อปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยส่งออกเนื้อสุกรทั้งหมด 10,198 ตัน เนื้อสด 2,898 ตัน เนื้อสุกรแปรรูป 7,300 ตัน ส่วนในปี พ.ศ. 2553 ส่งเนื้อสุกรปรุงสุกไปญี่ปุ่นประมาณ 4-5 พันตัน³ ขณะที่ภาครัฐกำลังดำเนินการเจรจาต่อรองให้ได้โควต้าเพิ่มเป็น 12,000 ตันต่อปี เนื่องจากความเชื่อมั่นในความปลอดภัยของเนื้อสุกรที่ผลิตในไทยมีมากกว่าประเทศคู่แข่งการส่งออกเนื้อสุกรที่สำคัญอย่างประเทศจีนซึ่งมีความได้เปรียบทั้งด้านต้นทุนและแรงงาน แต่ยังพบปัญหาสารตกค้างในเนื้อสุกรที่ผลิตจากประเทศจีนอยู่ ทำให้ไทยมีโอกาสในการส่งเนื้อสุกรปรุงสุกไปยังประเทศญี่ปุ่นได้มากขึ้น ส่วนการส่งออกเนื้อสุกรชำแหละของไทยตลาดใหญ่อยู่ที่ประเทศฮ่องกงเกือบทั้งหมด ซึ่งเป็นประเทศที่มีผู้นิยมบริโภคเนื้อสุกรมาก ขณะที่การส่งออกสุกรมีชีวิตไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชา ลาว มีอัตราการเติบโตที่สูงพอสมควร คือ สูงถึง 5 % ของกำลังการผลิตทั้งประเทศ และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นทุกปี เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ต้องประสบปัญหาการเลี้ยงสุกรที่รุนแรงกว่าประเทศไทย ทำให้มีสุกรในประเทศไม่เพียงพอต่อการบริโภคจึงต้องอาศัยการนำเข้าจากประเทศใกล้เคียง ซึ่งเป็นผลดีกับผู้เลี้ยงสุกร เพราะการส่งออกจะทำให้เนื้อสุกรไม่ประสบกับภาวะล้นตลาดจนทำให้ราคาสุกรตกต่ำ แต่ทั้งนี้รัฐก็ต้องควบคุมปริมาณการส่งออกให้เหมาะสมกับกำลังการผลิตภายในประเทศด้วย เพื่อป้องกันปัญหาขาดแคลนเนื้อสุกร จนทำให้ราคาเนื้อสุกรมีราคาสูงขึ้น ทั้งนี้ การแก้ปัญหาราคาสุกรสูงนั้นจะต้องแก้ไขให้ตรงจุด ที่ผ่านมารัฐบาลมีนโยบายต่างๆ โดยต้องการควบคุมราคาสุกรไม่ให้กระทบต่อค่าครองชีพผู้บริโภคซึ่งเป็นการแก้ปัญหาไม่ตรงจุดทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรต้องแบกรับภาระขาดทุนจากการที่ภาวะต้นทุนการผลิตสุกรปรับตัวสูงขึ้น

² เด็นชัย น่วมวงษ์, รายงานความเคลื่อนไหวสถานการณ์วงการสุกร [ออนไลน์]. 29 กรกฎาคม 2554 แหล่งที่มา: <http://www.bis-group.com/index>.

³ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2553 แนวโน้ม ปี 2554 [ออนไลน์]. 29 กรกฎาคม 2554. แหล่งที่มา: http://www.oae.go.th/main.php?filename=agri_production.

อย่างต่อเนื่อง แต่เกษตรกรกลับไม่สามารถกำหนดราคาขายให้เป็นไปตามต้นทุนการผลิตได้⁴ โดยที่รัฐบาลไม่มีการประกันราคาสุกรเหมือนพืชผลการเกษตรชนิดอื่น และจากการที่ภาวะต้นทุนการผลิตสุกรปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เกษตรกรกลับไม่สามารถกำหนดราคาขายให้เป็นไปตามต้นทุนการผลิตได้

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะขอกล่าวถึงการเลี้ยงสุกรในระดับกลางและรายย่อย ซึ่งมีจำนวนมากถึงร้อยละ 80 ของจำนวนฟาร์มที่เลี้ยงสุกรทั่วประเทศ ที่ต้องมีการจัดการและส่งเสริมด้านการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยจะอธิบายถึงรูปแบบและลักษณะการเลี้ยงสุกร ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นและการแก้ไขควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้น

2.1.2 ขนาดและประเภทของการเลี้ยงสุกร

ขนาดของการเลี้ยงสุกรสามารถแบ่งได้ตามปริมาณของจำนวนสุกรที่เลี้ยง⁵ เป็นฟาร์มขนาดเล็ก โดยมีจำนวนสุกรตั้งแต่ 50 ถึง 500 ตัว ฟาร์มขนาดกลางมีจำนวนสุกรตั้งแต่ 500 ถึง 5,000 ตัว และขนาดใหญ่มีสุกรตั้งแต่ 5,000 ตัว ขึ้นไป แบ่งตามลักษณะของสุกรที่เลี้ยง ได้แก่ ลูกสุกร สุกรขุน และสุกรพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ซึ่งหากแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) ผู้เลี้ยงรายย่อย

ฟาร์มสุกรประเภทนี้มักเริ่มต้นมาจากการทำฟาร์มในพื้นที่เล็กๆ บริเวณบ้านเพื่อหารายได้พิเศษ บางรายอาจมีการสร้างโรงเรือนไม่กี่หลังเพื่อเลี้ยงสุกรตั้งแต่จำนวน 50 ถึง 500 ตัว เพื่อนำมาขุนให้ได้ขนาดตามต้องการแล้วจึงจำหน่ายออกสู่ตลาด โดยฟาร์มขนาดเล็กเหล่านี้ มักจะมีได้มีการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่ถูกต้องก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ เนื่องจากไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการมลพิษเหล่านี้และไม่เห็นความสำคัญ อีกทั้งต้นทุนการจัดการบำบัดน้ำเสียก็มีราคาสูง จึงทำให้ไม่สนใจผู้ผลิตรายย่อยในการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียภายในฟาร์ม

2) ฟาร์มครบวงจร⁶

⁴ บุญยัง สรรวงท่าไม้, สถานการณ์สุกร ปี 2551

⁵ กรมปศุสัตว์, สำนักพัฒนาระบบและรองรับมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์, ระเบียบมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรของประเทศไทย พ.ศ. 2542 [ออนไลน์], 22 กรกฎาคม 2554. แหล่งที่มา: <http://www.dld.go.th/certify/th/>

⁶ กรมควบคุมมลพิษ, โครงการศึกษาและพัฒนามาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อใช้ควบคุมมลพิษจากกิจกรรมการเกษตร (กิจกรรมการเลี้ยงสุกร), (กรุงเทพมหานคร : กองประสานการจัดการมลพิษ, 2545). หน้า 16.

ฟาร์มสุกรประเภทนี้ส่วนใหญ่จะทำในรูปแบบของธุรกิจขนาดใหญ่ มีกระบวนการขั้นตอนการเลี้ยงที่สมบูรณ์ครบวงจร ตั้งแต่การเลี้ยงสุกรพ่อพันธุ์แม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกสุกร การขายลูกสุกรเพื่อนำไปขุนและเลี้ยงสุกรขุนเพื่อส่งชำแหละ คือ มีกิจกรรมการเลี้ยงทุกรูปแบบในฟาร์ม ซึ่งบางฟาร์มที่มีความพร้อมและมีการควบคุมจัดการที่ดี อาจมีการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ลูกสุกรขุนของตัวเองเพื่อผลิตขายเองด้วย ซึ่งฟาร์มประเภทนี้สามารถป้องกันโรคระบาดที่จะนำพาเข้ามาในฟาร์มจากการซื้อสุกรมาเลี้ยงได้ดีกว่าฟาร์มรายย่อย ผู้ประกอบการสามารถควบคุมระบบการผลิตให้เป็นไปตามสภาวะตลาดขณะนั้น เพื่อกำหนดจำนวนสุกรที่จะผลิตออกมารวมทั้งเป็นการลดต้นทุนตั้งแต่เริ่มการผลิต นอกจากนี้ผู้ผลิตบางรายยังสามารถนำเนื้อสุกรจากฟาร์มไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากเนื้อสุกรได้หลากหลาย เพื่อกำหนดขายต่อไปได้อีกด้วย ฟาร์มครบวงจรนี้มักจะมี การจัดการฟาร์มที่ดี มีการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีเงินทุนเพียงพอ และมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์มโดยไม่สร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนมากนัก

3) เกษตรกรผู้รับจ้างเลี้ยง⁷

ฟาร์มประเภทนี้จะรับลูกสุกรมาจากฟาร์มแบบครบวงจรหรือบริษัทผลิตสุกรขนาดใหญ่ เพื่อการค้าแล้วนำมาเลี้ยงในลักษณะลูกสุกรขุนโดยลักษณะเป็นการรับจ้างเลี้ยง เมื่อเลี้ยงสุกรจนถึงขนาดที่ต้องการแล้วจึงนำไปขายคืนให้กับบริษัท ซึ่งค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสุกรทั้งหมดบริษัทผลิตสุกรขนาดใหญ่เพื่อการค้าจะเป็นผู้รับภาระ ส่วนเกษตรกรผู้รับจ้างเลี้ยงจะได้ราคาสุกรที่หักต้นทุนแล้ว ดังนั้นในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์มสุกรจึงเป็นไปตามต้นทุนและความสนใจของผู้รับจ้างเลี้ยงเอง บริษัทผู้จ้างเลี้ยงมิได้เข้ามาจัดการดูแล จึงทำให้ฟาร์มประเภทนี้ส่วนใหญ่จะไม่มี การสร้างระบบบำบัดจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในฟาร์ม เนื่องจากเป็นการเพิ่มต้นทุนของผู้รับจ้างเลี้ยงโดยไม่มีผลประโยชน์ตอบแทน เนื่องจากไม่ได้อยู่ในกรอบของค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสุกรซึ่งบริษัทผู้จ้างเลี้ยงเป็นผู้รับผิดชอบจ่ายให้

2.1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสุกร

1) ต้นทุนการผลิต การดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรในลักษณะการเลี้ยงเชิงธุรกิจ ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรให้มีผลกำไรหรือต้องประสบภาวะขาดทุนโดยเฉพาะด้านต้นทุนการผลิต ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท⁸ คือ

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

1.1 ต้นทุนแปรผัน คือ ประเภทของต้นทุนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณ การเลี้ยงสุกรไม่คงที่แน่นอน ได้แก่ การนำเข้าพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ อาหารสัตว์ ยารักษาโรค วัคซีน ป้องกันโรค ยาปฏิชีวนะ รวมถึงอัตราการเสียชีวิตของสุกรที่ป่วยและโรคระบาด ที่ส่งผลต่อต้นทุน การเลี้ยงสุกร อันเป็นต้นทุนแปรผันที่ผู้เลี้ยงไม่อาจกำหนดได้

1.2 ต้นทุนคงที่ คือ ต้นทุนที่เกิดจากการลงทุนทำธุรกิจฟาร์มสุกรตั้งแต่ครั้งแรก เพียงครั้งเดียวหรืออาจมีการต่อเติมปรับปรุงฟาร์มเป็นระยะ การขยายฟาร์ม ได้แก่ ค่าที่ดินที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกร ค่าปลูกสร้างโรงเรือนสำหรับเลี้ยงสุกร ค่าเสื่อมราคาของสิ่งปลูกสร้าง อุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องจักร ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกร

2) ระบบการตลาดที่ขาดประสิทธิภาพ⁹ ปัจจุบันระบบตลาดของการซื้อขายสุกรจาก ฟาร์มรายย่อยและฟาร์มรายใหญ่นั้นมีโครงสร้างที่เหมือนกัน คือ ระบบการซื้อขาย ต้องผ่านพ่อค้า คนกลาง ได้แก่ พ่อค้าคนกลางที่รวบรวมสุกรมีชีวิต พ่อค้าคนกลางที่ขายส่งเนื้อสุกรชำแหละ และ พ่อค้าขายปลีกเนื้อสุกรชำแหละ ทำให้ในแต่ละระดับมีการเพิ่มค่าใช้จ่ายบวกเข้าไปรวมกับราคา เดิมจากฟาร์มและยังมีการบวกกำไรของพ่อค้าคนกลางในแต่ละรายอีกต่อหนึ่ง ทำให้กว่าจะถึงมือ ผู้บริโภคราคาเนื้อสุกรชำแหละจึงสูงขึ้นเป็นเท่าตัวและในบางพื้นที่ก็เกิดปัญหาการผูกขาดโดย พ่อค้าคนกลางเพียงไม่กี่รายทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงและผู้บริโภคอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบไม่มี อำนาจต่อรองด้านราคากับพ่อค้าคนกลาง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เลี้ยงสุกรไม่อาจจะเลี้ยงต่อ ภาวะต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุนเพื่อพัฒนาระบบการผลิตสุกรให้มีคุณภาพและเป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อมได้อีก หากยังมีปัญหาเรื่องของระบบตลาดการซื้อขายเช่นนี้อยู่

3) คุณภาพของเนื้อสัตว์ยังไม่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ เรื่องมาตรฐานและความ ปลอดภัย เนื่องจากขาดการควบคุมการผลิตและการชำแหละเนื้อสุกรที่ผ่านโรงฆ่าสุกรยังไม่มี ประสิทธิภาพเพียงพอ อีกทั้งการชำแหละเนื้อสุกรในบางพื้นที่มักทำกันภายในบริเวณบ้านหรือโรง ฆ่าที่ไม่ได้มาตรฐานและไม่ถูกสุขลักษณะ จึงไม่สามารถทำให้ประเทศที่ทำการค้ากับไทยสามารถ มั่นใจได้ว่าเนื้อสุกรของไทยมีคุณภาพ ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัยต่อการบริโภคในระดับ นานาชาติ เนื้อสุกรชำแหละของไทยจึงยังไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควรและแม้ว่าปัจจุบันจะมี การให้ความสำคัญในการรับรองมาตรฐานโรงฆ่าสัตว์ตามนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้ปี พ.ศ. 2547 เป็นปีแห่งความปลอดภัยด้านอาหาร (Food Safety Year) กรมปศุสัตว์ซึ่งเป็น หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลด้านการผลิตปศุสัตว์จึงได้ดำเนินการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมการ

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

รับรองมาตรฐานโรงฆ่าสุกรมาอย่างต่อเนื่อง¹⁰ แต่ก็มีโรงฆ่าสัตว์เพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่ผ่านการรับรองมาตรฐานจากกรมปศุสัตว์ เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์และขาดแหล่งเงินทุนในการปรับปรุงโรงฆ่าเพื่อให้ผ่านการรับรองมาตรฐาน

4) ขาดระบบการจัดการของเสียและสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์ม เนื่องจากการเลี้ยงสุกรของไทยนั้นพัฒนามาจากการเลี้ยงภายในครัวเรือนและค่อยๆ ขยายจำนวนการเลี้ยงเพิ่มมากขึ้นตามกำลังการผลิตและสภาวะความต้องการของตลาด จึงทำให้ขาดระบบการจัดการของเสียและสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์มที่ถูกต้อง เพราะผู้เลี้ยงรายย่อยนั้นมีเงินทุนน้อยแต่ขณะเดียวกันก็มุ่งหวังผลกำไรในการเลี้ยงที่มากโดยมิได้คำนึงถึงคุณภาพของสุกรและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนผลกระทบต่อความเดือดร้อนรำคาญของชุมชนในละแวกใกล้เคียง ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อธุรกิจฟาร์มสุกร ซึ่งแม้ว่ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกประกาศเรื่องมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทยขึ้น เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542¹¹ โดยมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรเป็นหนึ่งในมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ประเภทหนึ่ง โดยกรมปศุสัตว์เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการให้มีระบบการเลี้ยง การผลิตสัตว์ที่มีคุณภาพปราศจากสารตกค้าง ปลอดภัยต่อผู้บริโภค มีการจัดการบำบัดของเสียที่ถูกวิธีส่งผลให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์มดีขึ้นรวมทั้งเป็นที่ยอมรับของประเทศคู่ค้า ซึ่งขั้นตอนกระบวนการในการดำเนินงานนั้นต้องอาศัยความสมัครใจและความร่วมมือจากผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสุกรเป็นสำคัญ ในปี พ.ศ. 2553 จึงมีฟาร์มเลี้ยงสุกรที่ได้มาตรฐานเพียง 1,109 ฟาร์ม¹² และเหตุที่ทำให้มีฟาร์มสุกรจำนวนมากที่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานนั้นเนื่องมาจากเป็นการเพิ่มต้นทุนการเลี้ยงสุกรให้มากขึ้นโดยที่มิได้ทำให้ผลกำไรเพิ่มขึ้นตาม จึงไม่เป็นการจูงใจให้ผู้เลี้ยงปรับปรุงฟาร์มให้ได้มาตรฐาน

5) ขาดความร่วมมือและการติดต่อประสานงาน ในแง่ของกิจกรรมการเลี้ยงสุกรนั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสุกรมากมาย ตั้งแต่กระบวนการผลิต กระบวนการฆ่าและชำแหละเนื้อสุกร จนถึงการจำหน่ายเนื้อสุกรสู่ผู้บริโภค เช่น พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และการจำหน่ายเนื้อสุกร พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่เกี่ยวกับมาตรฐานน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกร

¹⁰ กรมปศุสัตว์, สำนักพัฒนาระบบและรองรับมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์, โครงการ การพัฒนาโรงฆ่าสัตว์และสถานที่จำหน่ายเนื้อสัตว์ ตามแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะปานกลาง (พ.ศ.2553-2555) [ออนไลน์]. 29 กรกฎาคม 2554. แหล่งที่มา: http://www.dld.go.th/pvlo_nak/project/chop_block53/trend53.pdf.

¹¹ เรื่องเดียวกัน

¹² กรมปศุสัตว์, สำนักพัฒนาระบบและรองรับมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์, โครงการเนื้อสัตว์อนามัย ปี 2553 [ออนไลน์]. 29 กรกฎาคม 2554. แหล่งที่มา: <http://www.dld.go.th/certify>.

พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542 เป็นต้น แต่เนื่องจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายต่างๆ ทำให้ผู้ประกอบการต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อการเลี้ยงค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ผู้ประกอบการจึงหลีกเลี่ยงที่จะให้ความร่วมมือกับภาครัฐ เช่น มิได้แจ้งจำนวนการเลี้ยงสุกรหรือการฆ่าและเนื้อสุกรที่แท้จริงแก่รัฐเพื่อเป็นการเลี่ยงภาษีที่จะต้องจ่ายตามจริง ซึ่งนอกจากรัฐจะสูญเสียรายได้แล้วยังทำให้การวางแผนและการกำหนดนโยบายการพัฒนาการผลิตสุกรไม่มีประสิทธิภาพ¹³ เนื่องจากไม่ได้รับการให้ข้อมูลที่ถูกต้องจากผู้เลี้ยงสุกร

ในแง่ขององค์กรและหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องก็เช่นกัน หลายๆ หน่วยงานยังขาดการประสานงานและการเผยแพร่ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อการพัฒนากระบวนการผลิตสุกร การปรับปรุงพันธุ์สุกร มาตรฐานอาหารสัตว์ การควบคุมและป้องกันโรคระบาดในสุกร ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของผู้เลี้ยงสุกร ซึ่งหน่วยงานของภาครัฐที่มีความสำคัญต่อการติดต่อประสานงานกับผู้เลี้ยงสุกรมากที่สุดก็คือ กรมปศุสัตว์ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยอาจจะเป็นด้วยเหตุผลที่ฟาร์มสุกรในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งยากต่อการประสานงานและการควบคุมดูแล ประกอบกับผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยจะต้องประสบปัญหาความผันผวนของราคาสุกรจนประสบภาวะขาดทุนอย่างรุนแรง¹⁴ จึงอาจทำให้ผู้เลี้ยงสุกรมิได้เห็นความสำคัญของการให้ความร่วมมือกับภาครัฐเท่าที่ควร

2.1.4 ที่มาและผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากฟาร์มสุกร

1) มลพิษทางน้ำ

ก) ที่มาของมลพิษทางน้ำ (Water Pollution) มลพิษทางน้ำ หมายถึง สภาวะที่น้ำมีคุณภาพเปลี่ยนไปจากธรรมชาติเดิมจนมีสภาพที่เลวลง อันส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตในน้ำ ซึ่งปัญหามลพิษทางน้ำจากฟาร์มสุกรนั้นมาจากของเสียที่เกิดจากกระบวนการเลี้ยงสุกร โดยมีทั้งของเสียที่เป็นของแข็ง ได้แก่ มูลสุกร เข็มฉีดยา ถูใส่อาหาร ขวดวัคซีน ซากสุกร และของเสียที่เป็นของเหลว ได้แก่ ปัสสาวะสุกรและน้ำล้างคอกสุกร โดยของเสียที่ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำมากที่สุด ก็คือ ของเสียประเภท มูลสุกร ปัสสาวะสุกร และน้ำล้างคอกสุกร โดยเฉพาะน้ำเสีย ซึ่งน้ำเสียจากฟาร์มสุกรส่วนใหญ่เกิดจากการล้างทำความสะอาดคอกและโรงเรือน มูลสุกร

¹³ กรมควบคุมมลพิษ, โครงการศึกษาและพัฒนามาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อใช้ควบคุมมลพิษจากกิจกรรมการเกษตร (กิจกรรมการเลี้ยงสุกร), หน้า 33.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

และปีศาจที่ถูกชะล้างจากคอกเลี้ยงสุกร ซึ่งมีปริมาณน้ำเสียเฉลี่ย 10, 15 และ 20 ลิตรต่อตัวต่อวัน สำหรับฟาร์มสุกรขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กตามลำดับ¹⁵

เนื่องจากฟาร์มเลี้ยงสุกรมีการใช้น้ำเป็นจำนวนมากในกิจกรรมการเลี้ยงสุกรจากการ ศึกษาปริมาณน้ำเสียของฟาร์มในประเทศไทย พบว่าโดยเฉลี่ยปริมาณน้ำเสียในแต่ละวันที่เกิดจากกิจกรรมการเลี้ยงสุกร เปรียบเทียบค่าการใช้น้ำซึ่งอาจแปรผันไปได้ตามขนาดของสุกรตามการศึกษาของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย¹⁶ อยู่ที่ 20 ถึง 40 ลิตรต่อสุกรหนึ่งตัวต่อวัน โดยสุกรขุนที่นิยมเลี้ยงกันมากที่สุดซึ่งมีน้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 60 กิโลกรัมต่อตัว จะอยู่ที่ 27 ลิตรต่อตัว ทั้งนี้ ลักษณะและปริมาณของน้ำเสียจากฟาร์มเลี้ยงสุกรแต่ละแห่งมีข้อแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการจัดการของแต่ละฟาร์ม ซึ่งการใช้น้ำในกิจกรรมการเลี้ยงสุกรมีมากขึ้นเท่าไรก็จะยิ่งเพิ่มภาระในการจัดการและบำบัดน้ำเสียเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยส่วนใหญ่ คือ การละเลยไม่จัดการของเสียเหล่านี้และไม่มีการบำบัดจัดการก่อนที่จะปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ อันก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญต่อชุมชนใกล้เคียงและก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ข) ผลกระทบจากภาวะมลพิษทางน้ำจากฟาร์มสุกร ได้แก่

1. น้ำเสียเป็นแหล่งแพร่ระบาดของเชื้อโรค เช่น อหิวาตกโรค บิด และท้องเสีย เนื่องจากการปล่อยน้ำเสียจากฟาร์มสุกรสู่แหล่งน้ำสาธารณะ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง โดยไม่มีการบำบัดจัดการ ก่อให้เกิดเชื้อโรคที่อาจก่อให้เกิดโรคระบาดแพร่กระจายไปสู่ชุมชนโดยรอบที่จำเป็นจะต้องใช้แหล่งน้ำสาธารณะในการอุปโภคบริโภค

2. ทำให้เกิดปัญหาหมอกพิษต่อดิน น้ำ และอากาศ มลพิษทางน้ำจากฟาร์มสุกรมีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดมลพิษด้านต่างๆ ตามมาอีกมาก เนื่องจากน้ำเป็นส่วนประกอบหลักของโลก และสามารถแทรกซึมเข้าสู่ผิวดินได้โดยง่ายเนื่องจากเป็นของเหลว อันส่งผลกระทบต่อการเกษตรเพราะดินไม่มีคุณภาพ และน้ำเสียยังก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นอันเป็นสาเหตุของมลพิษทางอากาศที่สำคัญอีกประการหนึ่งด้วย

3. ก่อให้เกิดความรำคาญอันส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ เช่น กลิ่นเหม็น

4. ก่อให้เกิดการสูญเสียทัศนียภาพและความไม่น่าชมของแหล่งน้ำ

¹⁵ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ, ปัญหา น้ำเสียจากการเกษตรกรรม [ออนไลน์]. 15 มกราคม 2555. แหล่งที่มา: http://www.pcd.go.th/info_serv/water_Agricultural.htm

¹⁶ กรมควบคุมมลพิษ, คู่มือการเลือกใช้ การดูแลและบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียฟาร์มสุกรตามแบบมาตรฐานกรมปศุสัตว์, (กรุงเทพมหานคร : กรมควบคุมมลพิษ ,2546), หน้า 1.

5. ก่อให้เกิดสภาวะที่สัตว์น้ำหลายชนิดอาจต้องตาย ย้ายถิ่น หรืออาจสูญพันธุ์ได้ในที่สุด

ดังนั้นจึงทำให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกประกาศกำหนดให้การเลี้ยงสุกรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 69 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม และกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร ซึ่งทั้งสองฉบับบังคับใช้กับฟาร์มสุกรประเภท ก (ขนาดใหญ่) ที่มีสุกรมากกว่า 5,000 ตัวขึ้นไป และประเภท ข (ขนาดกลาง) ที่มีสุกรตั้งแต่ 500 ถึง 5,000 ตัว ให้เป็นฟาร์มที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษและจะต้องถูกควบคุมตามกฎหมาย สำหรับฟาร์มสุกรประเภท ค (ขนาดเล็ก) ที่มีสุกรไม่เกิน 500 ตัว จะยังไม่บังคับใช้มาตรฐานเพื่อควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากฟาร์ม แต่จะใช้เสมือนเป็นมาตรฐานทางวิชาการที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้ฟาร์มสุกรขนาดเล็กมีการจัดการฟาร์มที่ถูกต้องก่อนที่จะมีการใช้บังคับในระยะต่อไป เนื่องจากฟาร์มประเภท ค มีเป็นจำนวนมากและมีศักยภาพในการลงทุนต่ำต้องใช้ระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนให้มีการปรับปรุงวิธีการจัดการฟาร์ม ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือช่วยเหลือในการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียให้ได้ตามมาตรฐานต่อไป¹⁷ ซึ่งจะได้อธิบายอย่างละเอียดในหัวข้อต่อไป

2) มลพิษทางอากาศ

มลพิษทางอากาศ (Air Pollution) หมายถึง ภาวะที่อากาศมีการเจือปนของสารหรือสิ่งปนเปื้อนในปริมาณที่มากพอ ทำให้อากาศเสื่อมคุณภาพเป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ และพืช มลสาร (Pollutant) ที่ปนเปื้อนอยู่ในอากาศมีทั้งในรูปของแข็ง ฝุ่นละออง ไอระเหยหรือก๊าซ รวมทั้งกลิ่น เขม่า ควีน สารกัมมันตรังสี สารประกอบไฮโดรคาร์บอน ปะการัง ตะกั่ว ออกไซด์ของไนโตรเจน และคาร์บอน เป็นต้นมลพิษทางอากาศจากการเลี้ยงสุกร ก็คือ กลิ่นเหม็นที่เกิดจากกระบวนการเลี้ยงสุกร โดยมนุษย์นั้นมักเผลอรับรู้กลิ่นเมื่อสูดดมหายใจเอาอากาศที่มีกลิ่นเข้าไปสู่อวัยวะส่วนกลางของประสาทสัมผัสที่สามารถรับรู้กลิ่นแล้วจึงส่งผ่านเป็นสัญญาณไฟฟ้า จากนั้นส่งผ่านไปยังระบบประสาทส่วนกลางเพื่อแปรผลกลิ่นที่ได้รับรู้จากการสูดดม ซึ่งกลิ่นเหม็นจากฟาร์มสุกรส่วนใหญ่่นั้นเกิดจากสารอาหารที่ตกค้างในมูลสุกรที่ย่อยสลายไม่หมด และการหมักหมมของของเสีย

¹⁷ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ, มาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกร [ออนไลน์]. 30 กรกฎาคม 2554. แหล่งที่มา: http://www.pcd.go.th/info_serv/reg_std_water04.html

จากการย่อยเป็นเหตุให้เกิดการหมักหมมของจุลินทรีย์จนเกิดก๊าซที่ส่งกลิ่นเหม็น¹⁸ ซึ่งหากกลิ่นเหม็นเหล่านี้แพร่กระจายไปในอากาศจนส่งผลกระทบต่อชุมชนบริเวณใกล้เคียงฟาร์ม ก็อาจทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนลดลงได้ เนื่องจากกลิ่นเหม็นเหล่านี้ ทำให้ร่างกายเกิดอาการมีนงง เบื่ออาหาร ส่งผลกระทบต่อปัญหาาระบบทางเดินหายใจ และเป็นผลเสียต่อสภาพจิตใจอีกด้วย

ก) ที่มาของมลพิษทางอากาศ (Air Pollution)

กลิ่นเหม็นที่เกิดจากกิจกรรมการเลี้ยงสุกรส่วนใหญ่มาจากสารตัวกลาง (Intermediate) หรืออาจเป็นผลิตภัณฑ์สุดท้าย (Final product) ของกระบวนการย่อยสลายของสารอินทรีย์และสารอินทรีย์ในสภาพไร้ออกซิเจนของของเสียภายในฟาร์มสุกร¹⁹ อันได้แก่ มูลและปัสสาวะของสุกร เศษอาหารที่บูดเน่าอยู่ตามพื้นคอกสุกรและตัวสุกร ซึ่งผ่านการชะล้าง ทำความสะอาด การเปลี่ยนแปลงทางชีวเคมีของน้ำเสียที่ถูกรวบรวมหมักบ่ม ทำให้น้ำล้างคอกสุกรและน้ำเสีย ประกอบไปด้วยก๊าซแอมโมเนีย ก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์หรือก๊าซไข่เน่า และสารในกลุ่มของกรดไขมันระเหย (Volatile Fatty Acids : VFA) ซึ่งสามารถแบ่งแหล่งกำเนิดของกลิ่นในฟาร์มสุกรเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่²⁰

1. ส่วนที่เป็นมูลสุกรและเศษอาหารที่เน่าบูดตกค้างในคอก
2. ส่วนที่เกิดจากการล้างคอกด้วยน้ำ มูลสุกร เศษอาหาร และปัสสาวะสุกรซึ่งจะกลายเป็นน้ำเสีย ของเสียจากมูลสุกรและเศษอาหารที่ตกค้างในคอก

ในแต่ละวันสุกรที่มีน้ำหนักประมาณ 64 กิโลกรัมซึ่งเป็นขนาดปกติของสุกรขุน จะขับถ่ายของเสียออกมาประมาณ 6.76 กิโลกรัม ดังนั้นหากไม่มีการจัดการที่ดีจะก่อให้เกิดก๊าซที่มีกลิ่นเหม็น ก๊าซที่เกิดขึ้นได้แก่ คาร์บอนไดออกไซด์ มีเทน แอมโมเนีย และก๊าซที่มีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบ โดยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์นั้น เกิดขึ้นมาจากสัตว์ทุกชนิด เช่น ในสุกรที่มีน้ำหนักประมาณ 50 กิโลกรัม สามารถผลิตก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ 450 กิโลกรัมต่อปี ผลผลิตของเสียซึ่ง

¹⁸ ดนุพร ศิริกิจขจร, “การควบคุมและการจัดการน้ำเสียและกลิ่นจากฟาร์มสุกร”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า 14-15.

¹⁹ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ, คู่มือแนวทางการจัดการกลิ่นจากฟาร์มสุกร, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท จีรังซ์ จำกัด, 2553), หน้า 1.

²⁰ สมเกียรติ ทองรักษ์, งานศูนย์บริการวิชาการและฝึกอบรมฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, บทความวิทยุรายการสาระความรู้ทางการเกษตร, "สาระความรู้ทางด้านสัตวศาสตร์ ในโอกาสครบรอบ 30 ปี คณะทรัพยากรธรรมชาติ ตอน ของเสียที่เกิดจากการเลี้ยงสุกร" [ออนไลน์], 30 กรกฎาคม 2554. แหล่งที่มา: http://natres.psu.ac.th/radio/radio_article /radio47-48/47-480036.htm

ประกอบด้วยก๊าซที่ระเหยได้มากกว่า 60 ชนิด อัตราการผลิตขึ้นกับอุณหภูมิและความเข้มข้น ส่วนที่มีซัลเฟอร์เป็นองค์ประกอบ เช่น ไฮโดรเจน ซัลไฟด์ (hydrogen sulphide) ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นได้มากที่สุด ทั้งมีเทนและคาร์บอนไดออกไซด์จะถูกขับออกมาจากกระเพาะอาหารโดยการหายใจและการเรอของสุกร²¹

ข) ผลกระทบจากภาวะมลพิษทางอากาศจากฟาร์มสุกร

1. เป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์²² โดยเฉพาะระบบหายใจ ซึ่งเกิดจากภาวะที่มีออกซิเจนในอากาศน้อย เมื่อสูดอากาศที่ไม่บริสุทธิ์เข้าไปอาจจะทำให้รู้สึกคลื่นไส้อาเจียน ปวดศีรษะ เครียด กระทั่งต่อระบบประสาท ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลงและยังส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจเนื่องมาจากความเดือดร้อนรำคาญจากกลิ่นเหม็น

2. มลพิษที่ระบายออกสู่บรรยากาศ บางชนิดคงตัวอยู่ในบรรยากาศได้เป็นเวลานาน และแพร่กระจายออกไปได้ไกล บางชนิดเป็นปฏิกิริยาต่อกันและเกิดเป็นสารใหม่ที่เป็นอันตราย ก่อให้เกิดปัญหาสภาพอากาศที่ไม่บริสุทธิ์ ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบๆ

3. ทำให้เกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก (Greenhouse Effect) เกิดจากการที่ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และก๊าซมีเทนจำนวนมากซึ่งถูกปล่อยออกมาจากกิจกรรมการเลี้ยงสุกร เมื่อลอยขึ้นไปบนชั้นบรรยากาศ จะปกคลุมมิให้รังสีความร้อนจากผิวโลกระบายขึ้นสู่บรรยากาศระดับสูงขึ้นไป ทำให้เกิดการสะสมความร้อนของผิวโลกหรือที่เรียกกันว่าภาวะโลกร้อนนั่นเอง

3) มลพิษทางเสียง

มลพิษทางเสียง (Noise Pollution) หมายถึง สภาวะเสียงที่ดังเกินไปจนก่อให้เกิดความรำคาญหรือก่อให้เกิดอันตรายต่อระบบการได้ยินของมนุษย์และสัตว์ มลพิษทางเสียงจากฟาร์มสุกรถือว่าเป็นปัญหาน้อยที่สุด แต่ก็ยังมีความสำคัญที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญต่อชุมชนใกล้เคียง โดยสาเหตุที่มานั้นเกิดจากสภาพของการเลี้ยงสุกรซึ่งมีความหนาแน่นและแออัดมากเกินไป โดยเฉพาะในฟาร์มที่เลี้ยงสุกรเป็นจำนวนมาก สุกรแต่ละตัวจะส่งเสียงร้องเมื่อเกิดอาการหิว โรคภัยไข้เจ็บ หรือความไม่สบายจากสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ซึ่งบางกรณีที่สุกรส่งเสียงดังและสุกรนั้นมีจำนวนมาก ก็อาจก่อให้เกิดสภาวะมลพิษทางเสียง อันสร้างความเดือดร้อน

²¹ เรื่องเดียวกัน

²² ดนุพร ศิริกิจขจร, “การควบคุมและการจัดการน้ำเสียและกลิ่นจากฟาร์มสุกร”, หน้า 22.

ราคาญต่อชุมชนใกล้เคียงได้ ในการแก้ไขปัญหาจึงควรมีการจัดการฟาร์มที่ดี จัดหาพื้นที่ในการเลี้ยงอย่างเพียงพอ ไม่ควรรีให้สุกรจำนวนมากอยู่อย่างแออัดยึดเยียดจนเกินไปในแต่ละโรงเรือน

ซึ่งที่มาของมลพิษที่กล่าวมา สามารถจัดการได้โดยการจัดการของเสียต่างๆ โดยคำนึงถึงการป้องกัน กำจัด บำบัด และการเก็บของเสียจากฟาร์มสุกรอย่างถูกวิธี ซึ่งอาจนำของเสียไปใช้ประโยชน์ต่อได้หากมีการจัดการฟาร์มที่ดี เช่น ขยะมูลฝอย ได้แก่ ขวดยา ขวดน้ำเสีย เข็มฉีดยา ถุงใส่อาหาร ขวดวัคซีน ต้องมีการคัดแยกขยะตามประเภทเพื่อนำไปขายหรือรีไซเคิลเพื่อใช้งานต่อไป สำหรับซากสุกร อันได้แก่ รกสุกร และซากสุกรที่ตาย กำจัดโดยการฝังหรือเผา โดยฟาร์มจะต้องมีบริเวณเฉพาะสำหรับทำลายซากสุกรที่ตาย พื้นที่ทำลายซากต้องห่างจากบริเวณโรงเรือนอื่น และมีไซพื้นที่ใช้งานประจำสำหรับเลี้ยงสุกร วิธีการทำลายซากสุกรวิธีแรกคือ การทำลายโดยการฝัง วิธีนี้ต้องมีเนื้อที่เพียงพอและอยู่ในบริเวณน้ำท่วมไม่ถึง ให้ฝังซากได้ระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่เหมาะสม ทำการราดหรือโรยบนส่วนต่างๆ ของซากสุกรจนทั่ว กลบหลุมเหนือระดับผิวดินและราดหรือโรยด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคซ้ำ ส่วนอีกวิธีหนึ่งคือการทำลายโดยการเผา มีสถานที่เผาหรือเตาเผา อยู่ในบริเวณพื้นที่ที่เหมาะสม ใช้ไฟเผาซากจนหมด ซึ่งนับว่ามีความซ้ำซ้อนและยุ่งยากพอสมควร จึงทำให้ฟาร์มสุกรรายย่อยซึ่งไม่มีพื้นที่กำจัดซากสุกรในบริเวณเฉพาะมักใช้วิธีทิ้งซากสุกรลงไปในแม่น้ำลำคลองเพื่อเป็นอาหารแก่สัตว์น้ำแทน ซึ่งทำให้แหล่งน้ำอาจปนเปื้อนและหากซากสุกรมีโรคติดต่อ ก็อาจทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคสู่ชุมชนใกล้เคียงที่ใช้แหล่งน้ำเดียวกันในการอุปโภคบริโภคอีกด้วย

สำหรับมูลสุกรซึ่งเป็นของเสียที่ปล่อยจากตัวสุกรในปริมาณมาก สุกรขุนระยะกำลังเจริญเติบโตจะถ่ายมูลสดวันละประมาณร้อยละ 5 - 6 ของน้ำหนักตัว สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์คำนวณว่า สุกรมีการขับถ่ายของเสียประมาณตัวละ 1 ตันต่อปี ด้วยปริมาณมูลสุกรที่มากจึงต้องมีการกวาด เก็บ และกำจัดมูลสุกรที่เหมาะสมตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อไม่ให้ปนเปื้อนแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและเชื้อโรค ทั้งยังอาจก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นเป็นที่ราคาญของชุมชนใกล้เคียง ต้องมีการรวบรวมมูลสุกรในพื้นที่เฉพาะเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการและการขนถ่ายไปทำประโยชน์ต่อไป เช่น ใช้เป็นปุ๋ยสด เป็นอาหารปลา ตากแห้งหรือหมักทำเป็นปุ๋ยคอก หรือทำบ่อหมักมูลสุกรเพื่อนำไปผลิตเป็นก๊าซชีวภาพ

ของเสียที่ปล่อยจากฟาร์มสุกรที่สำคัญที่สุดก็คือ น้ำเสียจากฟาร์มสุกร ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการล้างทำความสะอาดคอกและโรงเรือน มูลสุกรและปัสสาวะที่ถูกชะล้างจากคอกเลี้ยงสุกร โดยมีปริมาณน้ำเสียเฉลี่ย 10 15 และ 20 ลิตรต่อตัวต่อวัน สำหรับฟาร์มสุกรขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กตามลำดับ ซึ่งจะต้องมีการแยกพักน้ำเสียเพื่อผ่านระบบบำบัดน้ำเสียก่อนโดยการสร้างบ่อบำบัดหรือบ่อแก๊สชีวภาพเพื่อนำน้ำเสียมีค่ามาตรฐานตามที่กำหนดก่อนระบายลงสู่

แหล่งน้ำสาธารณะและสามารถนำของเสียที่ถูกคัดแยกออกมาไปใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งระบบบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพในการบำบัดสูงและสามารถบำบัดน้ำเสียจนได้เกณฑ์มาตรฐานน้ำทิ้งตามกฎหมายที่กรมควบคุมมลพิษประกาศค่ามาตรฐานน้ำทิ้ง ได้แก่ ระบบบำบัดน้ำเสียที่อาศัยกระบวนการทางชีวจุลินทรีย์แบบเติมอากาศ (aerobic treatment) หรือแบบเร่งตะกอน (activated sludge -AS) ซึ่งต้องลงทุนสูงมากสำหรับการติดตั้งอุปกรณ์เติมอากาศปริมาณมาก และเสียค่าใช้จ่ายในการเดินระบบที่ใช้พลังงานสูงมาก ซึ่งฟาร์มเลี้ยงสุกรแห่งหนึ่งในเขตจังหวัดปราจีนบุรีเพียงแห่งเดียวในประเทศไทยที่ใช้ระบบบำบัดน้ำเสียแบบเร่งตะกอน²³ ยอมรับว่าระบบบำบัดน้ำเสียดังกล่าวก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายรายเดือนที่สูงมากเกินไปทั้งต้นทุนอุปกรณ์ ค่าดูแลรักษา และค่าไฟ เป็นต้น แต่สำหรับฟาร์มสุกรรายย่อยที่ไม่สามารถสร้างบ่อแก๊สชีวภาพหรือบ่อบำบัดน้ำเสียได้เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่สูง อาจบำบัดน้ำเสียโดยการใส่สารจุลินทรีย์ เช่น สารอี.เอ็ม (Effective Microorganisms) ราวพันตามโรงเรือน ตามกองมูลสุกร หรือราวตามบ่อน้ำเสียที่รองรับมูลสุกร จะช่วยในการลดกลิ่นในฟาร์มสุกรลงได้ การบำบัดกลิ่นมูลสุกร ผสม EM ในน้ำดื่มให้สุกร ฉีดพ่นล้างคอกด้วยน้ำผสม EM เสมอๆ จะช่วยทำให้ของเสียที่เกิดจากการเลี้ยงสุกรลดน้อยลงได้ แต่อย่างไรก็ดีเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายระยะยาวและมีได้ทำให้ฟาร์มสามารถควบคุมของเสียต่างๆ ให้ถึงเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด

2.2 กฎหมายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจฟาร์มสุกร

2.2.1 แนวนโยบายแห่งรัฐ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 และมีการประกาศให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ การวางแนวนโยบายของรัฐได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการออกกฎหมายลำดับรองต่างๆ ให้เป็นไปตามแนวนโยบายของรัฐที่กำหนดไว้ในฐานะที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดและเพื่อให้รัฐและประชาชนต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดในเรื่องของการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้ปรากฏชัดเจนและสมบูรณ์ที่สุดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ซึ่งมีความแตกต่างและมีความชัดเจนที่สุดในบรรดารัฐธรรมนูญทุกฉบับที่เคยมีมา กล่าวคือ ในด้านสิ่งแวดล้อมรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติหลายประการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทั้งยังมี

²³ สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ปัญหามลภาวะในฟาร์มเลี้ยงสัตว์และการบำบัด [ออนไลน์]. 15 มกราคม 2555. แหล่งที่มา: <http://teenet.cmu.ac.th>.

บทบัญญัติที่ให้ความสำคัญแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้ต้องกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่างๆ ในการจัดบริการสาธารณะด้านต่างๆ อันรวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในท้องถิ่น กล่าวโดยสรุปคือ มีหลักการสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปจากรัฐธรรมนูญฉบับเดิมๆ ที่ผ่านมา คือ เรื่องของหน้าที่ในการดำเนินการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมจากที่เคยเป็นภาระหน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียว มาเป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ และอีกเรื่องที่สำคัญคือ การนำหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วย

ปัจจุบันประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 แต่บทบัญญัติหลายประการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นหลักสำคัญในรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 ยังถูกนำบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้แก่²⁴

1. สิทธิของชุมชนในการอนุรักษ์ จัดการ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา 46 ของรัฐธรรมนูญฯ บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล และยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” บทบัญญัติมาตรา 46 นี้ มีความสำคัญเนื่องจากนับเป็นครั้งแรกที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมกับรัฐเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างจากแนวทางเดิมของรัฐในหลายปีที่ผ่านมาที่เน้นบทบาทการอนุรักษ์และการจัดการเป็นหน้าที่ของฝ่ายรัฐเพียงฝ่ายเดียว

2. สิทธิของบุคคลในการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและเพื่อให้ตนเองมีชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดี

มาตรา 56 บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

²⁴ กอบกุล ราชะนาคร, ภูมิปัญญาสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550),

สิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติไว้ นั่น กล่าวได้ว่าเป็นครั้งแรกที่มีการบัญญัติรับรองสิทธิในการดำรงชีพอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี (Right to a healthful and decent environment) อันเป็นสิทธิของบุคคลในการดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมโดยที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและบทบัญญัตินี้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาในประเทศอื่นๆ ที่กำลังมีการยอมรับสิทธินี้มากขึ้นเรื่อยๆ ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ ไม่ต่ำกว่า 50 ประเทศ ที่ยอมรับสิทธินี้ เนื่องจากสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้สิทธิด้านอื่นๆ ซึ่งรัฐจะต้องให้ความคุ้มครองเช่นกัน

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา 79 บัญญัติว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน”

นอกจากการบัญญัติรับรองสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเอาไว้ในหมวดสิทธิเสรีภาพแล้ว การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมยังถูกบัญญัติไว้ในหมวด 5 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งเป็นหมวดที่ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้วย อาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดที่ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 79 นี้ ส่วนหนึ่งนั้นได้รับอิทธิพลมาจากอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางด้านชีวภาพ ค.ศ.1992 ที่มุ่งเน้นให้ประเทศสมาชิกทั่วโลกมีจิตสำนึกและการกระทำที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ²⁵ ในฐานะที่ความหลากหลายทางชีวภาพนั้นเป็นมรดกร่วมกันของมนุษยชาติและสิ่งมีชีวิตทั้งหมด ทุกฝ่ายจึงต้องร่วมกันอนุรักษ์และคุ้มครองธรรมชาติ

4. การกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากแก่การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในด้านการกำหนดแนวนโยบายการ

²⁵ วีรฤติ เพ็ญตระกูลชัย, “การจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกรภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม” (เอกัตศึกษาทางกฎหมายเศรษฐกิจและธุรกิจ ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 31.

ปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล ด้านการเงิน การคลัง การจัดบริการสาธารณสุข และการคุ้มครองดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีบัญญัติไว้เกือบ 10 มาตรา ในหมวด 9 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมาตรา 284 บัญญัติให้มีการพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นแก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจในด้านการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากขึ้นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา 290 บัญญัติดังนี้

มาตรา 290 “เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติกฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่
- 2) การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่น่าจะมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน
- 3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่”

ธุรกิจฟาร์มสุกรก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมลุ่มทั้งชุมชนใกล้เคียง สังคม จนถึงระดับชาติ จึงต้องถูกควบคุมตามแนวนโยบายแห่งรัฐด้วย สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่บัญญัติไว้เกี่ยวกับการดำเนินการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อม ได้เปลี่ยนจากบทบาทหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียวมาเป็นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นหลักสำคัญในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น รัฐจึงให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้นด้วย อีกทั้งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ยังได้เน้นถึงการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้ล่วงหน้า เช่น เรื่องของการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะต้องให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินการ เป็นต้น และในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้นำเอาหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนและหลักการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ อันเป็นหลักการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นสากลมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วย

2.2.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

สืบเนื่องมาจากความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่เกิดขึ้นทั่วโลก นานาประเทศต่างให้ความสนใจโดยการออกนโยบายและกฎหมายในลักษณะต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ทั้งระดับกฎหมายภายในประเทศและสนธิสัญญาระหว่างประเทศต่างๆ ซึ่ง

สำหรับประเทศไทยได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการดูแลจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอยู่หลายฉบับ ซึ่งฉบับที่มีความสำคัญและมีวัตถุประสงค์ชัดเจนในการส่งเสริมและดูแลสภาพแวดล้อมที่ครอบคลุมการจัดการสิ่งแวดล้อมในทุกเรื่อง โดยใช้เป็นกฎหมายแม่บทในการออกกฎหมายที่ใช้ร่วมกันอีกหลายฉบับ ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 และต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

เนื่องจากการเลี้ยงสัตว์ในเชิงพาณิชย์ เช่น ธุรกิจฟาร์มสุกร ก่อให้เกิดมลภาวะหลายอย่าง ทั้งทางน้ำ อากาศ และกลิ่น ซึ่งหากไม่มีการดูแลจัดการที่ดีก็อาจก่อให้เกิดปัญหามลพิษที่รุนแรงและความเดือดร้อนแก่ผู้ที่อาศัยอยู่โดยรอบ โดยเฉพาะมลพิษทางน้ำจึงต้องมีกฎหมายควบคุม ซึ่งในปัจจุบันโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีเพื่อกำหนดประกาศกำหนดแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องถูกควบคุมตามมาตรา 69 และกำหนดมาตรฐานน้ำทิ้งและอากาศเสียที่ต้องได้มาตรฐานตามที่กำหนดในมาตรา 55 แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสุกรจะต้องดำเนินการบำบัดน้ำเสียให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนดก่อนปล่อยออกสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นดังนี้²⁶

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดมาตรฐานควบคุมน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกร ประเภท ก (น้ำหนักสุกรรวมทั้งฟาร์มมากกว่า 300,000 กิโลกรัม) และประเภท ข (น้ำหนักสุกรรวมทั้งฟาร์ม 30,000 - 300,000 กิโลกรัม) โดยกำหนดมาตรฐานควบคุมน้ำทิ้งที่ปล่อยออกจากฟาร์ม ดังนี้

ประเภท ก pH 5.5 - 9 BOD 60 มิลลิกรัมต่อลิตร COD 300 มิลลิกรัมต่อลิตร สารแขวนลอย 150 มิลลิกรัมต่อลิตร TKN 120 มิลลิกรัมต่อลิตร

ประเภท ข pH 5.5 - 9 BOD 100 มิลลิกรัมต่อลิตร COD 400 มิลลิกรัมต่อลิตร สารแขวนลอย 200 มิลลิกรัมต่อลิตร TKN 200 มิลลิกรัมต่อลิตร

ซึ่งมีรายละเอียดค่ามาตรฐานควบคุมน้ำทิ้งที่ปล่อยจากฟาร์มสุกรตามตารางต่อไปนี้²⁷

²⁶ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมปศุสัตว์, กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์ [ออนไลน์], 30 สิงหาคม 2554. แหล่งที่มา: <http://www.dld.go.th>.

²⁷ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ, มาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกร [ออนไลน์], 30 กรกฎาคม 2554. แหล่งที่มา: http://www.pcd.go.th/info_serv/reg_std_water04.html

มาตรฐานเพื่อควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากฟาร์มสุกร				
ดัชนีคุณภาพน้ำ	หน่วย	เกณฑ์มาตรฐานสูงสุด		
		มาตรฐาน ก	มาตรฐาน ข	วิธีการตรวจสอบ
1. ความเป็นกรดและด่าง (pH)	-	5.5-9	5.5-9	pH meter แบบ Electronmetric Titration ที่มี ความละเอียดไม่ต่ำกว่า 0.1 หน่วย
2. บีโอดี (BOD)	มก./ล.	60	100	Azide Modification หรือ Membrane Electrode
3. ซีโอดี (COD)	มก./ล.	300	400	Potassium Dichromate Digestion แบบ Open Reflux หรือ Closed Reflux
4. สารแขวนลอย (SS)	มก./ล.	150	200	Glass Fiber Filter Disc และ อบให้แห้งที่อุณหภูมิ 103 ° - 105 ° C
5. ไนโตรเจนในรูป ที เค เอ็น (TKN)	มก./ล.	120	200	Kjeldahl และตรวจวัด แอมโมเนียด้วยวิธีการ Colorimetric หรือ Ammonia Selective Electrode

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

2.2.3 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินงานควบคุมดูแลการประกอบกิจการในด้านการสาธารณสุขอันมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของมนุษย์และธรรมชาติ เช่น กิจการที่เกี่ยวกับยา เวชภัณฑ์ อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ชำระล้าง กิจการที่เกี่ยวกับโลหะหรือแร่ กิจการเกี่ยวกับหิน ดิน ทวาย ซีเมนต์ หรือวัสดุที่คล้ายคลึง กิจการที่เกี่ยวกับปิโตรเลียม ถ่านหิน สารเคมี กิจการเกี่ยวกับยานยนต์เครื่องจักร เครื่องกล กิจการที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น การประกอบกิจการเลี้ยงสุกร เป็นลักษณะหนึ่งของการประกอบกิจการการเลี้ยงสัตว์ซึ่งเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามมาตรา 31 และมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535²⁸ การประกอบกิจการประเภทนี้อาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่างๆ เนื่องจากเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคหรือสัตว์และแมลงนำโรค เช่น หนู

²⁸ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 31 “ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้กิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ”

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 32 “เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการที่ประกาศตามมาตรา 31 ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจ ออกข้อกำหนดของท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(1) กำหนดประเภทของกิจการตามมาตรา 31 บางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายใน ท้องถิ่นนั้น

(2) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปสำหรับผู้ดำเนินการตาม (1) ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพหรือ สุนัขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ”

แมลงวัน แมลงสาบ หรือปัญหาเหตุรำคาญจากกลิ่นเหม็น น้ำเสีย และเสียง นอกจากนี้ยังอาจมีผลกระทบต่อผู้ปฏิบัติงานในสถานที่เลี้ยงสุกรอีกด้วย เช่น อันตรายอันทำให้เกิดบาดแผล โรคผิวหนัง มือ เท้าเปื่อย เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการประกอบกิจการประเภทฟาร์มสุกรสามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสภาพแวดล้อม รวมทั้งสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในกิจการ โดยตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดท้องถิ่น เพื่อกำหนดประเภทของกิจการตามมาตรา 31 บางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นนั้น จึงทำให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมประกอบกิจการเลี้ยงสุกร เพื่อให้การประกอบกิจการเลี้ยงสุกรเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับชุมชนใกล้เคียงสถานที่ประกอบกิจการและสิ่งแวดล้อม และการดำเนินกิจการดังกล่าวเพื่อการค้าจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นเสียก่อนตามมาตรา 33 หรือกรณีมีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงเช่น เสียง กลิ่น หรือน้ำเน่าเสีย ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญตามมาตรา 25 และให้อำนาจกับเจ้าพนักงานห้ามการก่อเหตุรำคาญและระงับการก่อเหตุตามมาตรา 26 ในกรณีมีเหตุรำคาญในสถานที่สาธารณะให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลที่ก่อเหตุ ระงับและป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาที่เห็นสมควรได้ตามมาตรา 27 หากเกิดเหตุรำคาญในสถานที่ส่วนบุคคลให้ใช้มาตรา 28 ส่วนราชการท้องถิ่นสามารถประกาศให้กิจกรรมบางประเภทอยู่ในการควบคุมภายในท้องถิ่น และสามารถกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการประกอบกิจการได้ตามมาตรา 32 ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งการระงับเหตุรำคาญและต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ผู้เป็นเจ้าของฟาร์มสุกรจะต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเนื่องจากเหตุรำคาญดังกล่าว

2.2.4 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรของประเทศไทย พ.ศ. 2542

การเลี้ยงสุกรให้ได้มาตรฐานเพื่อความมั่นใจในการบริโภคของผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเป็นเรื่องสำคัญ ดังนี้ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีในฟาร์ม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรของประเทศไทย พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานฟาร์มและการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกร รวมถึงการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในฟาร์มเรื่องการมีระบบบำบัดจัดการของเสียที่เหมาะสมตามมาตรฐาน โดยเฉพาะค่าน้ำเสีย เพื่อลดการเกิดผลกระทบต่อชุมชนใกล้เคียง โดยองค์ประกอบพื้นฐานของฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่ขอรับรองมาตรฐานมีดังนี้

1. มีทำเลที่ตั้งฟาร์ม ตลอดจนมีการออกแบบสิ่งก่อสร้างและโรงเรือนที่เหมาะสม
2. มีระบบทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าและออกจากฟาร์ม
3. มีการจัดการโรงเรือน สิ่งแวดล้อมและการจัดการของเสียที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล
4. โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงสัตว์มีลักษณะและขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนสัตว์
5. มีการจัดการด้านอาหารสัตว์อย่างถูกต้องตามหลักสุขศาสตร์
6. มีคู่มือการจัดการฟาร์มและมีระบบการบันทึกข้อมูล
7. การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ มีโปรแกรมการให้วัคซีนป้องกันโรคและการให้ยาบำบัด

โรคเมื่อเกิดโรค

8. การจัดการด้านบุคคล สัตวแพทย์ สัตวบาล และผู้เลี้ยงสัตว์ต้องมีเพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนสัตว์ พร้อมทั้งมีสวัสดิการสังคมและการตรวจสุขภาพประจำปีให้กับบุคลากร

ฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจะได้รับสิทธิประโยชน์คือ

1. การเคลื่อนย้ายสัตว์ ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสุกรสามารถขออนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์เข้าในหรือผ่านเขตปลอดโรคระบาดได้จากปศุสัตว์จังหวัด โดยปฏิบัติตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการนำเข้าหรือการเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์ภายในราชอาณาจักร
2. กรมปศุสัตว์จะจัดสรรวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย และโรคอหิวาต์สุกรให้มีจำหน่ายอย่างเพียงพอตามปริมาณสุกรของฟาร์มเลี้ยงสุกรมาตรฐาน
3. กรมปศุสัตว์จะให้บริการการทดสอบโรคแท้งติดต่อในพ่อแม่พันธุ์สุกร รวมทั้งโรคแท้งติดต่อและวัณโรคในโคนม โดยไม่คิดมูลค่าสำหรับฟาร์มที่ได้มาตรฐาน
4. กรมปศุสัตว์จะให้บริการตรวจวินิจฉัยและชันสูตรโรคสัตว์ โดยไม่คิดมูลค่าสำหรับตัวอย่างที่ส่งตรวจจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์มาตรฐาน

2.3 การดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์

ในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งโลกสีเขียวเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโลก ทำให้กระแสความนิยมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกำลังเป็นที่นิยมมากขึ้น ผู้บริโภคสินค้าและบริการต่างเรียกหาแต่สินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากผลการวิจัยล่าสุดของสภาธุรกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (World Business Council for Sustainable Development) รายงานว่า ตลาดในอนาคตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2593 จะมีแต่สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ส่วนผลการวิจัยขององค์กรว่าด้วยสิ่งแวดล้อมแห่งสหภาพยุโรป (European Environment Agency : EEA) เรื่องสิ่งแวดล้อมในสหภาพยุโรปและภาพรวมปี พ.ศ. 2553 รายงานว่า ความต้องการ

ทรัพยากรธรรมชาติและสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 5 ปี
 หลังมานี้ ซึ่งได้แก่สินค้า อาหาร เสื้อผ้า เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน และยานพาหนะ นอกจากนี้ยังมี
 รายงานการวิจัยของศูนย์ธุรกิจค้าปลีกในสหราชอาณาจักรเกี่ยวกับการวิจัยด้านการค้าปลีก พบว่า
 การเจริญเติบโตของตลาดสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในสหภาพยุโรปมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ
 400 ในช่วงระหว่างปี 2543 - 2552 (จาก 10.3 พันล้านยูโรเป็น 56 พันล้านยูโร) และจะเพิ่มขึ้น
 ร้อยละ 104 ในปี 2558 โดยมีมูลค่าถึง 114 พันล้านยูโร²⁹ นั่นเป็นสัญญาณต่อผู้ผลิตว่าอนาคต
 จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจของตนอย่างไรให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด
 และผู้บริโภค ซึ่งนอกจากจะเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญต่อการดำเนินธุรกิจของตนให้เป็นที่ต้องการของ
 ตลาด ยังเป็นการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตที่ยั่งยืนอีกด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าธุรกิจต่างๆ
 ในทุกวันนี้หากขาดความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ถือเป็นการลดมูลค่าของสินค้าและบริการลง
 เพราะกลุ่มธุรกิจชั้นนำทั่วโลกส่วนใหญ่ใช้เรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นนโยบายสำคัญที่จะ
 เลือกว่าจะดำเนินธุรกิจ ผู้ประกอบธุรกิจจึงควรต้องศึกษาถึงแนวทางการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อ
 สิ่งแวดล้อมและนำมาปรับใช้ให้เหมาะกับธุรกิจของตน

ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนได้นำแนวคิดการทำธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์
 อินทรีย์ที่สอดคล้องกับลักษณะของการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งต่างจากการทำ
 ฟาร์มสุกรทั่วไป เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างและประโยชน์ของธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อ
 การส่งเสริมให้เกิดธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะเดียวกันต่อไป

2.3.1 นโยบายส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ของรัฐ

การพัฒนาของเกษตรกรที่ผ่านมารีบบเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากเดิมที่เคยเป็นวิถีชีวิต
 ที่พึ่งพาธรรมชาติ เป็นการเกษตรแบบผสมผสาน จนกลายเป็นการเกษตรเชิงเดี่ยวที่ต้องอาศัยปัจจัย
 การผลิตจำนวนมาก มุ่งเน้นการเพิ่มรายได้โดยเพิ่มปริมาณการผลิต โดยละเลยธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อมที่เคยพึ่งพามาตลอด จนนำไปสู่การพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ทำให้ถึงจุดเปลี่ยนที่ภาครัฐต้อง
 ดำเนินการทางนโยบายเพื่อเร่งแก้ไขการพัฒนาอย่างไม่ยั่งยืนที่กำลังจะเกิดขึ้น โดยเริ่มจากคำแถลง
 นโยบายของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ที่จะส่งเสริมการทำเกษตรแบบ
 ผสมผสาน เกษตรกรรมทางเลือกและเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร
 ชุมชนเกษตรกร และจะผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ การพัฒนา

²⁹ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงโรม, ภาพรวมสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
 [ออนไลน์], 30 สิงหาคม 2554. แหล่งที่มา: <http://thaitradeitaly.com/thai/เศรษฐกิจ-การค้าและ-สินค้า/ภาวะ-และ-แนวโน้มสินค้าภาพรวมสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม.html>.

คุณภาพมาตรฐานแปรรูป และบรรจุภัณฑ์ของสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดให้เป็นศูนย์กลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น จนกระทั่งในวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2548 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบในหลักการยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์ให้เป็นวาระแห่งชาติและอนุมัติในหลักการให้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่กำกับการบริหารราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน³⁰

ซึ่งต่อมาในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2548 แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีแนวทางในการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร สนับสนุนการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตร โดยส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนในการเพิ่มมูลค่าสินค้า โดยให้ความสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและนำผลผลิตเกษตรไปผลิตเป็นพลังงานทดแทน เช่น ปาล์ม น้ำมัน อ้อย มันสำปะหลัง การผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพทางการตลาดสูงและมีโอกาสเพิ่มมูลค่า เช่น ยางพารา ปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เป็นต้น ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรตามระบบมาตรฐานความปลอดภัยอาหาร โดยพัฒนาระบบการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรทั้งการนำเข้าและส่งออกให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานโลก รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการเกษตรแบบยั่งยืนตามแนวทฤษฎีใหม่และเกษตรอินทรีย์ เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม มีการพิจารณาและจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2551-2554 โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของไทยในระยะ 4 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร ยกกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรปรับเปลี่ยนวิถีทางเกษตรให้สอดคล้องกับธรรมชาติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมสร้างความสามารถของสินค้าเกษตรอินทรีย์ในการแข่งขันในระดับภูมิภาคและระดับโลก

2.3.2 แนวคิดและหลักการปศุสัตว์อินทรีย์

ในปัจจุบันผู้บริโภคมีความห่วงใยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทำให้ความต้องการบริโภคอาหารอินทรีย์ทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สินค้าที่สำคัญ คือ เนื้อ นม และไข่อินทรีย์ การผลิตปศุสัตว์อินทรีย์เป็นรูปแบบใหม่ของการเลี้ยงสัตว์ มีกระบวนการที่สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตของคนในชนบทเป็นการนำวิถีการผลิตแบบเก่าดั้งเดิมมาจัดการใหม่ให้เพิ่มมูลค่า ฉะนั้นจำเป็นต้องกระตุ้นให้เกิด

³⁰ มุลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย), วาระแห่งชาติเกษตรอินทรีย์ [ออนไลน์]. 30 สิงหาคม 2554. แหล่งที่มา: http://sathai.org/knowledge/01_policy/A01_Nation%20policy.htm.

การพัฒนาปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้มีคุณภาพ สร้างการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง ทั้งระดับนโยบาย และการจัดการประสานงานกับทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทุกด้าน โดยการนำระบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการปฏิบัติ “เกษตรอินทรีย์” เป็นการผลิตเกษตรที่ผสมผสานระบบการเกษตรทุกระบบที่ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการพึ่งพิงระบบนิเวศวิทยามากกว่าการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก อีกทั้งมีระบบมาตรฐานที่เป็นสากลทำให้สามารถสร้างความมั่นใจในคุณภาพของผลผลิตให้กับผู้บริโภคและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับคำนิยามของ “เกษตรอินทรีย์”³¹ (organic agriculture) แม้ว่าปัจจุบันจะยังไม่มี การกำหนดความหมายที่แน่ชัด และมีหลายหน่วยงานรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในแต่ละ ประเทศพยายามให้คำนิยามเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์มากมาย แต่ที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด ได้แก่ คำนิยามของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements : IFOAM) ซึ่งได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ไว้ว่า “ระบบ การเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใยด้วยความยั่งยืนทาง สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยเน้น ที่หลักการปรับปรุงบำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติ ของพืช สัตว์ และนิเวศน์ การเกษตร เกษตรอินทรีย์จึงลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี สังเคราะห์ เช่น ปุ๋ย สารกำจัดศัตรูพืช และเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์ แต่ในขณะเดียวกันก็พยายาม ประยุกต์ใช้ธรรมชาติในการเพิ่มผลผลิต และพัฒนาความต้านทานต่อโรคของพืชและสัตว์เลี้ยง ส่วนสินค้าเกษตรอินทรีย์นั้น หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านกระบวนการผลิตที่เป็นเกษตรอินทรีย์ โดยตลอด

คณะกรรมการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศ (Codex Alimentation Commission) นิยามการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ว่าหมายถึงระบบการบริหารจัดการการผลิตทางการเกษตร แบบองค์รวมที่จะเพิ่มพูนความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจร ทางจุลชีวภาพ และกิจกรรมทางชีวภาพของดิน โดยเน้นการใช้ระบบปฏิบัติจัดการที่จะให้มีการใช้ ปัจจัยต่างๆ ในฟาร์ม โดยพิจารณาถึงสภาพระบบซึ่งสามารถได้รับการปรับใช้ได้อย่างดีในท้องถิ่น โดยการใช่วิธีการทางการเกษตร ชีวภาพ และวิถีกล โดยการไม่ใช้วัสดุที่ได้จากการสังเคราะห์ เพื่อที่บรรลุถึงวัตถุประสงค์ในด้านกิจกรรมทั้งหลายภายในระบบ

³¹ สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี., โครงการศึกษาตลาดสินค้า เกษตรและอาหารอินทรีย์ในทวีปอเมริกาเหนือ[ออนไลน์], 19 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา: http://moacdc.thaie mbdc .org/pdfs/reports/report_north_american_organic.pdf.

ความหมายของเกษตรอินทรีย์สำหรับประเทศไทย ตามมาตรฐานของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ³² หมายถึง ระบบการจัดการการผลิตด้านการเกษตรแบบองค์รวมที่เกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ วงจรชีวภาพ โดยเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุจากการสังเคราะห์ และไม่ใช้พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการดัดแปลงพันธุกรรม (genetic modification) หรือพันธุวิศวกรรม (genetic engineering) มีการจัดการกับผลิตภัณฑ์ โดยเน้นการแปรรูปด้วยความระมัดระวังเพื่อรักษาสภาพการเป็นเกษตรอินทรีย์และคุณภาพที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ในทุกขั้นตอน

ปศุสัตว์อินทรีย์ (Organic livestock) หมายถึง ระบบการจัดการผลิตปศุสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กลมกลืนระหว่างผืนดิน พืช สัตว์ที่เหมาะสม เป็นไปตามความต้องการทางสรีระวิทยาและพฤติกรรมสัตว์ ที่ทำให้เกิดความเครียดต่อสัตว์น้อยที่สุด ส่งเสริมให้สัตว์มีสุขภาพดี เน้นการป้องกันโรคโดยการจัดการฟาร์มที่ดี หลีกเลี่ยงการใช้ยาและสารเคมี

หลักการเกษตรอินทรีย์ทั่วโลกนั้นมีหลักการเดียวกัน แต่มีวิธีปฏิบัติที่หลากหลายขึ้นกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่นที่ต่างกัน โดยยึดตามหลักสากลของ IFOAM 4 ประการ ที่เป็นหลักการสำคัญในการนำไปสู่การปฏิบัติ คือ

(ก) มิติด้านสุขภาพ (Health) เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องส่งเสริมและสร้างความยั่งยืนให้กับสุขภาพของดิน พืช สัตว์ มนุษย์ และโลก

(ข) มิติด้านนิเวศวิทยา (Ecology) เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของระบบนิเวศวิทยาและวัฏจักรแห่งธรรมชาติ การผลิตการเกษตรจะต้องสอดคล้องกับวิถีแห่งธรรมชาติและช่วยทำให้ระบบและวัฏจักรธรรมชาติเพิ่มพูนและยั่งยืนมากขึ้น เน้นการใช้ซ้ำ การหมุนเวียนเพื่อที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ อากาศ และน้ำ

(ค) มิติด้านความเป็นธรรม (Fairness) เกษตรอินทรีย์ควรจะต้องอยู่บนความสัมพันธ์ที่มีความเป็นธรรมระหว่างสิ่งแวดล้อมโดยรวมและสิ่งมีชีวิต ทั้งในระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองและระหว่างมนุษย์กับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในหลักการด้านนี้ ความสัมพันธ์ของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและการจัดการผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในทุกระดับควรมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นธรรม ทั้งเกษตรกร คนงาน ผู้แปรรูป ผู้จัดจำหน่าย ผู้ค้า และผู้บริโภค การปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการสภาพการเลี้ยงให้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการทาง

³² สำนักรับรองมาตรฐานสินค้าและระบบคุณภาพ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, เกษตรอินทรีย์คืออะไร [ออนไลน์]. 30 สิงหาคม 2554. แหล่งที่มา: http://www.acfs.go.th/css/cssaP_04_1.php

ธรรมชาติของสัตว์และการค้าผลผลิตเกษตรอินทรีย์จะต้องโปร่งใส ความเป็นธรรม โดยมีการนำต้นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมาพิจารณาเป็นต้นทุนการผลิตด้วย

(ง) มิติด้านการดูแลเอาใจใส่ (Care) การบริหารจัดการเกษตรอินทรีย์ควรจะต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบ เพื่อปกป้องสุขภาพและความเป็นอยู่ของผู้คนทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งพิทักษ์ปกป้องสภาพแวดล้อมโดยรวมด้วย ดังนั้นเทคโนโลยีการผลิตที่นำมาใช้นั้นต้องปลอดภัยและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2.3.3 แนวทางการทำฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์

จากหลักสากลของ IFOAM 4 ประการ ที่เป็นหลักการสำคัญในการนำไปสู่การปฏิบัติ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงสามารถสรุปเป็นแนวทางการปฏิบัติในการทำฟาร์มปศุสัตว์อินทรีย์ ดังนี้

1) การผลิตปศุสัตว์อินทรีย์เป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงความสมดุลของ ดิน พืช สัตว์ ใช้หลักการของความหลากหลายทางชีวภาพ พืช สัตว์ จุลินทรีย์ และระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลกัน เช่น การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ พืชและเศษเหลือเป็นอาหารสัตว์ มูลสัตว์เป็นอาหารของพืช และจุลินทรีย์ เป็นต้น มีการจัดการระบบของเสียจากฟาร์ม เช่น ปลูกพืชที่ใช้เป็นอาหารสัตว์โดยใช้มูลสัตว์ในฟาร์มปรับปรุงดิน หรือจัดการหมุนเวียนบำบัดน้ำเสียจากฟาร์มนำมาใช้กับพืช กล่าวคือ ฟังพาอาศัยปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในฟาร์ม ใช้ทรัพยากรจากภายนอกน้อยเพื่อลดการใช้พลังงาน

2) หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี และสารสังเคราะห์ รวมถึงอาหารสัตว์ที่มาจาก การตัดต่อพันธุกรรม (GMO) โดยการจัดสัดส่วนอาหารที่เหมาะสม พิจารณาปลูกพืชอาหารสัตว์ทางเลือกที่ปลูกง่ายในท้องถิ่น มีคุณค่าทางอาหารสูง เช่น ธัญพืช พืชสกัดน้ำมันที่ไม่ใช้สารเคมี ถั่วต่างๆ ไบโอมันสำปะหลัง ไบโอะกรีน สาหร่าย กากเบียร์ ส่าเหล้า การหมักชีวภาพด้วยจุลินทรีย์ การปลูกต้นกล้วย มีประโยชน์ทุกส่วนเป็นทั้งอาหารและยา การเลี้ยงสุกรและไก่ในแปลงหญ้า หาพืชทดแทนการใช้อาหารสำเร็จรูปจากโรงงานเนื่องจากข้าวโพด กากถั่วเหลืองนำเข้ามาจากการตัดต่อพันธุกรรม เน้นการป้องกันและรักษาโรคของสัตว์โดยใช้สมุนไพร นำหมักชีวภาพที่มาจากสารธรรมชาติ เช่น การใช้ส่วนผสมของสมุนไพร พืชละลายใจ ไซล ไขมันชั้น ในอัตรา 0.1 ถึง 0.2 % ในอาหารไก่หรือสุกร สามารถทดแทนการใช้สารปฏิชีวนะเร่งการเจริญเติบโต และป้องกันโรคทางเดินหายใจและทางเดินอาหารในสัตว์ได้ นอกจากนี้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรป้องกันและรักษาโรคสัตว์อีกมากมาย เช่น การถ่ายพยาธิด้วยมะเกลือ หญ้ายาง เป็นต้น

3) การเลี้ยงสัตว์ให้อยู่อย่างสุขสบายตามธรรมชาติและพฤติกรรมของสัตว์ เพื่อส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงมีภูมิคุ้มกันโรคโดยธรรมชาติ โดยการจัดระบบสวัสดิภาพสัตว์ จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ลดความหนาแน่น การระบายอากาศที่ดี เช่น เลี้ยงสัตว์แบบปล่อยให้สัตว์ได้สัมผัสดิน

แสงแดด มีคอก โรงเรือนให้คุ่มแดด ฝน และความร้อนได้ และมีพื้นที่ให้สัตว์ออกกำลัง ลักษณะการจัดการคอกโรงเรือนเป็นไปตามความเหมาะสม โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับวัฒนธรรมการปฏิบัติที่ดีต่อสัตว์ ทำให้สัตว์ไม่เครียด มีภูมิคุ้มกันโรคตามธรรมชาติ ซึ่งแตกต่างจากการเลี้ยงสัตว์เชิงอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการเลี้ยงสัตว์จำนวนมากในพื้นที่จำกัด ทำให้เกิดโรคระบาดได้ง่าย จึงต้องใช้ยาปฏิชีวนะจำนวนมาก และต่อเนื่องทำให้มีสารตกค้างในเนื้อสัตว์ส่งผลต่อสุขภาพของผู้บริโภคในระยะยาว โรคภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์เช่น โรคอ้วน การปนเปื้อนของเชื้ออีโคไลนในอาหาร และการเลี้ยงสัตว์อย่างหนาแน่นทำให้เกิดมลพิษจำนวนมากก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศอีกด้วย แสดงให้เห็นว่าการเลี้ยงสัตว์เชิงอุตสาหกรรมไม่เพียงเป็นการทรมานสัตว์ แต่อาจเป็นภัยคุกคามต่อสุขภาพของมนุษย์อีกด้วย

4) ป้องกันการปนเปื้อนของเนื้อสัตว์ทุกขั้นตอนของสินค้าอินทรีย์ตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงผู้บริโภค ก่อนที่จะออกสู่ตลาด ทุกขั้นตอนตลอดกระบวนการผลิตจนการขนส่งถึงผู้บริโภค จะต้องป้องกันการปนเปื้อนกับสินค้าที่ผลิตในระบบปกติ เช่น แยกการผลิตอาหารสัตว์ การวางวัสดุคอก การผลิต การแปรรูป การขนส่ง และการจัดวางจำหน่าย เป็นต้น

2.3.4 มาตรฐานและการรับรองมาตรฐาน

ก) มาตรฐานระดับสากล

สืบเนื่องจากผลิตผลและผลิตภัณฑ์อินทรีย์ (Organic Produce /Product) มีการขยายตัวโดยมีอัตราเพิ่มขึ้นปีละไม่ต่ำกว่า 10% เฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วมีมูลค่าการค้ากว่า 25 พันล้านเหรียญสหรัฐ ดังนั้นแต่ละประเทศหรือท้องถิ่นจะกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อินทรีย์ของตนเอง โดยองค์กรสากล ได้แก่ CODEX ซึ่งเป็นหน่วยงานของสหประชาชาติ ภายใต้ความร่วมมือ FAO และ WHO และองค์กรเอกชน คือ สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements IFOAM) ได้จัดทำมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากลขึ้น สำหรับใช้เป็นแนวทางการผลิตและปกป้องผู้บริโภค เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค เกิดการยอมรับและเชื่อมั่นสามารถค้าขายได้ในระดับสากลและเกิดมาตรฐานในระดับประเทศขึ้น

IFOAM Basic standards จัดทำขึ้นโดยสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movement : IFOAM) เป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ที่ยอมรับในกลุ่มประเทศยุโรป โดยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบรับรอง คือ IOAS

EU regulation No. 2092/91 (plants) และ No. 1804/1999 (animals) ตลาดรวมกลุ่มประเทศยุโรป (European Union : EU.) ได้มีการรวบรวมข้อกำหนดของผลิตผลเกษตรอินทรีย์ไว้ในข้อกำหนดของสหภาพยุโรป (EEC No.2092 / 91) และฉบับแก้ไข ข้อกำหนดส่วนใหญ่ให้คำแนะนำในการนำเข้าอาหารอินทรีย์ที่ผลิตจากประเทศอื่นๆ ภายใต้มาตรฐานการผลิตและมาตรการการตรวจสอบที่เหมือนกันทุกประการ

ข) มาตรฐานระดับประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกา (United State of America :U.S.A) ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติผลิตภัณฑอาหารอินทรีย์ (Organic Food Production Act : OFPA) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ.1990) และมีการแก้ไขในปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996)

ประเทศญี่ปุ่น (Japan) รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2544 โดยอ้างอิงกฎหมายมาตรฐานเกษตรญี่ปุ่น (Japan Agriculture Standard : JAS)

สหราชอาณาจักร โดยสมาคมดินแห่งสหราชอาณาจักร (Soil Association UK.) เป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อเกษตรอินทรีย์มีประวัติความเป็นมายาวนาน ได้พัฒนามาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในสหราชอาณาจักร

ค) มาตรฐานและการรับรองเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

การรับรองมาตรฐานในประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1) หน่วยรับรองระบบงาน(Accreditation Body : AB) เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการว่า หน่วยงานหรือบุคคลมีความสามารถทางวิชาการในการดำเนิน การรับรองระบบงาน เช่น มกอช. มีอำนาจหน้าที่ตามมติคณะรัฐมนตรีให้เป็นหน่วยรับรองระบบคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศ

2) หน่วยรับรองระบบอินทรีย์ (Certification body : CB) เป็นหน่วยงานที่ตรวจประเมินและรับรองการปฏิบัติของเกษตรกรหรือผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือมาตรฐานของหน่วยตรวจรับรองนั้นๆ อาจเป็นหน่วยงานหรือเอกชนที่มีความสามารถ ประเทศไทยมีหน่วยรับรองได้แก่ กรมวิชาการเกษตร ตรวจรับรองพืชตามมาตรฐาน Organic Thailand สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.)เป็นองค์กรอิสระที่ได้รับการรับรองระบบงานจาก

IFOAM ตรวจสอบรับรองตามมาตรฐานของ มกท.ตรวจสอบรับรองด้านพืช หากเป็นด้านการรับรองสัตว์ หน่วยงานที่รับรองคือ กรมปศุสัตว์

โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีหน้าที่ในการกำหนดและจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งออกข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เล่ม 1 การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายเกษตรอินทรีย์ และเล่ม 2 ปศุสัตว์อินทรีย์ ได้รับการประกาศในพระราชกฤษฎีกาแล้ว เป็นมาตรฐานกลางของประเทศที่ถูกต้องตามกฎหมาย รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ก

การตรวจสอบผลผลิตและผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ผู้ผลิตจะต้องแจ้งความประสงค์ขอรับการรับรองจาก CB ซึ่งเป็นมาตรการสมัครใจไม่ได้บังคับ ผู้ผลิตต้องผลิตตามเงื่อนไขตามมาตรฐานของหน่วยรับรอง โดยการตรวจประเมินที่แหล่งผลิต กระบวนการผลิตจากบันทึก หากผ่านการประเมินหน่วยตรวจสอบจะออกใบรับรองพร้อมสัญลักษณ์ เพื่อใช้ประโยชน์ทางการค้า แต่หากผู้ผลิตต้องการผลิตสินค้าเพื่อค้าขายกับผู้บริโภคที่อยู่ห่างไกล ผู้ผลิตจะต้องผลิตตามมาตรฐานเงื่อนไขทางการค้าที่เป็นสากล และมีใบรับรองผลจากหน่วยตรวจสอบที่ได้รับการรับรองระบบแล้วเท่านั้น

2.3.5 ข้อกำหนดของการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์ตามมาตรฐานของประเทศไทย

การเลี้ยงสัตว์ในระบบปกติ สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตสู่ปศุสัตว์อินทรีย์ได้โดยเริ่มต้นศึกษามาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยศึกษาทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กัน เมื่อได้เริ่มปฏิบัติแล้วจะเข้าสู่ขั้นตอนระยะปรับเปลี่ยน มีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง จนที่สุดก็จะสามารถเปลี่ยนสู่การทำปศุสัตว์อินทรีย์ได้อย่างสมบูรณ์และสามารถขอรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่ให้การรับรองของภาครัฐได้ตามข้อกำหนดตามมาตรฐานปศุสัตว์อินทรีย์โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานสากลที่ส่วนใหญ่ต่างชาติให้การรับรอง

กล่าวโดยสรุปคือ เริ่มตั้งแต่การเตรียมพื้นที่เลี้ยงสุกรต้องไม่เคยทำเกษตรกรรมแบบใช้สารเคมีหรือมีระยะเวลาปรับเปลี่ยนเว้นระยะไม่ต่ำกว่า 3 ปีก่อนการปล่อยสุกรลงพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์สุกรที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งมีความต้านทานโรคและปรับตัวกับสภาพภูมิอากาศได้ดี วัตถุประสงค์ที่ใช้เลี้ยงสุกรต้องเป็นพืชที่ปลูกในฟาร์ม หรือหากนำเข้าวัตถุดิบจากภายนอก วัตถุดิบนั้นจะต้องได้รับการรับรองว่าผลิตด้วยวิธีอินทรีย์ การเสริมสร้างสุขภาพและป้องกันโรคสัตว์ด้วยสมุนไพรเป็นอาหารเสริมหรือยารักษาโรค โดยปราศจากการใช้สารเคมี หรือยาปฏิชีวนะ และการดูแลจัดการฟาร์มที่มี พื้นที่เพียงพอต่อการออกกำลังกายของสัตว์ เหมาะสมแก่การเติบโต และถูกต้อง

ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อลดความเครียดและการปล่อยของเสียจากสัตว์ โดยเฉพาะก๊าซมีเทน และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

2.3.6 ประโยชน์ของการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์

ก) ผลผลิตปลอดภัยและมีคุณค่าทางอาหารสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อสุกรอินทรีย์จะไม่มีสารเคมีตกค้างซึ่งต่างจากเนื้อสัตว์ที่เลี้ยงในระบบปกติที่ใช้สารเคมีและยาปฏิชีวนะ เมื่อรับประทานไปในระยะเวลาอันยาวนานๆ จะเกิดการสะสมในร่างกายเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งและโรคภัยอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งไม่นานมานี้ได้มีรายงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของสารเคมีที่ตกค้างในอาหารที่รับประทานกับโรคสมาธิสั้น (attention deficit hyperactivity disorder – ADHD) ที่เกิดขึ้นในเด็กชาวอเมริกัน และยังมีการศึกษาแล้วว่า การเปลี่ยนมาบริโภคอาหารอินทรีย์ช่วยลดระดับของสารเคมีที่บ่งชี้ถึงการเป็นโรคสมาธิสั้น ซึ่งตรวจพบในปัสสาวะได้มากถึง 85 ถึง 90 %³³

ข) เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ และสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ปศุสัตว์อินทรีย์เป็นวิธีการเลี้ยงสัตว์ที่กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศวิทยา ฟังพาทธรรมชาติทำให้เกิดความยั่งยืนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญเป็นการนำ "หลักเศรษฐกิจพอเพียง" ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาปรับใช้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนอีกด้วย

ค) ประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการผลิตสุกรในรูปแบบปกติก่อให้เกิดของเสียและมลพิษต่างๆ เป็นอย่างมาก การจะปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายเรื่องการควบคุมมลพิษจากฟาร์มสุกรจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก แต่การเลี้ยงสุกรโดยระบบอินทรีย์นอกจากจะเกิดของเสียและมลพิษน้อยกว่าแล้ว ยังเป็นการนำของเสียเช่น มูลสุกร กลับมาใช้เป็นปุ๋ยได้ภายในฟาร์ม และสามารถขายสร้างรายได้เพิ่มอีกด้วย

ง) ลดการนำเข้าสารเคมีในการเลี้ยงสุกร การเลี้ยงสุกรในระบบปกติทำให้สุกรอ่อนแอไม่ทนทานต่อโรค จึงต้องใช้ยาปฏิชีวนะและสารเคมีจำนวนมากในการเลี้ยงสุกรให้ได้ผลผลิตที่มีอัตราการตายต่ำ แต่การเลี้ยงสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์ สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสุกรโดยวิถีธรรมชาติ มีการใช้สมุนไพรและน้ำหมักจุลินทรีย์เป็นอาหารเสริมและป้องกันรักษาโรคให้กับสุกร ซึ่งหาได้ตามท้องถิ่นราคาถูกกว่าการใช้ยาปฏิชีวนะและสารเคมี

³³ นิตยสาร Journal Pediatrics, Pesticides in food linked to ADHD in kids [ออนไลน์], 30 สิงหาคม 2554. แหล่งที่มา: http://www.organic.moc.go.th/32/upload/File_IPD_FILE321282.pdf

จ) ลดภาระและค่าใช้จ่ายของรัฐในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมและการตรวจสอบสารเคมีตกค้างในเนื้อสุกร เนื่องจากมลพิษที่มาจากฟาร์มสุกรและปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ภาครัฐต้องเสียงบประมาณจำนวนมากในการจัดการมลพิษเหล่านี้ อีกทั้งเพื่อความมั่นใจในการบริโภคเนื้อสุกร ภาครัฐจะต้องมีการตรวจสอบสารเคมีในเนื้อสุกรก่อนการจำหน่ายสู่ผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ฉ) เป็นการขยายโอกาสทางธุรกิจให้กับเกษตรกร เนื่องจากตลาดสินค้าอินทรีย์มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งมีการขยายตัวของตลาดสินค้าสีเขียวเพิ่มมากขึ้น ทั้งในตลาดค้าส่งขนาดใหญ่และตลาดในชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากความใส่ใจในสุขภาพและสิ่งแวดล้อม สำหรับประเทศไทยเกษตรกรอินทรีย์อาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก แต่หากมีการส่งเสริมและเพิ่มการผลิตเกษตรกรอินทรีย์ พร้อมกับขยายโอกาสทางการตลาดให้กับประชาชนทั่วไปได้รู้จักสินค้าเกษตรอินทรีย์ ก็จะเป็นการสร้างมูลค่าและโอกาสทางการตลาดให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

2.3.7 ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์

ก) ปัญหาด้านการเงิน

การลงทุนเพื่อปรับเปลี่ยนสู่ระบบปศุสัตว์อินทรีย์ในระยะเริ่มแรกอาจจะต้องใช้ต้นทุนสูง เนื่องจากต้องมีการเตรียมพื้นที่ การหาพันธุ์สัตว์ และวัตถุดิบอาหารสัตว์ ตลอดจนการควบคุมจัดการฟาร์มให้อยู่ในระบบอินทรีย์ ซึ่งกว่าที่จะสามารถปรับเปลี่ยนเป็นปศุสัตว์อินทรีย์ได้เต็มรูปแบบอาจจะต้องใช้เวลา 2 ปีขึ้นไป ทำให้ระหว่างนี้เกษตรกรอาจจะยังไม่สามารถขายผลผลิตอินทรีย์ได้เนื่องจากยังไม่ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐาน เกษตรกรที่มีความตั้งใจที่จะทำปศุสัตว์อินทรีย์จึงต้องประสบปัญหาด้านการเงินทั้งเงินลงทุนและเงินหมุนเวียนที่ใช้ในฟาร์ม ซึ่งหากในระยะเริ่มแรกเกษตรกรมีเงินทุนเพียงพอที่จะดำเนินธุรกิจได้ ภายหลังจากการปรับเปลี่ยนสู่ระบบปศุสัตว์อินทรีย์แล้ว ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรจะมีอัตราที่ต่ำกว่าการผลิตปกติ เนื่องจากไม่ต้องใช้สารเคมีและยาปฏิชีวนะหรือวัตถุดิบอาหารสัตว์นำเข้าซึ่งมีราคาสูงขึ้นทุกวัน เนื่องจากราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้นจึงทำให้ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์และยาเคมีภัณฑ์เหล่านี้มีราคาสูงขึ้นตาม

ข) ปัญหาด้านการเผยแพร่ความรู้และการประสานงาน

แม้ว่านโยบายเกษตรอินทรีย์จะถูกกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีโครงการต่างๆ มากมายที่ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ แต่เนื่องจากมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ตามนโยบายดังกล่าว เช่น กระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ และองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านเกษตรอินทรีย์ แต่ความเข้าใจในเรื่องระบบเกษตรอินทรีย์ก็ยังคงมีความแตกต่างกัน ทำให้การปฏิบัติแตกต่างกัน ประกอบกับเรื่องระบบเกษตรอินทรีย์ มิใช่เป็นเพียงระบบการผลิตเพียงอย่างเดียว แต่สัมพันธ์กับประเด็นอื่นๆ ทั้งด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศวิทยา และกรอบคิดในการพัฒนาคนและสังคม ทำให้การพัฒนาระบบดังกล่าวมีบริบทที่แตกต่างกันตามกรอบคิดหรือทฤษฎีที่แตกต่างกัน การประสานงานระหว่างหน่วยงานจึงไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เนื่องจากมิได้มีการกำหนดแนวทางร่วมกันไปในทางเดียวกัน อีกทั้งการให้ความรู้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไปในเรื่องของการทำเกษตรอินทรีย์ยังไม่ทั่วถึงและมากเพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ทำให้เกษตรอินทรีย์มีข้อจำกัดในการปฏิบัติอยู่เพียงกลุ่มเล็กๆ ที่สนใจศึกษาและทำการปฏิบัติด้วยตนเอง

ค) ปัญหาขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐาน

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นในเรื่องของการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มีขั้นตอนมากมาย และเสียค่าใช้จ่ายในหลายขั้นตอน ทำให้เกษตรกรที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพออาจเกิดความสับสนในการขอรับรองมาตรฐานซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อน เนื่องจากไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลเรื่องการขอรับรองมาตรฐานเป็นการเฉพาะ เช่น การทำปศุสัตว์อินทรีย์ ต้องขอรับรองมาตรฐานจากกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีได้เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการขอรับรองมาตรฐานโดยเฉพาะ ทำให้การขอรับรองมาตรฐานไม่สะดวกและใช้ระยะเวลาอันยาวนาน จนอาจเป็นอุปสรรคต่อเกษตรกรผู้ที่ต้องการปรับเปลี่ยนสู่กระบวนการปศุสัตว์อินทรีย์ที่ไม่ได้รับความสะดวกและต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก

ง) ปัญหาหาด้านนโยบายของภาครัฐ

ที่ผ่านมาผู้เลี้ยงสุกรต้องประสบปัญหาและแก้ปัญหาต่างๆ โดยลำพังผ่านสมาคมผู้เลี้ยงสุกรและกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรต่างๆ ที่เป็นภาคเอกชน โดยที่ภาครัฐไม่ใส่ใจในความเดือดร้อนของผู้เลี้ยงสุกรเท่าที่ควร เนื่องจากเหตุผลทางการเมือง เพราะรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งฐานเสียงส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกพืชมากกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ จึงมักเอาใจใส่และคุ้มครองเกษตรกรปลูกพืชมากกว่า โดยการออกกฎหมายคุ้มครอง สนับสนุนหรือปกป้องพืชผลทางการเกษตร ซึ่งบางอย่างก็มีผลในทางลบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ที่เป็นผู้รับซื้อผลิตภัณฑ์พืชเหล่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นนโยบายแก้ปัญหาของรัฐบาลที่ไม่ตรงจุด ยิ่งทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ยิ่งต้องรับภาระหนักขึ้น เช่น การแก้ปัญหาเนื้อสุกรแพงโดยการอนุญาตให้นำเข้าสุกรจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยเพื่อเอาใจผู้บริโภค ซึ่งเป็นการทำลายเกษตรกรที่มีเงินลงทุนน้อย เพราะเมื่อสุกรราคาตกต่ำ รัฐบาลกลับไม่ช่วยเหลือ โดยพยุงราคาหรือหาตลาดต่างประเทศให้ ขณะเดียวกันเมื่อเกิดปัญหาโรคระบาด

ในสุกรทำให้ต้องกำจัดสุกรทิ้ง ภาครัฐก็ไม่ได้มีการชดเชยเงินให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรต้องขาดรายได้ เงินที่ลงทุนไปต้องสูญเปล่า จึงเห็นได้ว่านอกจากปัญหาทางนโยบายของรัฐที่ต้องการจะสนับสนุนให้เกิดเกษตรอินทรีย์จะยังไม่ประสบผลสำเร็จและไม่ชัดเจนเพียงพอแล้วนั้น รัฐยังกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสุกรอย่างไม่ตรงจุด อันส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของผู้เลี้ยงสุกร ยิ่งไปกว่านั้นการเลี้ยงสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ยังต้องได้รับการดูแลและส่งเสริมมากกว่าการเลี้ยงสุกรในระบบปกติ ยิ่งได้รับผลกระทบด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมานี้ นอกจากจะเกิดกับผู้เลี้ยงสุกรแล้วยังเกิดกับเกษตรกรที่ทำฟาร์มปศุสัตว์อื่นๆ ในลักษณะคล้ายคลึงกันด้วย เช่น ผู้เลี้ยงโค กระบือ ไก่เนื้อ ไก่ไข่ เป็นต้น เนื่องจากเกษตรกรผู้ทำฟาร์มปศุสัตว์ไม่ได้สร้างรายได้ให้กับประเทศมากเท่ากับเกษตรกรผู้ปลูกพืช เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา เป็นต้น จึงทำให้ปัญหาต่างๆ ของฟาร์มปศุสัตว์เหล่านี้ไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือส่งเสริมใดๆ ดังนั้น การกำหนดมาตรการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ก็ควรให้ได้รับการส่งเสริมอย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากการทำเกษตรกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งภาครัฐควรให้การส่งเสริม

บทที่ 3

มาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3.1 แนวคิดการใช้มาตรการทางภาษีและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

3.1.1 หลักการและแนวคิดในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกันของประชาคมโลก

เนื่องจากการใช้แนวคิดพื้นฐานในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งอธิบายว่า¹ ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมมาจากการกระทำของมนุษย์แทบทั้งสิ้น ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ไม่ว่าจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์เป็นผู้สร้าง มนุษย์เป็นผู้ใช้อำนาจตัดสินใจในการเลือกว่าจะรักษาสิ่งใดไว้ในสิ่งแวดล้อมเพื่อตอบสนองประโยชน์สูงสุดของมนุษย์เอง มนุษย์จึงเป็นทั้งผู้สร้างและผู้ทำลายสิ่งแวดล้อมในเวลาเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการพัฒนาความเจริญของประชากรโลก ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ตลอดจนการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ ล้วนสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อมจนทำให้เกิดความไม่สมดุลของระบบนิเวศ² ซึ่งปัญหาเหล่านี้นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้การใช้ทรัพยากรและการทำลายสิ่งแวดล้อมมีเพิ่มมากขึ้นทุกวัน การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงไม่ใช่แค่ปัญหาระดับประเทศอีกต่อไป แต่เป็นปัญหาระดับโลกที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันของประชาคมโลก เพื่อดำรงชีวิตอยู่ของทุกคนบนโลกนี้ ทำให้เกิดการประชุมของสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1972 เรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์³ ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน อันเป็นการประชุมครั้งแรกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของการประชุมระดับโลก อันนำไปสู่การจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมขึ้น

¹ จุมพต สายสุนทร, กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, 2546), หน้า 43-44.

² มณฑิพย์ สุขพูน, "การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเสริมประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), หน้า 9.

³ Micheal Keating, *The Earth Summit's Agenda for Change*, แผนปฏิบัติการ 21 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แปลโดย กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงต่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงต่างประเทศ, The Centre for Our Common Future (Switzerland), สมาคมเพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม, 2537), หน้า 5.

ในสหประชาชาติ ชื่อว่า United Nations Environment Programme (UNEP)⁴ และในปี ค.ศ.1983 จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development :WCED) การประชุมครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1992 ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nation Conference on Environment and Development) และจนถึงปี ค.ศ. 2002 เป็นการประชุมครั้งที่สาม ว่าด้วยเรื่อง การพัฒนาอย่างยั่งยืน (World Summit on Sustainable Development) ณ กรุงโจฮานเนสเบิร์ก ตามลำดับ⁵ ในการประชุมทั้งสามครั้งทำให้เกิดหลักการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกันมากมายซึ่งกำหนดเป็นแนวทางให้ประเทศต่างๆ นำไปปฏิบัติร่วมกัน โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงและนำเสนอเฉพาะหลักการที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้กับมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการ ปัญหาสิ่งแวดล้อม อันได้แก่

3.1.1.1 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

องค์การสหประชาชาติให้ความสนใจเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาตั้งแต่ ช่วงปี ค.ศ. 1972 โดยมีการจัดการประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อมในระดับโลกขึ้นเป็นครั้งแรก ที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) ผลจากการประชุมทำให้มีการเคลื่อนไหวในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมที่ให้ความสนใจด้านการรักษา สมดุลในการพัฒนานอกเหนือจากการให้ความสำคัญเฉพาะการเติบโตทางเศรษฐกิจแต่เพียงด้าน เดียวและในปี ค.ศ.1983 ได้จัดตั้งคณะกรรมการโลกเพื่อทำการศึกษาเรื่องการสร้างความสมดุล ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา ต่อมาจึงได้เผยแพร่เอกสารชื่อ “Our Common Future”⁶ เรียกร้องให้ชาวโลกเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตที่ฟุ่มเฟือยเพื่อให้มีการพัฒนาที่ปลอดภัยต่อ สิ่งแวดล้อม เอกสารฉบับนี้มีส่วนสำคัญต่อการประชุมสุดยอดของโลกหรือ The Earth Summit ที่กรุง ริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี ค.ศ. 1992 ซึ่งในการประชุมครั้งนั้นมีหนังสือ

⁴ นันทพล กาญจนวัฒน์ , ”แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ : ศึกษากรณีตัวอย่างอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2542), หน้า 60.

⁵ Micheal Keating, เรื่องเดียวกัน , หน้า 5.

⁶ World Commission for Environment and Development. Our common future. (Great Britain: Oxford University Press, 1987). p 11.

ประกอบการประชุมเล่มหนึ่งที่เรียกว่า Brundtland Report⁷ ได้ให้คำจำกัดความคำว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน ไว้ดังนี้

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความจำเป็นของคนยุคปัจจุบันโดยไม่ลดขีดความสามารถในการตอบสนองความจำเป็นของคนยุคต่อไป (Development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs) นั่นคือ⁸

1. การพัฒนาจะต้องถูกจำกัดโดยความสามารถทางเทคโนโลยีและองค์การทางสังคม และขีดความสามารถของชีวมณฑล (Biosphere) ในการดูดซับผลกระทบของกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ นั่นคือ มนุษย์จะมุ่งสู่การพัฒนาจนเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมไม่ได้ เทคโนโลยีและองค์การทางสังคมอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาแต่ต้องเป็นเครื่องมือในการควบคุมมิให้การพัฒนาเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

2. การพัฒนาต้องสามารถตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนจนต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้สมกับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และการพัฒนานั้นต้องเปิดโอกาสให้แก่ทุกคนเพื่อเติมเต็มความหวังของการมีชีวิตที่ดีขึ้นให้เป็นจริงได้

3. เพื่อให้ทุกคนในสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบในสังคมอย่างยุติธรรม พลเมืองทุกคนของประเทศจะต้องมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและทัดเทียมกันในระดับประเทศ และประชาธิปไตยควรมีมากขึ้นในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมระหว่างประเทศ

4. วิถีชีวิตที่มั่งคั่งจะต้องอยู่ภายในขอบเขตของระบบนิเวศที่สมดุล โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศตะวันตกและชนชั้นผู้นำประเทศกำลังพัฒนาควรลดการอุปโภคบริโภคลง เพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศให้สอดคล้องกับปริมาณการใช้ทรัพยากร

5. ขนาดของประชากรและการเพิ่มของประชากร ต้องสอดคล้องกับศักยภาพทางการผลิตและทรัพยากรที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนาที่ต้องมีจำนวนประชากรไม่เกินความสามารถในการเลี้ยงดูประชากรให้อยู่ดีกินดีและไม่ขาดแคลน

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แนวนโยบายการลงทุน การกำหนดทิศทางของการพัฒนาเทคโนโลยี และความเปลี่ยนแปลงของการดำเนินชีวิตมนุษย์ ให้สอดคล้องกันกับความจำเป็นในอนาคตและปัจจุบัน

⁷ The Brundtland Commission Report, Our common future In World Commission on Environment and Development (London : Oxford University Press, 1987), p.30.

⁸ สมพร แสงชัย, สิ่งแวดล้อม : อุดมการณ์ การเมือง และการพัฒนาที่ยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : โครงการบัณฑิตศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ,2545), หน้า 153-154.

ซึ่งนอกจากการคำนึงถึงความยุติธรรมสำหรับคนยุคปัจจุบันแล้ว (Intrageneration) ยังต้องมีความยุติธรรมสำหรับคนต่างยุค (Intergeneration) อีก แนวทางการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับความยุติธรรมและผลประโยชน์ร่วมกันของมนุษย์ ต้องศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาของสถาบันทางสังคม และการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความยุติธรรมระหว่างคนในแต่ละรุ่น⁹ ก็คือแนวคิดภายใต้หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถดำเนินไปควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องยาวนาน เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในยุคปัจจุบันและอนาคตรุ่นต่อไป จึงสามารถแยกองค์ประกอบของหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเชื่อมโยงกันเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้¹⁰

1) สังคม หมายถึง การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของอาหาร เครื่องนุ่งห่ม น้ำ ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย การมีงานทำ มีเสรีภาพ และมีความมั่นคงในชีวิต โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือการรักษาคุณภาพชีวิตของประชากรให้มีระดับสูงขึ้นและแบ่งปันความต้องการขั้นพื้นฐานนี้อย่างเท่าเทียมกัน ให้เกิดขึ้นได้ในระยะยาว

2) นิเวศวิทยา หรือ สิ่งแวดล้อม หมายถึง การศึกษาและทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์กันในกระบวนการทางชีววิทยาของธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีววิทยา โดยเน้นเรื่องความยั่งยืนของการทำงานและประสิทธิภาพของระบบนิเวศ การพัฒนาที่ยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมนี้จึงเป็นรูปแบบการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ โดยต้องมีการบำรุงรักษา และมีอัตราการใช้ที่อยู่ในขอบเขตที่สามารถส่งเสริมให้ระบบนิเวศมีศักยภาพในการคืนสู่สภาพปกติได้ โดยการพัฒนาต้องคำนึงถึงการสร้างหลักประกันให้ธรรมชาติได้คงไว้ซึ่งความสามารถในการปรับตัวเอง และมั่นคงอยู่ได้อย่างยาวนาน

3) เศรษฐศาสตร์ หมายถึง การพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยแนวความเห็นแรก เห็นว่าการจะมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้จะต้องส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ แต่ความเห็นที่สอง เห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถเกิดขึ้นพร้อมๆ กันได้ ทั้งนี้การจะเลือกใช้ความคิดใดย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายแนวทางการพัฒนาของแต่ละประเทศ ประกอบกับค่านิยมและวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ ด้วย

⁹ อานาจ วงศ์บัณฑิต, กฎหมายสิ่งแวดล้อม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2545), หน้า 42.

¹⁰ วณี สัมพันธ์รักษ์ และชิตชนก พุทธประเสริฐ, ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 8-15, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545), หน้า 38-39.

โดยสรุปแล้ว การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลักทั้งสามประการ การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นสิ่งจำเป็น แต่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการรักษาสิ่งแวดล้อมให้สัมพันธ์กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจด้วย จึงต้องมีการบูรณาการหรือประสานประโยชน์เข้าด้วยกันระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม¹¹ กล่าวคือ การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องพัฒนาให้สมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตของคนในสังคม รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกันด้วย ดังปรากฏตามภาพด้านล่างนี้¹²

ภาพ แนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ที่มา: แนวทางการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลกับการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

3.1.1.2 หลักการป้องกันล่วงหน้า (Precautionary Principle)¹³

แนวคิดนี้เกิดจากการนำแนวคิดของนักนิเวศวิทยามาวิเคราะห์ถึงการเกิดความเสี่ยงขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม (Zero Environmental Risk) บนพื้นฐานของการปราศจากมลภาวะใดๆ (Zero Pollution) ซึ่งการดำเนินการตามแนวคิดนี้เป็นไปได้ยากหรืออาจจะเป็นไปไม่ได้เลย อาจต้องใช้ค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการเข้าสู่ภาวะปลอดมลพิษ ซึ่งเป็นไปได้ยากในสังคมเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและบริโคนิยมดังเช่นทุกวันนี้ ในขณะที่นักเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมเห็นว่าไม่อาจเกิดภาวะปลอดมลพิษได้เนื่องจากจะก่อให้เกิดต้นทุนมหาศาล แต่อาจจะสร้างระดับมลภาวะที่เหมาะสมได้ ซึ่งเกิดจากการ Trade - Off ระหว่างระดับความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมกับภาระต้นทุนที่ต้องจ่ายเพื่อลดมลภาวะ

¹¹ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน [ออนไลน์], 12 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา: http://student.nu.ac.th/science/webgroup_tong/mean.html

¹² เรื่องเดียวกัน

¹³ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ, (กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า120-121.

โดยการวิเคราะห์ความเหมาะสมระหว่างค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการลดมลภาวะและการยอมรับมลภาวะที่ปล่อยมาบางส่วนเพื่อลดค่าใช้จ่ายดังกล่าว¹⁴

หลักการป้องกันภัยล่วงหน้าในหลายๆ ประเทศใช้วิธีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) คือ การวิเคราะห์ผลกระทบจากโครงการหรือกิจการประเภทต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อม ทั้งทางทรัพยากรธรรมชาติ ทางเศรษฐกิจ และสังคม หรืออีกด้านหนึ่งอาจเป็นกรณีที่สภาพแวดล้อมอาจจะเกิดผลกระทบขึ้นต่อโครงการหรือกิจการนั้นทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อเป็นการเตรียมการ ป้องกัน และแก้ไข ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการโครงการหรือกิจการนั้นๆ¹⁵

โดยมีวัตถุประสงค์และหลักการสำคัญ คือ หากโครงการหรือกิจการใดที่มีความจำเป็นจะต้องให้เกิดขึ้นมาเพื่อการพัฒนาประเทศ แต่โครงการหรือกิจการนั้นส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างแน่นอนและรุนแรง หรืออีกกรณีคือ อาจเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้หากไม่มีการป้องกันไว้ก่อน เพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมในทางลบหรือให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด จึงต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะมีการพิจารณาอนุญาตให้เกิดโครงการขึ้นได้ โดยต้องทำการศึกษามาตรการในการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และต้องมีมาตรการในการลดผลกระทบนั้น ทั้งขณะดำเนินการและหลังดำเนินการ เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม¹⁶ รวมทั้งเพื่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ได้ใช้ในการพัฒนาอย่างคุ้มค่าที่สุด อันจะช่วยให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างยั่งยืน โดยรายการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งเจ้าของโครงการหรือกิจการนั้นต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามขั้นตอนและกระบวนการที่กำหนดไว้ในมาตรฐานของแต่ละประเทศ นี่คือตัวอย่างของการนำหลักการป้องกันล่วงหน้ามาใช้นั่นเอง

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 121.

¹⁵ สนธิ วรรณแสง และคณะ, การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2543). หน้า 41.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน

กล่าวโดยสรุปคือ หลักการป้องกันล่วงหน้าหรือหลักการระวังไว้ก่อน¹⁷ มาจากแนวความคิดการระมัดระวังป้องกันความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมไว้ก่อนล่วงหน้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ต้องการให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมขึ้นแบบซ้ำๆ เป็นมาตรการเชิงรุกซึ่งไม่ต้องรอให้เกิดความเสียหายขึ้นก่อน จึงต้องมีการวางมาตรการป้องกันไว้ล่วงหน้า แม้จะยังไม่มีปัจจัยที่ครบสมบูรณ์หรือข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่มาชี้วัดความเป็นไปได้ที่จะเกิดความเสียหายขึ้นก็ตาม

เมื่อนำหลักการป้องกันล่วงหน้ามาใช้แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ผลในหลายๆ ประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁸ ประเทศเยอรมันตะวันตก เป็นต้น ในเวลาต่อมาจึงมีการนำมาใช้ในระดับภูมิภาคและในความร่วมมือระหว่างประเทศ ได้แก่ การประชุมของสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ในปี ค.ศ. 1992 ในปฏิญญากรุงริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The Rio Declaration on Environment and Development) หลักการที่ 15 เรื่องหลักการป้องกันล่วงหน้าระบุว่า ประเทศต่างๆ ควรใช้มาตรการและแนวทางป้องกันเพื่อคุ้มครองสภาพแวดล้อมในกรณีที่เกิดภัยคุกคามที่เป็นอันตรายหรือความเสียหายที่ไม่อาจแก้ไขกลับคืนได้ต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ความไม่ชัดเจนแน่นอนทางวิทยาศาสตร์ ไม่ควรถูกนำขึ้นมากล่าวอ้างเพื่อประวิงหรือชะลอการใช้มาตรการที่เหมาะสมหรือได้ผลดีในการป้องกันมิให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องพึงกระทำ เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมนั้นไว้ล่วงหน้า¹⁹

3.1.1.3 หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle : PPP)

หลักการนี้มีแนวคิดพื้นฐานมาจากการคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเท่าเทียมกับการคำนึงถึงปัจจัยการผลิตด้านอื่นๆ เช่น แรงงาน เครื่องจักร อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ในการผลิต ซึ่งผู้ผลิตเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการใช้ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ในการผลิตอยู่แล้ว ความเสียหายจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็เช่นกัน ควรจะปรากฏอยู่ในระบบของการดำเนิน

¹⁷ อานาจ วงศ์บัณฑิต , กฎหมายสิ่งแวดล้อม, หน้า 83.

¹⁸ มณฑิพย์ สุขพูน , “การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเสริมประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย”, หน้า 14.

¹⁹ นันทพล กาญจนวัฒน์ , “แนวความคิดพัฒนาอย่างยั่งยืนในกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ : ศึกษากรณีตัวอย่างอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992”, หน้า 92

กิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นๆ ด้วย หากไม่มีการนำค่าใช้จ่ายส่วนนี้มาคิดคำนวณต้นทุน ก็อาจจะทำให้โครงการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอาจดูเหมือนมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ คุ่มค่าแก่การลงทุน ทั้งๆ ที่โครงการเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก²⁰ เช่น โครงการโรงไฟฟ้า เขื่อน โรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มปศุสัตว์ เป็นต้น ดังนั้นราคาของสินค้าและบริการควรจะสะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนที่แท้จริงทั้งระบบของการผลิต รวมทั้งต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย โดยการนำเอาการใช้อากาศ น้ำ ที่ดิน เพื่อปล่อยหรือกักเก็บมลพิษไว้มารวมคิดเป็นต้นทุนที่แท้จริงด้วย²¹

แนวคิดนี้ได้นำมาปรับใช้ในการประชุมร่วมกันของประชาคมยุโรป OECD เมื่อเริ่มก่อตั้ง OECD ประกอบไปด้วยสมาชิกทั้งสิ้น 20 ประเทศ ปัจจุบัน OECD ประกอบด้วยสมาชิก 34 ประเทศ²² ได้แก่ ออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยียม แคนาดา ชิลี สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ฮังการี ไอร์แลนด์ ไอร์แลนด์ อิสราเอล อิตาลี ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี ลักเซมเบิร์ก เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ โปแลนด์ โปรตุเกส สโลวาเกีย สโลวีเนีย สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ตุรกี สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกาและหนึ่งองค์กร คือสหภาพยุโรป โดยเริ่มแรกเกิดจากการที่ OECD สนับสนุนให้นำหลักการนี้มาใช้ในปี ค.ศ.1972 โดยได้ระบุว่าประเทศสมาชิกควรจะนำหลักการนี้มาใช้เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในการใช้มาตรการป้องกันและควบคุมมลพิษด้านอื่นๆ เนื่องจากผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกทำให้เกิดปัญหามลภาวะอย่างรุนแรงและขยายวงกว้าง²³ จึงได้นำเอาหลักทางเศรษฐศาสตร์เรื่องผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายซึ่งสอดคล้องกับบริบทของ

²⁰ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ, หน้า 118-120.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119.

²² OECD, Members and partners 2010 [online], 18 November 2011. Available from: http://www.oecd.org/pages/0,3417,en_36734052_36761800_1_1_1_1_1,00.html

²³ มนทิพย์ สุขพูน, “การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเสริมประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย”, หน้า 17.

หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน²⁴ ไปใช้ในการวางแผนนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศสมาชิกด้วย²⁵

OECD ให้ความหมายของหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายว่า ผู้ก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมจะต้องรับผิดชอบค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่ายในการป้องกันและควบคุมมลพิษในสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการทำให้กลับสู่สภาพเดิม²⁶ ทั้งนี้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าราคาของสินค้าและบริการควรจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนที่แท้จริงทั้งระบบของการผลิต รวมทั้งต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่ง OECD ได้แบ่งออกเป็น 2 หลักการ คือ

1) หลักการมาตรฐาน (Standard Interpretation of PPP) ผู้ก่อมลพิษจะต้องยอมเสียค่าใช้จ่ายเพื่อควบคุมการปล่อยมลพิษให้อยู่ในระดับที่สังคมยอมรับได้แต่หากผู้ก่อมลพิษสามารถทำให้การปล่อยมลพิษมีระดับต่ำกว่าระดับดังกล่าว ผู้ก่อมลพิษก็ไม่ต้องจ่าย กล่าวคือ อนุญาตให้ผู้ก่อมลพิษมีสิทธิปล่อยมลพิษได้เรื่อยๆ จนกว่าจะอยู่ในระดับที่สังคมยอมรับได้โดยไม่ต้องมีการจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย แต่กลับกันหากผู้ก่อมลพิษปล่อยมลพิษเกินกว่าระดับที่สังคมจะยอมรับได้ ผู้ก่อมลพิษก็ต้องยอมจ่ายค่าชดเชยหรือนำเอาเทคโนโลยีที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษหรือก่อให้เกิดมลพิษน้อยที่สุดมาใช้แทน

2) หลักการแบบขยายมาตรฐาน (Extended Interpretation of PPP) หลักการขยายมาตรฐานนี้ ทำให้ผู้ก่อมลพิษจะต้องจ่ายค่าเสียหายทั้งหมด อันประกอบด้วย ค่าชดเชยความเสียหายทางสังคม และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการควบคุมมลพิษ กล่าวโดยสรุปคือ ผู้ก่อมลพิษจะต้องจ่ายตั้งแต่เริ่มต้นการก่อมลพิษไม่ว่าจะอยู่ในระดับที่สังคมจะยอมรับได้หรือไม่ก็ตาม²⁷

ซึ่งหลักการนี้ได้ปรากฏในปฏิญญากรุงริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The Rio Declaration on Environment and Development) หลักการที่ 16 ระบุว่า รัฐจะพยายามส่งเสริมให้มีค่าใช้จ่ายภายในสำหรับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งโดย

²⁴ นันทพล กาญจนวัฒน์ , "แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ : ศึกษากรณีตัวอย่างอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992", หน้า 97.

²⁵ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ, หน้า 118.

²⁶ OECD, *Economic Instrument for Environment Protection* (Paris: OECD Publication, 1989) ,p.27.

²⁷ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, *เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ*, หน้า 120.

หลักแล้วผู้ก่อมลพิษจะต้องรับภาระในค่าใช้จ่ายของมลพิษที่ตนปล่อยออกมา อันกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ และการดำเนินการนี้จะต้องไม่ขัดกับการค้าและการลงทุน²⁸ โดยการนำหลักนี้ไปใช้ในทางปฏิบัติของแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับกรอบการยอมรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบของเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่แตกต่างกันไป เช่น การคิดอัตราภาษีที่แตกต่างสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือการเก็บภาษีจากผู้ปล่อยมลพิษ เป็นต้น

3.1.1.4 หลักการผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย (Beneficiaries Pay Principle)²⁹

หลักการนี้มีแนวคิดมาจากการสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ที่ต้องเสียประโยชน์³⁰ และโอกาสจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ควรจะต้องมีการชดเชยจากฝ่ายผู้ได้รับประโยชน์ ให้แก่ฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรนั้นหรืออาจจะได้รับความเสียหายจากกิจกรรมนั้นๆ จึงควรนำมาตรรกะทางเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้จ่าย

จากหลักนี้ทำให้มีการนำมาตรรกะในการจัดการสิ่งแวดล้อมมาใช้หลายวิธี อันได้แก่³¹

1) การชักจูงใจผู้ก่อปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมที่ตนเองเป็นผู้ก่อโดยที่รัฐเป็นผู้สนับสนุน อันเป็นมาตรการที่ต้องอาศัยความสมัครใจของผู้ก่อมลพิษเองในการแก้ไขปัญหา

2) หลักการเข้าดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมเองโดยตรง เป็นการที่ภาครัฐเข้าไปจัดการกับปัญหาเองโดยตรงฝ่ายเดียว เพื่อแก้ปัญหาด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยตรง

²⁸ มนทิพย์ สุขพูน , “การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเสริมประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย”, หน้า 18.

²⁹ อำนาง วงศ์บัณฑิต , กฎหมายสิ่งแวดล้อม, หน้า 83.

³⁰ พงษ์รัฐ สมใจ, “การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยภาษีและการควบคุม: ศึกษากรณีสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2552), หน้า 9.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

3) หลักการแก้ไขปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อม โดยการที่ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกันทำโครงการหรือพัฒนาเทคโนโลยีที่นำมาใช้เพื่อลดปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมโดยเทคโนโลยีที่นำมาใช้ต้องสามารถลดปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมได้และต้องมีต้นทุนต่ำ

4) มาตรการด้านการสั่งการและควบคุม (Command and Control : CAC)³² รัฐจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อจำกัดปริมาณการปล่อยมลพิษที่ออกสู่สิ่งแวดล้อมไม่ให้มีปริมาณมากเกินไป อันจะก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน โดยการออกกฎหมาย กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ ซึ่งหากไม่ปฏิบัติตามย่อมมีโทษหรือผลทางกฎหมายตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ภาคเอกชนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตหรือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการควบคุมตั้งแต่จุดกำเนิดของมลพิษ³³

6) มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Incentives: EI) เป็นการให้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาเป็นแรงจูงใจให้ภาคเอกชนทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เนื่องจากในระบบการผลิตและการบริโภคการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการจูงใจนั้นได้ผลดีกว่าการสั่งการและควบคุม แต่ทั้งนี้การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ประเภทใด จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และผลกระทบจากการนำเครื่องมือเหล่านั้นมาใช้อย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม

3.1.1.5 หลักการว่าด้วยความรับผิดชอบและการชดเชยเยียวยา³⁴

หลักการว่าด้วยความรับผิดชอบและการชดเชยเยียวยาความเสียหายนี้ เป็นหลักการที่มีความเชื่อมโยงกับหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ซึ่งในกรณีที่การใช้มาตรการป้องกันการเกิดมลพิษโดยที่ให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายไม่เกิดประสิทธิผลเพียงพอและยังคงก่อให้เกิดความเสียหายต่อ

³² สุทัศน์ ทองสถิตย์, "การใช้มาตรการทางภาษีและกฎหมายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม: ศึกษาเฉพาะกรณีเบตเตอรีและของเสียอันตราย", (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), หน้า 26.

³³ พงษ์รัฐ สมใจ, "การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยภาษีและการควบคุม: ศึกษากรณีสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์", หน้า 9.

³⁴ จุมพต สายสุนทร, กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 62.

สิ่งแวดล้อม ผู้ก่อมลพิษจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบและชดใช้เยียวยาความเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้น อันกระทบต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม จึงต้องดำเนินการชดใช้เยียวยาความเสียหายเพื่อบรรเทา ภาวะความเสียหายหรือทำให้หมดสิ้นไป³⁵ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับหลักความรับผิดชอบละเมิด ในหลักกฎหมายแพ่งนั่นเอง

โดยหลักการที่ 22 ของปฏิญญากรุงสต็อกโฮม ค.ศ. 1972 จึงได้เรียกร้องให้รัฐต่างๆ ร่วมมือกันในระดับระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนานโยบายเกี่ยวกับความรับผิดชอบและชดใช้เยียวยา สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะมลพิษหรือปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ จนเกิดความเสียหายขึ้น และในปฏิญญากรุงริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The Rio Declaration on Environment and Development) ในปี ค.ศ.1992 หลักการที่ 13 ระบุเพิ่มเติมเรียกร้องให้รัฐ พัฒนานโยบายแพ่งภายในประเทศอันเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบและการชดใช้เยียวยาในเรื่อง เดียวกัน อันเกิดจากกิจกรรมที่อยู่ในเขตอำนาจหรือภายใต้การควบคุมของรัฐต่อบริเวณที่อยู่ถัดไป จากขอบเขตอำนาจแห่งชาติตน³⁶

หลักการนี้เป็นหลักการที่สำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นการควบคุม ภายหลังจากเกิดความเสียหายขึ้นต่อคนหรือสิ่งแวดล้อมแล้ว ถ้าหากไม่มีการเยียวยาแก้ไข ผู้ก่อ มลพิษก็อาจจะกระทำการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซ้ำอีก โดยที่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ และสิ่งแวดล้อมที่เสียหายจะไม่ได้รับการเยียวยาเลย จึงต้องนำหลักการนี้มาใช้ร่วมกันกับหลัก อื่นๆ เพื่อให้การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพและบังเกิดผล

3.1.1.6 หลักการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Public Disclosure)³⁷

หลักการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ เป็นหลักการที่มีแนวคิดมาจากการใช้กระบวนการทาง สังคมมาเป็นหลักสำคัญเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ด้วยการเปิดโอกาสให้ ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดูแล เฝ้าระวัง และตรวจสอบผลกระทบที่เกิด จากกิจกรรมหรือโครงการทั้งของรัฐและเอกชน โดยประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีสิทธิ์ที่จะได้รับรู้ ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์ เพื่อใช้กลไกทางสังคมที่มีอำนาจในการ ตัดสินใจและรวมตัวกันเพื่อดำเนินการบางอย่าง อันเป็นการกดดันผู้ก่อมลพิษให้หยุดกระทำการ

³⁵ เรื่องเดียวกัน

³⁶ เรื่องเดียวกัน

³⁷ อำนาจ วงศ์บัณฑิต, กฎหมายสิ่งแวดล้อม, หน้า 83.

ใดๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งในกรณีที่ผู้ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบต่อสังคมก็จะได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากสังคม

3.1.2 เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์กับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมกับเศรษฐศาสตร์นั้นมีความเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแยกไม่ออก การกระทำใดๆ ต่อสิ่งแวดล้อมย่อมกระทบถึงระบบเศรษฐศาสตร์ด้วย ในขณะเดียวกันการดำเนินการใดๆ ในระบบเศรษฐศาสตร์ก็ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน ทั้งสองสิ่งไม่สามารถแยกจากกันได้ เพียงแต่ต้องมองลึกลงไปอีกมิติหนึ่งเท่านั้น เช่น สสารกับพลังงาน ต้องมีคนอย่างไอน์สไตน์มาคิดสมการแปรผันเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน³⁸ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐศาสตร์กับสิ่งแวดล้อมนั้นจะมีความชัดเจนชัดเจนมากขึ้น หากเรามองย้อนกลับไปในอดีตจนถึงปัจจุบันจะพบว่าปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติเป็นผลมาจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีอัตราเพิ่มมากขึ้น เช่น โรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตเครื่องอุปโภคและบริโภค โรงกลั่นน้ำมันดิบที่ผลิตน้ำมันเพื่อใช้ในการคมนาคมขนส่ง โรงงาน ผลิตกระแสไฟฟ้าที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เมื่อเกิดการผลิตและบริโภคที่มากขึ้นจนเกินกว่าที่ธรรมชาติจะรองรับและดูดซับมลภาวะเอาไว้ได้ ทำให้เกิดปัญหามลภาวะเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมขึ้น ปัญหานี้ได้ทวีความรุนแรงและเกิดการแพร่กระจายครอบคลุมไปทั่วโลก โดยเฉพาะเริ่มจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมานานตั้งแต่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมมาถึงกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่เจริญรอยตามประเทศที่พัฒนาแล้ว ในการเร่งอัตราการผลิตโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศอย่างฟุ่มเฟือยเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชาติให้ทัดเทียมกับเหล่าประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยมีได้คำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาที่ตามมาเป็นเงา ซึ่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในแบบที่นานาประเทศปฏิบัติกันมาทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมาก จึงเกิดการพัฒนาแนวคิดและหลักการต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับประเทศและความร่วมมือระดับสากลด้วย

หลักการหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจในการนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับสากลและระดับประเทศ นั่นก็คือ การนำเอาหลักการทางเศรษฐศาสตร์และสิ่งแวดล้อมมารวมกัน

³⁸ ชมพูนุท ช่างโชติ, "หลักเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ เศรษฐกิจที่เติบโตพร้อมกับสิ่งแวดล้อม" นิตยสารผู้จัดการ 360 องศา (ธันวาคม 2552): 39.

เรียกว่า “เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม” (Environmental Economic)³⁹ ด้วยการนำเอาหลักการทางเศรษฐศาสตร์มาวิเคราะห์ถึงหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักความหลากหลายทางชีวภาพ หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม และหลักการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด⁴⁰ เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมนั้นให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเท่าเทียมกันกับต้นทุนทางเศรษฐกิจในรูปแบบอื่นๆ โดยมุ่งเน้นให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินการไปพร้อมๆ กันได้

เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมจึงใช้วิธีการปรับราคาสินค้าที่ได้จากการผลิตให้สะท้อนกับต้นทุนที่แท้จริงของความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ราคาของสินค้าเป็นสัญญาณส่งถึงผู้ผลิตและผู้บริโภค ทำให้ราคาสินค้าและบริการสะท้อนถึงต้นทุนที่แท้จริงของทรัพยากรธรรมชาติ (full-cost pricing)⁴¹ เนื่องจากคนทั่วไปมักเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าการปรับราคาสินค้าทำให้ต้นทุนของสินค้าเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าในราคาที่แพงขึ้นจึงไม่น่าจะเกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ แต่แท้จริงแล้วต้นทุนที่แท้จริงนั้นเกิดขึ้นอยู่แล้ว เนื่องจากการที่รัฐจะต้องแบ่งสรรงบประมาณของประเทศที่ได้จากภาษีของประชาชนมาเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหามลพิษและปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งก็คือ ต้นทุนภายนอก⁴² เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวนำพาให้ต้นทุนภายนอกนี้กลับเข้าไปเป็นต้นทุนภายในของระบบการผลิตทางเศรษฐกิจนั่นเอง และเนื่องจากเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มีสัญชาตญาณเห็นแก่ตัว (Self-Interest) และเพิกเฉยที่จะทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม⁴³ นักเศรษฐศาสตร์เห็นว่าสัญชาตญาณความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ได้ชักจูงให้เลือกทำประโยชน์ให้กับตัวเองแต่เพิกเฉยที่จะทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม สัญชาตญาณเช่นนี้เป็นคุณหากใช้ในการแบ่งปันวัตถุดิบของส่วนบุคคลในระบบตลาดเป็นการแบ่งปันอย่างมีประสิทธิภาพ แต่จะเป็นโทษหากใช้ในการแบ่งปันประโยชน์ในการใช้ของส่วนรวม เช่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

³⁹ วิทยากร เชียงกุล , “บทแนะนำเศรษฐศาสตร์คืออะไร สำคัญอย่างไร” ใน เศรษฐศาสตร์มิติใหม่ สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนการวิจัยและมูลนิธิภูมิปัญญา, (กรุงเทพมหานคร : โครงการวิถึทรรศน์ ,2542), หน้า 16.

⁴⁰ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

⁴¹ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, “การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม,” วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2544), หน้า 93-95.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 94.

⁴³ สมพจน์ กวรรณุช , เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม (กรุงเทพมหานคร : บริษัท มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด ,2550), หน้า 5.

และวัตถุประสงค์ของที่สร้างขึ้นเพื่อส่วนรวม โดยจะทำให้มีการใช้ประโยชน์อย่างไม่มีประสิทธิภาพและสังคมส่วนรวมต้องประสบกับความสูญเสีย⁴⁴ นักเศรษฐศาสตร์จึงเห็นว่าความสำคัญของการสร้างมาตรการที่ทำให้เกิดการร่วมมือของผู้ผลิต เพื่อรักษาประโยชน์ของสาธารณะ⁴⁵

ดังนั้นมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ จึงเหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกับมาตรการสั่งการและควบคุม เนื่องจากธรรมชาติความเห็นแก่ตัวของมนุษย์โดยมิได้นึกถึงส่วนรวมเท่ากับประโยชน์ส่วนตน จึงทำให้การใช้มาตรการบังคับไม่ได้ผลเท่าที่ควรหรือได้ผลเพียงชั่วระยะเวลาสั้นๆ เมื่อสิ่งแวดล้อมกำลังต้องการการฟื้นฟูและปกป้อง เราจึงควรใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์นี้ในการกำหนดมาตรการต่างๆ⁴⁶ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตและบริโภคของมนุษย์ ในลักษณะที่เป็นการจูงใจให้ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดการปล่อยมลภาวะสู่สิ่งแวดล้อม ลดการทิ้งขยะและการบริโภค กล่าวคือ ลดการใช้ (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) หรือที่เรียกว่าหลัก Reduce Reuse and Recycle: 3Rs⁴⁷ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ก็เพื่ออธิบายถึงความเชื่อมโยงระหว่างระบบเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ว่าสามารถพัฒนาให้ควบคู่กันไปได้อย่างยั่งยืน ด้วยพื้นฐานความเข้าใจในความสัมพันธ์นี้สำคัญต่อความอยู่รอดของประเทศเป็นอย่างยิ่ง โดยจะกล่าวถึงหลักการนำมาตรการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้โดยทั่วไป ดังต่อไปนี้

3.1.2.1 ลักษณะที่ดีของมาตรการทางเศรษฐศาสตร์

การนำมาตรการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นจะต้องพิจารณาด้วยว่ามาตรการนั้นๆ มีคุณลักษณะที่ดีอันสมควรนำมาใช้ได้หรือไม่ จึงจะทำให้การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาที่ต่างกันไปนั้น ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและ

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

⁴⁶ ชูชกร ก้องพานิชกุล, "มาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา: ศึกษากรณีพลังงานน้ำมันและพลังงานไฟฟ้า", (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 32.

⁴⁷ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ความรู้ด้าน 3Rs [ออนไลน์], 12 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา: http://www.pcd.go.th/info_serv/waste_3R.htm.

ประสบผลสำเร็จในการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งลักษณะที่ดีของมาตรการทางเศรษฐศาสตร์นั้นมีอยู่ 4 ประการ ดังนี้⁴⁸

1) สามารถส่งสัญญาณราคา (Price Signals) ที่ถูกต้องให้กับฝ่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคได้ทราบถึงราคาและต้นทุนในการผลิต ที่รวมต้นทุนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงค่าการปล่อยมลพิษเข้าไปด้วยจึงจะกลายเป็นต้นทุนที่แท้จริง ทั้งนี้เมื่อทราบต้นทุนที่แท้จริงในการส่งสัญญาณราคาแล้ว จึงปล่อยให้ฝ่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคได้ตัดสินใจอย่างเสรีในการที่จะปรับเปลี่ยนการผลิตและบริโภคหรือไม่

2) ให้ทางเลือก (Choices) แก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยกำหนดเป็นมาตรการที่ใช้ต่างกันสำหรับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมกับสินค้าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การที่รัฐใช้มาตรการทางภาษีเพื่อจัดเก็บภาษีจากสินค้าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในอัตราที่สูงกว่า หรือเก็บภาษีสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในอัตราที่ต่ำกว่า⁴⁹ เป็นต้น

3) แปรผันได้ตามสภาพของแต่ละพื้นที่ (Flexibility and Diversity) มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ที่ดีจะต้องมีความคล่องตัวปรับเปลี่ยนและสามารถแปรผันได้ตามลักษณะเฉพาะของการทำงานในแต่ละพื้นที่⁵⁰ เช่น การคิดอัตราภาษีและค่าธรรมเนียมที่ต่างกันในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ หรือที่เรียกว่าการจัดโซนนิ่งสำหรับกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในต่างพื้นที่กัน เป็นต้น

4) มีความต่อเนื่อง ลักษณะของความต่อเนื่องนี้ทำให้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์แตกต่างจากการใช้มาตรการทางกฎหมาย⁵¹ กล่าวคือ กฎหมายได้กำหนดมาตรฐานของสิ่งแวดล้อมไว้ หากปล่อยมลพิษไม่เกินกว่าระดับมาตรฐานที่กำหนดก็ถือว่าไม่ผิดกฎหมาย ต่างจากมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ที่การเก็บค่าธรรมเนียมหรือภาษีจากมลพิษนั้นแปรผันตามปริมาณของเสีย

⁴⁸ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ลักษณะที่ดีของมาตรการทางเศรษฐศาสตร์, หน้า 162.

⁴⁹ สุทัศน์ ทองสถิตย์, "การใช้มาตรการทางภาษีและกฎหมายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม: ศึกษาเฉพาะกรณีแบตเตอรี่และของเสียอันตราย", หน้า 33.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

⁵¹ พจนันท์ สมใจ, "การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยภาษีและการควบคุม: ศึกษากรณีสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์", หน้า 12.

ที่ปล่อยออกมาไม่ว่ามากหรือน้อย⁵²ก็มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมหรือภาษี แต่จัดเก็บในอัตราที่ต่างกัน

3.1.2.3 ประเภทของเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์

1) เครื่องมือด้านการเงินการคลัง (Fiscal and Financial Tools)⁵³

เครื่องมือนี้เป็นการเรียกเก็บค่าตอบแทนจากการเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และเรียกเก็บจากกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเป็นการกำหนดราคาตลาดให้แก่ทรัพยากรและผลกระทบที่เกิดขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การเก็บภาษีเพื่อสะท้อนมูลค่าที่แท้จริงของสิ่งแวดล้อม แต่การเก็บค่าธรรมเนียมจะให้ผลที่ชัดเจนกว่าในการบริหารจัดการ และความยืดหยุ่นมากกว่าระบบการเก็บภาษี เนื่องจากสามารถปรับเปลี่ยนอัตราและการจัดเก็บได้ตามนโยบายและสถานการณ์ได้ง่ายกว่า โดยเครื่องมือทางการคลังนี้จะทำให้ผู้ใช้ทรัพยากรรู้สึกถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนจากการเสียค่าธรรมเนียมหรืออัตราภาษีที่เพิ่มขึ้น อันส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ใช้ทรัพยากรให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ

1.1 ระบบการจัดเก็บการใช้บริการหรือค่าปล่อยมลพิษ (Charge System) คือ ระบบที่ผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้จ่ายหรือการจ่ายค่าใช้บริการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมที่เสียหาย⁵⁴ โดยแหล่งกำเนิดมลพิษใดไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดจะต้องจ่ายค่าปล่อยมลพิษ ซึ่งจำนวนเงินที่ต้องจ่ายแตกต่างกันตามประเภทและปริมาณของมลพิษในแต่ละกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยสะท้อนจากความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมที่ผู้ก่อมลพิษสร้างขึ้น ตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle:PPP) เพื่อให้ต้นทุนความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมถูกรวมเข้าไปในต้นทุนของผู้ผลิตและความรับผิดชอบของ

⁵² สุทัศน์ ทองสถิตย์, "การใช้มาตรการทางภาษีและกฎหมายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม:ศึกษาเฉพาะกรณีแบตเตอรี่และของเสียอันตราย", หน้า 34.

⁵³ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ, กลุ่มเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและวิเทศสัมพันธ์, เครื่องมือด้านการเงินการคลัง [ออนไลน์], 22 ธันวาคม 2554. แหล่งที่มา: <http://is.pcd.go.th/envecodb/finance.php>.

⁵⁴ สุทัศน์ ทองสถิตย์, "การใช้มาตรการทางภาษีและกฎหมายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม:ศึกษาเฉพาะกรณีแบตเตอรี่และของเสียอันตราย", หน้า 12.

ผู้บริโภคด้วย⁵⁵ ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้ผลิตลดการปล่อยมลพิษและผู้บริโภคลดการบริโภคสินค้าที่ปล่อยมลพิษ เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่จะต้องเสียเพื่อการบำบัดและกำจัดมลพิษ

สำหรับระบบนี้มีข้อดีและข้อจำกัดที่ต้องพิจารณาข้อดีคือ ค่าบริการนี้สามารถนำมาเป็นค่าใช้จ่ายที่ครอบคลุมการรวบรวมและการบำบัดหรือกำจัดของเสีย อีกทั้งค่าบริการนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้สะดวก และสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ผลิต เพราะผู้เสียค่าบริการเมื่อต้องเป็นผู้จ่ายเงิน ก็จะพยายามลดปริมาณการผลิตของเสียลง ส่วนข้อจำกัด คือ ไม่ควรใช้กับสารพิษหรือสารอันตรายที่สามารถปล่อยสู่อากาศและแหล่งน้ำได้เป็นอันขาด⁵⁶

ก) ค่าใช้บริการ (User Charge)

การบำบัดหรือกำจัดของเสีย หมายถึง เงินที่จ่ายสำหรับต้นทุนการบำบัดหรือกำจัดของเสีย เช่น ค่าเก็บและกำจัดขยะ ค่าบำบัดน้ำเสีย ค่ากำจัดกากสารพิษ เป็นต้น โดยมีได้นำเอาค่าเสียหายด้านสิ่งแวดล้อมไปรวมคำนวณ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ ประเภทแรก การเก็บค่าธรรมเนียมจากแหล่งผลิตที่ก่อให้เกิดมลพิษ เป็นการเก็บค่าปล่อยมลพิษหรือค่าธรรมเนียมการปล่อยมลพิษ ตามจำนวนค่าธรรมเนียมของประเภท ปริมาณ และคุณภาพของมลพิษที่ปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม เช่น ค่าบริการในการบำบัดน้ำเสียที่ปล่อยออกมาซึ่งเกินค่ามาตรฐานที่กำหนด โดยคิดจากจำนวนน้ำเสียที่ต้องบำบัด ประเภทที่สองคือ การเก็บค่าบริการจากผู้ในพื้นที่ทางธรรมชาติ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการศึกษาและสันทนาการ เช่น ค่าใช้บริการอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น⁵⁷

ข) ค่าปล่อยมลพิษ (Effluent Charge หรือ Emission Charge)

⁵⁵ มนทิพย์ สุขพูน , “การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเสริมประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย”, หน้า 58.

⁵⁶ อ่างแล้ว, เจริญธรรมที่ 52.

⁵⁷ มนทิพย์ สุขพูน, “การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเสริมประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย”, หน้า 59.

คือ เงินที่เรียกเก็บจากการปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งค่าปล่อยมลพิษนี้เกี่ยวข้องกับปริมาณและลักษณะของสารพิษ รวมทั้งค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม โดยเรียกเก็บจากผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการที่มีรูปแบบการผลิตสินค้าหรือการให้บริการที่ก่อให้เกิดมลพิษ หากการผลิตหรือบริการนั้นมีได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือมิได้ปล่อยมลพิษก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ค) ค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ (Product Charge)

โดยเก็บจากผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการรวมค่าเสียหายของสิ่งแวดล้อมเข้าไปในต้นทุนของราคาผลิตภัณฑ์ โดยคิดรวมตั้งแต่ขั้นตอนกระบวนการผลิต การบริโภค หรือในการกำจัดของเสียจากการใช้ทั้งกระบวนการ ซึ่งการเก็บค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์มักจะพบมากในกรณีของสินค้าหรือตัวหีบห่อบรรจุภัณฑ์ที่มีความยุ่งยากและมีค่าใช้จ่ายมากในขั้นตอนของการกำจัด โดยคิดค่าธรรมเนียมจากปริมาณมลพิษที่เกิดจากการใช้สินค้าหรือตามปริมาณของสารพิษที่ใช้ในกระบวนการผลิต เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง สารประกอบซัลเฟอร์ในถ่านหิน พลาสติก ยาฆ่าแมลง เป็นต้น

ง) ค่าปรับ (Fine)

เป็นมาตรการตักเตือน⁵⁸ และลงโทษผู้ประกอบการในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่ดำเนินการบำบัดมลพิษตามกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่รัฐกำหนด โดยมักจะกำหนดให้ค่าปรับสูงกว่าค่าใช้จ่ายในการบำบัดมลพิษซึ่งผู้ประกอบการต้องจ่ายในการบำบัดเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการเลือกวิธีการบำบัดหรือกำจัดมลพิษเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและไม่ต้องเสียค่าปรับ

1.2 การจัดเก็บภาษี (Tax) โดยเก็บจากมลพิษที่ผู้ประกอบการทำให้เกิดมลพิษซึ่งมีผลทำให้ผู้ประกอบการต้องลดการก่อกมลพิษและมีผลทางอ้อมคือทำให้ผู้บริโภคลดการบริโภคลง สามารถเรียกเก็บจากปัจจัยการผลิตที่เป็นปัจจัยที่สำคัญหรือเก็บจากการนำเข้าและ

⁵⁸ สุทัศน์ ทองสถิตย์, “การใช้มาตรการทางภาษีและกฎหมายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีแบตเตอรี่และของเสียอันตราย”, หน้า 41.

ส่งออกสินค้าที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิตหรือกิจกรรมอื่น รวมทั้งการบริโภคที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจัดเก็บโดยโครงสร้างภาษีที่แตกต่างกัน (Differential Tax Structure)

ภาษีที่เก็บอาจอยู่ในรูปแบบของภาษีสิ่งแวดล้อม โดยเก็บจากมลพิษที่ผู้ประกอบการก่อให้เกิดขึ้นหรือทำให้ทรัพยากรลดน้อยลง ซึ่งมีผลให้ผู้ประกอบการต้องลดการก่อมลพิษ ชะลอการใช้ทรัพยากร หรืออาจเก็บจากผลผลิตที่ได้มาจากกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลทางอ้อมทำให้ผู้บริโภคลดการบริโภคและทำให้ผู้ประกอบการต้องลดการผลิตลงตามกฎของอุปสงค์อุปทานทางเศรษฐศาสตร์ นำมาซึ่งการช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในที่สุด นอกจากนี้ ยังสามารถเรียกเก็บจากปัจจัยการผลิต ที่เป็นปัจจัยสำคัญของกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือเก็บจากการนำเข้า-ส่งออกสินค้าที่นำมาใช้ในการผลิตหรือกิจกรรมอื่น รวมทั้งการบริโภคที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การเก็บภาษีมีข้อดี คือ การที่สามารถวางระบบให้สอดคล้องไปกับระบบการเก็บภาษีที่มีใช้กันอยู่แล้วจึงมีเจ้าหน้าที่และระบบที่สะดวกต่อการจัดเก็บ ไม่สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายในการติดตามควบคุม ทั้งยังเป็นแหล่งรายได้ของรัฐอีกทางหนึ่ง แต่ทั้งนี้ก็มีข้อเสียคือ ขาดความยืดหยุ่น ยากต่อการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อม ซึ่งมีโอกาสจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งการจัดเก็บภาษีเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมีหลายประเภท ได้แก่

ก) การกำหนดภาษีผลผลิตหรือวัตถุดิบ (Input/Output Taxes)

เป็นการใช้มาตรการภาษีในสินค้าที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่างกัน ประสิทธิภาพในการใช้ระบบนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการหาสินค้าทดแทน ถ้าสัดส่วนต้นทุนของสินค้าหรือปัจจัยที่ใช้มีน้อย การใช้มาตรการดังกล่าวก็จะมีผลน้อย แต่ถ้าสินค้ามีโอกาสทดแทนได้มากและสัดส่วนต้นทุนในด้านสิ่งแวดล้อมมีมาก มาตรการดังกล่าวก็จะมีประสิทธิภาพมาก

ข) ภาษีสรรพสามิต (Excise Taxes)

เป็นการใช้มาตรการภาษีในการตั้งกำหนดอัตราภาษีสรรพสามิตกับพิภพผลิตภัณฑ์ที่เป็นพิษหรือเป็นโทษต่อสิ่งแวดล้อมในอัตราที่แตกต่างกันไปตามประเภทและชนิด เช่น รถยนต์ที่มีปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มาก เชื้อเพลิงซึ่งเก็บตามปริมาณ

ของเสียที่ได้จากการเผาไหม้แบตเตอรี่เก็บตามปริมาณส่วนผสมของโลหะเครื่องปรับอากาศที่ใช้พลังงานมากเป็นต้น

ค) การกำหนดอัตราภาษีให้แตกต่างกัน (Tax Differentiation)

การใช้ระบบการกำหนดอัตราภาษีที่แตกต่างกันนี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้ประกอบการและผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่การผลิตและบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น กล่าวคือ หันมาผลิตและบริโภคสินค้าที่เป็นคุณต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น ราคาน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วที่ถูกกว่าน้ำมันเบนซินมีสารตะกั่ว การเก็บอากรขาเข้าในอัตราต่ำหรือยกเว้นสำหรับเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ประหยัดพลังงาน เป็นต้น

1.3 การเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งแวดล้อม (Administration Fee)

เงินที่เรียกเก็บตามกฎหมายซึ่งมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเก็บและกฎหมายที่รองรับ สำหรับการคิดค่าบริการธรรมเนียมในการจัดการนั้น โดยจะเรียกเก็บจากผู้ประกอบการหรือผู้ก่อมลพิษที่แสวงหากำไร โดยเรียกเก็บทันทีที่ยื่นขอใบอนุญาตดำเนินการ ซึ่งอาจจ่ายเป็นก้อนเพียงครั้งเดียว เป็นรายปี หรือสั้นลงระยะเวลาที่กำหนด ส่วนอัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บนั้นจะแตกต่างกันตามขนาดของพื้นที่ ปริมาณ และชนิดของมลพิษ การคิดค่าบริการค่าธรรมเนียมดังกล่าวนี้รวมถึงการคิดค่าบริการธรรมเนียมในการควบคุมและมอบอำนาจ (Control and Authorization Fees) เช่น ค่าจดทะเบียนสารเคมี ค่าบริหารและบังคับใช้ระเบียบต่างๆ เป็นต้น

2) เครื่องมือทางการตลาด (Marketable Tools)⁵⁹

เป็นเครื่องมือที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการสร้างระบบตลาดเกี่ยวกับการซื้อขายของเสียหรือมลพิษที่มีกลไกราคาเป็นตัวกำหนด รัฐเป็นเพียงแต่ผู้มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลไกตลาดทำงานได้อย่างมีระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งติดตามเฝ้าระวังคุณภาพของสิ่งแวดล้อม เช่น ศูนย์แลกเปลี่ยนของเสีย (Waste Exchange Center) ธุรกิจอุตสาหกรรมของเสีย ใบอนุญาตซื้อขาย (Marketable Permit) เช่น ใบอนุญาตการปล่อยสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ของบริษัทผลิต

⁵⁹ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม , กรมควบคุมมลพิษ, กลุ่มเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและวิเทศสัมพันธ์, เครื่องมือด้านการเงินการคลัง [ออนไลน์], 22 ธันวาคม 2554. แหล่งที่มา: <http://is.pcd.go.th/envecodb/market.php>.

ไฟฟ้าในรัฐต่างๆ หรือในระดับสากล คือ ตลาดการซื้อขายคาร์บอนเครดิต ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

2.1 ระบบมัดจำ - คืนเงิน (Deposit - refund System) แนวคิดนี้เป็นการป้องกันปัญหามลพิษตั้งแต่เริ่มผลิตสินค้าจนถึงสุดท้ายการใช้งานของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ (Life Cycle Approach) เป็นระบบที่กำหนดให้มีการจ่ายค่ามัดจำ (Deposit) สำหรับผลิตภัณฑ์หรือการผลิตที่มีศักยภาพในการก่อมลพิษและจะได้รับเงินมัดจำคืน (Refund) เมื่อนำผลิตภัณฑ์นั้นกลับคืนมา ณ สถานที่ที่กำหนดหลังจากการใช้หรือเมื่อเสร็จสิ้นการผลิต เช่น ค่ามัดจำขวด ค่ามัดจำแบตเตอรี่ พันธบัตรที่นำมาประกัน (Performance and Assurance Bonds) หรือมัดจำโดยบริษัทเหมืองแร่ บริษัทป่าไม้ และบริษัทพัฒนาที่ดิน เป็นต้น

2.2 การสร้างตลาดซื้อ - ขายใบอนุญาตปล่อยมลพิษ (Tradable Market System) เป็นการสร้างระบบตลาดเกี่ยวกับการซื้อขายของเสียหรือสารมลพิษโดยรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน เช่น ศูนย์แลกเปลี่ยนของเสีย ธุรกิจซื้อขายของเสีย ซึ่งมีการกำหนดปริมาณที่อนุญาตหรือเพดานของระดับมลพิษที่โรงงานอุตสาหกรรมสามารถปล่อยได้ในแต่ละปี แล้วทำการจัดสรรใบอนุญาตให้ปล่อยมลพิษตามเป้าหมายสิ่งแวดล้อมที่กำหนด ทั้งนี้ หลังจากที่ได้รับใบอนุญาตแล้วสามารถนำไปขายในตลาดที่กำหนดได้ หากสามารถลดการปล่อยมลพิษของตนต่ำกว่าระดับที่ได้รับอนุญาต ตัวอย่างที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาในกรณีนี้ ได้แก่ ใบอนุญาตการปล่อยสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ของบริษัทผลิตไฟฟ้าในรัฐต่างๆ ซึ่งแหล่งกำเนิดมลพิษทุกประเภทต้องขอใบอนุญาตก่อน และต้องระบุปริมาณมลพิษที่สามารถปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมได้ด้วย

ข้อดีของวิธีการนี้ คือ สามารถบรรลุเป้าหมายด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่าวิธีการเก็บเงินค่าปล่อยมลพิษ มีความยืดหยุ่นในด้านเวลาเพราะไม่มีการกำหนดเงื่อนไขในการดำเนินการตามที่กำหนด และยังมีสิ่งจูงใจให้ผู้ผลิตหาเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการบำบัดส่วนข้อจำกัดของมาตรการซื้อขายสิทธิ์ที่ต้องพิจารณา ประเด็นแรก คือ การกำหนดความหมายที่ชัดเจนของ “สิทธิ์ในการปล่อยมลพิษ” ที่จะซื้อขายได้และการกำหนดพื้นที่ที่จะกระจายเอกสารสิทธิ์ในการปล่อยมลพิษในระยะเริ่มต้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังต้องมีการติดตามตลาดของเอกสารสิทธิ์เพื่อทราบถึงความเคลื่อนไหวตลอดเวลา ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากมายในการประชาสัมพันธ์การอบรมให้ความรู้ และเจ้าหน้าที่ดำเนินการต้องมีความเชี่ยวชาญอีกด้วย

2.3 การประกันความเสี่ยงเสียหาย (Liability Insurance) วิธีนี้บริษัทประกันภัยจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสี่ยงต่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นคล้ายกับลักษณะของสัญญาประกันภัยทั่วไป โดยเรียกเก็บค่าประกันความเสี่ยงจากผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อัตราค่าธรรมเนียมในการประกันจะสะท้อนให้เห็นถึงขนาดและโอกาสของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งระบบนี้จะมีแรงจูงใจในรูปแบบของเบี้ยประกันภัยที่ลดลงเมื่อผู้ประกันไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายตามที่กำหนด

3) เครื่องมือเสริมสร้างแรงจูงใจ⁶⁰

เป็นเครื่องมือที่กำหนดขึ้นเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษหรือผู้ประกอบการที่ประสบปัญหาในการควบคุมมลพิษให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้เป็นรูปแบบของการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยอาจจะอยู่ในรูปแบบของเงินทุน เงินกู้ อัตราดอกเบี้ยต่ำ และการลดหย่อนภาษี เป็นต้น ซึ่งจะอธิบายโดยละเอียดดังนี้

3.1 การให้เงินทุนช่วยเหลือหรือเงินให้เปล่า (Grant) คือ การให้เงินช่วยเหลือแก่ผู้รับการอุดหนุนโดยไม่ต้องจ่ายคืน ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของกองทุน เงินอุดหนุนจากองค์กรทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งเมื่อได้รับเงินช่วยเหลือแล้วผู้ก่อมลพิษจะต้องมีการนำมาตรการที่ช่วยลดมลพิษในอนาคตมาใช้ เช่น การให้เงินช่วยเหลือแก่ผู้ผลิตในการดำเนินการลดมลพิษ เป็นต้น

3.2 การให้กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ (Soft Loan) คือ การให้เงินกู้ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในตลาด ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันการเงินต่างๆ กับภาครัฐในการปล่อยสินเชื่อเงินกู้ให้กับผู้ประกอบการ เป็นมาตรการที่สามารถชักจูงให้ผู้ก่อมลพิษสามารถปฏิบัติตามค่ามาตรฐานของการลดมลพิษตามให้ได้ตามที่กำหนด โดยหันมาใช้กระบวนการผลิตที่สะอาดและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เช่น การลงทุนในเทคโนโลยีที่ไม่ส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมหรือการลงทุนปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อลดมลพิษ เป็นต้น

⁶⁰ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ, กลุ่มเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและวิเทศสัมพันธ์, เครื่องมือเสริมสร้างแรงจูงใจ [ออนไลน์], 22 ธันวาคม 2554. แหล่งที่มา: <http://is.pcd.go.th/envecodb/subsidy.php>

3.3 การลดหย่อนภาษี (Tax Allowance) คือ การให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีกับผู้ก่อมลพิษ เมื่อมีการนำเทคโนโลยีที่ช่วยลดมลพิษมาใช้หรือใช้วิธีการผลิตที่สะอาดและไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การหักค่าเสื่อมราคาในอัตราเร่ง การยกเว้นภาษีหรือค่าปล่อยมลพิษ และการคืนเงินย่อนหลัง เป็นต้น รวมทั้งวิธีการการยกเว้นภาษีหรือการคืนเงินภาษีจากการบริโภคสินค้าบางประเภทที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและไม่ทำลายสภาพแวดล้อมด้วย

3.4 แรงจูงใจโดยการบังคับทางกฎหมาย (Financial Enforcement Incentive) คือ การสร้างแรงจูงใจโดยการบังคับทางกฎหมายเมื่อผู้ก่อมลพิษเลือกที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายก็จะมีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น เป็นเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ที่ทำให้เกิดการทำตามกฎหมาย อันเป็นการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์โดยทางอ้อม เพราะการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือโดยตรง เครื่องมือนี้มีหลายประเภท ได้แก่ ค่าปรับ (Non-compliance Fee) คือ เงินที่ผู้ก่อมลพิษต้องจ่ายเมื่อไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่มีอยู่ ส่วนจำนวนค่าปรับเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับผลกำไรที่ได้จากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้น

เครื่องมือเพิ่มแรงจูงใจโดยการบังคับทางกฎหมายที่สำคัญอีกประเภทคือ พันธบัตรการปฏิบัติงาน (Performance Bond) เป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ช่วยลดภาระการกำจัดมลพิษโดยรัฐเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายในการบำบัด กำจัดมลพิษและของเสียของภาครัฐ โดยให้เป็นภาระของผู้ประกอบการแทน นับเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ได้ผลมากกว่าการให้ภาครัฐเข้ามาแก้ไขเพียงฝ่ายเดียว โดยที่ภาครัฐต้องเรียกเก็บเงินล่วงหน้าในรูปของพันธบัตรจากผู้ประกอบกิจกรรมที่อาจก่อมลพิษและความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ถือพันธบัตรสามารถนำพันธบัตรไปใช้เป็นหลักทรัพย์ได้ ผู้ประกอบการจะได้รับเงินคืนหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม และพิสูจน์ได้ว่ากิจกรรมนั้น ๆ ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมขึ้น ทั้งนี้มาตรการนี้มีข้อเสียคือ ความยากในการชักจูงให้ผู้ประกอบการยอมรับการเรียกเก็บเงินล่วงหน้า เนื่องจากผู้ประกอบการจะต้องจ่ายเงินค่าเสียโอกาส ซึ่งคิดเป็นต้นทุนของเงินจำนวนนี้

สำหรับประเทศไทยได้เริ่มมีความตื่นตัวต่อการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเช่นกัน มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทที่รวบรวมเครื่องมือประเภทต่างๆ ไว้ในกฎหมายฉบับเดียว ซึ่งจะกล่าววิเคราะห์รายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวในบทที่ 5

3.1.3 มาตรการทางภาษี

การศึกษาวินัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นศึกษาถึงมาตรการทางภาษีที่ใช้ร่วมกับมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยการจูงใจให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การผลิตและการบริโภค เนื่องจากภาษีอากร มีระบบและรูปแบบการจัดเก็บภาษีที่เอื้อต่อการบังคับใช้ และเป็นอำนาจของรัฐในการกำหนดเกณฑ์การจัดเก็บจึงส่งผลให้การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์มีประสิทธิภาพและต่อเนื่องมากกว่าการใช้วิธีอื่น ดังที่จะอธิบายต่อไปนี้

3.2.3.1 แนวคิดทฤษฎีภาษีอากร

ก) แนวคิดและที่มาของทฤษฎีภาษีอากร

จากการศึกษาที่มาของการจัดเก็บภาษีอากรในอดีต แนวคิดทางสังคมวิทยา เห็นว่าการจัดเก็บภาษีอากรนั้นมีความสัมพันธ์กับแนวความคิดเรื่องการกำเนิดรัฐ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หน้าที่การปกป้องคุ้มครองกันโดยรัฐเปรียบเสมือนการให้ความคุ้มครองแก่คนในรัฐเพื่อแลกเปลี่ยนกับการนำเอาผลผลิตที่ได้จากการเก็บเกี่ยวไปให้แก่ผู้มีอำนาจนั่นเอง กล่าวโดยสรุป คือ ภาษีอากรเป็นสิ่งที่ผู้อยู่ใต้ปกครองต้องชำระเพื่อเป็นการตอบแทนการคุ้มครองป้องกันภัยของรัฐ⁶¹ ส่วนอีกแนวคิดหนึ่งคือ ภาษีมีที่มาจากวิวัฒนาการทางเศรษฐกิจ จิตวิทยา สังคม และเจตนารมณ์ทางการเมือง ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากแนวทางการหารายได้ของรัฐที่มีส่วนสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของรัฐในแต่ละยุคแต่ละสมัย โดยรูปแบบของภาษีนั้นจะต้องสอดคล้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐนั้นๆ ด้วย⁶² เมื่อสภาพเศรษฐกิจและการค้าขายได้พัฒนาก้าวหน้าไปตามยุคสมัย ทำให้รูปแบบและโครงสร้างของภาษีอากรจะต้องมีการแก้ไขให้สอดคล้องกับลักษณะสภาพสังคมและแนวความคิดของคนในสังคมในขณะนั้นด้วย

ข) ความหมายและวัตถุประสงค์หลักของการจัดเก็บภาษีอากร

เมื่อทราบถึงที่มาของแนวคิดการจัดเก็บภาษีอากรพอสังเขปแล้ว จึงทำให้ทราบว่า ภาษีอากรนั้น หมายถึง สิ่งที่รัฐบังคับจัดเก็บจากราษฎรและนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม

⁶¹ ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล, คำอธิบายทฤษฎีและหลักกฎหมายภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2547) หน้า 53.

⁶² เรื่องเดียวกัน, หน้า 54.

โดยมิได้มีสิ่งใดตอบแทนต่อผู้เสียภาษีโดยตรง⁶³ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีโดยหลักอยู่ 6 ประการ ได้แก่⁶⁴

1. เพื่อนำรายได้เข้าสู่รัฐ

การสร้างรายได้ให้แก่รัฐนั้นเป็นวัตถุประสงค์เริ่มแรกของการจัดเก็บภาษีอากร โดยในระยะแรกนั้นการจัดเก็บภาษีเป็นไปเพื่อให้รัฐมีเงินนำมาใช้ในการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ รักษาความปลอดภัยของรัฐจากการรุกรานจากภายนอก ประเทศรวมถึงการติดต่อสัมพันธ์ไม่ว่าจะเป็นการค้าขายหรือแลกเปลี่ยนสินค้ากับต่างประเทศ แต่ต่อมารัฐมีภาระหน้าที่เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำบริการสาธารณะ การแทรกแซงทางการค้าขาย และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทำให้รัฐต้องหารายได้เพื่อมาเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ มากขึ้น ภาษีอากรซึ่งเป็นแหล่งที่มาของรายได้รัฐจึงต้องถูกออกแบบและปรับเปลี่ยนให้มีความยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ได้กับสภาวะการณ์ต่างๆ ตามเหตุการณ์สภาวะทางเศรษฐกิจในแต่ละช่วง เพื่อนำรายได้มาสู่รัฐเพื่อใช้จ่ายอย่างไม่ขาดแคลน

ปัจจุบันในบางประเทศได้นำเอาภาษีเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะอย่าง เช่น ภาษีสิ่งแวดล้อม ซึ่งโดยหลักจัดเก็บเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่โดยอ้อมแล้วก็สร้างรายได้ให้กับรัฐเช่นกัน⁶⁵ แม้จะมีได้สร้างรายได้จำนวนมากมายก็ตาม

2. เพื่อการควบคุม

ด้วยเหตุผลอันเนื่องมาจากลักษณะของกฎหมายภาษีอากรที่เป็นการบังคับจัดเก็บภาษีจากบุคคลทุกคนที่มีหน้าที่เสียภาษีอากรให้แก่รัฐ รัฐจึงสามารถใช้ภาษีเป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริโภคของประชาชนได้ โดยเมื่อใดที่รัฐมีนโยบายต้องการที่จะควบคุม

⁶³ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม, การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 165.

⁶⁴ อรพิน ผลสุวรรณ สบายรูป, กฎหมายการคลัง, (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551) หน้า 19.

⁶⁵ กัญชวีร์ ศิริคำ, “มาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนในโครงการตามกลไกการพัฒนาที่สะอาด” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), หน้า 44.

หรือลดปริมาณการอุปโภคบริโภคสินค้าชนิดใดก็ได้ก็ตาม รัฐจะดำเนินการจัดเก็บภาษีอากรสำหรับสินค้าประเภทนั้นๆ เช่น สินค้าฟุ่มเฟือย สินค้าที่เป็นภัยต่อสุขภาพอนามัยและสังคม อันได้แก่น้ำมัน สุรา ยาสูบ และไฟ โดยใช้ภาษีสรรพสามิตเป็นเครื่องมือทางภาษีอากรในการจัดเก็บ อีกกรณีคือ เมื่อรัฐมีนโยบายต้องการที่จะคุ้มครองเศรษฐกิจภายในประเทศมิให้ขาดดุลการค้าก็จะจัดเก็บภาษีสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสินค้าที่สามารถผลิตได้ในประเทศ เพื่อเป็นการคุ้มครองเศรษฐกิจภายในประเทศและควบคุมการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศด้วย

3. เพื่อการกระจายรายได้

ซึ่งการกระจายรายได้นั้นเป็นหน้าที่ของรัฐที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและจากการที่ประชาชนมีฐานะหรือรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน เช่น การเก็บภาษีเงินได้ในอัตราก้าวหน้า เพื่อให้ผู้มีรายได้มากกว่าต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงกว่าผู้มีรายได้ต่ำ อันเป็นการลดช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวย เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับสังคม หรือการใช้ภาษีการบริโภคในการกระจายรายได้ทางอ้อม ซึ่งคนจนและคนรวยต่างต้องเสียภาษีการบริโภคเท่าๆ กัน เมื่อคนรวยบริโภคมากก็ยอมต้องเสียภาษีมาก อันเป็นการกระจายรายได้จากคนรวยสู่คนจนได้วิธีหนึ่ง

4. เพื่อเป็นเครื่องมือนโยบายทางธุรกิจ

การที่รัฐมีภาระหน้าที่นอกเหนือการปกป้องประเทศและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง ภาระหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการดูแลเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตและเจริญก้าวหน้า แม้ว่ารัฐจะปล่อยให้เอกชนดำเนินธุรกิจตามกลไกตลาดอย่างเสรีก็ตาม แต่ในกิจการบางประเภทรัฐก็มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปแทรกแซงด้วยเหตุผลหรือสภาวะการณ์นั้นๆ เช่น การใช้ภาษีเป็นเครื่องมือสนับสนุนหรือจำกัดการลงทุนสำหรับธุรกิจบางประเภทได้ เช่น เมื่อต้องการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย อาจยกเว้นการเก็บภาษีเงินได้จากเกษตรกร ลดอัตราภาษีสำหรับธุรกิจที่รัฐต้องการส่งเสริม เช่น ธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ธุรกิจที่ใช้พลังงานสะอาด เป็นต้น

5. เพื่อเป็นเครื่องมือทางนโยบายการคลัง

ปัญหาทางการเงินในเศรษฐกิจอันได้แก่ เงินเฟ้อ เงินฝืด และวิกฤตการณ์ทางการเงิน ภาษีอากรจึงเป็นเครื่องมือทางการคลังอย่างหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเงินและนำพาให้สภาพเศรษฐกิจเข้าสู่ภาวะปกติได้ในที่สุด และอีกบทบาทหนึ่งคือสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยอาจกำหนดนโยบายทางภาษีสำหรับการส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน เช่น การยกเว้นการเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลาที่กำหนด การยกเว้นภาษีที่เก็บจากเงินปันผล กำหนดนโยบายลดภาษีสำหรับส่งเสริมโครงการเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

ในแง่ของการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ภาษีอากรก็ถือเป็นเครื่องมือทางการคลังที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะเป็นการกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนหรือลงโทษผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ผลิตและบริโภคสินค้าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ กล่าวคือ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ผลิตให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตมาสู่กระบวนการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นได้

6. เพื่อตอบสนองนโยบายบางประการของรัฐ

ในแต่ละสถานการณ์สำหรับแต่ละรัฐ ย่อมมีนโยบายบางประการที่ถูกระบุกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาหรือกำหนดนโยบายเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ช่วงนั้นๆ ให้สามารถบรรลุตามจุดประสงค์ของนโยบายนั้นได้ รัฐจึงอาจใช้เครื่องมือทางภาษีเพื่อจุดประสงค์บางประการ เช่น ส่งเสริมการลงทุน ส่งเสริมการออม ส่งเสริมสุขภาพของประชาชน เป็นต้น

โดยเฉพาะสำหรับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม รัฐต่างๆ จึงนิยมใช้เครื่องมือทางภาษีในหลายรูปแบบต่างกันไป เช่น จัดเก็บภาษีมลพิษ ภาษีผลิตภัณฑ์ ภาษีบรรจุภัณฑ์ ภาษีคาร์บอน ภาษีสรรพสามิต การกำหนดอัตราภาษีที่แตกต่างกัน เป็นต้น

ค) หลักการบริหารภาษีอากรที่ดี⁶⁶

หลักการบริหารภาษีอากรที่ดีที่มีมานานกว่าสองร้อยกว่าปีแล้วและยังสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาโยบายการจัดเก็บภาษีอากรมาถึงปัจจุบันได้อย่างดี ก็คือ หลักการบริหารภาษีอากรที่ดีของ Adam Smith เป็นนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง The Wealth of Nations ซึ่งเป็นการรวบรวมและประมวลวิธีที่หลายๆ ประเทศได้คิดและปฏิบัติกันโดยทั่วไป จนสามารถสรุปได้เป็นหลัก 4 ประการ คือ

1. หลักความเป็นธรรม (Equity)

การจัดเก็บภาษีถือเกณฑ์สำคัญคือความยุติธรรม หมายถึงการจัดเก็บภาษีต้องสัมพันธ์กับความสามารถหรือสิ่งที่แสดงความสามารถของผู้เสียภาษี ทั้งนี้การยกเว้นภาษีหรือเพิ่มอัตราภาษีจะต้องกระทำอย่างระมัดระวังโดยคำนึงถึงภาระภาษีของสาธาณณะที่ต้องมีการแบ่งสรรอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ได้แบ่งหลักความเป็นธรรมโดยพิจารณาจากการจัดเก็บภาษี ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ หลักความเป็นธรรมโดยสมบูรณ์ (Principle of absolute equity) หมายถึง ผู้เสียภาษีทุกคนจะต้องเสียภาษีเป็นจำนวนเท่าเทียมกันทุกคน ภาระค่าใช้จ่ายของรัฐจะต้องกระจายแก่ผู้เสียภาษีทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ (Modified equity principle) หลักนี้พิจารณาจากผลประโยชน์ที่ได้รับจากรัฐ ได้รับประโยชน์มากควรจะเสียภาษีมาก ได้รับประโยชน์น้อยควรและเสียภาษีน้อย และหากไม่ได้รับเลยก็ไม่ควรต้องเสียภาษีเลย และพิจารณาจากความสามารถในการเสียภาษี คือ การวัดความเสมอภาคในการเสียภาษี การเสียสละและความพึงพอใจของผู้เสียภาษีเป็นเครื่องวัด

2. หลักความแน่นอน (Certainly)

การจัดเก็บภาษีต้องมีความชัดเจนและแน่นอน ทั้งฐานภาษี เทคนิคการประเมินภาษี และวิธีการจัดเก็บภาษี หลักเกณฑ์ต่างๆ ต้องบัญญัติไว้อย่างชัดเจนไม่คลุมเครือต้องมีความแน่นอนสอดคล้องกันไม่ใช่เป็นไปตามความต้องการของฝ่ายผู้เสียภาษีอากรหรือผู้จัดเก็บ

⁶⁶ ศุภลักษณ์ พิณีจิวอดล, คำอธิบายกฎหมายการคลังแลพภาษีอากร ภาคทฤษฎีและหลักกฎหมายภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 2(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2544) หน้า 64 - 68.

ภาษีอากรฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตลอดจนการชำระภาษีต้องมีวิธีการประเมินจัดเก็บที่สะดวกแก่ผู้เสียภาษี กำหนดจำนวนเงินและอัตราที่ต้องชำระไว้อย่างแน่นอนชัดเจนด้วย

3. หลักความสะดวก (Convenience)

การจัดเก็บภาษีทุกประเภทต้องมีความสะดวกสำหรับผู้เสียภาษี ลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือปฏิบัติตามขั้นตอนที่ยุ่งยากเกินไป มีกำหนดเวลาการเสียภาษีชัดเจน ซึ่งต้องสอดคล้องกับหลักความแน่นอน เช่น ปัจจุบันนอกจากการยื่นแบบที่กรมสรรพากรตามเขตต่างๆ แล้วยังสามารถยื่นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในรูปแบบออนไลน์ ทำให้ผู้เสียภาษีได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้นอีกด้วย อีกประการ คือ การออกนโยบายใดๆ เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรต้องคำนึงถึงความสะดวกรวดเร็วในการนำมาปฏิบัติได้จริงเพื่อความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีและผู้จัดเก็บภาษีด้วย

4. หลักความประหยัด (Economy)

ภาษีทุกประเภทที่จัดเก็บล้วนต้องการนำรายได้เข้าสู่คลังเพื่อใช้จ่ายในภารกิจต่างๆ อันเป็นรายจ่ายของรัฐ การจัดเก็บภาษีจึงควรมีค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุดและผู้เสียภาษีเองก็เสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับภาษีนั้นๆ โดยน้อยที่สุดด้วย รัฐต้องมีมาตรการควบคุมค่าใช้จ่ายเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบการบริหารจัดการภาษีมากที่สุด พิจารณาถึงอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรให้มีความเหมาะสมและก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรด้วย

แต่เนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ได้มีนักการคลังหลายท่านมีแนวคิดเรื่องหลักการภาษีอากรที่ดีและเห็นสมควรเพิ่มหลักเกณฑ์การบริหารจัดเก็บภาษีอากรที่ดีเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบันหลังจากแนวคิด 4 ประการที่ Adam Smith ได้กำหนดไว้เมื่อนานมาแล้วได้แก่⁶⁷

1. หลักการยอมรับ (Acceptability) หมายถึง ระบบการจัดเก็บภาษีอากรที่ทุกคนยอมรับ ย่อมมาจากความเชื่อและความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนต่อผู้มีต่อรัฐ โดยรัฐต้องแสดงให้เห็นถึงประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการจัดเก็บภาษีที่จะเกิดต่อผู้เสียภาษีในอนาคต ย่อมทำให้การจัดเก็บภาษีได้รับการยอมรับและผู้เสียภาษีเต็มใจเสียภาษีมากยิ่งขึ้น

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 69 – 70.

2. หลักการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Enforceability) หมายถึง การบริหารจัดการเก็บภาษีอากรที่ดีจะต้องมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันกับรูปแบบโครงสร้างการจัดเก็บภาษีอากรของแต่ละรัฐเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายทางภาษีและกฎหมายที่ให้อำนาจมีความสอดคล้องและสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

3. หลักการทำรายได้ (Productivity) หมายถึง การจัดเก็บภาษีที่มีฐานกว้างและฐานภาษีสามารถขยายได้ตามการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้กับรัฐมากขึ้นโดยไม่ต้องเพิ่มอัตราภาษี ขณะเดียวกันการออกนโยบายเพิ่มหรือลดภาษีจะต้องคำนึงถึงรายได้ของรัฐที่จะต้องไม่ทำให้รัฐขาดรายได้มากเกินไป

4. หลักการยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ภาษีบางประเภทที่สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจและสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น หรืออาจใช้ภาษีให้เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนภาวะเศรษฐกิจของประเทศในช่วงเวลานั้นๆ ได้ จึงจะมีความยืดหยุ่นสำหรับการใช้เป็นนโยบายในการบริหารจัดการเก็บภาษีอากรที่ดีได้

3.1.3.2 การใช้มาตรการทางภาษีในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์นั้นเป็นรูปแบบของการนำเอาหลักทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่วนมาตรการทางภาษีอากรซึ่งเป็นหนึ่งในเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญต่อการนำมาใช้แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นการนำเอาหลักความชอบธรรมของรัฐในการกำหนดรูปแบบและวิธีการจัดเก็บภาษีอากร เพื่อวางแนวนโยบายหรือเพื่อการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามที่รัฐต้องการ ซึ่งในที่นี้ก็คือการใช้มาตรการทางภาษีเพื่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และมาตรการทางภาษีอากรจึงมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน และเป็นกลไกสำคัญในการนำมาใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และด้วยเหตุผลที่มาตรการทางภาษีนี้นั้นมีลักษณะเฉพาะ เพราะรัฐมีอำนาจเหนือเอกชนในการบังคับจัดเก็บ จึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการนำมาใช้เพื่อกำหนดทิศทางของระบบเศรษฐกิจควบคู่กับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยสามารถจำแนกลักษณะของวิธีการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีได้เป็น 3 แนวทางดังต่อไปนี้⁶⁸

⁶⁸ สุทัศน์ ทองสถิตย์, "การใช้มาตรการทางภาษีและกฎหมายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม: ศึกษาเฉพาะกรณีแบตเตอรี่และของเสียอันตราย", หน้า 38.

ก) การใช้ภาษีสิ่งแวดล้อม (Emission Tax) เพื่อเป็นการสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงของสินค้า โดยการทำให้ราคาของสินค้าสูงขึ้นเพื่อทดแทนค่าเสียหายทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นซึ่งแท้จริงแล้วก็คือต้นทุนทางสังคม โดยอาจจะเก็บตั้งแต่กระบวนการขั้นตอนผลิตที่ใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สารคาร์บอน ซัลเฟอร์ หรือสารพิษอันตรายอื่นๆ ที่ใช้ผลิตปุ๋ยหรือยาฆ่าแมลง เป็นต้น เพื่อให้ผู้ผลิตลดการใช้สารพิษเหล่านี้ แทนที่จะต้องจ่ายภาษีสูงขึ้น หรือการจัดเก็บภาษีจากสินค้าที่ผลิตเสร็จแล้วก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคลดการบริโภคสินค้าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมลง

ข) การใช้อัตราภาษีที่แตกต่าง (Tax Differentiation) เป็นการกำหนดอัตราภาษีสำหรับสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในอัตราที่ต่างกันตามความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ผลิตและผู้บริโภค ลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากต้องแบกรับภาระทางภาษีที่มากกว่า เช่น การจัดเก็บภาษีจากน้ำมันไร้สารตะกั่วในอัตราที่ต่ำกว่าน้ำมันที่มีสารตะกั่ว การจัดเก็บอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับบำบัดมลพิษหรือเก็บอากรขาเข้าในอัตราที่สูงสำหรับรถยนต์ที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สูง เป็นต้น

ค) การใช้มาตรการจูงใจทางภาษี (Tax Incentives) เป็นการให้มาตรการจูงใจทางภาษีที่ก่อให้เกิดการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ ทั้งเป็นการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์และลดแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยเมื่อนำมาใช้ร่วมกับมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ ทำให้สามารถจำแนกลักษณะของมาตรการทางภาษีที่มีผลต่อแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้⁶⁹

1. สร้างแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Intencives) เนื่องจากมาตรการทางภาษีเป็นรูปแบบหนึ่งของเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เป็นการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคและผู้ประกอบการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางธุรกิจและพฤติกรรมการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่

1.1 มาตรการยกเว้นภาษี (Tax Exemptions) หรือการปลอดจากภาระภาษีในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (Tax Holidays) มาตรการนี้มักนำมาใช้โดยตรงกับการประกอบกิจการหรือโครงการที่ลงทุนใหม่ซึ่งทำให้มีต้นทุนและภาระค่าใช้จ่ายสูง โดยผู้ประกอบการหรือผู้ลงทุนจะได้รับการยกเว้นภาระภาษีที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง บางครั้งก็มี

⁶⁹ มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม, (เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552), หน้า 15-18.

การขยายระยะเวลาในการบรรเทาภาระภาษีลงโดยลดอัตราภาษีลงต่อไปอีกช่วงระยะเวลาหนึ่ง⁷⁰ หรือกรณีการยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับอุปกรณ์เครื่องจักรประหยัดพลังงาน หรือการสร้างสถานประกอบการที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Tax Incentive for Green Investment) เป็นต้น

1.2 ค่าเผื่อเงินลงทุนและการเครดิตภาษี⁷¹ (Investment Allowance and Tax Credits) เป็น รูปแบบของการบรรเทาภาระภาษีซึ่งขึ้นอยู่กับมูลค่าของค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการลงทุน เป็นการให้สิทธิประโยชน์ที่มากกว่าและดีกว่าการหักค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน โดยการผ่อนปรนภาษีการลงทุนนั้นจะใช้เพื่อลดภาระการลงทุนบัญชีเป็นเงินได้ที่ต้องเสียภาษีของบริษัท แต่การเครดิตภาษีนั้นเป็นการลดจำนวนภาษีที่ต้องเสียโดยตรงจากภาษีที่นำมาเครดิตคืนได้ บางกรณีสามารถใช้กับผู้บริโภค เช่น กรณีซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แล้วสามารถรับเครดิตภาษีคืนสำหรับการซื้อสินค้านั้นได้ เป็นต้น

1.3 ความแตกต่างด้านเวลา⁷² (Timing Difference) จะเกิดขึ้นเมื่อมีการหักค่าใช้จ่ายหรือการผ่อนช่วงระยะเวลาการรับรู้รายได้ เช่น การหักค่าใช้จ่ายในอัตราเร่ง การหักค่าเสื่อมราคาได้มากกว่าปกติซึ่งมีผลเท่ากับการเลื่อนการชำระภาษีออกไป การหักค่าใช้จ่ายที่เป็นดอกเบี้ยของการถือครองทรัพย์สินไว้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

1.4 การลดอัตราภาษี⁷³ (Tax Rate Reduction) ใช้สำหรับกรณีการลดอัตราภาษีสำหรับเงินที่มีหลักแหล่งเงินได้แน่นอน หรือกรณีการลดภาษีอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร เครื่องมือ วัสดุ ซึ่งใช้ในการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

1.5 ความมีอิสระของการบริหารงาน⁷⁴ (Administrative Discretion) เป็นการได้สิทธิประโยชน์ทางภาษีโดยอิสระ มีได้ขึ้นอยู่กับนโยบายส่วนกลาง ซึ่งเป็นการได้รับอนุญาตล่วงหน้าจากหน่วยงานที่มีอำนาจควบคุมดูแล

⁷⁰ อูซุกร ก้องพานิชกุล , "มาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา: ศึกษากรณีพลังงานน้ำมันและพลังงานไฟฟ้า", หน้า 24.

⁷¹ เรื่องเดียวกัน

⁷² เรื่องเดียวกัน

⁷³ Victor Thuronyi Ed, "Income Tax Incentive for investment", Tax Law Design and Drafting, Volumn 2 (London: International Monetary Fund, 1998) pp. 4-10.

⁷⁴ Ibid, p.10.

1.6 การหักค่าลดหย่อน (Deduction) เป็นกรณีการนำรายจ่ายที่สามารถมาหักลดหย่อนจากเงินได้ที่จะต้องรวมเสียภาษี⁷⁵ เช่น การให้หักลดหย่อนสำหรับการบริจาคให้สาธารณกุศล บริจาคให้กองทุนบำเหน็จบำนาญ หรือเงินสำหรับช่วยเหลือด้านสังคมต่างๆ โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

1.7 การยกเว้นไม่นำเงินได้มารวมในการคำนวณเพื่อเสียภาษี⁷⁶ (Exempt Income) ใช้เพื่อกระตุ้นให้กระทำการใดกิจการหนึ่งที่กำหนด เช่น เงินได้ที่เป็นรายได้จากโครงการผลิตพลังงานทดแทน เงินได้จากการผลิตกระแสไฟฟ้าจากก๊าซชีวภาพที่ขายให้กับโรงไฟฟ้า เป็นต้น

2. ลดแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Disincentives) มาตรการที่ลดแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์นี้เป็นการให้โทษแก่ผู้ก่อมลพิษหรือผู้ใช้สินค้าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยส่วนมากตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle) อันเป็นหลักการทางเศรษฐศาสตร์ที่อยู่เบื้องหลังเครื่องมือต่างๆ⁷⁷ ไม่ว่าจะเป็นภาษีหรือค่าธรรมเนียมอื่นๆ ซึ่งกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้แบกรับค่าใช้จ่ายในการป้องกันและควบคุมการเกิดมลพิษ เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมมลพิษ ภาษีสิ่งแวดล้อม ค่าธรรมเนียมการจัดการ ภาษีและค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ การวางเงินประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม การซื้อขายสิทธิการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิทธิการปล่อยมลพิษ เป็นต้น

3.2 มาตรการส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมกับธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์

การส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนำมาซึ่งการช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต้นเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งการส่งเสริมส่วนใหญ่เน้นส่งเสริมในภาคอุตสาหกรรมและการลงทุนขนาดใหญ่ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเน้นศึกษาถึงมาตรการส่งเสริมการลงทุนหรือการทำให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับการลงทุนในธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในประเทศไทย ดังที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

3.2.1 โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM)

⁷⁵ อุซุกร ก้องพานิชกุล, "มาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา: ศึกษากรณีพลังงานน้ำมันและพลังงานไฟฟ้า", หน้า 25.

⁷⁶ Victor Thuronyi. Ed, "Income Tax Incentive for investment", p. 11.

⁷⁷ จันทริจรา พงษ์ราย, "ภาษีสิ่งแวดล้อม: พร้อมหรือยังกับสังคมไทย?", แกะรอยนโยบายสาธารณะ (เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550)

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาร่วมกันระหว่างประเทศต่างๆ โดยสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากกิจกรรมของมนุษย์ในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่บรรยากาศ สาเหตุสำคัญคือ “ภาวะโลกร้อน” เป็นสาเหตุที่ทำให้ลมฟ้าอากาศแปรปรวนและก่อให้เกิดภาวะน้ำท่วม ภัยแล้ง พายุรูปแบบต่างๆ และส่งผลกระทบต่อเนื้อทำให้ผลผลิตข้าวและผลผลิตพืชผลการเกษตรอื่นๆ แปรปรวนไปด้วย ปัญหานี้ได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับว่าอาจจะเกิดผลกระทบรุนแรงมากต่อสภาพภูมิอากาศโลกมากไปกว่านี้ ทำให้มีการรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของมนุษย์ เช่น รณรงค์ลดการใช้พลาสติก รณรงค์ให้ประหยัดพลังงาน ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เป็นต้น ซึ่งนอกจากการอาศัยจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแล้ว ประชาคมโลกยังได้หาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน โดยแนวทางที่สำคัญประการหนึ่งคือ การให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change - UNFCCC) อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ได้กล่าวถึงข้อผูกพันของกลุ่มประเทศในภาคผนวกที่ 1 (Annex I) ซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และมีพันธกรณีในการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก โดยการบังคับที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นของพันธกรณีนี้ผ่านพิธีสารเกียวโต⁷⁸ (Kyoto Protocol) ซึ่งกำหนดให้มีข้อผูกพันทางกฎหมาย ภายใต้ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีภาคีทั้งหมด 191 ประเทศ และมีผลบังคับใช้เมื่อ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 โดยสาระสำคัญของพิธีสารเกียวโต คือ ประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศผู้ซื้อคาร์บอนเครดิตที่เป็นภาคีพิธีสารเกียวโต จำนวน 41 ประเทศ มีพันธกรณีในการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก⁷⁹ ระหว่างปีพ.ศ.2551 ถึงปี พ.ศ. 2555 (ค.ศ.2008 - 2012) ให้ได้ร้อยละ 5.2 จากปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปี พ.ศ. 2533 ซึ่งหากไม่สามารถลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกตามปริมาณที่กำหนดจะถูกปรับเป็นเงิน แต่ถ้าประเทศพัฒนาแล้วไม่ต้องการถูกปรับ จะต้องซื้อสิทธิการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากประเทศกำลังพัฒนา

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของอนุสัญญาฯ จึงมีกลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism: CDM) เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนามีส่วนร่วมในการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยการซื้อสิทธิการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณที่ประเทศพัฒนาแล้วปล่อยเกินกว่าข้อตกลงในพิธีสารเกียวโต ซึ่งสิทธิการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ประเทศกำลังพัฒนาสามารถขายได้ต้องเป็นปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดได้หลังเข้าโครงการ CDM โดยผ่านการ

⁷⁸ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, พื้นฐานด้านกลไกการพัฒนาที่สะอาด (กรุงเทพฯ:องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, 2554). หน้า 11.

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

ตรวจวัดและอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารกลไกการพัฒนาที่สะอาด⁸⁰ (CDM Executive Board: CDM EB) แล้ว ซึ่งจะถูกเรียกว่า Certified Emission Reduction (CERs) หรืออีกนัยหนึ่งคือ คาร์บอนเครดิต (Carbon Credit) โดยมีหน่วยเป็นตัน แล้วจึงนำไปซื้อขายกันในตลาดคาร์บอน (Carbon Market)

ทั้งนี้ ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ให้ความสนใจในการร่วมทำโครงการ กลไกการพัฒนาที่สะอาด โดยได้ลงนามรับรองพิธีสารเกียวโตเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 ได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2545 ในส่วนของภาครัฐได้มีการจัดตั้งองค์การบริหาร จัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)⁸¹ เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 โดยพระราช กฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 31 ก เพื่อดำเนินการให้สอดคล้องตามพันธกรณี ทำหน้าที่เป็น หน่วยงานกลางในการประสานงานการดำเนินงานตามกลไกการพัฒนาที่สะอาด (Designated National Authority: DNA) และพิจารณาตรวจสอบการอนุมัติโครงการ CDM ของประเทศ ทั้งนี้ ภาคเอกชนเองก็เริ่มให้ความสนใจโดยมองเห็นถึงโอกาสทางธุรกิจในอนาคต โดยเอกชนเอง มีทางเลือกในการลงทุนอย่างน้อย 2 รูปแบบ⁸² คือ 1) การลงทุนด้วยตนเอง กล่าวคือเอกชนไทย ลงทุนปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกด้วยตนเอง 2) การร่วมทุน ซึ่ง รูปแบบนี้เหมาะกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่มีเงินลงทุนต่ำและยังไม่มีความรู้ ด้าน CDM มากนัก เช่น การร่วมทุนกับรัฐบาลประเทศในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว การร่วมทุนกับ กองทุนที่เกิดจากการรวมตัวกันของรัฐบาลหรือกลุ่มทุนเอกชนในประเทศพัฒนาแล้วที่ต้องการ คาร์บอนเครดิต เป็นต้น

3.2.1.1 ลักษณะของโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM)⁸³

1.) โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดทั่วไป ได้แก่ โครงการ 15 ประเภทที่รัฐ ภาคิพิธีสารเกียวโต (COP/MOP) กำหนดขึ้น ได้แก่

1. อุตสาหกรรมพลังงาน (จากแหล่งพลังงานหมุนเวียน/ไม่หมุนเวียน)
Energy Industries (Renewable / Non - renewable Sources)

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13-14.

⁸¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

⁸² สุรศักดิ์ ธรรมโม, “คาร์บอนเครดิต ธุรกิจลดโลกร้อน” [ออนไลน์], 14 พฤศจิกายน 2554.
แหล่งที่มา : <http://www.siamintelligence.com>

⁸³ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, พื้นฐานด้านกลไกการพัฒนาที่สะอาด, หน้า 16.

2. การจัดส่งพลังงาน (Energy Distribution)
3. ความต้องการพลังงาน (Energy Demand)
4. อุตสาหกรรมการผลิต (Manufacturing Industries)
5. อุตสาหกรรมเคมี (Chemical Industries)
6. การก่อสร้าง (Construction)
7. การขนส่ง (Transport)
8. เหมืองแร่และการถลุงแร่ (Mining/ Mineral Production)
9. การผลิตโลหะ (Metal Production)
10. การรั่วไหลของก๊าซเรือนกระจกจากเชื้อเพลิง (Fugitive Emissions from Fuels: Solid, Oil and Gas))
11. การรั่วไหลของก๊าซเรือนกระจกจากการผลิตและการใช้สารฮาโลคาร์บอน และสารซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์ (Fugitive Emissions from Production and Consumption of Halocarbons and Sulphur-hexafluoride)
12. การใช้สารละลาย (Solvent Use)
13. การจัดการขยะและการกำจัด (Waste Handling and Disposal)
14. การปลูกป่า และการฟื้นฟูป่า (Aforestation and Reforestation)
15. การเกษตรกรรม (Agriculture)

2.) โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดด้านป่าไม้

กิจกรรมด้านป่าไม้ที่สามารถดำเนินการเป็นโครงการ CDM ได้จำกัดอยู่เฉพาะการปลูกป่า (Aforestation) และการฟื้นฟูป่า (Reforestation) ซึ่งในบางประเทศไม่รับซื้อคาร์บอนเครดิตจากกิจกรรมประเภทนี้ เนื่องจากไม่มีความแน่นอนในการวัดปริมาณก๊าซคาร์บอนที่ลดได้

3.) โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดขนาดเล็ก

โครงการ CDM ขนาดเล็ก เป็นโครงการที่ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และช่วยร่นระยะเวลาในการขอขึ้นทะเบียนเนื่องจากมีขั้นตอนที่ง่ายและกระชับขึ้น โดยกิจกรรมที่สามารถเข้าร่วมเป็นโครงการ CDM ขนาดเล็ก เช่น โครงการพลังงานหมุนเวียน โครงการลดการใช้พลังงานโครงการปลูกป่าขนาดเล็ก เป็นต้น

3.2.1.2 หลักเกณฑ์การได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM)⁸⁴

โครงการ CDM ต้องเป็นการดำเนินงานโดยความสมัครใจเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มเติมจากการดำเนินการทั่วไป และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศทั้งในแง่ของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีจึงจะได้รับการรับรอง สำหรับเกณฑ์การพิจารณาการดำเนินโครงการภายใต้กลไกการพัฒนาที่สะอาดในปัจจุบันนั้น ประเทศไทยได้มีการจัดทำหลักเกณฑ์การพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับโครงการ CDM ขึ้นซึ่งประกอบด้วยมิติการพัฒนาอย่างยั่งยืน 4 ด้านได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านการพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ

โดยโครงการที่คณะกรรมการองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกจะพิจารณาให้การรับรอง ได้แก่

1. โครงการด้านพลังงาน ได้แก่ การผลิตพลังงานและการปรับปรุงประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน
2. โครงการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการแปลงขยะเป็นพลังงาน โครงการแปลงน้ำเสียเป็นพลังงาน เป็นต้น
3. โครงการด้านคมนาคมขนส่ง เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการคมนาคมขนส่งและการใช้พลังงาน
4. โครงการด้านอุตสาหกรรม เช่น โครงการที่สามารถลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกในกระบวนการอุตสาหกรรม

โครงการที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนในโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดจะต้องแสดงให้เห็นได้ว่าสามารถนำไปสู่การลดก๊าซเรือนกระจกได้อย่างแท้จริง นั่นคือการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เป็นผลจากการดำเนินโครงการ (Project Emission) เทียบกับการดำเนินกระบวนการผลิตปกติ (Baseline Emission) ตามวิธีการที่กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) กำหนด โดยแสดงตารางปริมาณก๊าซเรือนกระจก⁸⁵ ที่ส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อน ดังนี้

⁸⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

⁸⁵ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, ก๊าซเรือนกระจก [ออนไลน์], 14 พฤศจิกายน 2554.
แหล่งที่มา : <http://www.tgo.or.th/>

ก๊าซเรือนกระจก	ศักยภาพในการทำให้โลกร้อน (เท่าของคาร์บอนไดออกไซด์)
1. คาร์บอนไดออกไซด์ (CO ₂)	1
2. มีเทน (CH ₄)	21
3. ไนตรัสออกไซด์ (N ₂ O)	310
4. ไฮโดรฟลูออโรคาร์บอน (HFCs)	140 - 11,700
5. เพอร์ฟลูออโรคาร์บอน (PFCs)	6,500 - 9,200
6. ซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์ (SF ₆)	23,900

ที่มา : องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก

เมื่อเป็นโครงการที่ได้รับการรับรองจากการดำเนินการตามกลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism : CDM) จะมีการคิดคาร์บอนเครดิตจากปริมาณก๊าซที่ลดได้ และได้รับการรับรอง (Certified Emission Reductions: CERs) ซึ่งเจ้าของโครงการหรือประเทศภาคีในกลุ่มภาคผนวก 1 สามารถนำคาร์บอนเครดิตนี้ไปคำนวณเพื่อคิดปริมาณการปล่อยก๊าซโดยรวมทั้งหมดของประเทศได้ ซึ่งพิธีสารเกียวโตได้สร้างระบบการกำหนดปริมาณการปล่อยและการขายสิทธิการปล่อย (Emission Trading : Cap-and-trade system) ขึ้นมา ทำให้คาร์บอนเครดิต มีลักษณะคล้ายกับสินค้า (Commodity) ชนิดหนึ่งที่สามารถมีการซื้อขายกันได้ในตลาดเฉพาะที่เรียกว่า “ตลาดคาร์บอน” (Carbon Market)⁸⁶ แต่จะเป็นสินค้าที่อยู่ในลักษณะของเอกสารสิทธิแสดงปริมาณก๊าซที่ลดได้และสามารถนำไปคำนวณปริมาณการปล่อยก๊าซโดยรวมของแต่ละประเทศ

โดยมีระยะเวลาในการดำเนินโครงการตามกลไกการพัฒนาที่สะอาดทั่วไป ผู้ยื่นคำขอจะต้องระบุระยะเวลาที่คาดว่าจะจำหน่ายคาร์บอนเครดิตที่ถูกกำหนดไว้ให้เลือก 2 ประเภท คือ

- 1) ระยะเวลา 7 ปี และสามารถต่ออายุระยะเวลาในการคิดคำนวณเครดิตได้มากที่สุด 2 ครั้ง รวม 3 ครั้ง เป็นระยะเวลา 21 ปี
- 2) ระยะเวลามากที่สุด 10 ปี และไม่สามารถต่ออายุได้

ทั้งนี้ผู้ยื่นคำขอจะพิจารณาจากกรณีพื้นฐานของโครงการว่าในการยื่นคำขอเพื่อรับรองเป็นโครงการตามกลไกการพัฒนาที่สะอาดพิจารณาแล้วว่าในอีก 7 ถึง 10 ปี ข้างหน้าโครงการดังกล่าวจะเป็นการดำเนินงานตามปกติและไม่สามารถยื่นคำร้องขอเป็นโครงการตามกลไกการพัฒนาที่สะอาดได้อีก ก็จะเลือกเป็น 10 ปี แต่ไม่สามารถต่ออายุโครงการได้

⁸⁶ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, ตลาดคาร์บอน (Carbon Market) [ออนไลน์], 14 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา : <http://www.tgo.or.th/>

กล่าวคือ สำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดก๊าซเรือนกระจก คือ ก๊าซมีเทนจากกระบวนการย่อยอาหารและการผายลมของสัตว์ ในมูลและปัสสาวะที่ขับถ่ายออกมาเมื่อเกิดการหมักจะปลดปล่อยก๊าซมีเทน ไนตรัสออกไซด์ แอมโมเนีย และคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งล้วนเป็นก๊าซตัวการที่ก่อให้เกิดสภาวะโลกร้อน หากสามารถนำก๊าซเหล่านี้หมุนเวียนกลับไปผลิตเป็นพลังงานจากก๊าซชีวภาพได้ ก็สามารถได้รับการรับรองในลักษณะดังกล่าวทำให้สามารถขายเป็นคาร์บอนเครดิตได้⁸⁷ ซึ่งต้องอาศัยเงินทุนในการสร้างระบบบ่อหมักแก๊ส จึงทำให้มีเพียงผู้เลี้ยงสุกรที่มีขนาดใหญ่เท่านั้นจึงจะทำได้ ซึ่งมีขั้นตอนการขอรับรองการลดก๊าซเรือนกระจกที่สามารถนำไปขายเป็นคาร์บอนเครดิตได้ ดังภาพด้านล่างนี้

ภาพที่ 2 การจัดทำโครงการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร ภายใต้กลไกการพัฒนาที่สะอาด⁸⁸

ที่มา : องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก

ซึ่งปัจจุบันมีการพัฒนาโครงการ CDM ขนาดเล็ก สำหรับฟาร์มสุกรในประเทศไทย ภายใต้แผนงานที่เรียกว่า Programmatic CDM หรือ Programme of Activity ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของฟาร์มสุกรขนาดเล็กจำนวนหลายฟาร์มเพื่อลดก๊าซเรือนกระจก ซึ่งโดยสถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่จัดร่วมกับธนาคารโลก (The World Bank) ทำโครงการนี้ขึ้นในปี พ.ศ. 2552 มีฟาร์มสุกรที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 25 ฟาร์ม คิดเป็นสุกรประมาณ 510,000 ตัว ซึ่งจะสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมได้มากกว่า 203,000 ตันต่อปี ทำให้

⁸⁷ USDA, Carbon Prices and the Adoption of Methane Digesters on Dairy and Hog Farms [Online]. 20 January 2012. Available from: <http://www.ers.usda.gov/Publications/EB16/EB16.pdf>, pp 1-8.

⁸⁸ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, ก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร [ออนไลน์], 14 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา : <http://www.tgo.or.th/>

เกิดการไหลเข้าของเงินตราต่างประเทศจากการขายคาร์บอนเครดิตได้มากถึง 95.4 ล้านบาทต่อปี และก่อให้เกิดการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนถึง 26.6 ล้านหน่วยต่อปี ซึ่งสามารถทดแทนการนำเข้าน้ำมันดีเซลได้ปีละกว่า 8 ล้านลิตร⁸⁹

สำหรับลักษณะของรูปแบบการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรปลอดวิธินทรีย์ เป็นกิจการที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ลดการใช้พลังงาน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพราะไม่ใช้สารเคมี และยังคงสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ก็อาจขอรับสิทธิประโยชน์ดังกล่าวได้ หากมีหลักเกณฑ์การตรวจรับรองที่ชัดเจนว่าสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้จริง เป็นจำนวนเท่าใด

3.2.1.3 สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM)

การดำเนินโครงการตามกลไกการพัฒนาที่สะอาด ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 514) พ.ศ. 2554 ซึ่งได้ให้สิทธิประโยชน์ด้วยการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่กำไรสุทธิที่ได้จากการขายคาร์บอนเครดิต ดังนี้

“มาตรา 4 ให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร ให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล สำหรับกำไรสุทธิในการดำเนินการโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามที่กำหนดในมาตรา 5 ในแต่ละโครงการเฉพาะส่วนที่เกิดจากการจำหน่ายคาร์บอนเครดิต ไม่ว่าจะกระทำในหรือนอกประเทศเป็นเวลาสามารถระยะเวลาบัญชีต่อเนื่องกัน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดการยกเว้นภาษีเงินได้ตามวรรคหนึ่งให้ใช้สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 เป็นต้นไป และให้เริ่มนับรอบระยะเวลาบัญชีแรก ดังต่อไปนี้

(1) สำหรับโครงการตามมาตรา 5 (1) เมื่อคณะกรรมการบริหารกลไกการพัฒนาที่สะอาดแห่งสหประชาชาติให้การรับรอง

(2) สำหรับโครงการตามมาตรา 5 (2) เมื่อองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกได้ออกใบรับรองการจำหน่ายคาร์บอนเครดิต

“มาตรา 5 โครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ตามมาตรา 4 ได้แก่โครงการดังต่อไปนี้

⁸⁹ สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM) [ออนไลน์], 14 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา : <http://www.erd.or.th/>

(1) โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด ซึ่งจำหน่ายคาร์บอนเครดิตประเภท Certified Emission Reductions (CERs) ที่ได้รับการรับรองการดำเนินโครงการจากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกก่อนหรือในปี พ.ศ. 2555⁹⁰

(2) โครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งจำหน่ายคาร์บอนเครดิตประเภท Voluntary Emission Reductions (VERs) ที่ได้ขึ้นทะเบียนการดำเนินโครงการจากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกก่อนหรือในปี พ.ศ. 2555”

กล่าวคือ สำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ที่เป็นนิติบุคคลที่มีการทำบ่อก๊าซชีวภาพจากมูลสุกรที่สามารถขายคาร์บอนเครดิต ซึ่งได้รับการรับรองตามโครงการ CDM จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับกำไรสุทธิจากการขายคาร์บอนเครดิตตามที่กำหนด เฉพาะส่วนที่เกิดจากการจำหน่ายคาร์บอนเครดิต ไม่รวมถึงเงินกำไรจากการประกอบธุรกิจฟาร์มสุกร

3.2.2 สิทธิประโยชน์ทางภาษีของธุรกิจการเลี้ยงสัตว์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) คือ หน่วยงานที่ช่วยในการส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520⁹¹ โดยโครงการต่างๆ โครงการที่มาขอรับการส่งเสริมการลงทุนต้องมีสาระสำคัญ คือ จะต้องเป็นโครงการที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดไว้ จึงจะสามารถยื่นคำขอรับการส่งเสริมการลงทุนเพื่อรับสิทธิประโยชน์จากการเป็นผู้ได้รับส่งเสริมการลงทุนได้ โดยได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากร เช่น การยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล การยกเว้นหรือลดหย่อนอากรขาเข้าเครื่องจักร วัตถุดิบ หรือวัสดุที่จำเป็น อีกทั้งยังมีสิทธิประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาษีอากร เช่น การบริการอำนวยความสะดวกในการนำช่างฝีมือและผู้ชำนาญการชาวต่างชาติเข้ามาทำงานในกิจการที่ได้รับการส่งเสริม เป็นต้น

⁹⁰ การประชุมภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครั้งที่ 17 ณ เมืองเดอร์บัน ประเทศแอฟริกาใต้ ได้มีมติให้มีการพิจารณาเพื่อขยายระยะเวลาของการดำเนินการภายใต้พิธีสารเกียวโต โดยทุกประเทศต้องนำข้อตกลงมาพิจารณากันอีกครั้งเพื่อตกลงกันด้านเนื้อหา แล้วร่วมกันลงนามในปี พ.ศ. 2558 และจะเริ่มบังคับใช้ปี พ.ศ. 2563 รวมทั้งบรรจุข้อตกลงเรื่องการจัดตั้งกองทุน “Green Climate Fund” โดยระดมทุนปีละ 1 แสนล้านเหรียญสหรัฐฯ เพื่อช่วยเหลือประเทศที่ยากจน และประเทศที่เสี่ยงจากภาวะโลกร้อนภายใน ปี พ.ศ. 2563

⁹¹ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, นโยบายและหลักเกณฑ์การส่งเสริมการลงทุน [ออนไลน์], 14 ธันวาคม 2554. แหล่งที่มา : <http://www.boi.go.th/>

ก) สิทธิและประโยชน์ด้านภาษีอากร ในกรณีทั่วไป ได้แก่

- 1) มาตรา 28 ให้ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ
- 2) มาตรา 29 ให้ลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรและอุปกรณ์กึ่งหนึ่งแต่เครื่องจักรนั้นจะต้องอากรขาเข้าไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10
- 3) มาตรา 30 ให้ลดหย่อนอากรขาเข้าไม่เกินร้อยละ 90 สำหรับวัตถุดิบที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อใช้ผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ
- 4) มาตรา 31 ให้ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิเป็นจำนวนปีตั้งแต่ 3 ปีแต่ไม่เกิน 8 ปี ขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งโรงงานและจะจำกัดวงเงินหรือไม่ขึ้นอยู่กับกิจการที่ได้รับการส่งเสริม
- 5) มาตรา 34 ให้ยกเว้นไม่ต้องนำเงินปันผลของผู้ถือหุ้นไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตลอดระยะเวลาตามมาตรา 31
- 6) มาตรา 36 (1) ให้ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นที่นำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อใช้ผลิตเพื่อส่งออก เป็นเวลา 1 ปีหรือ 5 ปีแล้ว แต่สถานที่ตั้งโรงงานและขอขยายเวลาได้ทุกปี
- 7) มาตรา 36 (2) ให้ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับของที่นำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อส่ง กลับออกไปตามระยะเวลาตามมาตรา 36 (1)

นอกจากนี้ยังมีนโยบายและมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน⁹² สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริมเพิ่มเติม เช่น ได้รับอนุญาตให้หักค่าขนส่งค่าไฟฟ้า และค่าประปา 2 เท่า ของจำนวนเงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมได้เสียไปเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมเพื่อประโยชน์ในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 10 ปี นับแต่วันที่เริ่มมีรายได้จากกิจการที่ได้รับการส่งเสริม

ข) นโยบายส่งเสริมการลงทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สำหรับกิจการที่ให้ได้รับการส่งเสริมเป็นพิเศษ⁹³

ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 1/2553 ตามอนุสนธิประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 10/2552 ลงวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2552 เรื่อง ประเภท ขนาด เงื่อนไข และ

⁹² เรื่องเดียวกัน

⁹³ เรื่องเดียวกัน

สิทธิประโยชน์ของแต่ละประเภทกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน เพื่อส่งเสริมศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งให้กับ SMEs ของประเทศไทยสามารถก้าวสู่ระดับสากลมากขึ้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 16 และมาตรา 31 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจึงยกเลิกประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 6/2546 ลงวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เรื่องนโยบายส่งเสริม SMEs ของประเทศไทย และออกประกาศดังต่อไปนี้

1) กำหนดประเภทกิจการและเงื่อนไขของกิจการที่ให้การส่งเสริมการลงทุนในการประกอบธุรกิจ SMEs โดยจัดเป็นกิจการที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อประเทศเป็นพิเศษ ดังนี้

1.1. เกษตรกรรมและผลิตผลจากการเกษตร ได้แก่...

ประเภท 1.4 กิจการผลิตปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ หรือสารปรับปรุงดิน

ประเภท 1.5 กิจการขยายพันธุ์สัตว์หรือเลี้ยงสัตว์⁹⁴

3.2.2.1 หลักเกณฑ์การได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (BOI)

1. จะต้องมีขนาดการลงทุนไม่น้อยกว่า 500,000 บาท (ไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน)
2. จะต้องมีคนไทยถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 51 ของทุนจดทะเบียน
3. จะต้องมีอัตราส่วนหนี้ต่อทุนไม่เกิน 3:1
4. อนุญาตให้นำเครื่องจักรใช้แล้วในประเทศมาใช้ในโครงการที่ขอรับการส่งเสริมได้ มีมูลค่าไม่เกิน 10 ล้านบาท และจะต้องลงทุนเครื่องจักรใหม่มีมูลค่าไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของมูลค่าเครื่องจักรใช้แล้ว
5. โครงการที่ขอรับการส่งเสริมแต่ละโครงการจะต้องมีขนาดการลงทุนไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียนไม่เกิน 20 ล้านบาท แต่เมื่อรวมทั้งกิจการแล้ว จะต้องมีส่วนที่พึงถาวรสุทธิหรือขนาดการลงทุนไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียนไม่เกิน 200 ล้านบาท
6. จะต้องยื่นขอรับการส่งเสริมภายในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2554

⁹⁴ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, บัญชีประเภทกิจการที่ให้การส่งเสริมการลงทุน (ข้อมูลปรับปรุงล่าสุดเมื่อ กุมภาพันธ์ 2554) [ออนไลน์], 14 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา: <http://www.boi.go.th/upload/attachfile/investment/thai/section1.pdf>.

3.2.2.2 สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (BOI)

1. ได้รับการยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรไม่ว่าจะตั้งอยู่ในเขตใด
2. ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 8 ปี ไม่ว่าจะตั้งอยู่ในเขตใด โดยไม่กำหนดสัดส่วนการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล
3. สิทธิและประโยชน์อื่นที่ได้รับตามหลักเกณฑ์ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 1/2543 ลงวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2543

จากประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ให้สิทธิประโยชน์กับธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสัตว์ให้เป็นกิจการที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อประเทศเป็นพิเศษตามหลักเกณฑ์รวมถึงฟาร์มเลี้ยงสุกรด้วย และอาจหมายรวมถึงการลงทุนในธุรกิจฟาร์มปศุสัตว์อินทรีย์ด้วย อย่างไรก็ตาม มาตรการส่งเสริมดังกล่าวยังมีข้อจำกัด คือ ผู้ลงทุนที่เป็นนิติบุคคลเท่านั้นจึงจะได้รับสิทธิประโยชน์ และมีหลักเกณฑ์การพิจารณากิจการที่จะได้รับการส่งเสริมไม่ชัดเจน ซึ่งมาตรการส่งเสริมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเป็นการให้สิทธิประโยชน์ที่สำคัญและช่วยบรรเทาภาระภาษีให้กับผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มสุกรได้มาก ภาครัฐจึงจำเป็นต้องพิจารณากำหนดมาตรการส่งเสริมที่มีความชัดเจนและครอบคลุมต่อธุรกิจที่สมควรได้รับการส่งเสริมอื่นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

3.3 ภาระทางภาษีของผู้ประกอบธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์

3.3.1 ภาษีเงินได้

ภาษีเงินได้เป็นภาษีที่จัดเก็บจากฐานที่เกี่ยวกับรายได้ (Income Base) ในแง่ของเศรษฐศาสตร์ คำว่า “เงินได้”⁹⁵ หมายถึงจำนวนเงินที่บุคคลใช้บริโภคในช่วงระยะเวลาหนึ่งและหมายรวมถึงความมั่งคั่ง (Wealth) ที่เกิดขึ้นแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ตลอดจนการเพิ่มขึ้นซึ่งมูลค่าของทรัพย์สินด้วย ส่วนความหมายในทางบัญชีนั้นมูลค่าของการบริโภคและมูลค่าของทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นไม่ถือเป็นเงินได้ จะถือเป็นเงินได้ต่อเมื่อมีการขายสินค้าหรือให้บริการเกิดขึ้นและมีสิทธิที่จะได้รับชำระเงิน ความหมายในทางเศรษฐศาสตร์และทางบัญชีจึงแตกต่างกัน

ในทางกฎหมาย คำว่า “เงินได้” ตามประมวลรัษฎากรใช้คำว่า “เงินได้พึงประเมิน” (Assessable Income) ในมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากรบัญญัติบทวิเคราะห์ศัพท์ไว้ใน

⁹⁵ ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พลสยาม พริ้นติ้ง (ประเทศไทย), 2551), หน้า 105.

ความหมายอย่างกว้าง วางหลักว่า “เงินได้พึงประเมิน” หมายความว่า เงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีในหมวดนี้ เงินได้ที่กล่าวนี้ให้หมายความรวมถึงทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับ ซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่างๆ ตามมาตรา 40 และเครดิตภาษีตามมาตรา 47 ทวิ ด้วย” ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ เงิน ทรัพย์สิน และประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับซึ่งอาจคิดคำนวณเป็นเงินได้ ซึ่งปัจจุบันตามประมวลรัษฎากรเก็บภาษีจากฐานเงินได้ 2 ชนิดได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล

3.3.1.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

ก) บุคคลธรรมดา ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 56 และ 57 ทวิ ซึ่งได้แก่

- (1) บุคคลธรรมดา
- (2) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีชื่อนิติบุคคลหรือคณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคล
- (3) ผู้ที่ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี
- (4) กองมรดกที่ยังมิได้แบ่ง

ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีชื่อนิติบุคคลหรือคณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคลถือว่าเป็นหน่วยภาษีหนึ่งแยกต่างหากจากบุคคลธรรมดาแต่ละคนที่เป็นสมาชิก โดยประมวลรัษฎากรมิได้ให้คำนิยามของคำว่าห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีชื่อนิติบุคคลหรือ คณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคลไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นจึงต้องใช้นิยามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังนี้⁹⁶ มาตรา 1012 ซึ่งบัญญัติว่า “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากัน เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น” ห้างหุ้นส่วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ห้างหุ้นส่วนสามัญและห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1025 กำหนดว่าการเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นจะจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทหรือไม่ก็ได้

คณะบุคคล⁹⁷ หมายถึง บุคคลธรรมดาตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกัน แต่ไม่มีวัตถุประสงค์จะแบ่งปันผลกำไรที่ได้จากกิจการที่ทำนั้น ด้วยเหตุนี้คณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคลจึงแตกต่างจากการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญตรงที่คณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคลไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อเอากำไรมาแบ่งปันกัน แต่มาตรา 56 วรรคสอง แห่งประมวลรัษฎากร

⁹⁶ ไพจิตร โรจนวานิช, คำอธิบายประมวลรัษฎากร ภาษีสรรพากร เล่ม 1, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสามเจริญพาณิชย์ จำกัด, 2553) หน้า 1-3.

⁹⁷ ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร, หน้า 62.

ได้บัญญัติให้คณะบุคคลที่กระทำการในลักษณะดังกล่าวมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งในบางกรณีคณะบุคคลที่มีโชคนิติบุคคลถูกใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนภาษีอากรเพื่อกระจายฐานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต้องเสียภาษีในอัตราก้าวหน้าให้เสียภาษีในอัตราที่น้อยลง อันเป็นการบิดเบือนฐานภาษีตามที่ควรจะเป็น

ข) นิติบุคคล ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามประมวลรัษฎากรมาตรา 39 ได้แก่กิจการดังต่อไปนี้⁹⁸

- (1) บริษัทจำกัด
- (2) บริษัทมหาชนจำกัด
- (3) ห้างหุ้นส่วนจำกัด
- (4) ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล
- (5) กิจการซึ่งดำเนินการเป็นทางการค้าหรือหากำไรโดยรัฐบาลต่างประเทศ องค์การของรัฐบาลต่างประเทศ นิติบุคคลอื่นที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ
- (6) กิจการร่วมค้า (Joint Venture)
- (7) มูลนิธิหรือสมาคมที่มีโชองค์การสาธารณะกุศลตามประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
- (8) นิติบุคคลอื่นที่อธิบดีกรมสรรพากรประกาศกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มีข้อสังเกตว่า สหกรณ์ไม่ถือเป็นหน่วยภาษีตามประมวลรัษฎากรจึงไม่ต้องเสียภาษีอากรกล่าวได้ว่า การทำฟาร์มสุกรหรือการเลี้ยงสัตว์อื่นๆ ไม่ว่าจะป็นรูปแบบใดผู้มีหน้าที่เสียภาษีก็คือเจ้าของฟาร์ม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นฟาร์มขนาดกลางและขนาดเล็กจะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยหากเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ก็จะเป็นรูปแบบบริษัท ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

3.3.1.2 ฐานภาษี

ก) ฐานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ เงินได้สุทธิ ซึ่งหมายถึงจำนวนเงินได้ที่จะต้องนำมาคำนวณภาษีที่ได้จากจำนวนเงินหรือมูลค่าของทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่คิดคำนวณเป็นเงินได้ ตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร ที่จะต้องนำมาคำนวณเสียภาษีตามอัตราภาษีที่กฎหมายกำหนด โดยพิจารณาจากเงินได้พึงประเมินที่บุคคลได้รับหรือถือว่าได้รับภายใน

⁹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 325.

ภาษี โดยใช้ "เกณฑ์เงินสด" ตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง ซึ่งการคิดคำนวณจะแตกต่างกันตามประเภทของเงินได้ตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร

การคำนวณเงินได้เพื่อเสียภาษีคำนวณโดยนำเงินได้พึงประเมินหักด้วยค่าใช้จ่ายสำหรับเงินได้แต่ละประเภท ซึ่งแยกได้หลายกรณีอันมีผลทำให้มีความแตกต่างกัน 3 ประการ⁹⁹ คือ การหักภาษี ณ ที่จ่าย การหักค่าใช้จ่าย และการแยกยื่นแบบแสดงรายการของภริยาต่างหากจากสามี

เงินได้ส่วนที่เหลือยังหักลดหย่อนต่างๆ ได้อีก ได้แก่ การหักลดหย่อนส่วนตัว การหักลดหย่อนคู่สมรส การหักลดหย่อนบุตร การหักลดหย่อนเบี้ยประกันภัย การหักลดหย่อนเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย เงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคม ค่าลดหย่อนบิดามารดา ค่าอุปการะเลี้ยงดูคนพิการเงินสนับสนุนเพื่อการศึกษา และเงินบริจาค

การทำฟาร์มสุกรอินทรีย์เป็นการทำเกษตรกรรม จึงเป็นเงินได้ประเภทที่ 8 คือเงินได้จากการประกอบธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง และการอื่น ๆ นอกจากที่ระบุไว้ในประเภทที่ 1-7 ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 40 (8) แห่งประมวลรัษฎากร และนอกจากรายได้หลักจากการเกษตรกรรม อาจจะมีรายได้อื่นๆ ที่ได้จากการทำฟาร์มที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจำหน่ายคาร์บอนเครดิตจากการลดการปล่อยก๊าซมีเทน หรือการทำบ่อหมักเชื้อเพลิงชีวภาพจากมูลสุกรซึ่งสามารถผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าจำหน่ายได้ขณะเดียวกันก็เป็นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างก๊าซมีเทนได้อีกด้วย รายได้อื่นๆ เหล่านี้ ถือเป็นเงินได้ที่ได้รับการธุรกิจหรือ การพาณิชย์ ตามมาตรา 40 (8) แห่งประมวลรัษฎากรเช่นเดียวกัน โดยการหักค่าใช้จ่ายจากเงินได้ประเภท 40 (8) แห่งประมวลรัษฎากร สามารถเลือกหักได้ 2 วิธี คือ หักตามความจำเป็นและสมควรซึ่งมาตรา 8 วรรคสองแห่งพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 11 กำหนดให้นำหลักเกณฑ์ในการหักรายจ่ายของภาษีเงินได้นิติบุคคลตามบทบัญญัติในมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตริ มาใช้บังคับใช้โดยอนุโลม หรือหักเป็นการเหมาในอัตราร้อยละตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งเมื่อหักรายจ่ายแล้ว ยังสามารถหักค่าลดหย่อนอันเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้กับบุคคลธรรมดาได้อีกทางหนึ่ง

ข) ฐานภาษีของเงินได้นิติบุคคล คือ กำไรสุทธิของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งได้จากกิจการหรือเนื่องจากกิจการที่กระทำในรอบระยะเวลาบัญชีตามมาตรา 65 แห่งประมวลรัษฎากร ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตริ โดยใช้ "เกณฑ์สิทธิ" ตามมาตรา 65 วรรคสองและวรรคสาม

⁹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 137.

โดยให้นำรายได้ที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีใด แม้ว่าจะยังไม่ได้รับชำระ
 ในรอบระยะเวลาบัญชีนั้นมารวมคำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น และให้นำรายจ่าย
 ทั้งสิ้นที่เกี่ยวกับรายได้นั้น แม้ว่าจะยังมีได้จ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีนั้นมารวมคำนวณเป็น
 รายจ่ายของรอบระยะเวลาบัญชีนั้นด้วย ในกรณีจำเป็นผู้มีเงินได้จะขออนุมัติต่ออธิบดีเพื่อ
 เปลี่ยนแปลงเกณฑ์สิทธิและวิธีการทางบัญชีเพื่อคำนวณรายได้และรายจ่ายตามเกณฑ์อื่นก็ได้
 และเมื่อได้รับอนุมัติจากอธิบดีแล้วให้ถือปฏิบัติตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป

รายจ่ายที่สามารถนำมาบันทึกเป็นรายจ่ายในทางภาษีได้จะต้องเป็นรายจ่ายที่
 เกี่ยวเนื่องกับกิจการและเกิดขึ้นภายในรอบระยะเวลาบัญชี ส่วนรายจ่ายที่ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายใน
 การคำนวณกำไรสุทธิถูกระบุไว้ในมาตรา 65 ตรี เนื่องจากเป็นรายจ่ายที่มีลักษณะเป็นการส่วนตัว
 ค่ารับรอง เงินค่าภาษีอากร รายจ่ายซึ่งพิสูจน์ไม่ได้ว่าใครเป็นผู้รับหรือรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายเพื่อ
 หากำไรหรือเพื่อกิจการโดยเฉพาะ

ส่วนการหักรายจ่ายกรณีฟาร์มสุกรที่เป็นนิติบุคคล รายจ่ายที่มีลักษณะเป็น
 การลงทุน เช่น การก่อสร้างโรงเลี้ยงสุกร เครื่องจักร หรือต้นทุนเพื่อการเปลี่ยนแปลง ขยายออก
 หรือทำให้ดีขึ้นซึ่งทรัพย์สิน เป็นรายจ่ายต้องห้ามมิให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรและ
 ขาดทุนสุทธิ ตามมาตรา 65 ตรี ไม่สามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ แต่จะต้องหักในรูปของ
 ค่าเสื่อมราคาตามมาตรา 65 ทวิ (2) ประกอบพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 145 การหักค่าสึกหรอและ
 ค่าเสื่อมราคาให้คำนวณตามส่วนเฉลี่ยแห่งระยะเวลาที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในแต่ละรอบระยะเวลา
 บัญชี ในกรณีที่รอบระยะเวลาบัญชีใดไม่เต็มสิบสองเดือนให้เฉลี่ยหักตามส่วนสำหรับรอบ
 ระยะเวลาบัญชีนั้น ทั้งนี้ ไม่เกินอัตราร้อยละของมูลค่าต้นทุนตามประเภทของทรัพย์สินดังกล่าว
 ข้างต้น โดยให้เฉลี่ยเป็นวัน

ซึ่งการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในบางกิจการอาจได้รับการส่งเสริมจาก
 รัฐ ด้วยการกำหนดให้สามารถหักค่าใช้จ่ายในอัตราเร่งหรือสามารถหักค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น เช่น
 การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินประเภทเครื่องจักรและอุปกรณ์ เครื่องจักรที่ใช้
 สำหรับการวิจัยและพัฒนาให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นในวันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาใน
 อัตราร้อยละ 40 ของมูลค่าต้นทุน เป็นต้น ซึ่งจะเป็นผลให้กิจการมีรายจ่ายที่ต้องนำไปรวมคำนวณ
 เพื่อเสียภาษีมีจำนวนมากขึ้นและอาจจะเสียภาษีน้อยลงในปีภาษีนั้นๆ ซึ่งการทำฟาร์มสุกรใน
 รูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์ไม่ได้รับการส่งเสริมในกรณีดังกล่าว ทำให้ต้องรับภาระทางภาษีเงินได้ ซึ่ง
 ไม่อาจนำค่าใช้จ่ายจากการลงทุนในการปรับเปลี่ยนสู่การทำปศุสัตว์อินทรีย์ไปหักเป็นรายจ่ายได้
 และไม่สามารถหักค่าใช้จ่ายในอัตราเร่งได้

3.3.1.3 อัตราภาษี

อัตราภาษี แบ่งออกเป็น อัตราก้าวหน้า (Progressive Rate) เป็นการเสียภาษีโดยยิ่งฐานภาษียิ่งสูง ยิ่งเสียภาษีสูงขึ้น อัตราคงที่ (Flat Rate หรือ Single Rate) คืออัตราภาษีเท่าเดิมไม่ว่าจะมีฐานภาษีเท่าใด และอัตราถอยหลัง (Regressive Rate) คือ เมื่อฐานภาษีมีขนาดใหญ่ขึ้น ผู้เสียภาษีจะเสียภาษีในอัตราที่ต่ำลง ในทางตรงกันข้ามถ้าฐานภาษีต่ำลงจะต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงขึ้น¹⁰⁰

ก) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ใช้อัตราภาษีก้าวหน้าและอัตราคงที่ โดยเงินได้สุทธิที่ต้องเสียภาษีในอัตราก้าวหน้า คือ ตั้งแต่ร้อยละ 5 ถึง ร้อยละ 37 แต่เงินได้สุทธิ 150,000 บาทแรกได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 470) พ.ศ. 2551 มาตรา 4 เฉพาะเงินได้สุทธิจากมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร เท่านั้น คือ เงินได้พึงประเมินที่หักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนแล้ว เช่น มีเงินได้สุทธิ 500,000 บาท ต้องนำเงินได้มาเสียภาษีเพียง 350,000 บาท

ส่วนอัตราภาษีคงที่ ใช้กับเงินได้ที่มีเงินได้พึงประเมินตาม มาตรา 40 (1) จะต้องเสียภาษีในอัตราคงที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของเงินได้พึงประเมิน ถ้าหากมีเงินได้ตาม มาตรา 40 (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) ตั้งแต่ 60,000 บาทขึ้นไป ผู้มีเงินได้จะต้องมาคำนวณเสียภาษีทั้ง 2 วิธี คือ อัตราก้าวหน้าและอัตราคงที่ วิธีใดเสียภาษีมากกว่าให้เสียภาษีตามวิธีนั้น ต่างกับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) ที่คิดตามอัตราก้าวหน้าเพียงวิธีเดียว

ดังนั้นแม้ว่าผู้เสียภาษีจะประกอบกิจการขาดทุน แต่ในปีภาษีนั้นมีเงินได้พึงประเมินเกินกว่า 60,000 บาท ก็ยังคงมีหน้าที่ต้องเสียภาษีไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 48 (2) แห่งประมวลรัษฎากร จึงไม่เป็นธรรมต่อเกษตรกรผู้ทำปศุสัตว์อินทรีย์ ซึ่งต้องมีภาระทางภาษีเงินได้แม้ว่าจะประกอบกิจการขาดทุนในช่วงของการปรับเปลี่ยนสู่ระบบอินทรีย์ก็ตาม

ข) ภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น โดยทั่วไปใช้อัตราคงที่ คือ ร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิ (กำไรสุทธิทางภาษี) แต่มีกิจการบางประเภทที่ได้รับยกเว้นให้เสียภาษีในอัตราที่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิ เช่น กิจการรับฝากหรือการกู้ยืมเงินตราจากต่างประเทศเพื่อให้กู้ยืมในต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์เสียภาษีร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ¹⁰¹ หรือลดอัตราภาษีและยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (ทุนจดทะเบียนชำระแล้วใน

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

¹⁰¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

วันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีไม่เกิน 5 ล้านบาท) จากร้อยละ 30 ยกเว้นภาษีสำหรับกำไรสุทธิไม่เกิน 150,000 บาท ร้อยละ 15 สำหรับกำไรสุทธิเกิน 150,000 บาท แต่ไม่เกิน 1 ล้านบาท และร้อยละ 25 สำหรับกำไรสุทธิที่เกิน 1 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 3 ล้านบาท สำหรับกำไรสุทธิในส่วนที่เกินกว่า 3 ล้านบาทยังคงเสียภาษีในอัตราร้อยละ 30 (ใช้สำหรับกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2551 เป็นต้นไป)¹⁰² เป็นต้น

การประกอบกิจการปศุสัตว์อินทรีย์ มิได้อยู่ในขอบข่ายการได้รับการลดหรือยกเว้นภาษีสำหรับกำไรสุทธิตามประมวลรัษฎากร จึงทำให้นิติบุคคลผู้ประกอบกิจการปศุสัตว์อินทรีย์ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิ ซึ่งนับเป็นภาระทางภาษีที่สูงเมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าเกษตรที่สามารถจำหน่ายได้และมีกำไร

3.3.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 เป็นกฎหมายภาษีอากรระดับท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บ โดยกำหนดให้จัดเก็บจากฐานทรัพย์สินประเภทโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ รวมทั้งที่ดินที่ใช้ก่อสร้างโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ และที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น อันมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นรายได้ที่ท้องถิ่นสามารถนำมาใช้จ่ายในกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแนวความคิดสำคัญของภาษีทรัพย์สิน คือการจัดเก็บภาษีจากส่วนเกินของรายได้อันไม่เป็นการทำลายตัวทรัพย์สิน กล่าวคือ เป็นการจัดเก็บภาษีบนฐานภาษีทรัพย์สินสุทธิที่ได้มีการหักรายจ่ายต่างๆ ที่จำเป็นแก่การครองชีพแล้ว ดังนั้นการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินจึงเป็นการจัดเก็บจากทรัพย์สินที่ครอบครอง และแสดงให้เห็นถึงความสามารถของบุคคลในอันที่จะต้องเสียภาษี โดยจำแนกประเภทภาษีตามลักษณะทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากความมั่งคั่งร่ำรวยและจากเทคนิควิธีคิดตามแนวทางเศรษฐศาสตร์ โครงสร้างกฎหมายภาษีโรงเรือนและที่ดินจึงแบ่งได้ดังนี้¹⁰³

3.3.2.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 วางหลักว่า “ค่าภาษี

¹⁰² กรมสรรพากร, ประโยชน์ทางภาษีอากร ที่ได้รับการสนับสนุนจากมาตรฐานการภาษี SMEs [ออนไลน์], 14 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา: <http://www.rd.go.th/publish/16895.0.html>

¹⁰³ ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล, คำอธิบายภาษีท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550), หน้า 73.

นั้น ท่านให้เจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้เสีย แต่ถ้าที่ดินและโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ เป็นของ คนละเจ้าของ เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ต้องเสียค่าภาษีทั้งสิ้นในกรณีเช่นนั้นถ้า เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ไม่เสียภาษี ท่านว่าการขายทรัพย์สินทอดตลาดของผู้ นั้นตามมาตรา 44 ให้รวมขายสิทธิใดๆ ในที่ดินอันเจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ยังคงมีอยู่นั้นด้วย” โดยมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 กำหนด ผู้มีหน้าที่เสียภาษีโรงเรือนและที่ดินไว้ 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 หากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ และที่ดิน ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ต้องเสีย ภาษีเป็นเจ้าของรายเดียวกัน เจ้าของทรัพย์สินนั้นก็เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี

กรณีที่ 2 หากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ และที่ดิน ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ต้องเสีย ภาษีเป็นของคนละเจ้าของ เจ้าของโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี

เนื่องจากภาษีโรงเรือนและที่ดินเป็นภาษีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องชำระต่อเมื่อเจ้า พนักงานได้ประเมินภาษี จึงทำให้ผู้เสียภาษียังไม่ต้องเสียภาษีทันทีที่ยื่นแบบพิมพ์ หน้าที่ชำระภาษี เกิดขึ้นเมื่อได้รับแจ้งการประเมินจากพนักงานประเมินแล้ว ในมาตรา 5 ใช้คำว่า “ผู้รับประเมิน” คือ ผู้พึงชำระค่าภาษี ต่างจากประมวลรัษฎากรที่กำหนดวิธีการเสียภาษีโดยการประเมินตนเองและ ประเมินโดยเจ้าพนักงาน

กล่าวคือการประกอบธุรกิจฟาร์มสุกร ผู้มีหน้าที่เสียภาษีคือเจ้าของฟาร์มสุกร ไม่ว่าจะเป็น บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ก็เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามนัยแห่งมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475

3.3.2.2 ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษี

มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 วางหลักว่า “เพื่อประโยชน์ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ท่านให้แบ่งทรัพย์สินออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ กับที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่ง ปลูกสร้างนั้นๆ

(2) ที่ดินซึ่งมิได้ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ “ที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่อง กับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ” ตามความหมายแห่งมาตรานี้ หมายความว่าที่ดินซึ่งปลูก โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ และบริเวณต่อเนื่องกันซึ่งตามปกติใช้ไปด้วยกันกับโรงเรือน

หรือสิ่งปลูกสร้างนั้นๆ

จากมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 กำหนดทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินไว้ 3 ประเภท คือ

(1) โรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นฯ

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 กำหนดว่า “โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น” ให้กินความถึงแพด้วย “ที่ดิน” ให้กินความถึงทางน้ำ บ่อน้ำ สระน้ำ ฯลฯ เมื่อมิได้กำหนดคำจำกัดความไว้ชัดเจน การวินิจฉัยปัญหาว่า ทรัพย์สินใดอยู่ในข่ายการเสียภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 จึงต้องอาศัยการวิเคราะห์เปรียบเทียบและตีความกฎหมาย เพื่อปรับกฎหมายที่ต้องใช้ให้เข้ากับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่องเฉพาะราย ทั้งนี้โดยจะต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นสำคัญ

(2) ที่ดินซึ่งปลูกสร้างโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น

มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 กำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีจากที่ดินซึ่งปลูกสร้างโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ซึ่งมีผลให้เป็นการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินรวมกันไปกับที่ดินอันเป็นที่ตั้งของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ดังนั้นที่ดินซึ่งปลูกสร้างโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นในกรณีฟาร์มเลี้ยงสุกรก็คือ ที่ดินที่ปลูกสร้างโรงเลี้ยงสัตว์ โรงเก็บอาหารสัตว์และอุปกรณ์ที่ใช้ในฟาร์ม และอาคารอื่นๆ ที่ใช้เกี่ยวกับกิจการฟาร์มสุกร อันเป็นทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน

(3) ที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นๆ

มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 กำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีบนที่ดินที่เป็นบริเวณต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับ การพิจารณาของเจ้าพนักงาน ดังนั้น จึงได้มีการวางแนวการพิจารณา ที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นๆ ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยด่วนมากที่ 190/2487 ลงวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2487 อันมีสาระสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ เป็นที่ดินอันมีสภาพเป็นบริเวณต่อเนื่องกัน และตามปกติจะต้องใช้ไปด้วยกันกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น

กล่าวโดยสรุป คือ การประกอบธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์ที่ต้องใช้พื้นที่มากกว่าการทำฟาร์มรูปแบบปกติที่เลี้ยงสุกรในพื้นที่จำกัด ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรปศุสัตว์อินทรีย์มีภาระทางภาษีโรงเรือนและที่ดินสูง เนื่องจากไม่เข้าข่ายได้รับการยกเว้นตามมาตรา 9 มาตรา 10 และมาตรา 6 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475

3.3.2.3 อัตราภาษี

มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 วางหลักว่า “ให้ผู้รับประเมินชำระภาษีปีละครั้งตามค่ารายปีของทรัพย์สิน คือ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นกับที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นนั้น ในอัตราร้อยละสิบสองครึ่งของค่ารายปี เพื่อ ประโยชน์แห่งมาตรานี้ “ค่ารายปี” หมายความว่า จำนวนเงินซึ่งทรัพย์สินนั้นสมควรให้เช่าได้ในปีหนึ่ง ๆ

ในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นให้เช่า ให้ถือว่าค่าเช่านั้นคือค่ารายปี แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีเหตุอันสมควร ที่ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าค่าเช่านั้นมีใช้จำนวนเงินอันสมควรที่จะให้เช่าได้หรือเป็นกรณีที่หาเช่าไม่ได้เนื่องจากเจ้าของทรัพย์สินดำเนินกิจการเอง หรือด้วยเหตุประการอื่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจประเมินค่ารายปีได้โดยคำนึงถึงลักษณะของทรัพย์สิน ขนาดพื้นที่ ทำเลที่ตั้ง และบริการสาธารณะที่ทรัพย์สินนั้นได้รับประโยชน์ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

การประกอบธุรกิจฟาร์มสุกรในรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์จะต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี ของค่ารายปีโดยเป็นราคาเท่าไรนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ในแต่ละท้องถิ่นคิดคำนวณ ซึ่งในบางครั้งอาจจะต้องเสียในราคาที่สูงมากเมื่อเทียบกับรายได้จากการประกอบธุรกิจเกษตรกรรม

3.3.3 ภาษีบำรุงท้องที่¹⁰⁴

ความเป็นมาของการเก็บภาษีบำรุงท้องที่มีพัฒนาการมาจากการเก็บภาษีจากมูลค่าของที่ดินที่คิดคำนวณจากลักษณะประเภทและขนาดของที่ดิน เช่น อกรค่านา อกรนาเกลือ อกรสวน ทั้งนี้ผลประโยชน์ที่ออกเงยจากที่ดินในลักษณะของรายได้ จะถูกนำมาใช้เป็นหลักในการคำนวณ กล่าวคือเก็บตามลักษณะการใช้ที่ดินที่ก่อให้เกิดรายได้ทั้งโดยสิทธิ์และโดยกรรมสิทธิ์ใน

¹⁰⁴ เรื่องเดียวกัน , หน้า 377.

ที่ดิน จนกระทั่งได้มีการตราพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 โดยให้อำนาจการจัดเก็บ อยู่ที่ยกเลิกการปกครองส่วนท้องถิ่น การเก็บอากรแบบเดิมจึงได้ยกเลิกไป

3.3.3.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัตินี้

“ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดิน และให้หมายความรวมถึงพื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือที่มีน้ำด้วย

“เจ้าของที่ดิน” หมายความว่า บุคคลหรือคณะบุคคลไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือครอบครองอยู่ในที่ดินที่ไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง

“ปี” หมายความว่า ปีปฏิทิน “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 7 ให้ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินในวันที่ ๑ มกราคม ของปีใด มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่สำหรับปีนั้นจากราคาปานกลางของที่ดิน ตามบัญชีอัตราภาษีบำรุงท้องที่ที่ท้ายพระราชบัญญัตินี้

ตามมาตรา 6 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ.2508 กำหนดให้เจ้าของที่ดิน ที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือครอบครองอยู่ในที่ดินที่ไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เช่น ผู้เช่าที่ดินของรัฐในวันที่ 1 มกราคมของปีใด เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี

3.3.3.2 ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษี

พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 กำหนดให้ ทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีได้แก่ ที่ดิน ไม่ว่าจะเป็นที่ดินประเภทใด รวมไปถึงพื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือที่มีน้ำด้วย ทั้งนี้ กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้โดยตรง แต่กำหนดที่ดินที่ไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ไว้ใน มาตรา 7, 8, 23, 23 ทวิ และมาตรา 37 เช่น ในมาตรา 8 กำหนดให้ ที่ดินที่เป็นที่ตั้งพระราชวังอันเป็นส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือที่ดินของรัฐที่ใช้ในกิจการของรัฐหรือสาธารณะโดยมิได้หาผลประโยชน์ ที่ดินของราชการส่วนท้องถิ่นที่ใช้ในกิจการของราชการส่วนท้องถิ่นหรือสาธารณะโดยมิได้หาผลประโยชน์ ที่ดินที่ใช้เฉพาะการพยาบาลสาธารณะ การศึกษา หรือการกุศลสาธารณะ เหล่านี้เป็นต้น ไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่

3.3.3.3 อัตราภาษี

พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ.2508 กำหนดเกณฑ์การประเมินภาษีไว้ในมาตรา 7 ตามนัยที่ว่า ผู้เป็นเจ้าของที่ดินในวันที่ 1 มกราคมของปีใด มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ในปีนั้นจากราคापานกลางของที่ดิน โดยฐานภาษีคิดจากอัตราภาษีตามราคาปานกลางที่ดินในปัจจุบันปกติให้เสียภาษีตามบัญชีอัตราภาษีบำรุงท้องที่ที่ท้ายพระราชบัญญัติซึ่งมีจำนวน 34 ชั้น ตามอัตราของราคาปานกลางเกินไร่ละ 30,000 บาท และกำหนดวิธีการคำนวณอัตราภาษีไว้ดังนี้

ก) ราคาปานกลาง เกินไร่ละ 20,000 บาท ถึงไร่ละ 25,000 บาท ให้เสียภาษี 70 บาท

ข) สำหรับราคาปานกลางของที่ดินส่วนที่เกิน 30,000 บาท ให้เสียทุกๆ 10,000 บาทต่อ 25 บาท เศษของ 10,000 บาท ถ้าถึง 5,000 บาท ให้ถือเป็น 10,000 บาท ถ้าไม่ถึง 5,000 บาท ให้ปัดทิ้ง

แต่ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์การลดและเพิ่มอัตราภาษีไว้ในช่องหมายเหตุของบัญชีอัตราภาษีบำรุงท้องที่ที่ท้ายพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ.2508 ไว้ 2 กรณี คือ

(1) ที่ดินที่ใช้ประกอบกิจการเฉพาะประเภทไม่ล้มลุกให้เสียกึ่งอัตรา แต่ถ้าเจ้าของที่ดินประกอบกิจการประเภทไม่ล้มลุกนั้นด้วยตนเอง ให้เสียอย่างสูงไม่เกินไร่ละ 5 บาท

(2) ที่ดินที่ทิ้งไว้ว่างเปล่าหรือไม่ได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพของที่ดินให้เสียเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเท่า

ในการเสียภาษีบำรุงท้องที่ มูลค่าของที่ดินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการคิดคำนวณซึ่งมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 ได้กำหนดให้ทำการคำนวณจากราคापานกลางของที่ดิน และคำนวณตามอัตราภาษีบำรุงท้องที่ที่ท้ายพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ.2508 ประกอบกับหมายเหตุในตาราง ดังนั้น ธุรกิจฟาร์มสุกรจึงต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่เพราะไม่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ.2508 ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ตามขนาดของพื้นที่ฟาร์มที่ใช้ในการเลี้ยงสุกรที่ไม่มีสิ่งปลูกสร้าง

3.3.4 ภาษีศุลกากร

คำว่า “ศุลกากร” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง อากาศที่เรียกเก็บจากสินค้าขาเข้าและขาออก ภาษีศุลกากรเป็นอากรที่รัฐเรียกเก็บจากสินค้าหรือสิ่งของที่ผ่านเข้าออกระหว่างประเทศ¹⁰⁵ ปัจจุบันจัดเก็บโดยกรมศุลกากร สังกัดกระทรวงการคลัง ซึ่ง

¹⁰⁵ วิชัย มากวัฒนสุข, ความรู้ทั่วไปว่าด้วยกฎหมายและพิธีการศุลกากร, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ อินฟอร์มีเดีย บั๊คส์,2553), หน้า 14-15.

แต่เดิมในสมัยโบราณเรียกว่า“จังกอบ” และเรียก “ด่านศุลกากร” ว่า “ขนอน”¹⁰⁶ ภาษาศุลกากรนั้นไม่ใช่คำว่า “Tax” ในภาษาอังกฤษ แต่จะเรียกว่า “Duty” หรือเรียกเต็มๆ ว่า “Customs Duty” โดยมีวัตถุประสงค์นอกจากเพื่อการหารายได้เข้ารัฐแล้ว ยังเป็นการคุ้มกันการค้าของประเทศเพื่อปกป้องสินค้าที่ผลิตภายในประเทศไม่ให้ถูกโจมตีจากสินค้าต่างประเทศที่มีคุณภาพดีกว่าแต่ราคาย่อมเยากว่า ดังนั้นอัตราภาษีศุลกากรของสินค้าแต่ละประเภทจึงมีอัตราที่ไม่เท่ากัน สินค้าใดที่สามารถผลิตภายในประเทศได้อัตราภาษีขาเข้าของสินค้านั้นจะสูง เพราะไม่ต้องการให้มีการนำสินค้านั้นมาขายแข่งขันภายในประเทศ เช่น สินค้าเกษตร อาหารสำเร็จรูป สิ่งทอ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น จะมีอัตราอัตราตั้งแต่ 30 - 60% ส่วนสินค้าที่ภายในประเทศผลิตเองไม่ได้หรือต้องการให้นำเข้า เนื่องจากเป็นสินค้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้หรือเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ หนังสือ เป็นต้น จะเก็บในอัตรา 0 - 1% แต่ในปัจจุบันประเทศต่างๆทั่วโลก มีการแข่งขันทางการค้าและเปิดประเทศลดกำแพงภาษีกันมากขึ้น มีการรวมกลุ่มของประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ได้แก่ กลุ่ม EU กลุ่ม G7 ASEAN และ APEC เป็นต้น จึงทำให้บทบาทของภาษีศุลกากรที่ใช้ในการปกป้องการค้าภายในประเทศลดน้อยถอยลง

กฎหมายศุลกากรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากรที่สำคัญได้แก่พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นสองฉบับหลักที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายศุลกากรและต้องใช้ควบคู่กัน

3.3.4.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีศุลกากร

1.1 “ผู้นำของเข้า” หมายความว่ารวมทั้งและใช้ตลอดถึงเจ้าของ หรือบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ครอบครอง หรือมีส่วนได้เสียชั่วขณะหนึ่งในของใดๆ นับแต่เวลาที่นำของนั้นเข้ามาจนถึงเวลาที่ได้ส่งมอบให้ไปโดยถูกต้องพ้นจากรักษาของพนักงานศุลกากร

1.2 “ผู้ส่งของออก” หมายความว่ารวมทั้งและใช้ตลอดถึงเจ้าของ หรือบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ครอบครอง หรือมีส่วนได้เสียชั่วขณะหนึ่งในของใด ๆ นับแต่เวลาที่ส่งของนั้นออกนอกประเทศ จนถึงเวลาที่ได้ส่งมอบให้ไปโดยถูกต้องพ้นจากรักษาของพนักงานศุลกากร

1.3 “ผู้โอน ผู้รับโอน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับของที่ได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนอากร”

¹⁰⁶ กฤษฎา ทองธรรมชาติ, *ความรู้ทั่วไปว่าด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการศุลกากร*. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี, 2536), หน้า 2.

3.3.4.2 ความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียค่าภาษีศุลกากร

กรณีทั่วไปที่ความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียค่าภาษีศุลกากรเกิดขึ้น ได้แก่

2.1 ความรับผิดชอบในอันที่จะต้องเสียค่าภาษีสำหรับของที่นำเข้ามาเกิดขึ้นในเวลา
ที่นำของเข้าสำเร็จ ตามมาตรา 10 ตี วรคแรก แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469

2.2 ถ้ามีความจำเป็นใดๆ เกี่ยวกับการศุลกากรที่จะกำหนดเวลาเป็นแน่นอนว่า
การนำของเข้ามาจะถือว่าเป็นอันสำเร็จเมื่อใด ให้ถือว่าการนำของเข้ามาเป็นอันสำเร็จแต่ขณะที่
เรือซึ่งนำของนั้นได้เข้ามาในเขตท่าที่จะถ่ายของจากเรือ หรือท่าที่มีชื่อส่งของถึง ตามมาตรา 46
แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469

3.3.4.3 ฐานภาษีและอัตราภาษีศุลกากร

ศุลกากรมีฐานภาษีหลายอัตรา สำหรับของหรือสินค้านำเข้าทั่วไปให้ถือตาม
สภาพของ ราคาของและพิกัดอัตราศุลกากรที่เป็นอยู่ในเวลาที่ความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียค่าภาษี
เกิดขึ้นตาม มาตรา 10 ทวิ วรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ส่วนอัตราและการ
เก็บค่าภาษีนั้นเป็นไปตามมาตรา 10 วรคแรก แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ซึ่ง
บัญญัติว่า “บรรดาค่าภาษีนั้นให้เก็บตามบทพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตรา
ศุลกากร การเสียค่าภาษีให้เสียแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในเวลาที่ยื่นสินค้าให้”

ดังนั้น ธุรกิจฟาร์มสุกรจะต้องเสียภาษีศุลกากรหากมีการนำเข้าพันธุ์สุกร วัตถุดิบอาหาร
สัตว์ ยาปฏิชีวนะ เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจฟาร์มสุกร
หากไม่มีการยกเว้นภาษีศุลกากรให้ แม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะมีผู้เสียภาษีโดยตรงเพราะ
นำเข้าผ่านผู้ประกอบการนำเข้ารายใหญ่ แต่การนำเข้าของหรือสินค้าต่างๆ เข้ามา เมื่อมีค่าภาษี
ศุลกากรรวมอยู่ในต้นทุนแล้วนำมาจำหน่ายต่อไปให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร ผู้เลี้ยงสุกรก็ต้อง
รับภาระภาษีดังกล่าวทางอ้อมด้วยเช่นกัน ซึ่งวัตถุดิบอาหารสัตว์และยาปฏิชีวนะเป็นสินค้าที่
เกษตรกรต้องใช้ในปริมาณมากและต่อเนื่องตลอดการดำเนินกิจการ จึงต้องแบกรับภาระทางภาษี
ศุลกากรที่แฝงอยู่ในต้นทุนค่าสินค้านำเข้าดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

นอกจากภาระทางภาษีที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ยังมีภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ อีกมากที่
ผู้เลี้ยงสุกรต้องรับภาระ เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ (Surcharge) สำหรับการนำเข้าวัตถุดิบ
อาหารสัตว์ โดยกำหนดจำนวนโควตาการนำเข้าในแต่ละปี จำนวนที่เกินจากโควตาจะต้องเสีย
ภาษีในอัตราที่สูงกว่าอัตราปกติ ทำให้ผู้นำเข้าและจำหน่ายอาหารสัตว์หลักภาระค่าใช้จ่าย
ดังกล่าวมาสู่เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรซึ่งแม้ว่าอาหารสัตว์นั้นไม่มีภาระภาษีมูลค่าเพิ่มเนื่องจากได้รับ

การยกเว้นตามประมวลรัษฎากรตามมาตรา 81 (1) (ง) แต่ยังคงซื้อวัตถุดิบในการเลี้ยงสัตว์ในราคาสูง หรือการเก็บภาษีสังคัมรังเกียจ ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจเรียกเก็บได้ตามที่ แต่ละท้องถิ่นกำหนดไว้เนื่องจากการประกอบกิจการอันเป็นที่รังเกียจ สร้างความเดือดร้อนหรือสูญเสียทรัพย์สินแก่ท้องถิ่นที่กิจการนั้นตั้งอยู่ และการเก็บค่าธรรมเนียมการใช้น้ำบาดาลอันเนื่องมาจากการเลี้ยงสุกรต้องใช้น้ำปริมาณมาก ซึ่งน้ำที่ใช้สูบมาจากใต้พื้นดิน ในท้องถิ่นนั้นๆ จึงต้องมีการเก็บค่าธรรมเนียมการใช้น้ำบาดาลจากผู้ประกอบกิจการฟาร์มสุกร จึงน่าจะธุรกิจฟาร์มปศุสัตว์อินทรีย์มีภาวะภาษีอยู่มาก รัฐจึงควรส่งเสริมกำหนดมาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้เกิดธุรกิจฟาร์มสุกรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

บทที่ 4

มาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ สำหรับ

ฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ในต่างประเทศ

4.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

4.1.1 บททั่วไป

สหรัฐอเมริกา (United States of America) เป็นสหพันธรัฐประชาธิปไตย ปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญ ประกอบไปด้วยรัฐ 50 รัฐ รูปแบบการปกครองแบบสหพันธรัฐ (Federal Republic) มีพื้นที่ครอบคลุมส่วนใหญ่ของทวีปอเมริกาเหนือมีพื้นที่ขนาดใหญ่ประมาณ 9.63 ล้านตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 313 ล้านคน ซึ่งมากเป็นอันดับที่ 3 ของโลก เป็นประเทศที่มีความแตกต่างหลากหลายในด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม อันเป็นผลมาจากประชากรที่อพยพมาจากหลายประเทศ เศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาคือเศรษฐกิจระดับชาติที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยมีอัตราผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2551 กว่า 14.4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 15 ของโลก¹

จากข้อมูลเบื้องต้นของประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้ทราบได้ว่าประเทศสหรัฐเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ ประชากรมากและหลากหลายเชื้อชาติ ที่สำคัญระบบเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นตัวชี้นำเศรษฐกิจโลก และประเทศอเมริกาเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และยังมีการค้นพบใหม่ๆ อยู่เสมอ จนเป็นแบบอย่างให้หลายๆ ประเทศนำไปปฏิบัติและพัฒนาตามโดยเฉพาะในด้านการเกษตร พื้นฐานนโยบายการสนับสนุนการเกษตรที่มีอยู่เดิมของสหรัฐอเมริกาในช่วง “การปฏิวัติเขียว” การผลิตอย่างเข้มข้น ให้อัตราการรอดอย่างสิ้นเปลือง ได้สร้างผลกระทบเชิงลบต่อระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมโลก โดยปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นกับกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาทั่วโลกซึ่งเป็นผู้ผลิตอาหารป้อนให้กับทั่วโลก ต่อมาจึงมีแนวคิดการทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งถือเป็นแนวทางและวิธีการแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายไปอันเกิดจากการปฏิวัติเขียว ให้ค้ำจนถึงสุขอนามัยความปลอดภัยของอาหารและมลพิษในสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยมีการกำหนดเป็นนโยบายทางการเกษตรที่ชัดเจน ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดดังต่อไปนี้

¹ World Bank, Gross domestic product 2010 [online], 18 November 2011. Available from: <http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/GDP.pdf>

1) ภาพรวมและแนวโน้มตลาดสินค้าอินทรีย์²

สหรัฐอเมริกาเป็นทั้งผู้ส่งออกและผู้นำเข้าสินค้าเกษตร ขณะเดียวกันตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง การขยายตัวอย่างรวดเร็วของตลาดสินค้าอินทรีย์นั้นเกิดขึ้นหลังจากที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาออกกฎหมายกำหนดมาตรฐานสินค้าอินทรีย์ (Organic Foods Production Act of 1990) ฉบับแรก รวมทั้งปัจจัยอื่นที่มีส่วนกระตุ้นการขยายตัวของตลาด อาทิ นโยบายและกฎหมายที่ให้สิทธิประโยชน์สำหรับผู้ผลิตสินค้าอินทรีย์ การเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์ถึงสินค้าอินทรีย์ การตระหนักถึงความปลอดภัยในสุขภาพของชาวอเมริกา อำนาจซื้อของคนรุ่นใหม่ ประกอบกับทัศนคติและค่านิยมเรื่อง eco-friendly ของผู้บริโภค เป็นต้น ทำให้มีการขยายตัวของตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์กว่าร้อยละ 20 และเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี ค.ศ. 2009 ตลาดสินค้าอินทรีย์ในสหรัฐฯ มีมูลค่าประมาณ 26.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ มีการขยายตัวร้อยละ 5.3 โดยตลาดอาหารและเครื่องดื่มอินทรีย์ มีมูลค่ามากที่สุดประมาณ 24.8 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยอัตราขยายตัวร้อยละ 5.1 จากปีก่อน นอกจากนี้ ยังมีตลาดสินค้าอินทรีย์ที่ไม่ใช่สินค้าอาหาร มูลค่าประมาณ 1.8 พันล้านเหรียญสหรัฐ อัตราขยายตัวร้อยละ 9.1 อาทิ กลุ่มอาหารเสริมอินทรีย์ และสิ่งทออินทรีย์ นอกจากตลาดในประเทศแล้ว ปศุสัตว์อินทรีย์ ผลผลิตพืชสวน และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปอินทรีย์ เป็นส่วนแบ่งทางของตลาดส่งออกถึง 22% ของสินค้าเกษตรที่สหรัฐฯส่งออกทั้งหมด³ และในปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมารัฐบาลได้ตั้งงบประมาณไว้สูงถึง 3.8 ล้านล้านเหรียญ โดยเป็นงบประมาณสำหรับการสนับสนุนแผนงานเกษตรอินทรีย์ (National Organic Program) ใ้ราว 10.1 ล้านเหรียญสหรัฐ (หรือประมาณ 340 ล้านบาท) ซึ่งเพิ่มมากขึ้นกว่างบประมาณปีก่อนหน้านี้ 44% โดยงบประมาณที่เพิ่มขึ้นนี้ส่วนใหญ่เป็นงบประมาณเพื่อสนับสนุนเกษตรกร เพื่อให้ได้รับการตรวจรับรองมาตรฐาน การประเมิน การทบทวนกฎระเบียบในการตรวจรับรอง และการเจรจากับต่างประเทศเพื่อหาข้อตกลงในการยอมรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ของสหรัฐฯสามารถขยายตัวได้เพิ่มขึ้น⁴

² ชมรมเกษตรอินทรีย์แห่งประเทศไทย, ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหรัฐอเมริกา [ออนไลน์], 19 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา: <http://www.oatthailand.org/index.php/component/content/article/101/america>

³ Katherine DiMatteo, US Agricultural Conditions; Case Studies for Organic Agricultural Development [online], 19 November 2011. Available from: http://www.ifoam.org/growing_organic/2_policy/case_studies/us_ag_conditions.php

⁴ ศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ กระทรวงพาณิชย์, สรุปข่าวเกษตรอินทรีย์ 1 – 15 กุมภาพันธ์ 2553 [ออนไลน์], 14 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา: <http://www.organic.moc.go.th>

2) การผลิตสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์และเกษตรอินทรีย์⁵

การทำเกษตรกรรมโดยเฉพาะการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลด้านเกษตรอินทรีย์ ทำให้นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2008 ซึ่งรัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมาย Food, Conservation and Energy Act (2008 Farm Act) ซึ่งเป็นกฎหมายการเกษตรที่มีอยู่เดิมมาปรับปรุงเพิ่มการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้การเกษตรอินทรีย์ในตลาดสหรัฐอเมริกาขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยในปี ค.ศ. 2008 สหรัฐอเมริกามีพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากกว่า 4.8 ล้านเอเคอร์ หรือประมาณร้อยละ 0.6 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด โดยประมาณ 2.65 ล้านเอเคอร์ เป็นพื้นที่เพาะปลูก และประมาณ 2.16 ล้านเอเคอร์ เป็นพื้นที่ปศุสัตว์ ซึ่งพื้นที่มีการทำเกษตรอินทรีย์มากที่สุดคือ รัฐแคลิฟอร์เนีย รองลงมาคือ วิสคอนซิน นอร์ทดาร์โกต้า มินิโซต้า และมอนทาน่า ตามลำดับ ซึ่งนอกจากนโยบายการส่งเสริมจากรัฐบาลกลางแล้ว ระดับมลรัฐเองก็มีกฎหมายที่ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ เช่น รัฐไอโอวา ที่ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีกับพื้นที่เกษตรอินทรีย์ หรือ รัฐมินิโซต้าออกค่าใช้จ่าย 2 ใน 3 ในการตรวจสอบและออกใบรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์⁶ เป็นต้น

3) กฎระเบียบและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ในปี ค.ศ. 1990 รัฐบาลได้ผ่านกฎหมายที่จะบรรจุจุดประสงค์ในการสร้างความมั่นใจให้กับสินค้าอินทรีย์ดังนี้ (1) สร้างมาตรฐานแห่งชาติที่กำกับดูแลการตลาดของสินค้าเกษตรที่เป็นผลิตภัณฑ์อินทรีย์ (2) เพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์อินทรีย์เป็นไปตามมาตรฐานที่สอดคล้องกัน และ (3) อำนวยความสะดวกในการพาณิชย์ อาหารสดและอาหารแปรรูปที่ผลิตโดยเกษตรอินทรีย์ พระราชบัญญัติปี ค.ศ. 1990 ให้อำนาจของ USDA ที่จะเขียนกฎระเบียบที่อธิบายถึงกฎหมายในการจัดการผลิตและการรับรองที่มีการควบคุมตามร่างกฎหมาย the Organic Foods Production Act (OFPA) โดยมีการตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษามาตรฐานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (the National Organic Standards Board : NOSB) เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ในการให้คำแนะนำ รับฟังข้อมูลจากสาธารณะ ให้คำปรึกษากับตัวแทนรัฐรับรอง และพิจารณากฎระเบียบของรัฐบาลกลางอื่นๆ ในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (NOP)

⁵ นางสาวดาวัลย์ คำภา , “รายงานสรุปผลการศึกษาดูงานตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหรัฐอเมริกา,” (รายงานฉบับสมบูรณ์ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554), หน้า 1.

⁶ ชมรมเกษตรอินทรีย์แห่งประเทศไทย, “ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหรัฐอเมริกา”, หน้า 3.

หน่วยงานที่ควบคุมสินค้าอินทรีย์ของสหรัฐอเมริกาอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (National Organic Program : NOP) โดยกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการรับรองมาตรฐานของหน่วยงานเองและหน่วยงานรัฐบาลอื่นๆ ที่รับผิดชอบสินค้านั้นๆ ควบคู่กันไป เช่น Food and Drug Administration (FDA) เป็นต้น โดยการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรที่เป็นอินทรีย์ในตลาดของสหรัฐอเมริกาจะต้องมีการผลิตตามมาตรฐานของ NOP เท่านั้น⁷ และปิดฉลากสินค้าที่เป็นไปตามมาตรฐานด้วย โดยแบ่งผู้ประกอบการเป็น 3 กลุ่มคือ

1) กลุ่มที่ได้รับการรับรอง ต้องปฏิบัติตามมาตรฐาน NOP และจำหน่ายสินค้าภายใต้เครื่องหมายรับรอง USDA Organic Seal จากกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา⁸

2) กลุ่มฟาร์มที่ได้รับการยกเว้น ต้องใช้เกณฑ์เกษตรอินทรีย์สำหรับการตลาด แต่เพราะว่ามีมูลค่าการขายทั้งปีน้อยกว่า 5,000 เหรียญ จึงได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจประเมิน

3) กลุ่มฟาร์มที่อยู่ในระยะปรับเปลี่ยนผลผลิตอินทรีย์โดยใช้มาตรฐาน NOP แต่ยังคงดำเนินการไม่ครบสามปี ยังคงต้องปฏิบัติตามระเบียบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

4.1.2 มาตรการทางภาษี

ในงานวิจัยฉบับนี้ จะกล่าวถึงการใช้กฎหมายในระดับมลรัฐในการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะรัฐไอโอวา (Iowa) ได้มีการผ่านกฎหมายเพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงเพื่อการทำเกษตรอินทรีย์ให้เป็นหนึ่งในนโยบายฟื้นฟูเศรษฐกิจสำหรับชนบทเพื่อดึงดูดการลงทุนในภาคเกษตรกรรมให้มีการขยายตัวและพัฒนาอย่างยั่งยืนกฎหมายฉบับนี้มีชื่อว่า “นโยบายการเปลี่ยนสู่ระบบอินทรีย์”⁹ (Organics Conversion Policy)

⁷ Organic Matters , Considerations in Organic Hog Production [online], 18 November 2011. .Available from: <https://attra.ncat.org/attra-pub/viewhtml.php?id=175#foraging>

⁸ นางสาวลดาวัลย์ คำภา, “รายงานสรุปผลการศึกษาดูงานตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหรัฐอเมริกา”, หน้า 2.

⁹ Farmland Information Center, Organics Conversion Policy [online], 11 November 2011. Available from: http://www.farmlandinfo.org/documents/35783/Woodbury_Cty_IA_Organics_Policy.pdf

4.1.2.1 ผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทางภาษี

เกษตรกรเจ้าของพื้นที่ซึ่งดำเนินกิจการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ จากการใช้วิธีการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์แบบดั้งเดิม ได้มีการปรับเปลี่ยนไปสู่การทำฟาร์มเกษตรอินทรีย์ และอาศัยอยู่ในเมืองวูดเบอรี รัฐไอโอวา ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ ต้องประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนสู่เกษตรอินทรีย์ ผู้ยื่นคำขอรับการส่งเสริมจะต้องดำเนินการทำฟาร์มให้สอดคล้องกับ USDA ตามมาตรฐาน หลักสูตร และระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (NOP) โดยมีการตรวจประเมินตลอดระยะเวลาห้าปีที่เข้าร่วมโครงการ จึงจะได้รับการส่งเสริมตามโครงการเป็นระยะเวลาทั้งหมด 5 ปี

4.1.2.2 สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้รับ

ภาษีทรัพย์สินของรัฐไอโอวา เก็บจากอสังหาริมทรัพย์ อาคาร โครงสร้าง และการปรับปรุงอื่นๆ ที่สร้างขึ้นบนหรืออยู่ในที่ดินที่ติดกัน การปรับปรุงทั่วไป รวมถึงบ้าน บ้านที่เคลื่อนย้ายได้ รั้ว และพื้นที่ที่แผ้วถางแล้ว ในอัตรา 10 เหรียญสหรัฐฯ คุณด้วยเหรียญสหรัฐฯ ต่อพันเหรียญ เช่น บ้านราคา 50,000 เหรียญสหรัฐฯ ราคาที่นำมาคำนวณคือ 50 เหรียญสหรัฐฯ คุณด้วยอัตรา 10 เหรียญสหรัฐฯ เป็นภาษีที่ต้องเสีย เท่ากับ 500 เหรียญสหรัฐฯ โดยรัฐบาลท้องถิ่นจะคืนภาษีอสังหาริมทรัพย์สำหรับเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในเมืองวูดเบอรีถึง 50,000 เหรียญต่อปี สำหรับฟาร์มที่ปรับเปลี่ยนจากการผลิตแบบธรรมดาที่ใช้สารเคมี มาสู่การทำเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและกฎระเบียบของหน่วยงานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (NOP)

การคืนภาษีใช้เฉพาะกับภาษีที่เรียกเก็บจากมูลค่าของทรัพย์สินที่แท้จริง พื้นที่ที่ยังไม่ถูกปรับปรุง เช่น พื้นที่การเกษตร ภายใต้นโยบายนี้ไม่มีส่วนลดสำหรับภาษีอสังหาริมทรัพย์ที่เรียกเก็บจากมูลค่าของการปรับปรุง (เช่น บ้าน หรือสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ)

4.1.2.3 หลักเกณฑ์การขอรับสิทธิประโยชน์

เกษตรกรผู้ยื่นคำขอรับการส่งเสริมจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนสู่การเป็นเกษตรอินทรีย์ได้สำเร็จ เมื่อผ่านช่วงระยะเวลา 3 ปีนับตั้งแต่เข้าร่วมโครงการ และจะต้องดำเนินการเกษตรอินทรีย์เป็นระยะต่อเนื่องไปอีก 2 ปีของการเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ รวมระยะเวลาที่จะต้องเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ทั้งหมด 5 ปี

4.1.3 มาตรการส่งเสริมอื่นๆ

ประเทศสหรัฐอเมริกา นับเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าและการพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์เป็นอันดับต้นๆ ของโลก เนื่องจากมีนโยบายให้การสนับสนุนในหลายๆ ด้าน ทำให้การทำเกษตรอินทรีย์ขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งนอกจากจะมีมาตรการทางภาษีซึ่งเป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการทำเกษตรอินทรีย์ในสหรัฐอเมริกาได้ในระดับหนึ่งแล้ว ยังมีมาตรการส่งเสริมอื่นๆ อีกหลายด้าน ได้แก่

1. เงินทุนส่งเสริมการวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยของรัฐและองค์กรต่างๆ ที่ทำการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบปัญหาในการปรับเปลี่ยนการผลิต การวิจัยเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต และการพัฒนาพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ให้เหมาะสมสำหรับการผลิตเกษตรอินทรีย์

2. โครงการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายการขอรับรองเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากขั้นตอนการรับรองเกษตรอินทรีย์ที่ซับซ้อนและค่าใช้จ่ายในการตรวจรับรองที่ค่อนข้างสูง สำหรับเกษตรกรที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 เหรียญสหรัฐฯ จึงได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจประเมิน

3. การประกันราคาผลผลิตอินทรีย์ เพื่อให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เกษตรกรผลิตได้มีราคาที่น่าพอใจคุ้มค่างกับต้นทุนการผลิต มีกำไร และไม่ขาดทุน วิธีนี้จึงช่วยจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์อินทรีย์มากขึ้น เนื่องจากมีการประกันราคาผลผลิตจากภาครัฐ

4. เงินทุนโครงการเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (National Organic Program funding) เพื่อให้เงินสนับสนุนเกษตรกรที่ต้องการปรับเปลี่ยนสู่การทำเกษตรอินทรีย์ โดยเกษตรกรต้องเสนอโครงการเพื่อขอรับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลางโดยมีคณะกรรมการพิจารณาเป็นกรณีไป

5. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการอนุรักษ์ ซึ่งมีอยู่ในพระราชบัญญัติการเกษตรแห่งชาติ เพื่อให้เงินกู้ยืมสำหรับใช้ในการอนุรักษ์พื้นที่ต่างๆ ให้คงความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศไว้ และความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในพื้นที่ให้ได้มากที่สุด การทำเกษตรอินทรีย์ก็เป็นพื้นที่อนุรักษ์เช่นกัน

4.2 ประเทศจีน

4.2.1 บททั่วไป

ประเทศจีนปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์จีน เป็นรัฐพรรคการเมืองเดียว โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 22 มณฑล 5 เขตปกครองตนเอง 4 เทศบาลนคร (ปักกิ่ง เทียนจิน เซี่ยงไฮ้ และฉงชิ่ง) และ 2 เขตบริหารพิเศษ ได้แก่ ฮองกงและมาเก๊า มีเมืองหลวงอยู่ที่ปักกิ่ง ด้วยพื้นที่ 9.6 ล้านตารางกิโลเมตร มีประชากรมากที่สุดของโลก กว่า 1.3 พันล้านคน ประเทศจีนเป็นประเทศที่มี

พื้นที่ทั้งหมดใหญ่ที่สุดในโลกเป็นอันดับ 3 และเป็นประเทศที่มีพื้นที่บนบกมากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ของโลกจึงเป็นประเทศที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของจีนมีความหลากหลาย

นับตั้งแต่การปฏิรูปเศรษฐกิจเมื่อปี ค.ศ.1978 ประเทศจีนได้กลายมาเป็นหนึ่งในประเทศเศรษฐกิจสำคัญที่มีการเติบโตเร็วที่สุดในโลก โดยเป็นผู้ส่งออกสินค้ารายใหญ่ที่สุดของโลกและเป็นผู้นำเข้าสินค้ารายใหญ่ที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ของโลก ทั้งยังเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลก ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศราคาตลาด ตลอดจนเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council: UNSC) โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศเปิดเผยว่า ขณะนี้จีนเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก ซึ่งใหญ่กว่าประเทศญี่ปุ่นแล้ว เศรษฐกิจของจีนจะแข็งแกร่งมากที่สุดในปี ค.ศ. 2020 และจีนจะกลายเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดของโลกในปี ค.ศ. 2035 อีกด้วย ปัจจุบันภายใต้ภาวะเศรษฐกิจถดถอยทั่วโลกเศรษฐกิจของจีน คาดว่ายังคงเติบโตถึง 8% ซึ่งเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากเท่านี้¹⁰

สำหรับนโยบายด้านเกษตรอินทรีย์ของประเทศจีน หากเป็นการสนับสนุนด้านนโยบายความปลอดภัยของอาหารและนโยบายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม WTO จะเรียกว่า “green box” และในขณะที่การให้เงินอุดหนุนสำหรับการผลิตสินค้าเกษตร จะถูกเรียกว่า “yellow box” ซึ่งเป็นการให้เงินอุดหนุนสำหรับปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และเมล็ดพันธุ์พืช จึงทำให้เกษตรกรใช้ปัจจัยการผลิตเหล่านี้โดยไม่ลั้งเล ส่งผลเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดมลพิษปริมาณมาก เมื่อปี ค.ศ. 2004 จึงก่อตั้งองค์การปกป้องสิ่งแวดล้อมของรัฐ (SEPA) ปัจจุบันมีฐานะเป็นกระทรวงซึ่งเป็นหน่วยงานเบื้องต้นของรัฐบาลเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ โดยนโยบายเกษตรอินทรีย์ของจีน นอกจากจะเน้นในด้านการตรวจรับรองมาตรฐานแล้ว ยังเน้นการส่งเสริมด้านการตลาดและการผลิตสินค้าอินทรีย์อีกด้วย¹¹

¹⁰ FITT, The Business Research for Canadian Organic Products Companies in Chinese Market [online], 18 November 2011. Available from: <http://www.fitt.ca/home.htm>.

¹¹ Weihua Xie, Wenpeng You, Dong Lu and ingji Xiao, Organic Agriculture policy in China [online], 11 November 2011. Available from: http://www.ifoam.org/growing_organic /2_policy/case_studies/ china_cases_studies.php

1) ภาพรวมและแนวโน้มตลาดสินค้าอินทรีย์

ความนิยมในสินค้าเกษตรอินทรีย์สำหรับประเทศจีนนั้นยังไม่กว้างขวาง การผลิตสินค้าอินทรีย์ส่วนใหญ่ผลิตเพื่อการส่งออก โดยมีตลาดส่งออกหลักอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และบางประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้¹² สำหรับตลาดภายในประเทศยังคงมีเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคในเมืองใหญ่ที่มีกำลังซื้อและห่วงใยต่อสุขภาพเท่านั้น ประชากรส่วนใหญ่ในประเทศจีนที่มีฐานะยากจนโดยเฉพาะชาวจีนในชนบทที่มีรายได้ต่อหัวต่ำและมีได้ใส่ใจในความปลอดภัยหรือที่มาของอาหารมากนัก จึงไม่ใช่ผู้บริโภคสินค้าอินทรีย์ เพราะอาหารอินทรีย์ในประเทศจีนมีราคาแพงกว่าอาหารธรรมดาถึง 3 - 5 เท่า¹³ แต่ทั้งนี้ การผลิตอาหารอินทรีย์ในประเทศจีนก็ยังไม่เพียงพอและยังเป็นที่ต้องการเพิ่มขึ้นอย่างมาก อันเนื่องมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของตลาดสินค้าอินทรีย์ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา รัฐบาลจึงมีนโยบายและมาตรการสนับสนุนการลงทุนสำหรับการผลิตสินค้าอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มนักลงทุนจากต่างชาติ ซึ่งนำเงินเข้ามาลงทุนตามเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศจีน จะได้รับสิทธิประโยชน์ในหลายๆ ด้าน

2) การผลิตสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์และเกษตรอินทรีย์

จากการศึกษาข้อมูลตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในระดับภูมิภาคเอเชีย ประเทศจีนมีการพัฒนาก้าวหน้ามากที่สุด เพราะมีการพัฒนาตลาดภายในประเทศไปอย่างกว้างขวาง ผนวกกับตลาดส่งออกที่มีกำลังการผลิตสามารถส่งออกได้มาก ทำให้ประเทศจีนมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ติดอันดับหนึ่งในห้าของโลก โดยเฉพาะตลาดเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการที่ประชาชนในเมืองใหญ่ๆ มีความกินดีอยู่ดี มีรายได้มากขึ้น จนหลายฝ่ายเชื่อว่าตลาดเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศจีนเองน่าจะใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก รองจากยุโรปและสหรัฐอเมริกา ซึ่งมากกว่าตลาดของประเทศญี่ปุ่นซึ่งเคยเป็นอันดับสามไปแล้ว¹⁴ เป็นผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ใหญ่ที่สุดใน

¹² Weihua Xie, Wenpeng You, Dong Lu and ingji Xiao, Organic Agriculture in China [online], 11 November 2011. Available from: http://www.ifoam.org/growing_organic/2_policy/case_studies/china_cases_studies.php

¹³ FITT, The Business Research for Canadian Organic Products Companies in Chinese Market, p. 7.

¹⁴ ศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ กระทรวงพาณิชย์, สรุปข่าวเกษตรอินทรีย์ 1 - 15 กุมภาพันธ์ 2553 [ออนไลน์], 14 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา: http://www.organic.moc.go.th/32/upload/File_IPD_FILE32857.pdf

ภูมิภาคเอเชีย มีระดับการเจริญเติบโตของเกษตรอินทรีย์ในช่วงที่ผ่านมา 6 ปีเพิ่มขึ้นเป็น 10 เท่า ระหว่างปี ค.ศ.1999 - 2004 ทำให้ประเทศจีนมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์เป็นอันดับที่ 2 รองจากประเทศออสเตรเลีย เนื่องจากรัฐบาลจีนได้มอบหมายให้แต่ละเมืองเพิ่มระดับการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้มากขึ้น ส่วนใหญ่ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์เป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์ปีก ปศุสัตว์ กล้วยพืช และผัก การทำเกษตรอินทรีย์ยังคงได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังโดยรัฐบาลจีน เนื่องจากศักยภาพการผลิตขนาดใหญ่ที่มุ่งไปสู่การส่งออก เนื่องจากตลาดในประเทศถูกจำกัดด้วยราคาที่สูงของสินค้าเกษตรอินทรีย์ แต่สำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดต่างประเทศนั้นมีกำลังการซื้อและเป็นที่ต้องการอย่างมาก นอกจากนี้รัฐบาลจีนผลักดันให้การผลิตเกษตรอินทรีย์เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเผชิญความท้าทายของปัญหาและอุปสรรคในเวทีการค้าระหว่างประเทศ¹⁵ โดยมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมจากรัฐบาลที่ชัดเจน เช่น เงินอุดหนุน เงินชดเชยค่าใช้จ่ายในการรับรองและตรวจสอบตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การลดค่าธรรมเนียมและภาษี การให้สินเชื่อเพื่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และโครงการอื่นๆ นอกเหนือจากการสนับสนุนทางการเงิน ได้แก่ การฝึกอบรม การให้บริการอื่นๆ สำหรับเกษตรกรและผู้ผลิต ซึ่งการสนับสนุนที่มากมายหลายด้านนี้ไม่ขัดกับกฎของการค้าระหว่างประเทศแต่อย่างใด รัฐบาลจีนระบุว่าทั้งหมดนี้เงินอุดหนุนสินค้าเกษตรอินทรีย์แค่เพียง 3.3 % ของมูลค่าการผลิตรวม ซึ่งเพดานขององค์การการค้าโลก (WTO) สามารถทำได้ถึง 8.5 %

3) กฎระเบียบและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

มาตรฐานแห่งชาติเกษตรอินทรีย์ดำเนินการในประเทศจีน ใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศจีน (China Organic Standard) ภายใต้มาตรการการดูแลการรับรองสินค้าอินทรีย์โดยกองตรวจสอบคุณภาพสินค้าและกักกันโรคแห่งชาติของจีน (AQSIQ) อันประกอบด้วยขั้นตอนการรับรองการผลิต การแปรรูป และการตลาดของสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศจีน ภายใต้มาตรการเหล่านี้ใช้สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศและผลิตภัณฑ์ที่นำเข้า ซึ่งต้องมีการรับรองจากหน่วยงานตัวแทนที่ได้รับการอนุมัติให้สามารถดำเนินการรับรองและได้รับการรับรองจากคณะกรรมการรับรองและควบคุมระบบแห่งชาติของประเทศจีน (CNCA) จึงจะสามารถใช้คำว่า "อินทรีย์" บนฉลากของสินค้านั้นได้ สำหรับการขายภายในประเทศจีนให้ใช้ป้ายรับรองผลิตภัณฑ์อินทรีย์เป็น 2 รูปแบบภายใต้มาตรฐานแห่งชาติสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ คือ

1. เครื่องหมายที่แสดงตัวอักษรจีนที่มีความหมายว่า "สินค้าอินทรีย์จีน" และคำภาษาอังกฤษ "Organic" ใช้ในสินค้าอินทรีย์ที่รับรองแล้ว

¹⁵ FITT, The Business Research for Canadian Organic Products Companies in Chinese Market, p. 2.

2. เครื่องหมายการรับรองการแปลงสู่สินค้าอินทรีย์ของจีน เครื่องหมายนี้แสดงตัวอักษรจีนที่มีความหมายว่า "สินค้าแปลงสู่อินทรีย์ของจีน" และคำภาษาอังกฤษ "Conversion to Organic"

4.2.2 มาตรการทางภาษี

เนื่องจากรัฐบาลจีนเน้นการส่งเสริมให้เกษตรกรหรือนักลงทุนที่มีศักยภาพสูงในการผลิตจำนวนมาก การส่งเสริมจึงมุ่งไปที่ผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ที่ดำเนินกิจการโดยนิติบุคคล ซึ่งเป็นการช่วยลดภาระภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การยกเว้นภาษี (Tax Holiday) และการเก็บภาษีเงินได้อัตราพิเศษ (Preferential Tax Rate) ซึ่งเป็นการลดต้นทุนในระยะยาวให้แก่ผู้ประกอบการ อันเป็นการจูงใจให้ผู้ประกอบการสนใจที่จะมาลงทุนเกษตรอินทรีย์ในประเทศจีนมากยิ่งขึ้น

4.2.2.1 ผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทางภาษี

สำหรับการส่งเสริมการลงทุนโดยใช้มาตรการทางภาษีมาจูงใจนักลงทุนนั้น นอกจากการส่งเสริมจากรัฐบาลกลางแล้ว รัฐบาลในแต่ละท้องถิ่นยังมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมสำหรับนักลงทุนที่มาลงทุนในพื้นที่นั้นๆ มีการแข่งขันการให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุน เพื่อให้เข้ามาลงทุนในท้องถิ่นของตัวเอง ซึ่งจะเป็นการช่วยระดมเงินทุนและการจ้างงานมาสู่ท้องถิ่นและเพื่อความเจริญของท้องถิ่น โดยสิทธิประโยชน์ตามเขตการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมเป็นพิเศษ ผู้ที่สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ได้ ต้องเป็นนิติบุคคลซึ่งและต้องเป็นนิติบุคคลต่างชาติที่เข้ามาลงทุนภาคการเกษตรอินทรีย์ในเขต (zoning) เฉพาะที่รัฐบาลจีนให้การส่งเสริมเป็นพิเศษ นอกเหนือจากสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้รับจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่นบางที่ยังมีการให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมอีกด้วย

4.2.2.2 สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้รับ¹⁶

1. เก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตรา 15 % ของกำไรสุทธิ
2. สิทธิประโยชน์ของ "2 + 3 ปี" ซึ่งหมายความว่าได้รับการยกเว้นการเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับ 2 ปีแรก และเก็บภาษีในอัตราพิเศษ คือ 12.5 % สำหรับ 3 ปีถัดไป
3. หลังจากได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีตาม "2 + 3 ปี" แล้ว ยังคงได้รับสิทธิประโยชน์โดยการเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลโดยรัฐบาลในอัตราพิเศษ 15 % ต่อไปอีก 10 ปี

¹⁶ Fred Gale, USDA Briefing Rooms :China Policy [online], 18 November 2011. Available from: <http://www.ers.usda.gov/briefing/China/policy.htm>

4. สำหรับเขตการส่งเสริมการลงทุนบางท้องถิ่น หากบริษัทต่างชาติมีมูลค่าการส่งออกมากกว่า 70 % ของมูลค่าการผลิตทั้งหมดจะได้รับการคิดอัตราภาษีนิติบุคคลเพียง 10% ในช่วงระยะเวลา 6 – 10 ปี ของปีที่มีกำไร

เนื่องจากนิติบุคคลต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศจีนหากไม่ได้ไม่ได้รับการส่งเสริมจะต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลอยู่ที่ประมาณร้อยละ 30 สำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นในประเทศจีน และเสียภาษีบำรุงท้องที่อีกร้อยละ 3 และกรณีที่มีการส่งผลกำไรออกนอกประเทศ ผลกำไรที่ส่งออกไปนอกประเทศเสียภาษีร้อยละ 10 สำหรับกิจการที่ลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และร้อยละ 20 สำหรับการลงทุนนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษ การที่รัฐบาลจีนออกมาตรการส่งเสริมการลงทุนเกษตรอินทรีย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษของจีน จึงช่วยลดภาระทางภาษีให้กับนิติบุคคลต่างชาติได้มากและเป็นการดึงดูดเงินลงทุนเข้าประเทศได้อีกทางหนึ่ง

4.2.2.3 หลักเกณฑ์การขอรับสิทธิประโยชน์

ต้องเป็นนิติบุคคลต่างชาติที่เข้ามาลงทุนทำกิจการเกษตรอินทรีย์ในเขตส่งเสริมการลงทุนของประเทศจีน และการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะต้องได้รับการรับรองมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศจีน (China Organic Standard) ภายใต้มาตรการการดูแลการรับรองสินค้าอินทรีย์ โดยกองตรวจสอบคุณภาพสินค้าและกักกันโรคแห่งชาติของจีน (AQSIQ)

4.2.3 มาตรการส่งเสริมอื่นๆ

เงินอุดหนุน เงินช่วยค่าใช้จ่ายในการรับรอง และตรวจสอบตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ซึ่งนับว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่มีราคาสูง การลดค่าธรรมเนียมการรับรองมาตรฐาน การให้สินเชื่อเพื่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และโครงการอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการสนับสนุนทางการเงิน ได้แก่ การจัดให้มีการฝึกอบรมสำหรับผู้ประกอบการที่สนใจ การให้บริการด้านข้อมูลสำหรับเกษตรกรและผู้ผลิต เป็นต้น

4.3 ประเทศฟิลิปปินส์

4.3.1 บททั่วไป¹⁷

ประเทศฟิลิปปินส์ (Philippines) หรือชื่อทางการคือ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ เป็นประเทศที่ประกอบด้วยเกาะจำนวน 7,107 เกาะ ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิกห่างจากเอเชียแผ่นดินใหญ่ทางตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 100 กิโลเมตร มีประชากรประมาณ 88.7 ล้านคน¹⁸ อยู่ในเขตเมืองหลวง 12 ล้านคน การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยตามแบบสหรัฐอเมริกา โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและเป็นหัวหน้าคณะผู้บริหารประเทศ มีการปกครองระดับรัฐบาลท้องถิ่น (local government units : LGUs) โดยที่มีจังหวัดเป็นหน่วยหลัก ในปี พ.ศ. 2545 มี 79 จังหวัด (provinces) แบ่งออกเป็นนคร (cities) และเทศบาล

ฟิลิปปินส์มีพื้นที่เกษตรกรรมประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่ทั้งประเทศ มีแรงงานร้อยละ 34.5 อยู่ในภาคเกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจสำคัญคือ ข้าว จากสถิติของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและการประมง (BAFPS) ของฟิลิปปินส์ ระบุว่าช่วง 9 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2550 ผลผลิตจากภาคเกษตรกรรมขยายตัวกว่าร้อยละ 4 ส่วนผลผลิตข้าวของฟิลิปปินส์มีประมาณ 9.87 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 3.5 แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภคในประเทศ ซึ่งต้องการวันละประมาณ 3 หมื่นตัน หรือปีละ 11 ล้านตัน บางส่วนจึงต้องนำเข้าจากประเทศอื่น เช่น ประเทศไทย

ด้านนโยบายส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ของประเทศฟิลิปปินส์ ในปี ค.ศ. 2005 ประธานาธิบดีอาโรโย ได้ออกคำสั่งที่ 481 เพื่อสนับสนุนและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ต่อมาเดือนสิงหาคมปี ค.ศ. 2006 กระทรวงเกษตรและสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและการประมง (BAFPS) ได้ออกกฎระเบียบให้สอดคล้องกับคำสั่งที่ 481 โดยเน้นที่การรับรองมาตรฐาน การพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์ โครงการสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์

¹⁷ IFOAM, Growing Organic: Philippines Cases Studies [online], 11 November 2011. Available from: http://www.ifoam.org/growing_organic/2_policy/case_studies/philippines_cases_studies.php

¹⁸ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI), ประเทศฟิลิปปินส์ [ออนไลน์], 14 พฤศจิกายน 2554. แหล่งที่มา: http://www.boi.go.th/thai/asean/Philippines/capt1_p2n.html.

1) ภาพรวมและแนวโน้มตลาดสินค้าอินทรีย์¹⁹

จากข้อมูลเบื้องต้นของประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม รัฐบาลมีความพยายามที่จะสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวทางการเกษตรและการลงทุนในภาคเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก จากข้อมูลการสนับสนุนการลงทุนในฟิลิปปินส์ปี ค.ศ. 2007 การลงทุนด้านเกษตรกรรมและการทำเกษตรอินทรีย์เป็นกิจการที่รัฐบาลให้การสนับสนุนเป็นอันดับแรก²⁰ แต่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศฟิลิปปินส์ยังมีขนาดค่อนข้างเล็ก โดยเริ่มขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2001 มีมูลค่าการส่งออกประมาณ 250 ล้านเปโซหรือ 6.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และทุกปีมีมูลค่าการตลาดเพิ่มขึ้นประมาณ 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีการประมาณการเติบโตที่ 10 - 20% ขณะที่การนำเข้ามีประมาณ 150 ล้านเปโซ เป็นอุตสาหกรรมอินทรีย์ประมาณ 100 ล้านเปโซ จากรายงานเห็นได้ชัดว่าความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์มีปริมาณเกินกว่าการผลิตในประเทศที่สามารถรองรับได้ สินค้าส่งออกที่มีส่วนแบ่งการตลาดมากที่สุด คือ กล้วย มะพร้าว ข้าว น้ำตาล กาแฟ และผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ จากผลผลิตอินทรีย์ เช่น ไวน์ อาหารเสริม แยม ซอสมะเขือเทศ เป็นต้น

2) การผลิตสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์และเกษตรอินทรีย์

การพัฒนาของเกษตรอินทรีย์ในประเทศฟิลิปปินส์²¹ มีขึ้นในปี ค.ศ.1980 ตามที่คณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกร (FAB) ทำให้เกิดโครงการที่คล้ายกันก่อตั้งขึ้นในส่วนต่างๆ ของประเทศฟิลิปปินส์ เช่น เทคโนโลยีใหม่ด้านการปลูกพืชและการเพาะเลี้ยงสัตว์ การเกษตรแบบยั่งยืน เทคโนโลยีชีวภาพ การผลิตที่อาศัยปัจจัยการผลิตต่ำ เป็นต้น ทั้งหมดนี้ต่างเป็นทางเลือกใหม่จากที่เคยใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติเชื่อว่าถูกมองว่าเป็นสิ่งผิดพลาดจากจุดมุ่งหมายของมัน เพื่อขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเกษตรไปข้างหน้า ถึงแม้ว่าการผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศฟิลิปปินส์จะยังอยู่ในระดับเริ่มต้น แต่ถือว่ามีพัฒนาการมากขึ้น ที่ผ่านมามีการส่งเสริมการพัฒนาและการผลิตเกษตรอินทรีย์ผ่านการส่งเสริมการส่งออก เนื่องจากสินค้าอินทรีย์มีความ

¹⁹ IFOAM, Growing Organic: Philippines Market Development [online], 11 November 2011. Available from: http://www.ifoam.org/growing_organic/2_policy/case_studies/philippines_market_development.php.

²⁰ the Republic of the Philippines, 2007 Investment Priorities Plan [online]. 13 November 2011. Available: http://www.boi.go.th/thai/asean/Philippines/capt5_n.html

²¹ Girlie R. Sarmiento, Regional Conference on Organic Agriculture in Asia December 12 – 15, 2007 [online], 13 November 2011. Available from: http://philexport.ph/sector/Philippines_OA%20Country_Report%20by%20Girlie%20Sarmiento.pdf

ต้องการจากตลาดส่งออกเพิ่มมากขึ้นทุกปีและมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงมุ่งเน้นการผลิตเพื่อการส่งออกและได้ให้ความสำคัญกับเกษตรกรรายย่อยที่เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นหน่วยการผลิตที่มีจำนวนมากและกระจายอยู่ทั่วประเทศซึ่งมีเงินลงทุนน้อยรายได้ต่ำ จากรายงานการศึกษาพบว่าการทำเกษตรอินทรีย์สามารถลดต้นทุนให้กับผู้ผลิตในระยะยาวได้ เนื่องจากไม่ต้องใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง สารเคมี ยาปฏิชีวนะ สำหรับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในปริมาณมากเหมือนการผลิตแบบเดิม²² รัฐบาลจึงต้องการสนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเพื่อความมั่นคงทางอาหารและโอกาสด้านการค้าระหว่างประเทศด้วย

3) กฎระเบียบและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ในปี ค.ศ.1996 ความพยายามที่จะจัดทำมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ครั้งแรกนี้เกิดขึ้นโดยเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากสมาชิกชาวฟิลิปปินส์ของ IFOAM ที่เข้าร่วมประชุม 1995 IFOAM-Asia ในกรุงโซลประเทศเกาหลี โดยเครือข่ายนี้ถูกเรียกว่า FOODWEB ได้เรียกร้องให้มีการจัดทำร่างมาตรฐานขั้นพื้นฐานสำหรับเกษตรอินทรีย์ของฟิลิปปินส์ เพื่อให้พร้อมสำหรับการพัฒนาโปรแกรมการรับรองเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ในช่วงต้นปี ค.ศ. 2001 คณะผู้เชี่ยวชาญได้เริ่มดำเนินการร่างคู่มือการดำเนินงานและการรับรองและตรวจสอบเกษตรอินทรีย์ ร่างคู่มือฉบับสุดท้ายถูกจัดทำขึ้นในระหว่างการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 2001 มาตรฐานขั้นพื้นฐานนี้ชื่อว่า “มาตรฐานการรับรองของฟิลิปปินส์” โดยเทียบเคียงจากมาตรฐานของ IFOAM ซึ่งเป็นมาตรฐานสากล และหน่วยรับรอง (Certification Body : CB) เรียกว่าศูนย์การรับรองเกษตรอินทรีย์ของประเทศฟิลิปปินส์ (OCCP) ซึ่งในปี ค.ศ. 2003 สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและการประมง (BAFPS) ได้พัฒนามาตรฐานและการรับรองจากหน่วยงานรับรองโดยกรมวิชาการเกษตรได้รับการรับรองให้เป็นหน่วยงานรับรองเกษตรอินทรีย์ของประเทศฟิลิปปินส์ (OCCP) เพื่อตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศฟิลิปปินส์

4.3.2 มาตรการทางภาษี

ประเทศฟิลิปปินส์มีความตื่นตัวต่อการผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะกฎหมายฉบับล่าสุดที่ออกมาสำหรับสนับสนุนเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะ คือ REPUBLIC ACT NO. 10068 หรือที่เรียกว่า "Organic Agriculture Act of 2010" รายละเอียดปรากฏตาม ภาคผนวก ข ซึ่งออก

²² Paul Icamina, Philippines: Organic farming is cost-effective[online], 13 November 2011.

โดยรัฐบาลส่วนกลางและใช้บังคับทั่วประเทศ โดยกฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับชาติ โดยเน้นการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี ซึ่งเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิตและทำให้ผู้ประกอบการสามารถนำเงินที่สามารถประหยัดได้ไปลงทุนขยายกิจการได้ในระยะยาว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ซึ่งนอกจากสิทธิประโยชน์ทางภาษีแล้ว ยังมีมาตรการส่งเสริมด้านอื่นๆ อีกหลายด้านที่จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

4.3.2.1 ผู้มีสิทธิได้รับประโยชน์ทางภาษี

สำหรับประเทศฟิลิปปินส์ REPUBLIC ACT NO. 10068 ได้กำหนดให้ผู้ที่สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ ต้องเป็นผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์หรือผู้จำหน่ายสินค้าอินทรีย์ ซึ่งขึ้นทะเบียนว่าได้รับการรับรองเกษตรอินทรีย์ ภายใต้การรับรองของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและการประมงแห่งฟิลิปปินส์ (BAFPS)

4.3.2.2 สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้รับ

1) ภาษีศุลกากร

ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมจะได้รับยกเว้นจากการชำระเงินภาษีอากรในการนำเข้าอุปกรณ์ทางการเกษตร เครื่องจักร และดำเนินการนำเข้าภายใต้พระราชบัญญัติสาธารณรัฐฉบับที่ 9281 ซึ่งแก้ไขพระราชบัญญัติสาธารณรัฐหมายเลข 8435 หรือเกษตรและการประมง (AFMA) ทำให้การนำเข้าอุปกรณ์ทางการเกษตร เครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์ไม่ต้องเสียภาษีศุลกากร

2) ภาษีท้องถิ่น

กฎหมายฉบับนี้ซึ่งออกโดยรัฐบาลกลางได้ให้อำนาจหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น (LGUs) ที่มีหน้าที่เก็บภาษีในท้องถิ่น สามารถให้มีการยกเว้นหรือลดภาษีให้กับเกษตรกรผู้ผลิตที่ใช้พื้นที่หรือการใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ เพื่อการผลิตเกษตรอินทรีย์เพิ่มเติมได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละท้องถิ่นว่ามีมาตรการส่งเสริมเพิ่มเติมมากน้อยเพียงใด

3) ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT)

ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บโดยรัฐบาลกลาง ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมใช้อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม 0 % ในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขายหรือการซื้อผลิตภัณฑ์อินทรีย์ชีวภาพ

ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยการผลิตสินค้าอินทรีย์หรือสินค้าอินทรีย์ก็ได้รับการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตรา 0 % ทั้งหมด

4) ภาษีเงินได้

การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้นั้นอยู่ในลักษณะของการยกเว้นภาษี (Tax Holiday) คือ ได้รับการยกเว้นจากการเก็บภาษีเงินได้เป็นเวลา 7 ปีนับจากวันที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรอินทรีย์สำหรับผู้ขายและผู้ผลิตสินค้าอินทรีย์ และสำหรับทุกภาษีเงินได้ที่เรียกเก็บโดยรัฐบาลแห่งชาติ

4.3.2.3 หลักเกณฑ์การขอรับสิทธิประโยชน์

สิทธิประโยชน์ทางภาษีตามที่บัญญัติไว้ใน Organic Agriculture Act of 2010 เฉพาะสำหรับธุรกิจขนาดย่อม ขนาดเล็ก และขนาดกลาง รัฐวิสาหกิจตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา 3 พระราชบัญญัติแห่งสาธารณรัฐฉบับที่ 9501 หรือ Magna Carta สำหรับองค์กรธุรกิจขนาดย่อม ขนาดเล็ก และขนาดกลางเท่านั้น องค์กรขนาดใหญ่จึงไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีดังกล่าว

4.3.3 มาตรการส่งเสริมอื่นๆ

1) เงินกู้อัตราดอกเบี้ยพิเศษ การให้เงินกู้อัตราดอกเบี้ยพิเศษจากสถาบันการเงินของรัฐ และธนาคาร สถาบันการเงินที่มีโชธธนาคารแต่ให้บริการคล้ายธนาคาร และสถาบันการเงินอื่นๆ สำหรับการลงทุนในการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ผู้ผลิตมีภาระต้นทุนที่ต่ำลง

2) การช่วยเหลือทางด้านการตลาด โดยการหาตลาดรองรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3) การช่วยเหลือทางด้านการศึกษาอบรม เทคนิคการบริหารจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ การช่วยเหลือด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สินค้าอินทรีย์

4) การให้ความสะดวกในการตรวจรับรองมาตรฐาน ซึ่งจัดให้การรับรองมาตรฐานมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ผ่านการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่อย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง จึงประหยัดเวลาและเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าให้ผู้ประกอบการดำเนินการเอง

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าแต่ละประเทศต่างมีนโยบายและมาตรการทางภาษีในการส่งเสริมปศุสัตว์อินทรีย์และเกษตรอินทรีย์ที่เหมือนกันและต่างกัน สำหรับการจะปรับใช้ให้เหมาะสมกับประเทศไทยจึงต้องพิจารณาประกอบกับกฎหมายที่มีอยู่ในประเทศไทยและสถานะการณ์ใน

ช่วงเวลานั้นๆ เพื่อให้การกำหนดสิทธิประโยชน์สำหรับการส่งเสริมปศุสัตว์อินทรีย์และเกษตรอินทรีย์เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรอย่างแท้จริง

บทที่ 5

วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการนำมาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ ต่างๆ เพื่อส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้สำหรับ ฟาร์มสุกรปลอดสัตว์อินทรีย์

5.1 ปัญหาการใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกร

ธุรกิจฟาร์มสุกรเป็นหนึ่งในกิจการที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสร้างมลพิษทั้งทาง
น้ำ ทางอากาศ และทางเสียง จึงทำให้มีกฎหมายหลายฉบับที่ได้กล่าวถึงการจัดการมลพิษจาก
ฟาร์มสุกรอันเป็นมาตรการควบคุมและบังคับ รวมถึงมีบทลงโทษในบางกรณีด้วย กฎหมายที่
เกี่ยวข้องกับธุรกิจฟาร์มสุกรดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ที่ได้บัญญัติถึงแนวนโยบายแห่งรัฐซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ให้ความสำคัญ
เป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มบทบาทของประชาชนในการช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมใน
ชุมชนร่วมกันจากที่เคยเป็นหน้าที่ของภาครัฐเท่านั้น และการนำหลักการป้องกันล่วงหน้าก่อนที่จะ
เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมมาใช้ คือ การให้มีการจัดทำรายงานการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อ
สิ่งแวดล้อมก่อนที่จะดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงต่อ
สิ่งแวดล้อม ซึ่งกิจกรรมการเลี้ยงสุกร จัดว่าเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่าง
แน่นอน แต่ขณะนี้ยังมิได้ถูกกำหนดให้เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องมีการศึกษาและจัดทำ
ประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อน จึงทำให้การเลี้ยงสุกรมิได้มีการกำหนดเขตพื้นที่การเลี้ยง
ที่เหมาะสมและมิได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่จะตามมา ทั้งนี้มิใช่เฉพาะแต่ฟาร์มสุกร
ขนาดใหญ่หรือกลางเท่านั้น เพราะแม้ว่าจะเป็นการเลี้ยงสุกรจำนวนน้อย แต่มีผู้เลี้ยงหลายๆ ราย
ในชุมชน หากไม่มีการจัดการของเสียจากฟาร์มสุกรที่ดี ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงต่อ
สภาพแวดล้อมในชุมชนได้เช่นกัน ซึ่งในอนาคตอันใกล้ก็อาจเป็นไปได้ว่ากิจกรรมการเลี้ยงสุกรจะ
ถูกกำหนดให้เป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งที่ต้องมีการจัดทำรายงานการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อ
สิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินการได้ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังให้ความสำคัญกับหลักการ
พัฒนาที่ยั่งยืนและการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งรูปแบบของการเลี้ยงสุกรจำนวน
มากและหนาแน่นอย่างเช่นในปัจจุบัน ไม่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นการทำลาย
ความหลากหลายทางชีวภาพ

กฎหมายสิ่งแวดล้อมอีกฉบับหนึ่งซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมและ
ครอบคลุมการจัดการสิ่งแวดล้อมทุกเรื่องโดยเฉพาะสำหรับฟาร์มสุกรก็คือ พระราชบัญญัติส่งเสริม
และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 โดยกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายแม่บท อาศัยอำนาจ
ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

พ.ศ. 2535 ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการออกประกาศกำหนดแหล่งมลพิษที่ต้องถูกควบคุมตาม มาตรา 69 และกำหนดมาตรฐานน้ำทิ้งและอากาศเสียตามมาตรา 55 ของกฎหมายฉบับดังกล่าว โดยเฉพาะมลพิษที่เกิดจากภาคเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นการทำปุ๋ยสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด การเพาะปลูก โดยเฉพาะการเลี้ยงสุกรทำให้เกิดน้ำเสียที่มีปริมาณความสกปรกสูงมากที่สุดใน บรรดากิจกรรมการเกษตร¹ และเมื่อระบายลงสู่แหล่งน้ำจึงเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะ ส่งผลให้ฟาร์มสุกรที่มีขนาดใหญ่และขนาดกลาง (ฟาร์มสุกร ประเภท ก และ ข) ที่มีของเสียจากการเลี้ยงสุกร อันได้แก่ มูลสุกร ปัสสาวะสุกร น้ำเสีย และขยะมูล ฝอยต่างๆ ต้องมีระบบการจัดการของเสียเหล่านี้ และมีการบำบัดอย่างถูกต้องเพื่อให้ของเสียที่ ปล่อยสู่แหล่งน้ำสาธารณะมีค่ามาตรฐานตามที่กำหนด

ที่ผ่านมา ฟาร์มสุกรที่กระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศมีฟาร์มเพียงไม่กี่แห่งและเป็นฟาร์มขนาดใหญ่เท่านั้นที่สามารถจัดการบำบัดน้ำเสียได้ตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด สำหรับ ฟาร์มขนาดเล็กๆ หรือฟาร์มที่ไม่มีการบำบัดจัดการของเสียที่ถูกต้อง เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่ รับผิดชอบในท้องถิ่นก็มิได้เข้าไปควบคุมจัดการ อีกทั้งยังมองข้ามปัญหาดังกล่าวและปล่อยปล ะเลย เมื่อมีการร้องเรียนจากชุมชนใกล้เคียงจึงจะดำเนินการบังคับตามกฎหมาย หรือในฟาร์ม สุกรบางรายก็อาจมีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่เพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในส่วนท้องถิ่นตามบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการ สาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดให้ท้องถิ่นสามารถกำหนดกิจการบางประเภทให้เป็นกิจการที่ ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นตามมาตรา 31 เพื่อให้การประกอบกิจการปฏิบัติถูกต้องตาม กฎหมายและป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับชุมชนใกล้เคียง ซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้ควบคุมดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย ฟาร์มสุกรที่มีได้ปฏิบัติตาม เกณฑ์และมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดจึงสร้างความเดือดร้อนรำคาญและก่อให้เกิดปัญหา สิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนในบริเวณใกล้เคียง และสำหรับเรื่องมาตรฐานฟาร์มสุกร แม้ว่าจะมีประกาศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่กำหนดมาตรฐานฟาร์มสุกรของประเทศไทยเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค และส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีในฟาร์ม โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มสุกร การ ขอรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกร การจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์ม การบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามค่ามาตรฐานที่กำหนด แต่ก็ก็เป็นเพียงการกำหนดให้การขอรับรองมาตรฐานทำให้

¹ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ, ปัญหา น้ำเสียจากการเกษตรกรรม [ออนไลน์], 15 มกราคม 2555. แหล่งที่มา: http://www.pcd.go.th/info_serv/water_Agricultura l .htm

การเคลื่อนย้ายสัตว์ในประเทศและนอกประเทศได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้นเท่านั้น มิได้ช่วยกระตุ้นหรือเป็นการบังคับให้ฟาร์มสุกรต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนด จึงมิได้ช่วยจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นแต่อย่างใด

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงชี้ให้เห็นว่าการใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อการควบคุมจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกรในทางปฏิบัติยังไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยสาเหตุหลายประการ ได้แก่

1. การให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและมลพิษภายในฟาร์มให้เป็นไปตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมยังไม่เพียงพอ เนื่องจากฟาร์มสุกรตั้งอยู่ในหลายพื้นที่อย่างกระจัดกระจาย มิได้มีลักษณะเหมือนนิคมอุตสาหกรรม การเผยแพร่ความรู้และการอบรมเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในแต่ละพื้นที่จึงไม่ทั่วถึง ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในการประสานงานและให้ความรู้ เนื่องจากไม่ได้มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลรับผิดชอบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งกรมปศุสัตว์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการฟาร์มสุกรมากที่สุด ก็มิได้มีความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอ การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกรส่วนใหญ่จึงไม่มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพตามที่เกณฑ์มาตรฐานกำหนด

2. ต้นทุนการจัดการมลพิษในฟาร์มที่สูง ซึ่งการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการติดตั้งระบบบำบัดมลพิษโดยเฉพาะทางน้ำในฟาร์มสุกรที่ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดจะต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก แต่ฟาร์มส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลางที่มีข้อจำกัดด้านเงินลงทุน ซึ่งในการศึกษาวิจัยถึงต้นทุนในการสร้างระบบบ่อก๊าซชีวภาพในฟาร์มสุกรที่มีจำนวนมากกว่า 2,000 ตัว ขึ้นไปจึงจะคุ้มทุน จึงทำให้การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการติดตั้งระบบบำบัดมลพิษในฟาร์มสุกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งยังขาดแหล่งเงินทุนและกองทุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการสนับสนุนการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียและระบบบ่อก๊าซชีวภาพที่ได้มาตรฐาน ซึ่งแม้จะมีแต่ก็ยังไม่เพียงพอและยังมีเงื่อนไขมากมายสำหรับฟาร์มที่ต้องการแหล่งเงินทุน เนื่องจากทั้งภาครัฐและเอกชนไม่เห็นความสำคัญจึงมิได้ให้การสนับสนุนในด้านนี้อย่างเพียงพอ

3. การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพเนื่องจากขาดการประสานงานเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุม ดูแลให้การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษในฟาร์มสุกรก็คือ เจ้าหน้าที่จากกรมควบคุมมลพิษและกรมปศุสัตว์ ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมฟาร์มสุกรซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ จะต้องปล่อยมลพิษไม่เกินมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดตามที่กฎหมายกำหนด แต่อำนาจหน้าที่ของทั้งสองหน่วยงานหลักนี้ยังไม่แน่นอนชัดเจน ทำให้การบังคับควบคุมตามกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ

4. เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรยังขาดทัศนคติและความรู้ความเข้าใจในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์มที่ถูกต้อง เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรส่วนใหญ่ยังคงไม่เห็นถึงความสำคัญของ

การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในฟาร์มและยังขาดทัศนคติที่ดีต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกันในสังคม เพราะไม่มีความเข้าใจและการตระหนักถึงสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นไม่ได้ทำการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน อันเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น ไม่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้อง ไม่มีแหล่งเงินทุนในการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย หรือการที่เกษตรกรต้องประสบปัญหาราคาสุกรตกต่ำหรือต้นทุนการเลี้ยงสุกรที่สูงขึ้นอันมีผลให้ต้องประสบภาวะขาดทุน จึงทำให้ผู้เลี้ยงสุกรไม่ได้ตระหนักถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ เพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมมิได้มีผลกระทบต่อการประกอบกิจการโดยตรง

จากสภาพปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมต่อฟาร์มสุกรตามที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่ากฎหมายสิ่งแวดล้อมนั้นยังไม่ครอบคลุมและเพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากฟาร์มสุกร ทำให้ภาครัฐต้องเร่งหาทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากฟาร์มสุกร โดยการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นการใช้มาตรการส่งเสริมและจูงใจให้ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มสุกรปรับเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยแนวทางหนึ่งก็คือการทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากมีการพึ่งพาปัจจัยการผลิตที่น้อย ปราศจากสารเคมีและให้ผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค แต่การเลี้ยงสุกรอินทรีย์ยังขาดการสนับสนุนในหลายๆ ด้านจึงทำให้มีผู้ผลิตเพียงกลุ่มเล็กๆ และยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ต่างกับในหลายๆ ประเทศที่ภาครัฐมีนโยบายให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

5.2 การนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมาใช้กับธุรกิจฟาร์มสุกร

เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์หรือมาตรการการคลังเพื่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถแบ่งได้หลายประเภทตามที่ได้กล่าวอธิบายรายละเอียดไว้ในบทที่ 3 ซึ่งล้วนมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อลดการก่อมลพิษและจูงใจให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น และเป็นการนำหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายมาใช้อย่างเป็นทางการเพื่อกำหนดต้นทุนที่แท้จริงของผู้ประกอบการ เช่น การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเป็นกลไกที่ส่งสัญญาณราคาสำหรับต้นทุนการผลิตเพื่อจูงใจให้ผู้ผลิตปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำเนินการธุรกิจ โดยหันมาใช้กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแทนการผลิตรูปแบบเดิมที่ก่อให้เกิดมลพิษ ซึ่งนอกจากไม่ต้องจ่ายเงินค่าปรับหรือค่าบำบัดมลพิษแล้ว ยังได้รับการส่งเสริมต่างๆ จากภาครัฐซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิตได้ส่วนหนึ่งจึงทำให้มีกำไรมากยิ่งขึ้น เป็นต้น เห็นได้ชัดว่าการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ได้นำมาใช้แทนกฎหมายสิ่งแวดล้อม แต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมการใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เมื่อปี พ.ศ. 2550 สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ได้จัดทำร่าง

พระราชบัญญัติมาตรการทางการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ.... เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา สำหรับใช้เป็นกฎหมายแม่บทซึ่งกำหนดหลักการกว้างๆ และให้มีการออกพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดในรายละเอียดอีกชั้นตอนหนึ่ง เพื่อให้หน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมสามารถนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์แต่ละประเภทไปใช้ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีสาระสำคัญ คือ ให้มีคณะกรรมการกำกับนโยบายมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน มีอำนาจกำหนดนโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการใช้มาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม เสนอนโยบายและความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในการออกพระราชกฤษฎีกาฉบับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดเก็บและการจัดการเงินรายได้ จากการใช้มาตรการการคลัง เพื่อสิ่งแวดล้อม เช่น ภาษีสิ่งแวดล้อม ค่าธรรมเนียมการจัดการมลพิษ ภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ และยังมีการตั้งคณะกรรมการกองทุนภาษีและค่าธรรมเนียมสิ่งแวดล้อม เพื่อนำเงินที่จัดเก็บได้ไปบริการ พัฒนา แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้อย่างเป็นทางการและครอบคลุมสำหรับการใช้แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเกือบทุกเรื่อง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลักๆ กลุ่มแรกคือ การเรียกเก็บเงินจากผู้ก่อมลพิษ ได้แก่ ภาษีสิ่งแวดล้อม ค่าธรรมเนียมการจัดการมลพิษ ค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ ระบบปรับซื้อคืน และการวางเงินประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่สอง คือ การซื้อขายสิทธิ คือ การซื้อขายสิทธิการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิทธิการปล่อยมลพิษ เป็นการให้สิทธิกับผู้ที่มีความจำเป็นต้องปล่อยมลพิษมากกว่าปริมาณที่ได้รับอนุญาต สามารถซื้อสิทธิการปล่อยจากผู้อื่นที่ยังไม่ได้ใช้สิทธิ และกลุ่มสุดท้ายคือ การให้เงินอุดหนุน มาตรการสนับสนุน หรือสิทธิพิเศษอื่นๆ การส่งเสริมกิจการที่ลดการก่อมลพิษหรือเป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การให้เงินช่วยเหลือ แหล่งเงินทุนอุดหนุน การลดอัตราภาษี การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เป็นต้น

5.2.1 ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ.กับธุรกิจฟาร์มสุกร

หากมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่แต่เพียงภาคอุตสาหกรรมเท่านั้นที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่ยังมีผลกระทบต่อธุรกิจการเลี้ยงสุกรและการเกษตรอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดมลพิษและถูกกำหนดให้เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 16 ซึ่งกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมมีหน้าที่ยื่นคำขอจดทะเบียนการเสียภาษีการปล่อยมลพิษตามพระราชบัญญัตินี้ โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และรายละเอียดต่างๆ เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งขณะนี้ ร่างพระราชกฤษฎีกาที่มีใกล้จะเสร็จสมบูรณ์และชัดเจนที่สุด คือ ภาษีมลพิษทางน้ำและภาษีมลพิษ

ทางอากาศ ที่มีการกำหนดแหล่งกำเนิดมลพิษ ประเภทมลพิษ และอัตราภาษีที่เรียกเก็บค่อนข้างชัดเจนแล้ว โดยภาษีมลพิษทางน้ำเสียภาษีปีละ 10,000 บาทต่อตันของปริมาณมลพิษ และภาษีมลพิษทางอากาศเสียภาษีปีละ 2,500 บาทต่อตันของปริมาณมลพิษ ฟาร์มสุกรที่ปล่อยมลพิษจึงถือเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องเสียภาษีการปล่อยมลพิษเช่นเดียวกัน

แต่ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อความเหมาะสมกับเหตุการณ์ กิจกรรมหรือสภาพท้องถิ่นบางแห่ง มาตรา 15 ให้อำนาจรัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงเพื่อลดอัตราภาษีหรือยกเว้น ภาษีสิ่งแวดล้อม ภาษีผลิตภัณฑ์หรือค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ที่เรียกเก็บตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขต่างๆ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ดังนั้น สำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรก็อาจให้ได้รับการยกเว้น ลดหย่อนภาษีการปล่อยมลพิษได้ หากมีการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งไม่รวมถึงภาษีเงินได้ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีอื่นๆ ด้วย

ในส่วนที่ 7 ของร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นมาตรการสนับสนุนและส่งเสริมอันเป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ประเภทหนึ่ง ซึ่งหากมีการประกาศใช้จะช่วยส่งเสริมธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ได้มากน้อยแค่ไหน จะต้องพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 49 ซึ่งบัญญัติว่า เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการควบคุมมลพิษและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หน่วยงานผู้รับผิดชอบอาจเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้คำแนะนำในการใช้มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมต่อไปนี้กับกิจการหรือกิจกรรมที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ได้แก่

1. ให้เงินอุดหนุนหรือเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่ลดการใช้ทรัพยากรซึ่งรวมถึงการผลิตพลังงานทดแทน มาตรการประหยัดพลังงาน และการรวบรวมผลิตภัณฑ์ใช้แล้วเพื่อหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่
2. การลดภาษีการปล่อยมลพิษที่จัดเก็บตามมาตรา 16 ของพระราชบัญญัตินี้ให้แก่บุคคลที่บำบัดมลพิษจนได้มาตรฐานสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดก่อนปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม
3. ให้เงินช่วยเหลือแก่เกษตรกรในการทำเกษตรกรรมที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม
4. มาตรการสนับสนุนอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การทำฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์เป็นการทำเกษตรกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เกื้อกูลต่อระบบนิเวศน์และสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ใน มาตรา 49 (3) เป็นการทำเกษตรกรรมที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม โดยให้กรมปศุสัตว์ซึ่งเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบโดยตรง เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้คำแนะนำในการใช้มาตรการสนับสนุนและส่งเสริม ซึ่งก็คือการให้เงินช่วยเหลือ ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การให้เงินสนับสนุนเพียงอย่างเดียวไม่เป็นการจูงใจ

เพียงพอที่จะทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาทำการเกษตรที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ดี ในมาตรา 50 แห่งร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมเปิดช่องให้กรณีที่มีกฎหมายอื่นให้อำนาจแก่หน่วยงานผู้รับผิดชอบใช้มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมตามมาตรา 49 ก็ให้ใช้มาตรการดังกล่าวตามกฎหมายนั้น หากไม่มีกฎหมายอื่นให้อำนาจไว้จึงดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น กรณีที่มีการให้สิทธิประโยชน์และมาตรการส่งเสริมอื่นๆ ตามกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร เป็นต้น ก็สามารถดำเนินการตามกฎหมายนั้นๆ ได้ จึงไม่ซ้ำซ้อนกัน

5.2.2 แนวโน้มการปรับปรุงแก้ไขและการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมฉบับนี้ ได้ผ่านการพิจารณาจาก คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2553 ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และได้ส่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาต่อไป ซึ่งเมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วเห็นควรให้ปรับปรุงเพิ่มเติมรายละเอียดที่ยังขาดความชัดเจนของภาษาซึ่งจะมีผลต่อการบังคับใช้ จึงมีสถานะอยู่ระหว่างการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาในรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ต่อไป โดยมีความเห็นของนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวถึงร่างพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งความเห็นหนึ่งที่ผู้เขียนค่อนข้างเห็นด้วย คือ ความเห็นของอาจารย์สุเมธ ศิริคุณโชค อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้กล่าวว่า “ร่างพระราชบัญญัตินี้ ในภาพรวมนับว่าเป็นกฎหมายที่ก้าวหน้าและทันสมัย เพราะเป็นกฎหมายที่ไม่ได้เน้นกระแสหารายได้หรือหาเงินเข้ารัฐ แต่เน้นเรื่องคุณภาพชีวิต อันเป็นข้อเรียกร้องสำคัญในกระแสปัจจุบัน และจะสามารถช่วยลดการพึ่งพิงภาษีเก่าๆ ตัวอื่นได้ด้วย เป็นการยิงกระสุนนัดเดียวได้ 2 ทาง คือ ทำให้รัฐมีรายได้มากขึ้นและทำให้คุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น เชื่อว่าในอนาคตทุกประเทศต้องมีกฎหมายในลักษณะนี้ แต่ขอบเขตของกฎหมายฉบับนี้ก็กว้างขึ้นกว่าที่เคยมีครอบคลุมในหลายประเด็นปัญหาจนเหมือนเป็นเช็คเปล่าที่ไม่ลงจำนวนเงิน นับว่าอันตรายต่อผู้ที่เสียภาษี ดังนั้น แม้ในหลักการจะเห็นด้วยว่าเป็นกฎหมายที่ดีและเป็นประโยชน์ และอาจมีความเป็นสากลหรือระหว่างประเทศได้ก่อนภาษีตัวอื่น แต่ก็ยังมีส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอีกมาก

ไม่อย่างนั้นกฎหมายฉบับนี้อาจแท้งหรือส่อเค้าพิการได้”²

โดยส่วนตัวผู้เขียนมีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีความเหมาะสมในแง่ของหลักการและความเป็นไปได้ในการบังคับใช้สำหรับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน แต่ด้วยเหตุที่ว่ากลุ่มผู้ที่ศึกษาและทำการยกร่างกฎหมายฉบับนี้ เป็นกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์ที่มุ่งให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถให้บังคับได้ครอบคลุมและเน้นการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาบัญญัติเป็นกฎหมายให้ใช้งานได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงมีได้คำนึงถึงถ้อยคำดับทกฎหมายซึ่งจะต้องมีความชัดเจน แน่นนอน เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายและความเป็นธรรมต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย เพราะหากมีการประกาศใช้กฎหมายโดยที่ตัวกฎหมายนั้นขาดความแน่นอนชัดเจน ก็จะทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้ซึ่งอาจถูกต่อต้านจากผู้ที่ได้รับผลกระทบได้และเป็นช่องว่างสำหรับผู้ที่ต้องการเลี่ยงกฎหมายได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้คงไม่ต้องการให้เกิดปัญหาดังกล่าว

การส่งเสริมให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้สามารถเดินหน้าและประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรตั้งคณะทำงานผู้รับผิดชอบการยกร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมขึ้น โดยประกอบด้วยผู้แทนจากทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้อง นักเศรษฐศาสตร์ นักกฎหมาย และตัวแทนจากภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบหากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ถูกบังคับใช้ โดยทุกฝ่ายต้องหารือร่วมกันเพื่อประโยชน์ทั้งในแง่ของความเหมาะสมในการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์สำหรับแก้ไขปัญหามลพิษแต่ละประเภท ความชัดเจนของภาษาในตัวร่างพระราชบัญญัติ และเกณฑ์ความเหมาะสมในการบังคับใช้ เช่น จัดเก็บจากอะไร อย่างไร ใครคือผู้มีหน้าที่เสียภาษี และต้องเสียเท่าไร โดยคำนึงถึงความสะดวกของภาครัฐในการบริหารจัดการจัดเก็บและขณะเดียวกันต้องไม่ก่อให้เกิดภาระที่มากเกินไปแก่เอกชนผู้ได้รับผลกระทบ เนื่องจากความไม่แน่นอนชัดเจนในรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติ อาจก่อให้เกิดการลดประสิทธิภาพการแข่งขันทางการค้าแก่ภาคเอกชน แทนที่จะเป็นการช่วยเหลือเอกชนเพื่อเตรียมพร้อมกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่ยกเอาเรื่องสิ่งแวดล้อมมาเป็นเงื่อนไขสำคัญในอนาคตอันใกล้ โดยเฉพาะการค้าระดับโลกและภูมิภาค ที่สำคัญประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคเอเชียมีการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมกันเกือบทุกประเทศแล้ว เว้นแต่ ประเทศลาว เขมร และพม่า ที่ยังไม่มีการเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลจากการใช้ภาษีสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น ประเทศ

² สุเมธ ศิริคุณโชค, อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, การอภิปรายเรื่องร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม ในวันที่ 19 ธันวาคม 2554 ณ ห้องประชุมนิคมจันทร์วิฑูร ชั้น 7 ตึกอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

สหรัฐอเมริกา ภาษีและค่าธรรมเนียมที่เก็บได้จากภาษีสิ่งแวดล้อม คิดเป็น 2 % ของภาษีทั้งหมดที่เก็บได้ในแต่ละปี ซึ่งถ้าประเทศไทยมีการเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมเช่นนี้ ก็จะทำให้มีเงินรายได้เข้ารัฐเพิ่มมากขึ้น ผ่านทางกองทุนภาษีและค่าธรรมเนียมสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อไป แต่ความน่าสนใจของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ใช่รายได้ที่สามารถจัดเก็บได้ หากแต่เป็นเครื่องมือในการจูงใจให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคหันมาตระหนักถึงความเสียหายและร่วมกันรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม โดยจะมีผลกับทุกภาคส่วนที่ก่อให้เกิดมลพิษ ไม่ว่าจะเป็น ภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และภาคครัวเรือน

ดังนั้น หากมีการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม ย่อมมีผลกระทบต่อธุรกิจการเลี้ยงสุกรและการเกษตรอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดมลพิษและถูกกำหนดให้เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ ทำให้ต้องเสียภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ มากขึ้น เป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตแก่เกษตรกรและซ้ำเติมเกษตรกรที่มีรายได้น้อย เบื้องต้นภาครัฐจึงควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรเริ่มปรับเปลี่ยนการทำเกษตรและการเลี้ยงสัตว์รูปแบบเดิม ที่ใช้สารเคมีปริมาณมาก ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม มาสู่การทำเกษตรอินทรีย์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการออกกฎหมายให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและมาตรการส่งเสริมอื่นๆ เพราะแม้ว่าจะมีบทบัญญัติที่เป็นมาตรการสนับสนุนและส่งเสริมในส่วนที่ 7 ของร่าง พระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม ก็เป็นเพียงการลดอัตราภาษี หรือยกเว้นภาษีสิ่งแวดล้อม ภาษีผลิตภัณฑ์หรือค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ที่เรียกเก็บตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เท่านั้น ไม่ครอบคลุมสิทธิประโยชน์ด้านภาษีอื่นๆ และในส่วนของ การให้เงินช่วยเหลือแก่เกษตรกรในการทำเกษตรกรรมที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ก็ยังไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมให้เกิดการทำฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์และเกษตรอินทรีย์ในระยะยาว

นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวยังไม่มีการประกาศใช้ ซึ่งจะต้องผ่านขั้นตอนกระบวนการอีกหลายขั้นตอนก่อนจะสามารถประกาศใช้ได้ และถึงแม้จะได้มีการตราเป็นพระราชบัญญัติแล้วก็เป็นเพียงกฎหมายแม่บทซึ่งต้องอาศัยการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้บัญญัติไว้ แต่หากมีการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม มาตรา 50 แห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติกรณีที่มีกฎหมายอื่นให้อำนาจแก่หน่วยงานผู้รับผิดชอบใช้มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมตามมาตรา 49 ก็ให้ใช้มาตรการดังกล่าวตามกฎหมายนั้น จึงไม่เกิดความซ้ำซ้อนกัน หากจะมีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและมาตรการส่งเสริมอื่นๆ ก่อนที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ประกาศใช้ เนื่องจากมีการเปิดช่องไว้ตามกฎหมาย

5.3 ปัญหาการขอรับสิทธิประโยชน์ตามมาตรฐานใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆเพื่อการส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในประเทศไทย

5.3.1 โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM)

จากสถานการณ์และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาวะโลกร้อนดังที่กล่าวไว้ในบทแรก ซึ่งกลายเป็นแรงผลักดันให้นานาชาติหันมาร่วมมือกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นร่วมกันในระดับโลก จึงมีการจัดตั้งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nation Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) และพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ขึ้นเพื่อกำหนดพันธกรณีให้ประเทศต่างๆ หันมาร่วมมือและดำเนินการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทั้งโดยการบังคับและสมัครใจ โดยมีโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM) เป็นตัวขับเคลื่อนสู่เป้าหมาย ทำให้โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดเริ่มเป็นที่สนใจของและมีการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่องในหลายๆ ประเทศทั่วโลก ที่สำคัญยังเป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ประเทศที่มีพันธกรณีที่มีภาระในการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกสามารถบรรลุเป้าหมายของพิธีสารเกียวโตได้โดยการร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งสำหรับประเทศกำลังพัฒนา โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดเปรียบเสมือนแรงจูงใจให้ประเทศกำลังพัฒนาหันมาใช้เทคโนโลยีสะอาดเพิ่มมากขึ้น อันจะส่งผลให้การปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและยังเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ซึ่งหากไม่มีแรงจูงใจนี้ประเทศเหล่านี้ก็จะยังคงใช้เทคโนโลยีแบบเดิม ที่มีต้นทุนต่ำและมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณมากอันเป็นการสร้างต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมให้กับสังคม โดยประเทศจีนดำเนินโครงการกลไกพัฒนาที่สะอาดเป็นอันดับหนึ่งของโลก รองลงมาคือประเทศอินเดีย สำหรับประเทศไทยเป็นอันดับที่ 8 ของโลก โดยประเทศไทยมีโครงการที่ได้รับหนังสือให้คำรับรองโครงการ (Letter of Approval: LoA) จากประเทศไทยแล้ว จำนวน 155 โครงการ คิดเป็นปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดได้ 9,470,260 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อปี³ (ข้อมูล ณ วันที่ 28 ธันวาคม 2554) ซึ่งโครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการเกี่ยวกับพลังงานหมุนเวียนทั้งพลังงานชีวภาพและชีวมวล เช่น ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากกากอ้อยและใบอ้อย ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากน้ำเสียโรงงานผลิตน้ำมันปาล์ม ผลิตพลังงานไฟฟ้าจากน้ำเสียในฟาร์มสุกร เป็นต้น

³ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน), สถานการณ์โครงการ CDM ในประเทศไทย [ออนไลน์], 20 มกราคม 2555. แหล่งที่มา: <http://www.tgo.or.th>

จะเห็นได้ว่าโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดเป็นโครงการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถลดผลกระทบจากภาวะโลกร้อนได้จริงและสอดคล้องกับหลักการพัฒนายั่งยืน ภาครัฐจึงควรส่งเสริมและมีมาตรการจูงใจเพื่อสนับสนุนให้เกิดโครงการที่สามารถช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดเพิ่มมากขึ้น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีจึงต้องมีความเหมาะสมครอบคลุมโครงการในลักษณะต่างๆ ที่สามารถช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกด้วย ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดดังต่อไปนี้

ก) ปัญหาเกณฑ์การรับรองโครงการที่สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย

กิจการบางประเภทตามวัตถุประสงค์ของกิจการอยู่ในข่ายที่สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีได้ เนื่องจากสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ลดการใช้พลังงานและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่ได้ปรับเปลี่ยนการผลิตหรือแม้กระทั่งการปลูกป่าเพื่อเพิ่มออกซิเจนให้กับชั้นบรรยากาศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการเลี้ยงสุกรรูปแบบปศุสัตว์อินทรีย์สามารถลดการปล่อยก๊าซมีเทนได้มาก ซึ่งในบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับรองให้พื้นที่เกษตรอินทรีย์สามารถเป็นโครงการที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและขายสิทธิการปล่อยก๊าซคาร์บอนได้ ประเทศไทยเองเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีศักยภาพและปัจจัยด้านทรัพยากรที่พร้อมในการทำเกษตรอินทรีย์แต่ยังขาดการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐ อีกทั้งการจำกัดรูปแบบของโครงการที่สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ จึงทำให้พื้นที่เกษตรอินทรีย์ไม่สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เว้นแต่จะเป็นกรณีการสร้างบ่อแก๊สชีวภาพทั้งในฟาร์มระบบปกติและฟาร์ม ปศุสัตว์อินทรีย์เพื่อผลิตไฟฟ้า ซึ่งมีผลทำให้สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากมูลสุกรได้ อันเป็นโครงการที่ได้รับการรับรองแล้วจากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ดังนั้นกิจการปศุสัตว์อินทรีย์จึงยังไม่มีเกณฑ์การพิจารณาให้การรับรองเป็นโครงการที่สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ อีกทั้งการริเริ่มทำกิจการประเภทนี้มีต้นทุนในระยะเริ่มทำกิจการที่สูง ประกอบกับปัญหาด้านราคาและตลาดสำหรับสินค้าประเภทนี้ หากมิได้รับการสนับสนุนก็จะทำให้เกษตรกรขาดแรงจูงใจที่จะเลือกดำเนินธุรกิจประเภทนี้ แม้ว่ากิจการปศุสัตว์อินทรีย์จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมก็ตาม

ปัญหาดังกล่าวจึงควรได้รับการพิจารณาและเป็นปัญหาที่ไม่ควรมองข้าม โดยเบื้องต้นควรมีการศึกษารายละเอียดของกิจการเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะการเลี้ยงสุกร ว่าต้องดำเนินกิจการอย่างไรเพื่อให้เข้าตามหลักเกณฑ์ที่สามารถเป็นโครงการที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่สามารถได้รับการอนุมัติและรับรองจากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกแห่งสหประชาชาติ เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีและ การสนับสนุนด้านอื่นๆ จากภาครัฐ เนื่องจากโดย

วัตถุประสงค์และหลักการของเกษตรอินทรีย์ สามารถช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้มาก แต่อาจจะต้องศึกษาเพิ่มเติมในทางปฏิบัติเพื่อให้เข้าตามหลักเกณฑ์และการกำหนดมาตรฐานการรับรองกิจการประเภทนี้ว่าสามารถลดก๊าซเรือนกระจกได้อย่างแท้จริงเป็นปริมาณที่แน่นอนเท่าไร ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐและสามารถขอรับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ในการดำเนินกิจการ และเป็นการลดภาระต้นทุนให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบกิจการดังกล่าว

ข) ปัญหาการทำให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ยังไม่เพียงพอ

ในด้านของสิทธิประโยชน์ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 514 นี้ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลจากกำไรสุทธิที่ได้จากการขายคาร์บอนเครดิตให้เป็นเวลาสามรอบระยะเวลาบัญชี เมื่อเข้าเกณฑ์ตามที่มาตรา 5 กำหนด คือ ได้รับการรับรองการดำเนินโครงการจากคณะกรรมการบริหารกลไกการพัฒนาที่สะอาดหรือการขึ้นทะเบียนการดำเนินโครงการจากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกตามประเภทของโครงการที่ระบุไว้ ก่อนหรือภายในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้รับคือ การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลจากเงินกำไรที่ได้จากการขายคาร์บอนเครดิตเป็นเวลา 3 ปี ซึ่งยกเว้นให้เพียงระยะเวลาสั้นๆ ทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจในการริเริ่มดำเนินโครงการซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในระยะแรกของการลงทุนจึงอาจจะยังไม่มีกำไรเกิดขึ้นเลย ทำให้บางโครงการอาจไม่ได้รับประโยชน์จากมาตรการดังกล่าว จึงควรให้มีการกำหนดมาตรการทางภาษีเพิ่มเติม เช่น การลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรจากการขายคาร์บอนเครดิตต่อไปอีกเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งหลังจากระยะเวลายกเว้นภาษี 3 ปี หรืออาจจะให้สิทธิในการหักค่าเสื่อมในอัตราเร่งสำหรับวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องจักรที่ใช้ในการดำเนินการตามโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดเพื่อให้โครงการที่กำลังอยู่ในช่วงริเริ่มดำเนินโครงการสามารถได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีได้อย่างแท้จริง และสำหรับกิจการที่สามารถช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ ควรพิจารณาการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับกิจการที่ทำเป็นหลักซึ่งไม่ใช่ส่วนของเงินได้ที่ได้จากการขายคาร์บอนเครดิตซึ่งจะได้รับสิทธิประโยชน์ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 514 ให้ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีด้วยเช่นกัน เช่น การลดอัตราภาษีสำหรับกิจการที่สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้หรือการนำรายจ่ายที่ใช้ไปเพื่อการพัฒนากลไกการพัฒนาที่สะอาดมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ เป็นต้น อีกแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับผู้ซื้อคาร์บอนเครดิต โดยการนำค่าใช้จ่ายจากการซื้อคาร์บอนเครดิตมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ เนื่องจากเป็นการทำประโยชน์ให้แก่สังคมและสิ่งแวดล้อม และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการทำโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

5.3.2 กิจการเลี้ยงสัตว์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (BOI)

สิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 มีทั้งกรณีทั่วไปที่เข้าเกณฑ์และกรณีกิจการที่ได้รับการส่งเสริมเป็นพิเศษ ซึ่งกิจกรรมการเกษตรเป็นหนึ่งในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมเป็นพิเศษด้วย สำหรับกิจการเลี้ยงสัตว์สิทธิประโยชน์ที่ได้รับคือได้รับยกเว้นอากรขาเข้าไม่ว่าอยู่ในเขตใดโดยไม่จำกัดระยะเวลา ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 8 ปีไม่ว่าจัดตั้งอยู่ในเขตใดและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ตามเกณฑ์ของแต่ละเขต ซึ่งขณะนี้มีการฟาร์มสุกรมากมายที่ขอรับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว เป็นการช่วยบรรเทาภาระทางภาษีและค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบกิจการได้เป็นอย่างมาก แต่กิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ แม้ว่าจะเป็นกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นกิจการเลี้ยงสัตว์ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ให้การส่งเสริมเป็นพิเศษ แต่ขณะนี้ยังไม่มีผู้ขอรับการส่งเสริมเนื่องจากปัญหาเกณฑ์การขอรับสิทธิประโยชน์

ประการแรก คือ ข้อจำกัดด้านจำนวนเงินลงทุนที่สูงและจำกัดการลงทุนสำหรับส่วนที่ลงทุนเพิ่มจากกิจการ เช่น การซื้อเครื่องจักรใหม่ ค่าก่อสร้างอาคาร ค่าเช่าอาคาร ซึ่งเงินลงทุนนี้ไม่รวมที่ดินและทุนหมุนเวียน ซึ่งเงินลงทุนในกิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ส่วนใหญ่จะเป็นที่ดินและวัตถุดิบอาหารสัตว์ ส่วนน้อยที่จะอาศัยเครื่องจักรในการประกอบกิจการ จึงไม่สามารถขอรับการสนับสนุนการลงทุนสำหรับการประกอบกิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนฉบับนี้ได้

ประการที่สอง คือ เกณฑ์การขอรับการส่งเสริมไม่เอื้อต่อผู้ประกอบกิจการฟาร์มสุกรโดยผู้เลี้ยงสุกรอินทรีย์หากเป็นรูปแบบนิติบุคคลมักจะเป็นผู้ประกอบกิจการขนาดเล็กที่มีเงินลงทุนต่ำและดำเนินกิจการโดยบุคคลธรรมดาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการขอรับสิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนฉบับดังกล่าว จะต้องเป็นผู้ประกอบกิจการที่เป็นนิติบุคคลจึงจะขอรับการส่งเสริมได้ ภาครัฐจึงควรมีมาตรการส่งเสริมสำหรับผู้เลี้ยงสุกรปศุสัตว์อินทรีย์รายย่อยที่เป็นกิจการขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งดำเนินกิจการโดยบุคคลธรรมดา ให้ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่เหมาะสมต่อไป

5.4 แนวทางการปรับปรุงรูปแบบของมาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์

จากปัญหาเรื่องการขอรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับโครงการกลไกการพัฒนาที่สอดคล้องตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 514) พ.ศ. 2554 และตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 สำหรับกิจการที่ได้รับส่งเสริมเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้เฉพาะเป็นการทั่วไปสำหรับการลงทุนใน

กิจการตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเหล่านี้ อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากและอาจไม่ตรงเป้าหมายที่ต้องการ จึงควรมีมาตรการส่งเสริมที่ชัดเจนแน่นอนสำหรับกิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์ อินทรีย์ และการทำเกษตรอินทรีย์อื่นๆ ในลักษณะเดียวกันไว้โดยเฉพา ซึ่งจากการศึกษา รายละเอียดของมาตรการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในต่างประเทศ และเมื่อได้พิจารณาถึงความเหมาะสมในการนำมาปรับใช้กับประเทศไทย จึงสามารถแยกเป็นประเภทของมาตรการทางภาษี เพื่อส่งเสริมให้เกิดการทำกิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ ดังนี้

5.4.1 ภาษีเงินได้

ก) ภาษีเงินได้นิติบุคคล

สำหรับกิจการปศุสัตว์อินทรีย์ที่มีขนาดใหญ่หรือเป็นหน่วยธุรกิจที่ดำเนินกิจการในรูปแบบนิติบุคคล ซึ่งเป็นการลงทุนที่ต้องอาศัยเงินลงทุนจำนวนมากและใช้ระยะเวลานานในการดำเนินกิจการเพื่อให้เกิดผลกำไร ควรใช้มาตรการจูงใจโดยการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี ด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีเงินได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (Tax Holiday) ในลักษณะเช่นเดียวกับการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 8 ปี สำหรับกิจการเกษตรกรรมที่ให้การส่งเสริมเป็นพิเศษเพื่อบรรเทาภาระภาษีให้กับผู้ประกอบการ ซึ่งในต่างประเทศ เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ได้ให้สิทธิประโยชน์สำหรับเกษตรกรและผู้ขายสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยยกเว้นการเก็บภาษีเงินได้เป็นเวลา 7 ปี นับแต่ขึ้นทะเบียนสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในลักษณะการยกเว้นการเก็บภาษีเงินได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเช่นกัน แต่ทั้งนี้ การให้สิทธิประโยชน์โดยการยกเว้นภาษีเงินได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งนานเกินไป นอกจากจะทำให้รัฐสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมากแล้วยังเป็นการเลือกใช้ในการส่งเสริมแก่ธุรกิจบางประเภทมากเกินไป⁴ ซึ่งอันที่จริงแล้วการให้มีการยกเว้นภาษีเงินได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งก็เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถลดต้นทุนการดำเนินธุรกิจในช่วงเริ่มต้นกิจการ และดำเนินธุรกิจต่อไปได้ในระยะยาว จึงควรมีมาตรการการลดอัตราภาษีมาใช้ภายหลังจากระยะเวลาการยกเว้นภาษีต่อเนื่องไปอีกระยะเวลาหนึ่ง โดยให้เก็บภาษีในอัตราพิเศษสำหรับธุรกิจประเภทนี้จึงมีความเหมาะสมกว่า ซึ่งประเทศจีนใช้มาตรการนี้ในการระดมทุนจากนักลงทุนต่างชาติเพื่อมาลงทุนในกิจการเกษตรอินทรีย์ โดยการยกเว้นการเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับ 2 ปีแรก และเก็บภาษีในอัตราพิเศษ คือ 12.5 % สำหรับ 3 ปีถัดไป และหลังจากนั้นเก็บภาษีในอัตรา 15 % สำหรับกิจการดังกล่าว เนื่องจากการลงทุนทำฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์เป็นการลงทุนในระยะ

⁴ ภาวภูษณี วุฒิมหาศร, “สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรดี (ทุกด้าน) จริงๆหรือ?”, สรรพากรสาส์น ปีที่ 5, ฉบับที่ 10 (ตุลาคม 2551): หน้า 75.

ยาว การใช้มาตรการส่งเสริมสำหรับกิจการดังกล่าวจึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมด้านระยะเวลาของการให้สิทธิประโยชน์ ซึ่งระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับกิจการปศุสัตว์อินทรีย์ในประเทศไทยควรจะเป็นระยะเวลายกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับ 3 ปีแรก ซึ่งเป็นระยะเวลาเริ่มต้นการทำธุรกิจ และเก็บภาษีในอัตราพิเศษสำหรับกิจการปศุสัตว์อินทรีย์ในระยะเวลาต่อมา เพื่อช่วยลดต้นทุนในการประกอบกิจการและทำให้กิจการดำเนินต่อไปได้อย่างมั่นคงมากขึ้น ซึ่งอัตราภาษีพิเศษที่เหมาะสมควรจะเป็นเท่าไรนั้นจำเป็นต้องไปศึกษาถึงต้นทุน รายจ่ายและกำไร เพื่อนำมาคิดคำนวณหาอัตราภาษีที่เหมาะสมต่อไป

ทั้งนี้ การใช้มาตรการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ร่วมกับการใช้มาตรการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีที่มีความเป็นธรรมต่อผู้เสียภาษีมากกว่า มีต้นทุนในการจัดเก็บภาษีที่ต่ำและไม่ยุ่งยากในการปฏิบัติ อีกทั้งยังไม่ทำให้รัฐสูญเสียรายได้มากจนเกินไป ขณะเดียวกันก็เป็นการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมให้เกิดการทำธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ในระยะยาว เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริงมากกว่าการลงทุนเพียงระยะเวลาสั้นๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ดี มาตรการทั้งสองกรณีข้างต้น อาจจะไม่เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ หากกิจการที่อยู่ในช่วงการเริ่มกิจการมีผลประกอบการขาดทุน เพราะหากผู้ประกอบการดำเนินกิจการในช่วงแรกขาดทุนก็ไม่มีภาษีที่จะต้องเสียอยู่แล้ว เพื่อให้มาตรการยกเว้นอัตราภาษีและการลดอัตราภาษีที่กล่าวมาข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการอย่างแท้จริง จึงควรนำมาตรการลดหย่อนเพื่อการลงทุน (Investment Tax Allowance) เช่น การหักค่าเสื่อมในอัตราเร่ง มาตรการลดหย่อนรายจ่ายเพื่อการลงทุน และการให้เครดิตภาษีจากการลงทุนมาใช้ควบคู่กัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุนในกิจการเพิ่มขึ้น สำหรับกิจการปศุสัตว์อินทรีย์ เช่น การขยายที่ดินเพื่อการเลี้ยงสัตว์ การซื้อวัตถุดิบเพื่อการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งในส่วนนี้ควรที่จะให้สามารถนำมาหักเป็นรายจ่ายเพื่อการลงทุนได้ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร

ข) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การทำเกษตรกรรมในประเทศไทยส่วนใหญ่ทั้งกิจกรรมและปศุสัตว์ ร้อยละ 80 เป็นเกษตรกรรายย่อย ซึ่งมีได้ดำเนินการโดยรูปแบบนิติบุคคล ทำให้ไม่เข้าเกณฑ์การขอรับสิทธิประโยชน์ในหลายๆ กรณีซึ่งให้ความสำคัญกับผู้ดำเนินธุรกิจในรูปแบบนิติบุคคลมากกว่า เช่น การขอรับสิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน การลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับรัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นต้น จึงทำให้การช่วยเหลือไม่ทั่วถึงสำหรับเกษตรกรทุกราย และแม้ว่าภาครัฐจะมีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยก็เป็นเพียงมาตรการที่สามารถแก้ไขปัญหาได้แค่ที่ปลายเหตุ เช่น การประกันราคาข้าว โครงการรับจำนำผลผลิตให้แก่เกษตรกร เป็นต้น

ซึ่งมาตรการส่วนใหญ่เอื้อประโยชน์ต่อเกษตรกรบางกลุ่มและพ่อค้าคนกลางเท่านั้น ไม่ได้แก้ปัญหาที่ต้นเหตุอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้และสามารถประกอบกิจการได้อย่างเข้มแข็งโดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภาครัฐในการช่วยอุดหนุนหรือพยุงราคาผลผลิต เพราะนอกจากจะเป็นการแก้ปัญหาไม่ตรงจุดแล้ว ยังไม่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน และยังทำให้กลไกราคาตลาดบิดเบือนอีกด้วย

ซึ่งจากการศึกษาการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีในต่างประเทศสำหรับบุคคลธรรมดา มีเพียงประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับเกษตรกรในพื้นที่โดยได้คืนภาษีโรงเรือนและที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ปรับเปลี่ยนสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ แต่การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปรับเปลี่ยนสู่เกษตรอินทรีย์จะทำได้ในรูปแบบของการให้ความรู้การฝึกอบรมและการให้เงินสนับสนุนส่วนหนึ่งจากองค์กรที่สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ทั้งของภาครัฐและเอกชน เนื่องจากการเติบโตของเกษตรอินทรีย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มมาจากเกษตรกรในชุมชน การรวมกลุ่มช่วยเหลือกันของเกษตรกร และพันธมิตรทางการตลาดสินค้าอินทรีย์ที่มีความเชื่อมโยงกัน ประกอบกับกระแสความนิยมในอาหารอินทรีย์ จึงทำให้เกษตรกรรายย่อยมีความเข้มแข็ง ผลผลิตราคาดีและเป็นที่ต้องการอย่างมาก

สำหรับประเทศไทยซึ่งยังขาดการรวมกลุ่มในชุมชนที่เข้มแข็งและยังขาดการส่งเสริมทางการตลาดจากพันธมิตรทางธุรกิจในการเป็นช่องทางจำหน่ายสินค้าอินทรีย์ จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภาครัฐในการเผยแพร่ความรู้ ให้การฝึกอบรมแก่เกษตรกร การช่วยเหลือด้านการเงินสำหรับการลงทุน และมาตรการจูงใจทางภาษีที่เหมาะสม เพื่อช่วยจูงใจให้เกษตรกรรายย่อยมีความสนใจในการลงทุนทำฟาร์มสุกรปลอดตัวอินทรีย์ โดยให้มีการยกเว้นเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับกิจการปลอดตัวอินทรีย์ที่ไม่ต้องนำไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยมีเงินได้เหลือสะสมสำหรับการลงทุนทำกิจการต่อไป

อีกมาตรการหนึ่ง คือ การกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมินสำหรับค่าใช้จ่ายที่ใช้เพื่อการลงทุนในกิจการฟาร์มสุกรปลอดตัวอินทรีย์ เช่น ค่าที่ดิน ค่าวัตถุดิบอาหารสัตว์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำปลอดตัวอินทรีย์ เป็นต้น โดยอาจให้หักเป็นรายจ่ายได้สองเท่าของเงินลงทุนที่จ่ายไป เพื่อให้จำนวนเงินได้สุทธิของเกษตรกรคงเหลือน้อยที่สุดซึ่งทำให้เกษตรกรเสียภาษีในอัตราที่ต่ำ จึงเป็นการจูงใจให้เกษตรกรเลือกทำฟาร์มสุกรปลอดตัวอินทรีย์ เนื่องจากสามารถช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้ในระยะยาวทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นคุ้มค่าแก่การลงทุน โดยการยกเว้นภาษีและการกำหนดให้สามารถหักค่าใช้จ่ายได้สองเท่า ไม่ยุ่งยากสำหรับผู้เสียภาษีในการปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่สามารถควบคุมตรวจสอบได้ จึงไม่เป็นการเพิ่มภาระด้านการจัดเก็บภาษีแก่ภาครัฐ

5.4.2 ภาษีศุลกากร

ภาระทางภาษีศุลกากรสำหรับกิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์แม้จะมีไม่มากหรืออาจจะไม่มีเลยหากเกษตรกรที่ใช้ปัจจัยการผลิตในประเทศทั้งหมด แต่เนื่องจากการทำเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยยังไม่เป็นที่แพร่หลายมาก วัสดุอุปกรณ์หรือวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ใช้ในการประกอบกิจการอินทรีย์บางชนิดจึงหาได้ยากและจำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศ เนื่องจากปัจจัยด้านราคาและปริมาณของวัตถุดิบที่ต้องมีเพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์สำหรับกิจการขนาดใหญ่ การนำเข้าวัสดุ อุปกรณ์ หรือวัตถุดิบอาหารสัตว์อินทรีย์จึงมีภาระค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ต้องเสียภาษีนำเข้า เช่น กากถั่วเหลือง กากข้าวโพด และปลาป่น เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันภาษีการนำเข้ากากถั่วเหลืองอยู่ที่ 2 % และกากข้าวโพด ที่เก็บอยู่ 9 % ส่งผลให้อาหารสัตว์มีราคาแพงไม่ว่าจะเป็นพืชอินทรีย์หรือไม่ก็ตาม ซึ่งอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่สูงมากเมื่อคิดเป็นต้นทุนในการประกอบกิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ จึงควรมีมาตรการที่ช่วยลดภาระสำหรับต้นทุนดังกล่าวที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีแรงจูงใจในการทำกิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์มากยิ่งขึ้น

มาตรการที่ควรพิจารณา คือ การยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์ หรือวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ใช้ในการประกอบกิจการเกษตรอินทรีย์ เช่นเดียวกับที่ประเทศฟิลิปปินส์ได้ยกเว้นภาษีอากรสำหรับการนำเข้าอุปกรณ์ทางการเกษตร เครื่องจักร วัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบกิจการอินทรีย์ เพราะช่วยลดต้นทุนให้กับผู้ประกอบการได้มาก เนื่องจากไม่มีภาระภาษีในการนำเข้า แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้มั่นใจได้ว่าเกษตรกรผู้ประกอบการจะเป็นผู้ได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าวอย่างแท้จริง มิใช่พ่อค้าคนกลางหรือตัวแทนนำเข้าสินค้า จะต้องกำหนดให้ผู้นำเข้าเครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์ หรือวัตถุดิบอาหารสัตว์จะต้องเป็นผู้ประกอบการเอง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางหรือตัวแทนนำเข้าสินค้า เพื่อป้องกันมิให้เกิดการใช้สิทธิประโยชน์ดังกล่าวในทางที่ผิดและเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์อย่างแท้จริง ซึ่งสำหรับการใช้มาตรการส่งเสริมโดยการยกเว้นอากรขาเข้า จะต้องใช้หลักฐานเอกสารแสดงรายการของที่นำเข้าและผู้นำเข้า อีกทั้งมีความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากในด้านขั้นตอนการปฏิบัติงานและการตรวจสอบเอกสาร ทำให้การบริหารจัดเก็บภาษีมีความยุ่งยากมากขึ้น รัฐมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการตรวจสอบเอกสารและการพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการเป็นผู้นำเข้าเอง ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า สำหรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรสมควรให้ดำเนินการในส่วนของภาษีเงินได้แทน โดยให้นำอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์ หรือวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ใช้ในกิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ สามารถนำมาหักเป็นรายจ่ายได้ ทั้งในส่วนของเงินได้พึงประเมินของบุคคลธรรมดาและกำไรสุทธิของนิติบุคคล เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการปฏิบัติไม่ยุ่งยากและมีความเป็นธรรม เนื่องจากไม่เกิดการนำสิทธิประโยชน์ดังกล่าวไปใช้อย่างบิดเบือนซึ่ง

ทำให้ไม่เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์อย่างแท้จริง

5.4.3 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

ธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์จำเป็นต้องใช้พื้นที่เป็นบริเวณกว้างเพื่อเลี้ยงสัตว์ให้อย่างธรรมชาติมากที่สุด ให้สุกรได้ออกกำลังกายและมีพื้นที่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตอย่างไม่แออัด มีการสร้างโรงเรือนเพื่อให้สุกรสามารถหลบแดดหลบฝนและนอนหลับพักผ่อนได้ ตามหลักการทำฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ ซึ่งนอกจากผู้ประกอบการจะต้องใช้เงินลงทุนเพื่อขยายพื้นที่เลี้ยงสุกรแล้วยังต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 ไม่ว่าจะเป็นกรณีผู้ประกอบการเป็นเจ้าของที่ดินเองหรือเช่าที่ดินจากผู้อื่นเพื่อใช้ประกอบการ ซึ่งหากเป็นกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นเจ้าของโรงเรือนและที่ดินเองจะต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินในอัตราร้อยละ 12.5 ของค่ารายปี ซึ่งนับว่าเป็นอัตราที่สูงเมื่อเทียบกับรูปแบบของการใช้พื้นที่และรายได้ที่ได้รับ ซึ่งมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ.2475 กำหนดว่า หากเจ้าของทรัพย์สินดำเนินการเองให้พิจารณากำหนดค่ารายปีโดยเทียบเคียงกับค่ารายปีของทรัพย์สินที่ให้เช่าที่มีลักษณะ ขนาด พื้นที่ ทำเลที่ตั้งและบริการสาธารณะซึ่งทรัพย์สินนั้นได้รับประโยชน์คล้ายคลึงกัน จึงทำให้ค่ารายปีตามแต่ละท้องที่ไม่เท่ากันแล้วแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดเอง

ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการออกนโยบายการเปลี่ยนแปลงสู่เกษตรอินทรีย์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจในชนบท ของเมืองวูดเบอร์ รัฐไอโอวา โดยให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับเกษตรกรในพื้นที่โดยการคืนภาษีโรงเรือนและที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ปรับเปลี่ยนสู่ระบบเกษตรอินทรีย์เป็นจำนวนสูงสุดถึง 50,000 เหรียญต่อปี เป็นระยะเวลา 5 ปี เมื่อผ่านช่วงระยะเวลา 3 ปี ของการเปลี่ยนสู่การทำเกษตรอินทรีย์โดยต้องมีระยะเวลาของการทำเกษตรอินทรีย์ต่อเนื่องไปอีก 2 ปี เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ที่ได้รับสิทธิประโยชน์ดำเนินการเพียงระยะเวลาสั้นๆ เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของเกษตรกรในการปรับเปลี่ยนสู่เกษตรอินทรีย์ สำหรับประเทศไทยหากจะให้มีการมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์สามารถทำได้โดยมีทางเลือกดังต่อไปนี้

ประการแรก คือ การยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดินให้กับพื้นที่เกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นการช่วยลดภาระทางภาษีให้กับผู้ประกอบการ แต่วิธีนี้อาจจะทำให้เกิดความยุ่งยากในด้านขั้นตอนการดำเนินการ กระทบต่อความสะดวกของการบริหารจัดการเก็บภาษี เพราะเนื่องจากพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน มีการกำหนดไว้ในมาตรา 9 แล้ว ว่าทรัพย์สินใดบ้างที่ไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งหากจะเพิ่มเติมประเภทของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ให้ได้รับการยกเว้นการเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน

ก็จะต้องทำการแก้ไขในบทบัญญัติมาตราดังกล่าวซึ่งมีความยุ่งยากและมีขั้นตอนมาก อีกทั้งต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมาย

ประการที่สอง คือ การลดอัตราภาษี เพื่อช่วยลดภาระทางภาษีและลดต้นทุนการดำเนินกิจการให้กับเกษตรกรในระยะยาว แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 8 กำหนดอัตราภาษีสำหรับทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินไว้ในอัตราร้อยละ 12.5 ของค่ารายปี ใช้อัตราเดียวกันสำหรับทรัพย์สินทุกประเภท ซึ่งหากจะแก้ไขอัตราดังกล่าวจะเป็นการยุ่งยาก และการกำหนดประเภทของทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีเป็นอัตราเฉพาะจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียภาษีสำหรับทรัพย์สินประเภทอื่น และอาจมีการใช้ช่องว่างของกฎหมายในการใช้ประโยชน์จากมาตรการลดอัตราภาษีสำหรับทรัพย์สินประเภทอื่น ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบว่าใช้โรงเรือนและที่ดินเพื่อการดำเนินกิจการเกษตรอินทรีย์เท่านั้น จึงจะได้รับการลดอัตราภาษีโรงเรือนและที่ดิน

ประการสุดท้าย คือ การลดฐานภาษี สำหรับการคำนวณภาษีโรงเรือนและที่ดินที่ต้องเสีย นั้นคิดตามค่ารายปี ซึ่งหมายถึง จำนวนเงินซึ่งทรัพย์สินนั้นสมควรให้เข้าได้ในปีหนึ่งๆ หรือกรณีที่หากค่าเช่าไม่ได้เนื่องจากเจ้าของทรัพย์สินดำเนินกิจการเองหรือด้วยเหตุประการอื่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจประเมินค่ารายปีได้โดยคำนึงถึงลักษณะของทรัพย์สินขนาด พื้นที่ ทำเลที่ตั้ง และบริการสาธารณะที่ทรัพย์สินนั้นได้รับประโยชน์ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามที่มาตรา 8 วรรคสาม บัญญัติไว้ เนื่องจากการทำฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ใช้พื้นที่มากแต่รายได้จากการประกอบกิจการต่อหน่วยพื้นที่ไม่มากเท่าการทำฟาร์มสุกรทั่วไปจึงเกิดความเหลื่อมล้ำและสร้างภาระภาษีให้กับผู้ประกอบการปศุสัตว์อินทรีย์มากกว่าการทำฟาร์มสุกรทั่วไป การให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประเมินค่ารายปีเท่ากันจึงไม่เป็นธรรม ดังนั้น กรณีการคิดค่ารายปีสำหรับพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์หรือปศุสัตว์อินทรีย์สามารถกำหนดเกณฑ์การคิดค่ารายปีไว้โดยเฉพาะได้ โดยออกเป็นกฎกระทรวงอันเป็นวิธีที่ไม่ยุ่งยากและสามารถดำเนินการได้ง่ายมีความยืดหยุ่นกว่าการใช้มาตรการยกเว้นภาษีและการลดอัตราภาษี ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรจะใช้มาตรการลดฐานภาษีด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

5.4.4 ภาษีบำรุงท้องที่

พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเก็บรายได้เพื่อใช้ในท้องถิ่น ซึ่งสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์อาจจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ตามมาตรา 8 (8) แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งกำหนดให้ที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือน ที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินอยู่แล้ว จึงไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่อีก แต่ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงาน

ประเมินในท้องถิ่นนั้นจะตีความว่าโรงเรือนสำหรับเลี้ยงสุกรเป็นโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งใช้ต่อเนื่องกับที่ดิน ในความหมายของพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน ซึ่งเสียภาษีในอัตราที่สูงกว่า แต่สำหรับพื้นที่ซึ่งมิได้มีโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างแต่เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ และมีได้ใช้ต่อเนื่องกับพื้นที่เลี้ยงสุกร เช่น พื้นที่ปลูกพืชอินทรีย์ สมุนไพร เพื่อใช้เลี้ยงสุกร อาจจะถูกถือเป็นพื้นที่เพาะปลูกซึ่งเสียภาษีบำรุงท้องที่ เป็นภาระทางภาษีสำหรับเกษตรกรผู้ประกอบการซึ่งถือเป็นต้นทุนในการประกอบกิจการด้วย

หากภาครัฐเพิ่มมาตรการส่งเสริมทางภาษีสำหรับภาษีบำรุงท้องที่ ก็จะช่วยลดต้นทุนจากการทำฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ได้ส่วนหนึ่ง อีกทั้งฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ยังเป็นกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง จึงสมควรมีมาตรการช่วยส่งเสริมธุรกิจประเภทนี้ด้วยการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีบำรุงท้องที่ให้แก่ผู้ประกอบการ ดังเช่นที่ประเทศฟิลิปปินส์บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเกษตรอินทรีย์ ซึ่งให้ท้องถิ่นออกกฎหมายเพื่อยกเว้นภาษีให้แก่กิจการเกษตรอินทรีย์ ทำให้เกิดธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภายในชุมชนด้วย ซึ่งแม้จะมีการลดหย่อนภาษีบำรุงท้องที่ ตามมาตรา 22 กล่าวคือ บุคคลธรรมดาซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินแปลงเดียวหรือหลายแปลงที่อยู่ในจังหวัดเดียวกัน และใช้ที่ดินนั้นเป็นที่อยู่อาศัยของตน เป็นที่เลี้ยงสัตว์ของตน หรือประกอบกิจกรรมของตน ให้ลดหย่อนไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ตามเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งพื้นที่ๆ ได้รับการลดหย่อนมีขนาด 1 ถึง 5 ไร่ แล้วแต่ว่าอยู่ในพื้นที่ใดตามข้อบัญญัติจังหวัดหรือข้อบังคับตำบล จะเห็นได้ว่าการลดหย่อนตามมาตรานี้ เฉพาะสำหรับบุคคลธรรมดาเท่านั้น ทำให้ผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคลไม่ได้รับการลดหย่อนตามเกณฑ์มาตราดังกล่าว และอีกประการ คือ พื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่รวมทั้งการทำฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์มีบริเวณกว้างมากกว่า 5 ไร่ จึงมักไม่เข้าเกณฑ์ที่จะได้รับการลดหย่อนตามมาตราดังกล่าว

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรจะกำหนดให้พื้นที่ที่ใช้หรือเกี่ยวเนื่องกับการทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งไม่มีโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างให้เป็นพื้นที่ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ โดยอาศัยมาตรา 8 (12) แห่งพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งกำหนดให้ออกเป็นกฎกระทรวง จึงจะมีความเหมาะสม เนื่องจากสามารถออกเป็นกฎกระทรวงเพื่อกำหนดเพิ่มเติมที่ดินที่ได้รับการยกเว้นภาษีบำรุงท้องที่ได้โดยไม่ต้องแก้ไขข้อความในพระราชบัญญัติ

5.4.5 มาตรการส่งเสริมด้านอื่นๆ

สำหรับมาตรการและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ของต่างประเทศ ทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศจีน และประเทศฟิลิปปินส์ นั้นมีอยู่มากมาย เช่น การให้เงินช่วยเหลือสำหรับการขอรับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ กองทุนเงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในมหาวิทยาลัย การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่

ประชาชนทั่วไปและเกษตรกรผู้สนใจทำเกษตรอินทรีย์ การจัดหาตลาดสำหรับเป็นช่องทางการขาย ผลผลิตอินทรีย์ที่เกษตรกรผลิตได้ทั้งในประเทศและการส่งออกขายต่างประเทศ และความช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชน เป็นต้น ซึ่งการส่งเสริมในรูปแบบต่างๆ เหล่านี้ ทำให้เกษตรอินทรีย์ในต่างประเทศมีการพัฒนาและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นหลายเท่าตัว โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศจีน

ประเทศไทยเอง มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนมาก แต่เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ยังมีจำนวนไม่มาก เนื่องจากขาดการให้ความรู้และการสนับสนุนจากภาครัฐ รวมทั้งปัจจัยด้านการเงิน ทำให้การทำเกษตรอินทรีย์ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ผู้เขียนมีความเห็นว่า

1. ระยะเวลาเริ่มต้นควรสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์เพื่อแบ่งปันความรู้และแลกเปลี่ยนแนวคิดหรือวิธีการแก้ไขปัญหาในการทำเกษตรอินทรีย์ร่วมกัน โดยมีหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักเป็นผู้ประสานงานและริเริ่มดำเนินการให้มีการประสานงานกันในชุมชน

2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านปัจจัยการผลิตในการดำเนินธุรกิจเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากการทำฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ต้องอาศัยปัจจัยการผลิตทั้งหมดที่ปราศจากสารเคมี หากไม่มีแหล่งวัตถุดิบหรือวัตถุดิบขาดแคลนก็จะทำให้การทำฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์สำเร็จได้ยาก เบื้องต้นภาครัฐอาจส่งเสริมและให้ความรู้เกษตรกรให้ปลูกพืชอินทรีย์ควบคู่ไปกับการเลี้ยงสุกรอินทรีย์ แต่หากผลผลิตที่ได้ไม่พอพอกก็ควรดำเนินการจัดหาแหล่งผลิตพืชอินทรีย์ภายในประเทศให้มีเพียงพอต่อการป้อนสู่ฟาร์มต่างๆ เพื่อให้ธุรกิจเกษตรอินทรีย์มีความยั่งยืนและเข้มแข็ง และลดต้นทุนการนำเข้าอาหารสัตว์อินทรีย์จากต่างประเทศ ซึ่งเบื้องต้นกองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ได้ทำโครงการวิจัยการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์อินทรีย์เพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์อินทรีย์ โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติสนับสนุนทุนวิจัย เพื่อรองรับการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ในประเทศ และการส่งออกเมล็ดพันธุ์อาหารสัตว์อินทรีย์ไปยังต่างประเทศด้วย⁵

3. ภาครัฐจะต้องจัดให้มีการฝึกอบรมสำหรับเกษตรกรผู้สนใจทำเกษตรอินทรีย์ให้ทราบและเข้าใจถึงวิธีการเลี้ยงสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพื่อให้ได้รับการรับรองเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ต่อไป อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นได้ว่าเนื้อสุกรอินทรีย์ได้มาจากฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานและเป็นการพัฒนาไปสู่โอกาสทางธุรกิจสำหรับตลาดในประเทศและต่างประเทศด้วย

4. การหาแหล่งเงินทุนที่มีภาวะดอกเบี้ยต่ำสำหรับลงทุนในกิจการเกษตรอินทรีย์เพื่อช่วย

⁵ เพ็ญพิชชา เตียว, วิจัยพันธุ์พืชอาหารสัตว์เพื่อรองรับภาค "ปศุสัตว์อินทรีย์" [ออนไลน์], 13 มกราคม 2555. แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/content/edu/110590>

สร้างโอกาสทางธุรกิจให้กับเกษตรกรรายย่อย โดยเฉพาะธุรกิจการเกษตรที่มีขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และเกษตรกรที่ดำเนินกิจการในระดับครัวเรือน ซึ่งเป็นหน่วยธุรกิจที่มีเงินลงทุนน้อย อันเป็นการช่วยลดภาระด้านหนี้สินที่ต้องกู้ยืมเพื่อการลงทุนให้แก่เกษตรกร โดยการให้ธนาคารของรัฐหรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้ริเริ่มดำเนินโครงการเงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำเพื่อการทำเกษตรอินทรีย์

5. การช่วยเหลือด้านการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่เกินสมควรหรืออาจเป็นการช่วยค่าใช้จ่ายสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่เงินทุนน้อยเช่นเดียวกับที่รัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริกา ฟิlipินส์ และจีน ให้การช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายในการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพื่อสนับสนุนให้มีสินค้าอินทรีย์ที่มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น อันเป็นการสร้างความมั่นใจต่อผู้บริโภคอีกทางหนึ่งด้วย

6. การช่วยเหลือด้านราคาสินค้าและการจัดหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากหากเกษตรกรไม่สามารถขายผลผลิตหรือผลผลิตราคาไม่ดี ไม่คุ้มค่าแก่การลงทุนก็จะเกิดความไม่เชื่อมั่นในการดำเนินธุรกิจเกษตรอินทรีย์ต่อไป รัฐจึงควรให้มีการประกันราคาเนื้อสุกรอินทรีย์และจัดหาตลาดรองรับสินค้าอินทรีย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะการส่งออกไปยังต่างประเทศที่ยังมีช่องทางสำหรับสินค้าอินทรีย์อยู่มาก เนื่องจากกระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและความห่วงใยต่อสุขภาพที่กำลังเติบโตในกลุ่มประเทศที่กำลังซื้ออีกมาก เช่น กลุ่มประเทศยุโรป สหรัฐอเมริกา ฮองกง ญี่ปุ่น เป็นต้น

7. การเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน ให้รู้จักกับอาหารอินทรีย์ว่าเป็นผลผลิตที่ปลอดภัยสำหรับการบริโภคและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ถึงความแตกต่างของสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าทั่วไป เพื่อเจาะตลาดกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพ เพิ่มความต้องการสินค้าอินทรีย์ในตลาด ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรมีแรงจูงใจที่จะทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีตลาดรองรับสินค้า ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่ภาครัฐต้องดำเนินการควบคู่ไปกับมาตรการส่งเสริมต่างๆ เหล่านี้

อย่างไรก็ดี การให้การส่งเสริมด้วยมาตรการทางภาษีและมาตรการส่งเสริมอื่นๆ จะต้องมี การกำหนดหลักเกณฑ์ของผู้ที่จะสามารถขอรับการส่งเสริมด้วย เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศจีน และประเทศฟิลิปปินส์ โดยการกำหนดว่าผู้ที่จะขอรับการส่งเสริมจะต้องได้รับการ ตรวจสอบและการรับรองจากหน่วยงานรับรองปศุสัตว์อินทรีย์ ว่าได้ดำเนินกิจการตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยและสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก ก็จะต้องได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากลด้วย แต่ทั้งนี้ผู้ที่จะขอรับการส่งเสริมอาจยื่นขอรับการส่งเสริมในระหว่างการปรับเปลี่ยนสู่เกษตรอินทรีย์ได้ คือ ช่วงระยะเวลา 3 ปีแรก แต่เมื่อ

ครบกำหนดระยะเวลาแล้วจะต้องได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มิฉะนั้นจะไม่มีสิทธิขอรับการส่งเสริม และหลังจากระยะเวลาปรับเปลี่ยนจะต้องมีการตรวจรับรองต่อเนื่องไปทุกๆ 3 ปี ตลอดระยะเวลาที่มีสิทธิได้รับการส่งเสริม เพื่อป้องกันการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและการส่งเสริมด้านอื่นๆ โดยมีขอบ

โดยหน่วยงานที่สามารถตรวจรับรองได้นั้นมีทั้งของภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้จัดทำมาตรฐานและรับผิดชอบในเรื่องกระบวนการตรวจรับรองระบบงานด้านเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากล โดยมีสำนักรับรองมาตรฐานสินค้าและระบบคุณภาพ (สรม.) ในฐานะหน่วยรับรองระบบงาน (Accreditation Body : AB) เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการให้การรับรองหน่วยรับรองด้านสินค้าเกษตรและอาหาร (Certification Body : CB) โดยหน่วยรับรองที่จะขอรับการรับรองจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานสากลว่าด้วยข้อกำหนดทั่วไปสำหรับหน่วยรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ (General Requirements for Bodies Operating Product Certification Systems, ISO/IEC Guide 65 : 1996) และจะต้องตรวจรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำเกษตรอินทรีย์ ของ มกอช. และภาคเอกชน ได้แก่ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) ซึ่งเป็นหน่วยงานเอกชน (Certification Body : CB) ตรวจรับรองมาตรฐานสำหรับประเทศไทยเท่านั้น ไม่ได้เทียบเท่ากับมาตรฐานสากล⁶

ทั้งนี้ ยังมีผลไปถึงการกำหนดนิยามของคำว่าเกษตรอินทรีย์และปศุสัตว์อินทรีย์ในกฎหมายซึ่งต้องกำหนดนิยามของผู้ที่จะสามารถขอรับการส่งเสริม นั้น จะต้องมีคุณสมบัติคล้องกับมาตรฐานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งใช้มาตรฐานสากล แต่ในกรณีของประเทศไทยควรจะมีการกำหนดมาตรฐานไว้หลายระดับ เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศจีน ซึ่งจะสามารถแยกผู้ที่เป็นเกษตรอินทรีย์อย่างสมบูรณ์ตามมาตรฐานสากลและของประเทศ ให้ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ กับผู้ที่กำลังปรับเปลี่ยนหรืออาจจะปรับเปลี่ยนได้ไม่สมบูรณ์ 100 % ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ จึงควรให้ได้รับการส่งเสริมที่ลดหลั่นลงมาจากผู้ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ทำฟาร์มกระป๋องปศุสัตว์อินทรีย์รายแรกและรายเดียวในประเทศไทย⁷ ที่ต้องการให้ภาครัฐปรับปรุงเรื่องของมาตรฐานที่เข้มงวดเกินไปอาจส่งผลกระทบต่อปรับเปลี่ยนสู่การผลิตสินค้าอินทรีย์ เนื่องจากการทำฟาร์มปศุสัตว์อินทรีย์ให้ได้ตามมาตรฐานมีความยุ่งยากและต้องใช้เวลาอันยาวนาน หากเป็นสินค้าที่บริโภคภายในประเทศก็ควรจะทำมาตรฐานของประเทศไทยโดยเฉพาะ โดยไม่ต้องมีความเข้มงวดเท่ากับในระดับสากล แต่หากเป็นการผลิตเพื่อ

⁶ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.), การตรวจสอบและรับรองเกษตรอินทรีย์ [ออนไลน์], 22 มกราคม 2555. แหล่งที่มา: http://www.acfs.go.th/css/cssaP_04_3.php

⁷ สัมภาษณ์ ชาริณี ชัยยศลาภ, เกษตรกรเจ้าของธุรกิจ มูร่าห์ ฟาร์ม, 12 กุมภาพันธ์ 2555.

การส่งออกก็จะต้องใช้มาตรฐานอีกระดับหนึ่งเทียบเท่ามาตรฐานสากล และทั้งสองมาตรฐานนี้ให้ใช้ตราสัญลักษณ์ที่แตกต่างกันด้วย ขณะเดียวกันเกษตรกรก็ต้องการให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตามที่ได้กล่าวนำเสนอไว้ตามรายละเอียดข้างต้น เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ได้ช่วยเหลือตัวเองด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนด้วยตนเอง การปลูกพืชอาหารหยาบที่เป็นอินทรีย์สำหรับเลี้ยงสัตว์เอง แต่ด้านการสนับสนุนทางการเงิน การตลาดยังไม่เพียงพอและขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานที่ใช้ระยะเวลาและยุ่งยาก จึงอยากให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือตรงส่วนนี้ให้มากขึ้น

5.5 ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดจากการดำเนินการตามมาตรการสูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ในประเทศไทย

การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี ไม่ว่าจะเป็นการยกเว้นภาษี การลดอัตราภาษี และการลดหย่อนรายจ่ายต่างๆ สำหรับกิจการที่รัฐให้การส่งเสริม ย่อมเป็นผลเสียต่อรายได้ของรัฐทั้งสิ้น เนื่องจากเป็นการบิดเบือนฐานภาษีทำให้ผู้ประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมไม่ต้องเสียภาษีหรือเสียภาษีน้อยลง แต่หากเทียบกับความคุ้มค่าในแง่ของการช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ลดการใช้งบประมาณด้านการจัดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และงบประมาณในการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะการรักษาโรคมะเร็ง ซึ่งเป็นโรคที่มีปัจจัยเสี่ยงมาจากอาหารการกิน สารพิษสารเคมีที่ได้รับเข้าสู่ร่างกาย และมลภาวะที่อยู่รอบตัว ทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในส่วนนี้เป็นจำนวนมาก การทำธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ฟาร์มสุกรปลอดสัตว์อินทรีย์ นอกจากจะช่วยลดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังผลิตอาหารที่ปลอดภัยให้ประชาชนได้บริโภค จึงลดความเสี่ยงจากโรคภัยต่างๆ สำหรับประชาชนด้วย การใช้มาตรการส่งเสริมทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ สำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรปลอดสัตว์อินทรีย์และธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ จึงนับว่ามีความคุ้มค่าสำหรับการดำเนินการมาตรการส่งเสริม

การกำหนดมาตรการส่งเสริมและการช่วยเหลือด้านต่างๆ สำหรับการดำเนินธุรกิจปลอดสัตว์อินทรีย์ตามแนวทางที่ได้เสนอมานี้แล้วข้างต้น เป็นการช่วยบรรเทาปัญหาสิ่งแวดล้อมและลดค่าใช้จ่ายของประเทศสำหรับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในระยะยาวได้ ซึ่งการใช้มาตรการต่างๆ เหล่านี้มาจากหลักการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นที่แพร่หลายอย่างมากในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลกและระดับประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา เมื่อนำไปใช้จึงก่อให้เกิดผลในทางที่ดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งยังสอดคล้องกับหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย หลักการป้องกันล่วงหน้าและหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเป็นหลักการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญร่วมกันของประชาคมโลกอีกด้วย

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป

การพัฒนาเศรษฐกิจของประชาคมโลกในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาโดยเฉพาะช่วงของการปฏิวัติอุตสาหกรรม นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งด้านที่เป็นผลดี คือ เกิดการพัฒนาสร้างสรรค์เทคโนโลยีใหม่ๆ สร้างความสะดวกสบายและความกินดีอยู่ดีให้กับมนุษย์ ทำให้เศรษฐกิจพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่ขณะเดียวกัน การที่ต่างคนต่างใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยไม่มีการสร้างขึ้นมาทดแทน และเป็นทรัพยากรที่ธรรมชาติไม่สามารถสร้างขึ้นมาทดแทนได้ทันต่อการนำไปใช้ของมนุษย์ ทำให้ทรัพยากรหมดไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปในขณะเดียวกันด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือผลเสียที่เกิดขึ้นจากการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจทั้งภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม และการใช้ทรัพยากรในการอุปโภคบริโภคอย่างฟุ่มเฟือยของมนุษย์ จนกระทั่งเมื่อธรรมชาติไม่อาจต้านทานความเสื่อมโทรมเหล่านี้ได้ ภัยธรรมชาติรูปแบบต่างๆ จึงเริ่มเกิดขึ้น การเกิดภาวะโลกร้อนและภัยธรรมชาติต่างๆ ปრაกฏการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในอดีตก็เริ่มมีให้เห็น การเปลี่ยนผ่านฤดูไม่เป็นไปตามช่วงเวลาที่เคยเป็นมาก่อนในอดีต อาจกล่าวได้ว่าเกิดความผิดปกติขึ้นกับธรรมชาติ โดยทั้งหมดนี้ไม่ได้เกิดจากธรรมชาติเป็นผู้กระทำ แต่เกิดจากการกระทำของมนุษย์นั่นเองที่เป็นสาเหตุ

การทำฟาร์มสุกรเป็นการทำธุรกิจในรูปแบบหนึ่งอันเป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่มีส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและมีส่วนในความเสื่อมโทรมของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นด้วยการเกษตรเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์มาตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นรูปแบบการทำฟาร์มสุกรในแต่ละช่วงจึงมีการพัฒนามาตลอดตามความต้องการของประชากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ระบบการผลิตแบบชาวบ้าน การเลี้ยงสุกรร่วมกับการปลูกพืช พึ่งพาปัจจัยการผลิตจากธรรมชาติปราศจากการใช้สารเคมี จนมาถึงยุคปัจจุบันรูปแบบของการเลี้ยงสุกรได้พัฒนาไปมาก กล่าวคือ เน้นการผลิตจำนวนมากขึ้น ผลิตเชิงการค้าและเชิงอุตสาหกรรมใช้พื้นที่น้อยและมีความหนาแน่นสูงแต่สามารถผลิตได้จำนวนมาก ซึ่งต้องอาศัยการขนส่งปัจจัยการผลิตจากภายนอกฟาร์ม ใช้พลังงานเชื้อเพลิงและทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมาก ซึ่งทำให้เกิดมลพิษมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นด้วย การขยายหน่วยการผลิตอย่างรวดเร็วโดยขาดการวางแผนจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีส่งผลต่อสุกรที่เลี้ยง เนื่องมาจากสภาพและลักษณะของสถานที่เลี้ยงสุกรมีความหนาแน่นและแออัด การปล่อยของเสียจากสุกรมี

ปริมาณมาก ไม่ว่าจะเป็น มูลสุกร ปัสสาวะสุกร ของเสียอื่นๆ ทำให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และก๊าซมีเทนซึ่งมีความเข้มข้นมากกว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ถึง 21 เท่าอันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก (Greenhouse Effect) ต้นเหตุของการเกิดภาวะโลกร้อน จึงอาจกล่าวได้ว่าการเลี้ยงสุกรในลักษณะนี้ เป็นการดำเนินธุรกิจที่ขาดความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม รวมถึงหลักสวัสดิภาพสัตว์ และหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

ฟาร์มสุกรจึงเป็นหนึ่งในแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งต้องถูกควบคุมตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 อันเป็นกฎหมายแม่บท อาศัยอำนาจของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการออกประกาศกำหนดแหล่งมลพิษที่ต้องถูกควบคุม ตามมาตรา 69 และกำหนดมาตรฐานน้ำทิ้งและอากาศเสียตามมาตรา 55 ของกฎหมายฉบับดังกล่าว และยังมีกฎหมายสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับธุรกิจฟาร์มสุกรที่ได้กล่าวไว้โดยละเอียดในบทที่ 2 แต่การใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อการควบคุมจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกรในทางปฏิบัติยังไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องมาจากสาเหตุหลักๆ คือ ขาดการให้ความรู้ในการบำบัดจัดการมลพิษที่ถูกต้องตามมาตรฐาน ต้นทุนการจัดการมลพิษที่สูงไม่คุ้มค่าการลงทุนสำหรับเกษตรกรรายย่อย ขาดการประสานงานเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม และเกษตรกรไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ถึงเวลาจำเป็นที่ธุรกิจฟาร์มสุกรและการทำเกษตรกรรม จะต้องได้รับการส่งเสริมในการปรับเปลี่ยนสู่การดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปราศจากการใช้สารเคมี อาศัยปัจจัยการผลิตจากภายนอกให้น้อยที่สุด มีพื้นที่เลี้ยงสัตว์ที่กว้างพอ เพื่อลดความหนาแน่นและลดการปล่อยก๊าซมีเทนและก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากสุกร แนวทางการผลิตดังกล่าว คือ เกษตรอินทรีย์หรือที่ในระบบการเลี้ยงสัตว์เรียกว่า ปศุสัตว์อินทรีย์ ซึ่งอาศัยหลักการเดียวกัน คือการผลิตที่พึ่งพาธรรมชาติ ระบบนิเวศที่กลมกลืน ปราศจากการใช้สารเคมีและพืชตัดแต่งพันธุกรรม มีการจัดการบำบัดมลพิษในฟาร์มที่ดี ซึ่งเกษตรอินทรีย์ในปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่คนที่รักสุขภาพและกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากสินค้าอินทรีย์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและดีต่อสุขภาพ ทำให้สินค้าอินทรีย์โดยเฉพาะอาหาร ปัจจุบันเป็นที่ต้องการในตลาดอย่างมากแต่กำลังการผลิตยังมีไม่เพียงพอ เนื่องจากมีผู้ผลิตจำนวนน้อยทำให้ผลผลิตมีราคาสูง การนำมาตรการทางการคลังและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมาใช้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการทำธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์จึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจและเกิดผลจริงในทางปฏิบัติ จากการศึกษาการ

ใช้มาตรการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาส่งผลทำให้จำนวนธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากขึ้นหลายเท่าตัวในช่วงเวลากว่าทศวรรษที่ผ่านมา

ผลการศึกษาการใช้มาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมและการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเป็นกลไกที่ส่งสัญญาณราคาสำหรับต้นทุนการผลิตเพื่อจูงใจให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการดำเนินธุรกิจและการบริโภค มีผลกระทบต่อผู้ผลิตคือ การจูงใจให้ผู้ผลิตเลือกใช้กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแทนการผลิตรูปแบบเดิมที่ก่อให้เกิดมลพิษ ซึ่งนอกจากไม่ต้องจ่ายเงินค่าปรับหรือค่าบำบัดมลพิษแล้ว ยังได้รับการส่งเสริมต่างๆ จากภาครัฐเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิตได้ส่วนหนึ่งจึงทำให้มีกำไรมากยิ่งขึ้น ส่วนผลกระทบต่อผู้บริโภค คือ การจูงใจให้ผู้บริโภคเลือกบริโภคสินค้าที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมเนื่องจากกลไกทางเศรษฐศาสตร์จะทำให้ราคาสินค้าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีราคาสูงกว่าสินค้าที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นการเพิ่มต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมเข้าไปเป็นราคาที่แท้จริงของสินค้านั้น เห็นได้ชัดว่าการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้กับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ได้นำมาใช้แทนกฎหมายสิ่งแวดล้อม แต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมการใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศไทยมีการศึกษาถึงการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และแนวโน้มการนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ซึ่งเป็นการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้กันอยู่ในหลายๆ ประเทศและระดับนานาชาติมารวมไว้ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เช่น ภาษีสิ่งแวดล้อม ค่าธรรมเนียมการจัดการมลพิษ ค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ ระบบปรับซื้อคืน การวางเงินประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม การซื้อ-ขายสิทธิการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิทธิการปล่อยมลพิษ มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนต่างๆ เป็นต้น ซึ่งหากมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับดังกล่าว กิจการฟาร์มสุกรย่อมอยู่ภายใต้การบังคับของกฎหมายฉบับนี้ด้วย เพราะเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษตามร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว จึงต้องเสียภาษีและค่าธรรมเนียมตามที่กำหนด แม้จะมีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการเกษตรกรรมที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการให้เงินอุดหนุนและให้มีการลดอัตราภาษีหรือยกเว้นภาษีสิ่งแวดล้อม ภาษีผลิตภัณฑ์หรือค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ที่เรียกเก็บตามพระราชบัญญัติฉบับนี้สำหรับกิจการที่ลดการปล่อยมลพิษที่ได้มาตรฐานสูงกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ายังไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมสิทธิประโยชน์ทางภาษีและมาตรการส่งเสริมด้านอื่นสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ ที่สำคัญร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังคงมิได้ประกาศใช้ในเวลาอันใกล้ เนื่องจากมีขั้นตอนในการแก้ไขปรับปรุงและการเสนอให้เป็นกฎหมายอีกหลายขั้นตอนก่อนสามารถประกาศใช้ได้ จึงควรมีการกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์มาใช้ก่อน

ทั้งนี้ มาตรการส่งเสริมธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในประเทศไทยซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อปรับใช้กับการทำธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ได้นั้น ได้แก่ การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM) ตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 514) พ.ศ. 2554 ซึ่งมีปัญหาเกณฑ์การรับรองโครงการที่สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย ทำให้ฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์มิได้รวมอยู่ในลักษณะของโครงการที่สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ดังกล่าวได้ และปัญหาการการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษียังไม่ครอบคลุมและเพียงพอ คือ การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลจากเงินกำไรที่ได้จากการขายคาร์บอนเครดิตเป็นเวลา 3 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่น้อยเกินไป และยกเว้นแต่เฉพาะกำไรจากการขายคาร์บอนเครดิตไม่รวมกำไรจากการดำเนินกิจการที่ทำเป็นหลักด้วย

อีกกรณีหนึ่ง คือ สิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน ซึ่งกิจกรรมการเกษตรเป็นหนึ่งในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมเป็นพิเศษ แต่กิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์เป็นกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและยังเป็นกิจการเลี้ยงสัตว์ซึ่งได้รับการส่งเสริมเป็นพิเศษ ขณะนี้ยังไม่มีผู้ขอรับการส่งเสริม เนื่องจากปัญหาเกณฑ์การขอรับสิทธิประโยชน์ การจำกัดจำนวนเงินลงทุนที่สูง และจำกัดการลงทุนสำหรับส่วนที่ลงทุนเพิ่มจากกิจการ เช่น การซื้อเครื่องจักรใหม่ ค่าก่อสร้างอาคาร ค่าเช่าอาคาร ซึ่งเงินลงทุนนี้ไม่รวมที่ดินและทุนหมุนเวียน ซึ่งเงินลงทุนในกิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ส่วนใหญ่จะเป็นที่ดิน และวัตถุดิบอาหารสัตว์ เป็นต้น และปัญหาเกณฑ์การขอรับการส่งเสริมที่ไม่เอื้อต่อผู้ประกอบการฟาร์มสุกร เนื่องจากผู้ที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนได้จะต้องเป็นนิติบุคคล ผู้เลี้ยงสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบกิจการขนาดเล็กที่มีเงินลงทุนต่ำและมักจะเป็นการดำเนินกิจการโดยบุคคลธรรมดา จึงไม่สามารถขอรับการส่งเสริมการลงทุนได้

จากที่ได้ทำการศึกษาสามารถชี้ให้เห็นว่า การขอรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด และตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 สำหรับกิจการที่ให้ได้รับการส่งเสริมเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้เฉพาะเป็นการทั่วไปสำหรับการลงทุนในกิจการตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเหล่านี้อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากและอาจไม่ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการ จึงได้มีการศึกษาแนวทางการปรับปรุงรูปแบบของมาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ โดยนำมาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่มีอยู่ในประเทศต่างๆ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศจีน และประเทศฟิลิปปินส์ ที่เหมาะสมมาปรับใช้สำหรับการกำหนด

มาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ สำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ในประเทศไทย

6.2 ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ สำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ในต่างประเทศ ประกอบกับการพิจารณาถึงความเหมาะสมกับระบบกฎหมายที่มีอยู่ในประเทศไทยและการคำนึงถึงหลักการภาษีอากรที่ดี จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย โดยกำหนดมาตรการส่งเสริมให้เกิดการทำธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์และธุรกิจเกษตรอินทรีย์อื่นๆ เพื่อลดการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและเป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้าสำหรับตลาดสินค้าอินทรีย์และสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว ที่สำคัญการค้าระหว่างประเทศในอนาคตมีแนวโน้มที่จะใช้เรื่องของสิ่งแวดล้อมมาเป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้ามากขึ้น จากปัจจุบันที่เริ่มใช้ในหลายๆ ประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศไทยซึ่งพึ่งพารายได้ส่วนใหญ่จากการผลิตและส่งออก จึงต้องมีการปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงด้านกฎเกณฑ์การค้าโลกในอนาคต ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังต่อไปนี้

1. ภาษีเงินได้

ก) ภาษีเงินได้นิติบุคคล

เนื่องจากการลงทุนในกิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ เบื้องต้นต้องใช้เงินลงทุนมากกว่าการทำฟาร์มสุกรรูปแบบปกติ ในระยะเริ่มต้นของการทำธุรกิจจึงอาจยังไม่มีกำไรหรือมีกำไรไม่มาก จึงควรใช้มาตรการยกเว้นการเก็บภาษีเงินได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (Tax Holiday) เพื่อช่วยลดภาระทางภาษีสำหรับธุรกิจในระยะแรก และใช้มาตรการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับช่วงระยะเวลาต่อมาอีกระยะเวลาหนึ่ง เพื่อช่วยลดภาระทางภาษีอันเป็นการเพิ่มผลกำไรให้กับกิจการและเพื่อความมั่นคงของกิจการในระยะยาว โดยการตราพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร กำหนดให้ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลจากกำไรสุทธิที่ได้จากการดำเนินกิจการเกษตรอินทรีย์ให้เป็นเวลาสามรอบระยะเวลาบัญชี เมื่อเข้าเกณฑ์ตามที่กำหนด คือ ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) หรือหน่วยงานเอกชนที่ได้รับการรับรองให้สามารถตรวจรับรองมาตรฐานได้

ส่วนการลดอัตราภาษีสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์และกิจการเกษตรอินทรีย์ หลังจากการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลโดยการตราพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวล รัชฎากร ว่าด้วยการลดอัตรารัชฎากร กำหนดให้ลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากฐานกำไรสุทธิ สำหรับกิจการเกษตรอินทรีย์เหลือ ร้อยละ 15 ของกำไรสุทธิ เมื่อเข้าเกณฑ์ตามที่กำหนด คือ ผ่าน การตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) หรือหน่วยงานเอกชนที่ได้รับการรับรองให้สามารถตรวจรับรองมาตรฐานได้

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการอาจจะไม่ได้รับประโยชน์จากมาตรการยกเว้นภาษีเงินได้ นิติบุคคลและมาตรการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล หากกิจการที่อยู่ในระหว่างการเริ่มกิจการมี ผลประกอบการขาดทุน เพราะหากผู้ประกอบการดำเนินกิจการในช่วงแรกขาดทุนก็ไม่มีภาษีที่ จะต้องเสียอยู่แล้ว เพื่อให้มาตรการยกเว้นอัตราภาษีและการลดอัตราภาษีที่กล่าวมาข้างต้นเป็น ประโยชน์ต่อผู้ประกอบการอย่างแท้จริง จึงควรนำมาตรการลดหย่อนเพื่อการลงทุน (Investment Tax Allowance) มาใช้ร่วมกันสำหรับกิจการปศุสัตว์อินทรีย์ ควรที่จะให้สามารถนำ รายจ่ายมาหักเป็นรายจ่ายเพื่อการลงทุนได้ โดยกำหนดนิยามของรายจ่ายและประเภทรายจ่ายที่ ยอมรับให้หักได้อย่างชัดเจน เช่น รายจ่ายสำหรับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตเกษตรอินทรีย์ รายจ่าย เกี่ยวกับวัตถุดิบอาหารสัตว์อินทรีย์ รายจ่ายที่เกิดจากการซื้อที่ดินเพื่อทำกิจการเกษตรอินทรีย์ โดย หักได้ร้อยละ 100 เป็นต้น

โดยมาตรการทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ประมวลรัชฎากรมาตรา 3 ได้ให้อำนาจไว้โดยการ ออกเป็นพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัชฎากร ว่าด้วยการลดอัตราและยกเว้น รัชฎากร ซึ่งสามารถทำได้ง่ายกว่าการแก้ไขประมวลรัชฎากร เนื่องจากประมวลรัชฎากรเป็น กฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่จะต้องผ่านขั้นตอนการออกกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติ จึงใช้ ระยะเวลาและไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กำลังรุนแรงขึ้น

ข) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยและประกอบกิจการโดยบุคคลธรรมดาเป็น ลักษณะของกิจการครอบครัว จึงไม่สามารถเข้าการขอรับสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากภาครัฐได้ใน หลายกรณี สำหรับกิจการปศุสัตว์อินทรีย์ที่ดำเนินกิจการโดยบุคคลธรรมดาซึ่งจะต้องเสียภาษี เงินได้บุคคลธรรมดา อันเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (8) แห่งประมวลรัชฎากร คือ เงินได้จาก

เกษตรกรรม ซึ่งหากมีเงินได้จากการจำหน่ายคาร์บอนเครดิตเนื่องจากการดำเนินการลดการปล่อยก๊าซมีเทนได้หรือการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวภาพที่ได้จากการหมักมูลสุกร ก็ถือเป็นรายได้ที่ได้รับจากการทำธุรกิจหรือการพาณิชย์ ตามมาตรา 40 (8) แห่งประมวลรัษฎากรเช่นกัน

มาตรการทางภาษีที่เหมาะสม คือ การยกเว้นเงินได้ตามมาตรา 42 (17) แห่งประมวลรัษฎากร โดยการยกเว้นตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 126 สำหรับเงินได้ที่ได้จากการประกอบกิจการเกษตรอินทรีย์เป็นเวลา 3 ปีภาษี เมื่อได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และการออกพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรมาตรา 3 โดยการยกเว้นเงินได้ที่ได้จ่ายไปเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อการประกอบกิจการเกษตรอินทรีย์สองเท่าของจำนวนที่ได้จ่ายไป แต่สำหรับมูลค่าที่ดินให้ยกเว้นตามส่วนเฉลี่ยเป็นจำนวนเงินเท่ากันของจำนวนเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษี สำหรับระยะเวลา 5 ปีภาษี คือ สามารถทยอยหักได้นั่นเอง

2. ภาษีศุลกากร

สำหรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากร ในกรณีที่จะเป็นต้องมีการนำเข้าและเสียอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์ หรือวัตถุดิบอาหารสัตว์ ที่ไม่สามารถหาได้ในประเทศสมควรให้ดำเนินการในส่วนของภาษีเงินได้แทน โดยให้นำอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์ หรือวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ใช้ในกิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์ มาหักเป็นรายจ่ายได้ทั้งในส่วนของเงินได้พึงประเมินของบุคคลธรรมดาและกำไรสุทธิของนิติบุคคล เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการปฏิบัติ ไม่ยุ่งยาก และมีความเป็นธรรม เนื่องจากไม่เกิดการนำสิทธิประโยชน์ดังกล่าวไปใช้อย่างบิดเบือนซึ่งทำให้ไม่เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์อย่างแท้จริง โดยออกพระราชกฤษฎีกาตามความในประมวลรัษฎากรยกเว้นเงินได้ที่ได้จ่ายไปสำหรับอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์ หรือวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ใช้ในกิจการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์เท่ากับจำนวนที่ได้จ่ายไป เพื่อลดภาระต้นทุนการดำเนินกิจการของผู้ประกอบการที่จำเป็นต้องมีการนำเข้าเครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์ หรือวัตถุดิบอาหารสัตว์

3. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

การคำนวณภาษีโรงเรือนและที่ดินที่ต้องเสียนั้นคิดตามค่ารายปี ซึ่งหมายถึง จำนวนเงินที่ทรัพย์สินนั้นสมควรให้เข้าได้ในปีหนึ่งๆ หรือกรณีที่ทำค่าเช่าไม่ได้เนื่องจากเจ้าของทรัพย์สินดำเนินกิจการเองหรือด้วยเหตุประการอื่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจประเมินค่ารายปีได้โดยคำนึงถึงลักษณะของทรัพย์สินขนาด พื้นที่ ทำเลที่ตั้ง และบริการสาธารณะที่ทรัพย์สินนั้นได้รับประโยชน์ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามที่มาตรา 8 วรรคสาม บัญญัติไว้ ดังนั้น กรณีการคิดค่ารายปีสำหรับพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์หรือปศุสัตว์อินทรีย์ สามารถกำหนดเกณฑ์การคิดค่ารายปีไว้โดยเฉพาะได้ โดยออกเป็นกฎกระทรวงอันเป็นวิธีที่ไม่ยุ่งยากและสามารถดำเนินการได้ง่ายมีความยืดหยุ่นกว่าการใช้มาตรการยกเว้นภาษีและการลดอัตราภาษี ดังที่ได้กล่าวไว้อย่างละเอียดในบทที่แล้ว ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรจะใช้มาตรการลดฐานภาษีจึงจะมีความเหมาะสมและเป็นไปตามหลักการภาษีอากรที่ดีมากที่สุด

4. ภาษีบำรุงท้องที่

สำหรับภาษีบำรุงท้องที่ซึ่งผู้ประกอบการฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์จะต้องเสียนั้น แม้จะมีจำนวนไม่มาก แต่เนื่องจากความไม่แน่นอนชัดเจนในการคิดคำนวณพื้นที่ๆ ต้องเสียภาษีท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรจะกำหนดอย่างชัดเจนว่า พื้นที่ที่ใช้หรือเกี่ยวเนื่องกับการทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งไม่มีโรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างให้เป็นพื้นที่ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ โดยอาศัยมาตรา 8 (12) แห่งพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งกำหนดให้ออกเป็นกฎกระทรวง จึงจะมีความเหมาะสม เนื่องจากสามารถออกเป็นกฎกระทรวงเพื่อกำหนดเพิ่มเติมที่ดินที่ได้รับการยกเว้นภาษีบำรุงท้องที่ได้โดยไม่ต้องแก้ไขข้อความในพระราชบัญญัติ

โดยมาตรการส่งเสริมทางภาษีที่เสนอแนะมานี้ อาจจะไม่ครอบคลุมสิทธิประโยชน์ทางภาษีทั้งหมด เช่น ภาษีป้าย ซึ่งตามพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ได้กำหนดยกเว้นป้ายที่ไม่ต้องเสียภาษีป้าย ตามมาตรา 8 (10) ป้ายของผู้ประกอบการเกษตรซึ่งค้าผลผลิตอันเกิดจากการเกษตรของตน ดังนั้นฟาร์มสุกรปศุสัตว์อินทรีย์จึงไม่ต้องเสียภาษีป้าย จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดมาตรการส่งเสริมเพื่อลดภาระทางภาษีป้ายอีก

นอกจากการกำหนดมาตรการส่งเสริมทางภาษีแล้ว มาตรการส่งเสริมด้านอื่นๆ ก็มีความสำคัญที่จะต้องปฏิบัติไปพร้อมกัน ซึ่งสามารถสรุปเป็นภารกิจสำคัญที่ภาครัฐจะต้องเร่งดำเนินการดังต่อไปนี้

1. สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์ในลักษณะของชุมชนเพื่อการศึกษาเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ร่วมกัน
2. สนับสนุนการวิจัยการทำเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะขั้นตอนการผลิตเกษตรอินทรีย์และการวิจัยเมล็ดพันธุ์อาหารสัตว์อินทรีย์
3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตปศุสัตว์อินทรีย์และผู้ผลิตอาหารสัตว์อินทรีย์
4. การจัดให้มีการฝึกอบรมสำหรับเกษตรกรผู้สนใจทำเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
5. จัดตั้งกองทุนเงินช่วยเหลือเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์และจัดหาแหล่งเงินทุนภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนในกิจการเกษตรอินทรีย์
6. การช่วยเหลือด้านการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์และพัฒนาขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานให้มีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น
7. การช่วยเหลือด้านราคาสินค้าและการจัดหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตและผู้ขายสินค้าเพื่อการเข้าถึงตลาดผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น
8. การเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้สินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นทางเลือกหนึ่งของผู้บริโภค

ทั้งนี้ แนวทางที่ผู้เขียนได้นำเสนอไปทั้งหมดนี้เป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วน สำหรับผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ คือ สามารถลดต้นทุนการผลิตเป็นการเพิ่มรายได้ทางหนึ่ง ได้รับการส่งเสริมด้านต่างๆ เพิ่มแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนการเลี้ยงสัตว์และการปลูกพืชในรูปแบบเดิมๆ ที่ต้องพึ่งพาสารเคมีและพลังงานจำนวนมาก มาสู่การผลิตที่มีความยั่งยืน พึ่งพาธรรมชาติและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับผู้บริโภคจะได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย ไม่ผ่านการตัดแต่งพันธุกรรมและไม่มีสารเคมีตกค้างในอาหารที่บริโภค ซึ่งอาจมีผลร้ายต่อสุขภาพในอนาคต จึงลดความเสี่ยงของการเกิดโรคมะเร็งและโรคภัยไข้เจ็บอื่นๆ และสำหรับภาครัฐทำให้ไม่ต้องเสียงบประมาณจำนวนมากไปกับการตามแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ปลายเหตุ ซึ่งเกิดจากการใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมมียัง

ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และสามารถลดการการใช้จ่ายประมาณในการดูแลสุขภาพของประชาชนในแต่ละ แม้ว่าจะต้องเสียรายได้ส่วนหนึ่งจากการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีต่างๆ ก็ตาม มาตรการเหล่านี้ก่อให้เกิดผลดีในระยะยาวและสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนของเศรษฐกิจมากกว่า เนื่องจากลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจำพวกสารเคมีและพลังงานต่างๆ จากต่างประเทศ อาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศในการผลิตอาหารที่ปลอดภัยเพื่อบริโภคภายในประเทศและในอนาคตอันใกล้เมื่อมีกำลังการผลิตที่มากพอก็สามารถส่งออกไปยังต่างประเทศเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร และเป็นการขยายตลาดเพื่อการส่งออกไปยังต่างประเทศในการรองรับการเปิดเสรีทางการค้าที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมทรัพยากรน้ำ. สำนักวิจัย พัฒนาและอุทกวิทยา. ส่วนวิเคราะห์คุณภาพน้ำ. ถึงเวลา...สร้างองค์กรสีเขียววัยยัง? [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: http://www.waterlab-dwr.com/wizContent.asp?wizConID=266&txtmMenu_ID=7 [2554, สิงหาคม 30]

กรีนเนท. สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ไทย [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: <http://www.greennet.or.th> [2554, พฤศจิกายน 14]

กัญชวีร์ ศิริคำ. มาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนในโครงการตามกลไกการพัฒนาที่สะอาด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาภาษีอากร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม. การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เกษตรอินทรีย์ เล่ม 2 : ปศุสัตว์อินทรีย์ [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: http://www.dld.go.th/breeding/organic/images/stories/Documents/organic_livestock_2.pdf [2554, สิงหาคม 30]

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2553 แนวโน้มปี 2554 [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: http://www.oae.go.th/main.php?filename=agri_production [2554, กรกฎาคม 29]

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. กรมปศุสัตว์. หลักการผลิตเกษตรอินทรีย์ด้านปศุสัตว์ [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: <http://www.dld.go.th/organic/principle/principle.html> [2554, สิงหาคม 30]

ขวัญชัย ดีเฝ้าพันธุ์, การเก็บกลับคืนทรัพยากรและนำกลับมาใช้ใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ควบคุมมลพิษ, กรม. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. คู่มือแนวทางการจัดการกลิ่นจากฟาร์มสุกร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : จีรังซ์, 2553.

ควบคุมมลพิษ, กรม. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ความรู้ด้าน 3Rs [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: http://www.pcd.go.th/info_serv/waste_3R.htm [2554, พฤศจิกายน 14]

- ควบคุมมลพิษ, กรม. โครงการศึกษาและพัฒนามาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อใช้ควบคุมมลพิษจากกิจกรรมการเกษตร(กิจกรรมการเลี้ยงสุกร).กรุงเทพมหานคร: กองประสานการจัดการมลพิษ, 2545.
- จันทร์จิรา พงษ์ราย. ภาษีสิ่งแวดล้อม:พร้อมหรือยังกับสังคมไทย? . แกะรอยนโยบายสาธารณะ. เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.
- จุมพต สายสุนทร. กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ.กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, 2546.
- ชมพูนุท ช่างโชติ. หลักเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ เศรษฐกิจที่เติบโตพร้อมกับสิ่งแวดล้อม.นิตยสารผู้จัดการ 360 องศา ธันวาคม, 2552.
- ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร. พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พลสยามพริ้นติ้ง (ประเทศไทย), 2551.
- ชาโรณี ชัยยศลาภ. เกษตรกรเจ้าของธุรกิจมูร่าห์ฟาร์ม. สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2555.
- ภาวูณี วุฒิภดาต, สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรดี (ทุกด้าน) จริงๆหรือ?. สรรพากรศาสตร์ ปีที่ 5, ฉบับที่ 10 (ตุลาคม 2551): หน้า 75.
- ฐาปณี มหาวรรศิลป์. ภาษีสรรพสามิต: เครื่องมือนโยบายเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- دنور ศิริกิจขจร. การควบคุมและการจัดการน้ำเสียและกลิ่นจากฟาร์มสุกร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- ดุยลักษณ์ ตราชูธรรม.หลักกฎหมายภาษีอากร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน Training Center, 2550.
- เด่นชัย น่วมวงษ์. รายงานความเคลื่อนไหวสถานการณ์วงการค้าสุกร [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: http://www.bis-group.com/index.php?option=com_content&view=article&id=21&lang=en [2554, กรกฎาคม 29]
- นันทพล กาญจนวัฒน์. แนวความคิดพัฒนาอย่างยั่งยืนในกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ : ศึกษากรณีตัวอย่างอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์.เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- พจน์ภูริ์ สมใจ. การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยภาษีและการควบคุม : ศึกษากรณีสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษีอากร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

- เพ็ญพิชชา เตียว, วิจัยพันธุ์พืชอาหารสัตว์เพื่อรองรับภาค "ปศุสัตว์อินทรีย์" [ออนไลน์], 2554.
แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/content/edu/110590> [2555, มกราคม 13]
- ไพจิตร โรจนวานิช.คำอธิบายประมวลรัษฎากร ภาษีสรรพากร.เล่ม 1.กรุงเทพมหานคร : สามเจริญพานิชย์, 2553.
- มนต์ทิพย์ สุขพูล. การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อเสริมประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- มิ่งสรรพ ขาวสอาด.เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม.เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552.
- ลดาวลัย คำภา. รายงานสรุปผลการศึกษาดูงานตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในสหรัฐอเมริกา.
รายงานฉบับสมบูรณ์ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554.
- วณีย์ สัมพันธ์รักษ์ และชิตชนก พุทธิประเสริฐ.ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม
หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545.
- วีรุฒิ เพ็ญตระกูลชัย. การจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกรภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.
เอกัตศึกษาทางกฎหมายเศรษฐกิจและธุรกิจ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ศุภลักษณ์ พิณจิวอดล. คำอธิบายภาษีท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน,
2550.
- สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. โครงการศึกษาเพื่อยกร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดการ
ของเสียอันตราย. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม, 2547.
- สมพร แสงชัย.สิ่งแวดล้อม : อุดมการณ์ การเมือง และการพัฒนาที่ยั่งยืน.กรุงเทพมหานคร : โครงการ
บัณฑิตศึกษากิจการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.
- สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี.. โครงการศึกษาตลาดสินค้า
เกษตรและอาหารอินทรีย์ในทวีปอเมริกาเหนือ [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา :
http://moacdc.thaiembdc.org/pdfs/reports/report_north_american_organic.pdf
[2554, พฤศจิกายน 14]
- สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงโรม. ภาพรวมสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
[ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: [http://thaitradeitaly.com/thai/เศรษฐกิจ-การค้าและ-
สินค้า/ภาวะและ-แนวโน้มสินค้า/ภาพรวมสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม.html](http://thaitradeitaly.com/thai/เศรษฐกิจ-การค้าและ-สินค้า/ภาวะและ-แนวโน้มสินค้า/ภาพรวมสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม.html) [2554,
สิงหาคม 30]

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.). การตรวจสอบและรับรองเกษตรอินทรีย์ [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: http://www.acfs.go.th/css/cssaP_04_3.php [2555, มกราคม 22]

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. สำนักรับรองมาตรฐานสินค้าและระบบคุณภาพ. เกษตรอินทรีย์ คืออะไร [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: <http://www.acfs.go.th> [2554, สิงหาคม 30]

สำนักพัฒนาระบบและรองรับมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์,กรมปศุสัตว์. ระเบียบมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสุกรของประเทศไทย พ.ศ. 2542, 1 เมษายน 2546.

สุทัศน์ ทองสถิตย์. การใช้มาตรการทางภาษีและกฎหมายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีแบตเตอรี่และของเสียอันตราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

สุเมธ ศิริคุณโชค. การอภิปรายเรื่อง ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม, 19 ธันวาคม 2554 ณ ห้องประชุมนิคม จันทรวินัย ชั้น 7 ตึกอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, พื้นฐานด้านกลไกการพัฒนาที่สะอาด. กรุงเทพฯ : องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, 2554.

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). สถานการณ์โครงการ CDM ในประเทศไทย [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: <http://www.tgo.or.th> [2555, มกราคม 22]

อภิรักษ์ อภิสารธนรักษ์, Green Marketing การตลาดสีเขียว [ออนไลน์], 2554.แหล่งที่มา : <http://www.bangkokbiznews.com/home/details/business/ceo-blogs/apirak/2010-0426/112069/Green-Marketing-การตลาดสีเขียว.html> [2554, กรกฎาคม 29]

อำนาจ วงศ์บัณฑิต. กฎหมายสิ่งแวดล้อม.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน,2545.

อุซุกร ก้องพานิชกุล. มาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานของประเทศไทย เปรียบเทียบ กับประเทศสหรัฐอเมริกา : ศึกษากรณีพลังงานน้ำมันและพลังงานไฟฟ้า. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

ภาษาอังกฤษ

Ashiabor, H., Chalifour , N., Deketelaere, K. , Kreiser L.and Milne, J.Critical issues in environmental taxation : international and comparative perspective Volume 5.New York : Oxford University Press,2008.

- Austin Ramzy. Will China's New Food-Safety Laws Work? [Online], 2009. Available from: <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1882711,00.html> [2011, November 11]
- Betsy Rakola, Organic Cost Share Program [Online], 2011. Available from: <http://www.ams.usda.gov>. [2011, November 11]
- Extension. Organic Pork Standards [Online], 2010. Available from: <http://www.extension.org/pages/27206/organic-pork-standards> [2011, August 30]
- Farmland Information Center, Organics Conversion Policy, [Online]. 2011. Available from: http://www.farmlandinfo.org/documents/35783/Woodbury_Cty_IA_Organics_Policy.pdf [2011, November 11]
- FITT. The Business Research for Canadian Organic Products Companies in Chinese Market 2011 [Online], 2011. Available from: <http://php.orbiscommunications.com> [2011, November 11]
- Journal Pediatrics. Pesticides in food linked to ADHD in kids [Online], 2554. Available from: http://www.organic.moc.go.th/32/upload/File_IPD_FILE321282.pdf [2011, August 30]
- Joyce Pañares, Manila Standard Today, Organic farming gets budgetary support [Online], 2011. Available from: <http://www.manilastandardtoday.com/> [2011, November 13]
- Leopold Center for Sustainable Agriculture, Iowa State University. Organic Farming It Pays to Convert to Organic Farming [Online], 2011. Available from: <http://www.lowasource.com> [2011, November 11]
- Mary Jane Angelo, Corn, Carbon, and Conservation : Rethinking U.S. Agricultural Policy in a changing global environment. George Mason Law Review Spring, 2010.
- National Sustainable Agriculture Coalition. Farm Bill Programs and Grants [Online], 2011. Available from: <http://sustainableagriculture.net/publications/grassroots-guide/farm-bill-programs-and-grants/> [2011, November 11]
- OECD. Economic Instrument for Environment Protection. Paris : OECD Publication, 1989.

- OECD. Environmentally Related Taxes in OECD Countries : Issues and Strategies [Online], 2011. Available from: <http://www.oecd.org/dataoecd/13/10/2385291> [2011, November 13]
- Paul Icamina. Philippines : Organic farming is cost-effective [Online]. Available from: <http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=24356> [2011, November 13]
- Soo Kim. USDA Accepting States Applications for Organic Certification Cost-Share Assistance [Online], 2011. Available from: <http://www.ams.usda.gov/news> [2011, November 11]
- The Republic of the Philippines. 2007 Investment Priorities Plan [Online], 2011. Available from: http://www.boi.go.th/thai/asean/Philippines/capt5_n.html [2011, November 13]
- USDA, Economic Research Service. China:Policy [online], 2011. Available from: <http://www.ers.usda.gov/briefing/China/policy.htm> [2011, November 13]
- USDA, National Ag Statistics Service. Organic Production Survey, 2010 [Online], 2011. Available from: http://www.agcensus.usda.gov/Publications/2007/Online_Highlights/Organics/organics_1_10.pdf [2011, November 11]
- Victor Thuronyi. Ed. Chapter 23 Income Tax Incentive for investment. Tax Law Design and Drafting. Volume 2. International Monetary Fund, 1998.
- World Bank. Gross domestic product 2010 [Online]. 2554. Available from: <http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/GDP.pdf> [2011, November 18]
- World Commission for Environment and Development. Our common future. Great Britain: Oxford University Press, 1987.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
เกษตรอินทรีย์เล่ม 2 : ปศุสัตว์อินทรีย์

มกษ. 9000 เล่ม 2-2554

มาตรฐานสินค้าเกษตร

เกษตรอินทรีย์ เล่ม 2: ปศุสัตว์อินทรีย์

1 ขอบข่าย

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดวิธีการผลิต การแปรรูป และการแสดงภาพผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์อินทรีย์ ทั้งนี้ไม่รวมผึ้งและแมลงอื่นที่เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหาร

มาตรฐานนี้ใช้ร่วมกับ มกษ.9000 เล่ม 1 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง เกษตรอินทรีย์ เล่ม 1: การผลิตแปรรูป แสดงฉลาก และจำหน่ายผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์

2 นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ ให้เป็นไปตาม มกษ. 9000 เล่ม 1 และดังต่อไปนี้

2.1 ปศุสัตว์ (livestock) หมายถึง สัตว์บกที่เลี้ยงสำหรับใช้เป็นอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหาร ทั้งนี้ไม่รวมคอกุน สัตว์ป่า

2.2 ปศุสัตว์อินทรีย์ (organic livestock) หมายถึง ปศุสัตว์ที่ผลิตโดยใช้ระบบเกษตรอินทรีย์

2.3 ฟาร์ม (farm) หมายถึง พื้นที่ที่ดำเนินการทั้งหมด ทั้งเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์

2.4 การผลิตแบบคู่ขนาน (parallel production) หมายถึง การเลี้ยง การแปรรูปผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์จากปศุสัตว์ชนิดเดียวกัน ทั้งแบบอินทรีย์และแบบที่ไม่ใช่อินทรีย์ควบคู่กันในหน่วยผลิตเดียวกัน

3 หลักการของปุศุสัตว์อินทรีย์

ให้เป็นไปตามข้อ 3 ใน มกษ.9000 เล่ม 1 และดังนี้

3.1 ต้องอยู่บนพื้นฐานการจัดการให้มีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันระหว่างผืนดิน พืช สัตว์ และให้ความสำคัญกับความต้องการทางสรีระของร่างกาย และพฤติกรรมของสัตว์ และจัดให้มีอาหารสัตว์อินทรีย์ที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ

3.2 ปุศุสัตว์เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีสัมพันธ์กับผืนดิน สัตว์กับพืชต้องมีแปลงหมุนเพาะเลี้ยง และปุศุสัตว์อินทรีย์ต้องมีพื้นที่กลางแจ้งสำหรับออกกำลังกาย โดยอาจมีชื้อชกเว้นได้ในกรณีจำเป็น เช่น ระยะเวลาแก่ หรือระยะเวลาเกิดสภาพอากาศไม่อำนวย หรือท้องถิ่นมีการจำกัดการปล่อยเพาะเลี้ยง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพของปุศุสัตว์ด้วย

3.3 ต้องรักษาระบบนิเวศท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่การเลี้ยง เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับพืชและที่อาศัยของแมลง และสัตว์ประจำถิ่น เช่น ป่า พุ่มไม้ แนววีถรรวมชาติ และหนองน้ำ

3.4 จำนวนปุศุสัตว์ต้องพอเหมาะแก่พื้นที่ โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากพืชในฟาร์ม การจัดการธาตุอาหารที่สมดุล รักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ป้องกันการกัดเซาะหน้าดิน ป้องกันการก่อกองค้ำคอกแหล่งน้ำ เช่น การหมุนเวียนใช้พื้นที่ ป้องกันการเพาะเลี้ยงที่มากเกินไป และการกระจายมูลสัตว์อย่างเหมาะสม

3.5 การจัดการกับปุศุสัตว์ ให้มุ่งเน้นการขยายพันธุ์ตามธรรมชาติ รักษาสุขภาพสัตว์ ป้องกันโรค หลีกเลี่ยงการใช้ยาเคมี สุขสวัสดิ์สภาพของสัตว์ และการลดความเครียด รวมทั้งหลีกเลี่ยงการใช้ผลพลอยได้จากสัตว์เป็นอาหารสัตว์

3.6 การเลี้ยงปุศุสัตว์หลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน ให้เป็นไปตามมาตรฐานฉบับนี้ หากมีสัตว์ที่ไม่ได้เลี้ยงตามมาตรฐานนี้ในพื้นที่เดียวกัน ผู้ผลิตต้องจัดการแยกระบบการเลี้ยงที่ชัดเจน ป้องกันการปนเปื้อนหรือปะปนที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงความเป็นอินทรีย์

3.7 การผลิตแบบคู่ขนาน ผู้ผลิตต้องแยกกระบวนการผลิตอย่างชัดเจน ป้องกันการปนเปื้อนหรือปะปนที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงความเป็นอินทรีย์

3.8 การจัดการในการผลิตสัตว์ และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค

4 ข้อกำหนดวิธีการผลิตปลุสดีวอินทรีย์

ให้เป็นไปตามข้อ 6.2 ใน มกษ.9000 เล่ม 1 และดังนี้

4.1 แหล่งที่มาของสัตว์

4.1.1 การเลือกใช้ชนิด พันธุ์ สายพันธุ์ปลุสดีว และเทคนิคการขยายพันธุ์ปลุสดีวให้เป็นไปตามหลักการของ เกษตรอินทรีย์ ดังนี้

- (1) ความสามารถในการปรับตัวของสัตว์ในสภาพแวดล้อมการผลิต
- (2) ความสามารถในการต้านทานโรค โดยการเลือกชนิด พันธุ์ สายพันธุ์ปลุสดีว ที่มีลักษณะทางพันธุกรรมที่ ทนทานต่อโรค

4.1.2 สัตว์ที่ใช้สำหรับการผลิตปลุสดีวอินทรีย์ต้องมีลักษณะดังนี้

- (1) เกิดในฟาร์มที่มีการจัดการตามระบบเกษตรอินทรีย์
- (2) เกิดจากพ่อแม่พันธุ์ที่มีการจัดการตามระบบเกษตรอินทรีย์
- (3) สัตว์ต้องถูกเลี้ยงในระบบอินทรีย์ตลอดช่วงชีวิตของสัตว์
- (4) ไม่เปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงสัตว์ไปมาระหว่างการเลี้ยงระบบอินทรีย์และระบบที่ไม่ใช่อินทรีย์

4.1.3 หากจัดหาสัตว์ที่มีลักษณะตามข้อ 4.1.2 ไม่ได้ ให้ใช้สัตว์จากฟาร์มปลุสดีวทั่วไปได้ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยรับรองก่อนในกรณีต่อไปนี้

- (1) เพื่อขยายการผลิต หรือมีการเปลี่ยนแปลงการใช้พันธุ์สัตว์ในการผลิต ที่ตอบสนองความต้องการของ ตลาด หรือเป็นสัตว์สายพันธุ์ใหม่ที่มีการปรับปรุงพันธุ์ขึ้นมาด้วยวิธีธรรมชาติ
- (2) เพื่อสร้างฝูงสัตว์ใหม่ ในกรณีที่มีอัตราการตายในฝูงสูงมาก
- (3) เพื่อนำสัตว์เพศผู้มาใช้เป็นพ่อพันธุ์
- (4) หากไม่มีการผลิตปลุสดีวจากระบบปลุสดีวอินทรีย์เป็นการถาวรก่อนในพื้นที่นั้น ให้ใช้สัตว์จากฟาร์ม ที่ไม่ได้จัดการตามระบบเกษตรอินทรีย์ได้ โดยสัตว์ที่นำเข้าฟาร์มควรมีอายุไม่น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น หลัง พักยาม หรือตั้งแต่ออกจากไข่ไม่เกิน 3 วัน โดยผู้ผลิตต้องงดยุติแผนระยะเวลาในการหาพันธุ์สัตว์จาก ระบบปลุสดีวอินทรีย์มาใช้ในการผลิต

4.1.4 ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของสัตว์ตามข้อ 4.1.3 จะรับรองเป็นปลุสดีวอินทรีย์ได้ ต้องมีระยะเวลาการ ปรับเปลี่ยนระบบการผลิตตามตารางที่ 1

มทพ. 9000 เล่ม 2-2554

4

4.2 การปรับเปลี่ยนระบบการผลิตให้เป็นระบบปศุสัตว์อินทรีย์

4.2.1 การจัดการพื้นที่เพื่อใช้เลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์ ทั้งการปลูกพืชและพืชอาหารสัตว์ ต้องมีระยะเวลาปรับเปลี่ยนสำหรับพืชล้มลุก 12 เดือน และพืชยืนต้น 18 เดือน และดำเนินการตามที่กำหนดใน มทพ. 9000 เล่ม 1

4.2.2 ฟาร์มหรือพื้นที่การผลิตใดๆ ที่ได้รับการรับรองเป็นเกษตรอินทรีย์ เมื่อมีการนำสัตว์จากฟาร์มที่ไม่ได้รับการรับรองปศุสัตว์อินทรีย์มาใช้เพื่อการผลิต ผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่จะวางขายเป็นสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์ได้ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตตามตารางที่ 1

ในกรณีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ควรนำเข้าลูกสัตว์ที่พ้นวัยหย่านม ในกรณีสัตว์ปีกตั้งแต่ออกจากไข่หรืออายุไม่เกิน 3 วัน

ตารางที่ 1 ระยะเวลาปรับเปลี่ยนเป็นปศุสัตว์อินทรีย์ ตามชนิดสัตว์

(ข้อ 4.1.4 และ ข้อ 4.2.2)

ชนิดสัตว์	ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยน
โค กระบือ	
- สำหรับการผลิตเนื้อ	- 12 เดือน และอย่างน้อย 3/4 ของช่วงชีวิตต้องปลูกเลี้ยงอยู่ในระบบปศุสัตว์อินทรีย์
- สำหรับการผลิตเนื้อลูกโค	- 6 เดือน ควรนำเข้าลูกโคที่พ้นวัยหย่านม และอายุไม่เกิน 6 เดือน
- สำหรับการผลิตน้ำนม	- 90 วัน เมื่อพ้นระยะนี้สามารถเริ่มกว่าเป็นน้ำนมอินทรีย์ระยะปรับเปลี่ยนได้ และหลังจากนี้อีก 6 เดือนจึงจะสามารถรับรองเป็นน้ำนมอินทรีย์ได้
แพะ และ	
- สำหรับการผลิตเนื้อ	- 4 เดือน
- สำหรับการผลิตน้ำนม	- 90 วัน เมื่อพ้นระยะนี้สามารถเริ่มกว่าเป็นน้ำนมอินทรีย์ระยะปรับเปลี่ยนได้ และหลังจากนี้อีก 6 เดือนจึงจะสามารถรับรองเป็นน้ำนมอินทรีย์ได้
สุกร	
- สำหรับการผลิตเนื้อ	- 4 เดือน
สัตว์ปีก	
- สำหรับการผลิตเนื้อ	- ตลอดอายุของการผลิต
- สำหรับการผลิตไข่	- 6 สัปดาห์

4.2.3 หากพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์และสัตว์เข้าสู่ระยะการปรับเปลี่ยนพร้อมกัน เมื่อพื้นที่ได้รับการรับรองแล้ว ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์จะต้องผ่านระยะเวลาตามตารางที่ 1 จึงจะสามารถรับรองเป็นผลิตภัณฑ์อินทรีย์ได้

4.2.4 หน่วยรับรองระบบการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ สามารถปรับลดระยะเวลาการปรับเปลี่ยนและกำหนดวิธีการที่แตกต่างจากที่ระบุในมาตรฐานนี้ได้ ในกรณีต่อไปนี้

(1) แปลงหญ้าหรือพื้นที่ออกก้างสำหรับสัตว์อินทรีย์ที่ไม่ใช่สัตว์กินพืช ให้ลดระยะเวลาการปรับเปลี่ยนตามข้อ 4.2.1 ลงได้

(2) โค กระบือ ม้า แพะ และ จากระบบการเลี้ยงแบบปล่อยแปลง หรือโคมนในในช่วงเริ่มการปรับเปลี่ยน ระยะเวลาปรับเปลี่ยนลดลงได้ตามประวัติการใช้พื้นที่

4.3 อาหารสัตว์

4.3.1 อาหารที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ ต้องคำนึงถึงคุณภาพอาหารสัตว์ และควรใช้วัตถุดิบที่ผลิตจากฟาร์มตนเองมากที่สุด หรืออาจใช้วัตถุดิบจากพื้นที่อื่น ๆ ได้ โดยวัตถุดิบนั้นต้องมีกระบวนการผลิตที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของเกษตรอินทรีย์ หรือเป็นวัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติซึ่งมาจากพื้นที่ที่ไม่เคยใช้ทำการเกษตรหรือไม่เคยใช้สารเคมีที่ห้ามใช้อย่างน้อย 3 ปี โดยผู้ผลิตต้องแสดงหลักฐานประกอบการพิจารณาต่อหน่วยรับรอง

4.3.2 ในระยะเริ่มดำเนินการปรับเปลี่ยน อาหารสัตว์ที่ใช้ต้องมีวัตถุดิบที่ผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ในปริมาณไม่ต่ำกว่า 70% ของวัตถุดิบแห้ง (dry matter) สำหรับสูตรอาหารสัตว์เคี้ยวเอื้อง และ 65% ของวัตถุดิบแห้ง สำหรับสูตรอาหารสัตว์กระเพาะเดี่ยว สำหรับอาหารที่ไม่ได้มาจากกระบบเกษตรอินทรีย์ ต้องเป็นวัตถุดิบจากพืช สัตว์ หรือแร่ธาตุตามธรรมชาติ

4.3.3 ในกรณีที่พื้นที่การผลิตไม่สามารถจัดหาวัตถุดิบอาหารสัตว์อินทรีย์ได้ 100% อาหารสัตว์ที่ใช้จะต้องมีวัตถุดิบที่ผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ในปริมาณไม่ต่ำกว่า 90% ของวัตถุดิบแห้งสำหรับอาหารสัตว์เคี้ยวเอื้อง และ 80% ของวัตถุดิบแห้งสำหรับอาหารสัตว์กระเพาะเดี่ยว โดยคำนวณจากความต้องการอาหารสัตว์ที่มี และต้องได้รับความเห็นชอบจากหน่วยรับรองก่อน

4.3.4 หากผู้ผลิตสามารถแสดงรายละเอียดที่บ่งชี้ว่า ไม่สามารถจัดหาวัตถุดิบอาหารสัตว์ตามที่กำหนดได้ เนื่องจากเหตุผลวิสัยใดๆ ก็ตาม เช่น การเกิดภัยธรรมชาติ สภาพอากาศไม่อำนวย สามารถใช้วัตถุดิบอาหารจากการผลิตแบบปกติได้ ในสัดส่วนและระยะเวลาที่หน่วยรับรองกำหนดเป็นกรณีไป

4.3.5 สูตรอาหารที่ใช้ ควรคำนึงถึง ความเค็มสารทางโภชนาของสัตว์ และหาสารพิษของระบบย่อยอาหาร ดังนี้

(1) สัตว์เคี้ยวเอื้องห้ามควรได้รับนมแม่ เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมจนหมดสัตว์ เช่น โค กระบือ ไม่ต่ำกว่า 2 เดือน แพะ และ ไม่ต่ำกว่า 6 สัปดาห์ และสุกร ไม่ต่ำกว่า 4 สัปดาห์

(2) สัตว์กินพืช เช่น โค กระบือ แพะ และ หรือกระต่าย จะต้องได้รับอาหารทาบในรูปแบบแห้ง หรือหมักก็ได้เป็นหลัก อย่างน้อยต้องมีอาหารทาบไม่ต่ำกว่า 60% ของวัตถุดิบของอาหารต่อวัน หรืออาจพิจารณาตามความเหมาะสมของฤดูกาลหรือระยะเวลาของการให้นม ซึ่งต้องมีอาหารทาบไม่ต่ำกว่า 50% ของวัตถุดิบ โดยผู้ผลิตจะต้องแสดงแผนการจัดการแปลงหญ้า การใช้ประโยชน์และการปล่อยปะนึ่งเมล็ดปัสสาวะให้ไว้ให้ตรวจสอบ

ภษ. 9000 เล่ม 2-2554

6

- (3) ชั่วคราวเลี้ยงขุนของสัตว์ปีก ต้องการอาหารประเภทหญ้าแห้งเพื่อเป็นแหล่งพลังงาน
- (4) ต้องจัดหาอาหารหยาน ประเภทสด แห้ง หรือหมัก ให้สัตว์ปีกและสุกรทุกวัน
- (5) การเลี้ยงสัตว์เคี้ยวเอื้อง ห้ามใช้อาหารหมักเพียงอย่างเดียวตลอดระยะเวลาเลี้ยง

4.3.6 มีน้ำสะอาดให้สัตว์กินอย่างเพียงพอ

4.3.7 วัตถุดิบอาหารสัตว์ ต้องเป็นไปตามหลักการ ดังนี้

- (1) เป็นวัตถุดิบหรือเป็นสารที่อนุญาตให้ใช้ ตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ.2525 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และไม่ขัดกับหลักการของกรมปศุสัตว์
- (2) เป็นวัตถุดิบหรือเป็นสารที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต สุขภาพ และสวัสดิภาพของสัตว์
- (3) เป็นวัตถุดิบหรือเป็นสารที่จำเป็นสำหรับความต้องการทางสรีระและพฤติกรรมสัตว์แต่ละชนิด ซึ่งมีต้นกำเนิดจากพืช แร่ธาตุธรรมชาติ หรือสัตว์
- (4) วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีแหล่งกำเนิดจากพืชที่ไม่ได้ผลิตจากระบบการผลิตพืชอินทรีย์ สามารถใช้ได้ ตามที่กำหนดในข้อ 4.3.2, 4.3.3 และ 4.3.4 และต้องไม่ผ่านกระบวนการทางเคมีใด ๆ
- (5) วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ใช้เป็นแหล่งแร่ธาตุ วิตามิน หรือสารตั้งต้นของวิตามิน (precursor) ในสูตรอาหาร ต้องมีแหล่งกำเนิดจากธรรมชาติ กรณีขาดแคลนหรือเหตุสุดวิสัย สามารถใช้สารสังเคราะห์แทนได้ แต่ต้องมีรายละเอียดของแหล่งที่มาและกระบวนการผลิตที่ชัดเจน
- (6) ไม่ควรใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีแหล่งกำเนิดจากสัตว์ ยกเว้น นมและผลิตภัณฑ์นม สัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ขึ้นกับกฎระเบียบของแต่ละประเทศ
- (7) ห้ามใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มาจากผลพลอยได้จากสัตว์เคี้ยวเอื้องทุกตัวนม เช่น เนื้อป็น กระดูกป็น เพื่อเป็นอาหารของสัตว์เคี้ยวเอื้อง ยกเว้น นมและผลิตภัณฑ์นม
- (8) ห้ามใช้สารประกอบไนโตรเจนสังเคราะห์ หรือสารประกอบไนโตรเจนที่ไม่ใช่โปรตีน (non-protein nitrogen; NPN)

4.3.8 วัตถุที่เติมในอาหารสัตว์ และสารช่วยกรรมวิธีการผลิต (feed additives and processing aids) ต้องเป็นไปตามหลักการดังนี้

- (1) สารที่ช่วยในการอัดเม็ด (binders) สารที่ช่วยไม่ให้เป็นก้อน (anti-caking agents) สารที่ช่วยให้แตกตัว (emulsifiers) สารที่ช่วยให้อคงตัว (stabilizers) สารที่ช่วยให้อข้น (thickeners) สารที่ช่วยผลการดึงผิว (surfactants) และสารที่ช่วยให้เกิดการรวมตัว (coagulants) ต้องมาจากธรรมชาติ
- (2) สารกันหืนต้องมาจากธรรมชาติ
- (3) สารทนอนุมูลอาหารต้องมาจากกรดธรรมชาติ
- (4) สารปรุงแต่งสี กลิ่น รส และสารกระตุ้นความอยากอาหาร (appetite stimulants) ต้องมาจากธรรมชาติ

- (5) ให้ใช้สารเสริมชีวิต (probiotics) เอนไซม์ และจุลินทรีย์ได้
- (6) ห้ามใช้ยาปฏิชีวนะ ยากันบิด ยาแผนปัจจุบัน สารเร่งการเจริญเติบโต หรือสารอื่นใดในอาหารสัตว์ เพื่อวัตถุประสงค์ในการเร่งการเจริญเติบโตหรือเพิ่มผลผลิต
- (7) สารเสริมในหญ้าหมักและสารช่วยกรรมวิธีการผลิต ผังไม้เป็นสารที่ได้มาจากสิ่งมีชีวิตที่ดัดแปรพันธุกรรม สารที่อนุญาตให้ใช้ ได้แก่ เกลือทะเล เกลีสกินเจอร์ เอนไซม์ มีสค์ พวงมณี น้ำตาลหรือผลิตภัณฑ์จากน้ำตาล (เช่น กากน้ำตาล) น้ำผึ้ง
- (8) แบคทีเรียที่ผลิตกรดแลกติก อะซิติก ฟอรัมิค และโปรปิโอนิก หรือกรดธรรมชาติอื่น ๆ สามารถใช้ได้ ในกรณีที่ใช้เมื่อสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการหมัก และได้รับการรับรองจากหน่วยรับรองระบบการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์

4.4 การจัดการด้านสุขภาพสัตว์

4.4.1 ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงการป้องกันโรค และลดความเครียด เพื่อให้สัตว์แข็งแรงมีภูมิคุ้มกันโรคโดยธรรมชาติ โดยต้องปฏิบัติตามหลักการดังนี้

- (1) เลือกใช้พันธุ์สัตว์หรือสายพันธุ์ที่เหมาะสม ตามที่ระบุในข้อ 4.1.1
- (2) มีการจัดการที่เหมาะสมตามความต้องการของสัตว์แต่ละชนิด เพื่อส่งเสริมให้สัตว์มีสุขภาพดี แข็งแรง มีความต้านทานโรค และป้องกันภาวะเครียด
- (3) มีการใช้อาหารอินทรีย์ที่มีคุณภาพ ร่วมกับการออกกำลังกาย และการปล่อยสัตว์แทะเล็ม และ/หรือให้สัตว์มีโอกาสสัมผัสกับสภาพภายนอกโรงเรือน เพื่อเสริมภูมิคุ้มกันโรคตามธรรมชาติ
- (4) เลี้ยงสัตว์ตามจำนวนที่เหมาะสมกับพื้นที่ ไม่ให้อแออัดหรือส่งผลกระทบต่อสุขภาพของสัตว์
- (5) จัดระบบป้องกันความเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพอย่างเหมาะสม เช่น สุขอนามัยสัตว์ การทำวัคซีน การใช้สารสกัดชีวภาพ การกักแยกสัตว์ป่วย การกักกันสัตว์ก่อนนำเข้าฝูงใหม่ และการป้องกันพาหะนำโรคเข้าฟาร์มอย่างเหมาะสม เป็นต้น

4.4.2 ในกรณีที่สัตว์เจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บ ต้องให้การรักษาโดยทันที ยึดจำเป็นให้นำสัตว์ป่วยออกจากฝูงและจัดให้อยู่ในโรงเรือนที่เหมาะสม แม้ว่าผลการรักษานี้จะทำให้สัตว์ต้องพ้นจากสภาวะของการเป็นปศุสัตว์อินทรีย์ก็ตาม และผู้ผลิตต้องจดบันทึกการรักษาย่างละเอียดถึงชนิดของยา การให้ยา และการปฏิบัติระยะหยุดยา

4.4.3 การรักษาโรค ต้องเป็นไปตามหลักการ ดังนี้

- (1) กรณีที่สัตว์เจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บ ให้เลือกใช้พืชสมุนไพร แร่ธาตุธรรมชาติ หรือการแพทย์ทางเลือก ก่อนการใช้ยาแผนปัจจุบันหรือยาปฏิชีวนะ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพและชนิดสัตว์

(2) หากการรักษาดตามข้อ (1) ไม่ได้ผล ให้ใช้ยาแผนปัจจุบันหรือยาปฏิชีวนะได้ ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์ ระยะเวลาหยุดให้อาหารจะต้องเพิ่มเป็นสองเท่าของที่ระบุในเอกสารกำกับยา กรณีที่ไม่ได้ระบุไว้ให้มีระยะเวลาหยุดให้อาหารอย่างน้อย 48 ชั่วโมง

(3) ในพื้นที่ที่เกิดโรคหรือสงสัยว่าเกิดโรค หรือมีปัญหาสุขภาพที่การจัดการตามหลักการ หรือยาที่อนุญาตให้ใช้ไม่สามารถควบคุมหรือรักษาโรคได้ รวมทั้งในกรณีที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว อนุญาตให้ใช้วิธีอื่น ยก่าจัดปรดัดภายในและภายนอก หรือยารักษาโรคอื่น ๆ ได้ตามความจำเป็นและมีระยะเวลาหยุดยาที่ชัดเจน

กรณีที่สัตว์ได้รับการรักษาด้วยยาแผนปัจจุบัน และ/หรือ ยาปฏิชีวนะ เกิน 2 ครั้ง ภายใน 1 ปี หรือ 1 ครั้ง สำหรับสัตว์ที่อายุไม่ถึง 1 ปี ผู้ผลิตต้องไม่นำมาจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์สัตว์อื่นหรือ และสัตว์นั้น ๆ จะต้องเข้าสู่กระบวนการปรับเปลี่ยนใหม่

(4) การรักษาด้วยสารอินทรีย์ ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์

4.4.4 ห้ามใช้ยาปฏิชีวนะ เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันโรค

4.4.5 ห้ามใช้สารเร่งการเจริญเติบโตหรือสารอื่นใด ที่มีผลในการกระตุ้นการเจริญเติบโตหรือเพิ่มผลผลิต

4.5 การจัดการฟาร์ม การขนส่งสัตว์ และการฆ่าสัตว์

4.5.1 มีการดูแลและการจัดการในการเลี้ยงสัตว์อย่างใส่ใจ เป็นไปตามธรรมชาติมากที่สุด โดยคำนึงถึงหลักสวัสดิภาพสัตว์

4.5.2 ผู้ผลิตต้องวางแผนจัดการพื้นที่ ปลูกพืชเป็นอาหารสัตว์ในฟาร์มมากที่สุด หรือในเครือข่ายบริเวณใกล้เคียง และหมุนเวียนใช้ผลผลิตได้จากฟาร์ม การนำกลับมาใช้ใหม่เป็นอาหารสัตว์ เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนธาตุอาหาร การกระจายมูลสัตว์อย่างเหมาะสม และเกิดความยั่งยืน

4.5.3 การขยายพันธุ์สัตว์ ให้เป็นไปตามหลักการดังนี้

(1) เลือกใช้พันธุ์สัตว์หรือสายพันธุ์ที่เหมาะสม ตามที่ระบุในข้อ 4.1.1

(2) ใช้วิธีการผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ หากมีความจำเป็นให้ใช้วิธีการผสมเทียมได้

(3) ห้ามใช้วิธีการย้ายฝากตัวสลับและสารอินทรีย์ในการขยายพันธุ์สัตว์

(4) ห้ามใช้วิธีทางพันธุวิศวกรรมในการดัดแปรพันธุกรรมสัตว์

4.5.4 การเลี้ยงสัตว์ระบบอินทรีย์โดยทั่วไปไม่อนุญาตให้มีการฆ่าสัตว์หรือการจัดการบางอย่างกับร่างกายสัตว์ ยกเว้นในกรณีที่จำเป็นและไม่ใช่วิธีอื่นที่เหมาะสม ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อป้องกันการต่อสู้กัน หรือเพื่อป้องกันสวัสดิภาพของสัตว์หรือมนุษย์ เช่น การตัดหาง ตัดเขี้ยว ตัดจอยปาก ตัดเข่า และคั่งของอนุญาตหน่วยรับรองก่อน

- (2) เพื่อปรับปรุงคุณภาพของนมสด เช่น การคอนสตรัคเพสผู้เพื่อลดกลิ่นในเนื้อสุก
- (3) เพื่อการทำความสะอาดสัตว์ ทำอะมิยาและปรับปรุงพันธุ์สัตว์ เช่น การลดเนอรัช ห้ามใช้การประทับตราด้วยสวาน์สน
- (4) เพื่อสุขภาพสัตว์ เช่น การวัดทางกะบังนี้ต้องทำในช่วงอายุที่เหมาะสม โดยผู้ที่มีความชำนาญและไม่ให้สัตว์ทราบ

4.5.5 สภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัย

ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

- (1) มีพื้นที่เพียงพอให้สัตว์ได้แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์อย่างอิสระ (ภาคผนวก ข)
- (2) ควรเลี่ยงปล่อยรวมกันตามความเหมาะสมของชนิดและประเภทของสัตว์
- (3) มีการป้องกันการเกิดพฤติกรรมผิดปกติ บาดเจ็บและโรค
- (4) เตรียมความพร้อมในการแก้ปัญหาหรือภาวะฉุกเฉิน เช่น ไฟไหม้ ไฟดับ เครื่องมือหยุดทำงาน

4.5.6 การขนส่งสัตว์ และผลิตผล

- (1) ไม่ดำเนินการด้วยความระมัดระวัง หลีกเลี่ยงการทำให้สัตว์เกิดความเครียด ตื่นกลัว บาดเจ็บ หรือทรมาน และห้ามใช้เครื่องกระตุ้นไฟฟ้า รวมทั้งสารหรือสารเคมีที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น สารล่อมประสาท เพื่อเคลื่อนย้ายสัตว์
- (2) การจัดการขนส่งสัตว์ต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพสัตว์ ให้สัตว์เกิดความเครียดและทรมานน้อยที่สุด
- (3) การจัดการขนส่งสัตว์ หรือผลิตผล เช่น นม ไข่ ต้องป้องกันการปะปน หรือปนเปื้อนผลิตผล ที่ไม่ได้มาจากระบบปลอดสัตว์อื่นทรีย์ เช่น มีการจับที่ชัดเจน

4.5.7 การฆ่าสัตว์

- (1) ให้อุปนิสัยโดยให้สัตว์เกิดความเครียดและทรมานน้อยที่สุด ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- (2) การจัดการถอดอกรฆ่า การชำแหละ และการเก็บรักษา จะต้องมีระบบการป้องกันการปะปน ปนเปื้อนกับผลิตผลที่ไม่ใช่สัตว์อื่นทรีย์ และสารเคมีที่ไม่อนุญาตให้ใช้ในระบบปลอดสัตว์อื่นทรีย์

4.6 โรงเรือนและการเลี้ยงปล่อย

4.6.1 โรงเรือนมีลักษณะที่เหมาะสมกับภูมิอากาศและสัตว์สามารถออกสู่พื้นที่ภายนอกได้

4.6.2 สภาพของโรงเรือนเหมาะสมกับสภาพและพฤติกรรมของสัตว์ ดังนี้

- (1) สัตว์สามารถเข้าถึงน้ำและอาหารได้ง่าย

(2) สามารถกันแดด กันฝน สะอาด มีแสงสว่าง และการระบายอากาศตามธรรมชาติอย่างเพียงพอ เพื่อให้สัตว์อยู่สบาย

4.6.3 หากจำเป็นต้องให้สัตว์อยู่ภายในโรงเรือนชั่วคราว ต้องมีพื้นที่เพียงพอในการเคลื่อนไหว หรือมีพื้นที่กลางแจ้งภายนอกคอก หากพิสูจน์ได้ว่ามีความจำเป็นต้องกักขัง สามารถทำได้ในกรณีดังนี้

- (1) กรณีที่อากาศไม่เหมาะสม เช่น ร้อนจัด หนาวจัด เกิดภัยธรรมชาติ
- (2) กรณีเพื่อความปลอดภัย และสุขภาพของสัตว์ เช่น ลูกสัตว์เกิดใหม่
- (3) กรณีเพื่อป้องกันการทำสายเชือกน้ำ สิ่งแวดล้อม พิษ และความอุดมสมบูรณ์ของดิน เช่น ฤดูปลูกหญ้า หรือแปลงหญ้ายังไม่สมบูรณ์
- (4) กรณีระยะเวลาให้ผลผลิตสัตว์ เช่น สัตว์ในระยะสุดท้ายเลี้ยงแบบอิงคอกได้ไม่เกิน 1/5 ของช่วงชีวิต หรือโคเนื้อไม่เกิน 3 เดือน สุกรไม่เกิน 2 เดือน
- (5) กรณีการเลี้ยงผู้เลี้ยงของเกษตรกรรายย่อย เช่น การเลี้ยงพ่อพันธุ์แม่พันธุ์เดียว การเลี้ยงสุกรรวมผู้เลี้ยงคอกที่มีวิสัยทัศน์ให้สัตว์ได้แสดงพฤติกรรม เป้าต้น

4.6.4 ขนาดของพื้นที่ในโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ควรคำนึงถึง

- (1) ให้สัตว์อยู่สบาย เหมาะสมกับชนิด พันธุ์ สภาพ และอายุของสัตว์
- (2) เหมาะสมกับขนาดของฝูงและเพศของสัตว์
- (3) มีพื้นที่เพียงพอให้สัตว์เคลื่อนไหวตามธรรมชาติ

4.6.5 โรงเรือน คอก อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ต้องทำความสะอาด และ/หรือ ทำเชื้อตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนและการสะสมของเชื้อก่อโรค

4.6.6 สัตว์ที่ป่วยต้องได้รับการปล่อยเชือกในแปลงหญ้า สัตว์อื่นต้องได้รับการปล่อยในพื้นที่กลางแจ้งเมื่ออากาศอำนวย

4.6.7 การเลี้ยงแบบปล่อยในพื้นที่ปิด ต้องมีที่กันแดดและฝน หรือป้องกันความแปรปรวนของภูมิอากาศอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

4.6.8 การปล่อยสัตว์ทะเลในทุ่งหญ้าธรรมชาติหรือแปลงหญ้า ควรพิจารณาให้มีจำนวนที่เหมาะสมและไม่เกิดความเสียหายต่อความอุดมสมบูรณ์ของดินและแปลงหญ้า

4.6.9 การเลี้ยงปลูสัตว์แบบใส่ค้อนหรือในพื้นที่ป่าหรือพื้นที่สาธารณะ พื้นที่นั้นๆ ต้องไม่ใช่สารเคมี นานกว่า 3 ปี และความหนาแน่นของสัตว์ต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หากมีปลูสัตว์ที่ไม่ขอการรับรอง อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ต้องได้รับการตรวจสอบและเห็นชอบจากหน่วยรับรองก่อน

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

- 4.6.10 ต้องมีพื้นที่ภายนอกโรงเรือนให้สัตว์โลกกำลังตามธรรมชาติ อาจมีขี้นกขี้มูลในการนิรโทษพ้อพันธุ์ และแม่พันธุ์ หรือสัตว์ในระยะจับ
- 4.6.11 พื้นโรงเรือนต้องเรียบ ไม่มีสิ่ง ปัดตกภัยสำหรับสัตว์ ห้ามใช้พื้นสแลต กรณีที่จำเป็นให้ใช้พื้นสแลต บางส่วนได้
- 4.6.12 มีพื้นที่แห้ง สะอาด สำหรับให้สัตว์พักผ่อนที่เหมาะสมกับขนาดของสัตว์และเป็นสิ่งก่อสร้างที่แข็งแรง วัสดุรองพื้นที่ใต้คอกเพิงพ้อและสะอาด
- 4.6.13 ห้ามใช้คอกขี้มูลหรือการผูกขี้มูลไว้สำหรับโรงเรือนลูกโค ขกเว้นได้วิบนอกเขตจากหน้าขั้วโรงเรือน
- 4.6.14 ให้แม่ลูกอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ยกเว้นในระยะท้ายของอาการตั้งท้อง และระยะให้นม
- 4.6.15 ห้ามเลี้ยงภาวะถ่ายโตชัฏขาว

สัตว์ปีก

- 4.6.16 ต้องมีแบบแปลนตามอาการธรรมชาติ มีพื้นที่ภายนอกเพิงพ้อสำหรับการออกกำลังกายของสัตว์
- 4.6.17 สำหรับเปิดหรือสัตว์ปีกที่มีพฤติกรรมชอบน้ำ ต้องมีแหล่งน้ำไว้ให้อย่างเพียงพอ
- 4.6.18 โรงเรือนสัตว์ปีกต้องมีพื้นแข็งที่คลุมด้วยวัสดุรองพื้น อาจเป็นถนน ฟาง ขี้เลื่อย ทรายหรือหญ้า และโรงเรือนไก่ไข่ เปิดไข่ต้องมีรังไข่เพิงพ้อสำหรับการวางไข่ มีคอนนอนสำหรับไก่ มีขนาดและการจัดวาง เหมาะสมกับชนิดและพฤติกรรมของสัตว์
- 4.6.19 ห้ามใช้แสงไฟทดแทนแสงธรรมชาติ เพื่อเร่งผลิต
- 4.6.20 การเลี้ยงสัตว์ปีกในระบบฟาร์มต้องมีอาคารพักโรงเรือนอย่างเหมาะสม ก่อนนำสัตว์ปีกเข้าสู่ไปเลี้ยง

4.7 การจัดการของเสีย

การจัดการของเสียในบริเวณที่ใช้เลี้ยงสัตว์ ต้องมีหลักการดังนี้

- 4.7.1 ไม่ทำสายทรัพยากรดินและน้ำ
- 4.7.2 ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนของในเขตและเขตที่เลี้ยงที่ก่อให้เกิดโรค ในดินและน้ำ
- 4.7.3 ย่อยให้เกิดการหมุนเวียนของธาตุอาหารในดินที่เหมาะสม

มกษ. 9000 เล่ม 2-2554

12

4.7.4 หลีกเลี่ยงการเผาทำลายของเสีย และกิจกรรมอื่นที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ยกเว้นการเผาทำลายซากเพื่อควบคุมโรค

4.7.5 พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บของเสีย เช่น บ่อหมัก ควรออกแบบให้สามารถป้องกันการปนเปื้อนสู่ดินและแหล่งน้ำได้

4.7.6 การใช้ปุ๋ยมูลสัตว์ในพื้นที่แปลงหญ้าหรือเกษตรกรรม ต้องอยู่ในปริมาณที่เหมาะสม ไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพของน้ำใต้ดินและน้ำผิวดิน

4.8 การจัดการบันทึกข้อมูล

ผู้ผลิตต้องจัดทำบันทึกข้อมูลที่ครบถ้วนและทันเหตุการณ์ ตามที่หน่วยรับรองกำหนด โดยมีตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลดังภาคผนวก ๓

5 การจัดการ การเก็บรักษา การขนส่ง การแปรรูป และการบรรจุหีบห่อ

ให้เป็นไปตามข้อ 7 มกษ.9000 เล่ม 1

6 การแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง

ให้เป็นไปตามข้อ 8 มกษ.9000 เล่ม 1

7 ข้อกำหนดการอนุญาตให้ใช้สารอื่นที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในภาคผนวก ก ในระบบการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์

ให้เป็นไปตามข้อ 9 มกษ.9000 เล่ม 1

8 ระบบตรวจและรับรอง

ให้เป็นไปตาม ข้อ 10 มกษ.9000 เล่ม 1

ภาคผนวก ก

สารที่อนุญาตให้ใช้สำหรับการผลิตระบบปศุสัตว์อินทรีย์

ให้เป็นไปตามภาคผนวก ก มกษ.9000 เล่ม 1 และดังนี้

ก.1.1 สารใดๆ ที่ใช้ในกระบวนการผลิตแบบอินทรีย์สำหรับการใส่ปุ๋ย การปรับปรุงบำรุงดิน การดูแลสุขภาพสัตว์ และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือการจัดเตรียม การถนอมอาหาร และการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์อาหาร ต้องเป็นไปตามกฎข้อบังคับของประเทศและประเทศคู่ค้า

ก.1.2 ซักแม้สำหรับการใช้สารบางรายการต่อไปนี้ อาจจะมีการระบุไว้โดยหน่วยรับรองหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง เช่น ปริมาณ ความถี่ของการใช้ตามวัตถุประสงค์เฉพาะ

ก.1.3 สารใดๆ ที่จำเป็นสำหรับการผลิตขึ้นดิน จะต้องใช้อ่างระมัดระวัง ตามหลักการทางวิชาการ แม้จะเป็นสารที่อนุญาตให้ใช้ก็ตาม เพื่อป้องกันไม่ให้ใช้ผิดพลาดซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของดินหรือฟาร์มได้

ก.1.4 รายการในตารางที่ ก.1 ถึง ตารางที่ ก.4 เป็นรายการสารที่อนุญาตให้ใช้สำหรับการผลิตปศุสัตว์อินทรีย์ แต่ทั้งนี้อาจมีการเพิ่มหรือลดรายการได้ตามการยอมรับจากหน่วยรับรอง แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ระบุไว้ในข้อ 7 ของมาตรฐาน

มกษ. 9000 เล่ม 2-2554

14

ตารางที่ ก.1 สารที่ใช้สำหรับควบคุมศัตรูพืช: หนู และแมลง

ชื่อสาร	รายละเอียด/ข้อกำหนด
สารเตรียมที่มีส่วนของไพเรทริน (pyrethrins) สกัดจาก <i>Chrysanthemum cinerariaefolium</i>	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือ หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
กำมะถัน (sulphur)	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือ หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง
ยาฆ่าหนู	- จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากหน่วยรับรองหรือ หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ข

REPUBLIC ACT NO. 10068

Organic Agriculture Act of 2010

PHILIPPINES

Republic of the Philippines
CONGRESS OF THE PHILIPPINES
Metro Manila

Fourteenth Congress
Third Regular Session

Begun and held in Metro Manila, on Monday, the twenty-seventh day of July, two thousand nine.

REPUBLIC ACT NO. 10068

**AN ACT PROVIDING FOR THE DEVELOPMENT AND PROMOTION OF
ORGANIC AGRICULTURE IN THE PHILIPPINES AND FOR OTHER PURPOSES**

Be it enacted by the Senate and House of Representatives of the Philippines in Congress assembled:

Section 1 Title. - This Act shall be known as the "**Organic Agriculture Act of 2010**".

Section 2 Declaration of Policy. - It is hereby declared the policy of the State to promote, propagate, develop further and implement the practice of organic agriculture in the Philippines that will cumulatively condition and enrich the fertility of the soil, increase farm productivity, reduce pollution and destruction of the environment, prevent the depletion of natural resources, further protect the health of farmers, consumers, and the general public, and save on imported farm inputs. Towards this end, a comprehensive program for the promotion of community-based organic agriculture systems which include, among others, farmer-produced purely organic fertilizers such as compost, pesticides and other farm inputs, together with a nationwide educational and promotional campaign for their use and processing as well as adoption of organic agriculture system as a viable alternative shall be undertaken.

The State recognizes and supports the central role of the farmers, indigenous people and other stakeholders at the grassroots in this program.

Section 3 Definition of Terms. - For purposes of this Act, the following terms shall be defined as follows:

- (a) Organic refers to the particular farming and processing system, described in the standards and not in the classical chemical sense. The term "organic" is synonymous in other languages to "biological" or "ecological". It is also a labeling term that denotes products considered organic based on the Philippine National Standards for organic agriculture.
- (b) Organic agriculture includes all agricultural systems that promote the ecologically sound, socially acceptable, economically viable and technically feasible production of food and fibers. Organic agricultural dramatically reduces external inputs by refraining from the use of chemical fertilizers, pesticides and pharmaceuticals. It also covers areas such as, but not limited to, soil fertility management, varietal breeding and selection under chemical and pesticide-free conditions, the use of biotechnology and other cultural practices that are consistent with the principles and policies of this Act, and enhance productivity without destroying the soil and harming farmers, consumers and the environment as defined by the International Federation of Organic Agricultural Movement (IFOAM): *Provided,* That the biotechnology herein to shall not include genetically modified organisms of GMOs.
- (c) Organic production system is a system designed to:
 - (1) enhance biological diversity within the whole system;
 - (2) increase soil biological activity;
 - (3) maintain long-term soil fertility;

- (4) recycle wastes of plant and animal origin in order to return nutrients to the land, thus minimizing the use of nonrenewable resources;
- (5) rely on renewable resources in locally organized agricultural system;
- (6) promote the healthy use of soil, water and air as well as minimize all forms of pollution thereto that may result from agricultural practices;
- (7) develop and promote the use of biotechnology in agriculture;
- (8) handle agricultural products with emphasis on careful processing methods in order to maintain the organic integrity and vital qualities of the product at all stages; and
- (9) become established on any existing farm through a period of convention, the appropriate length of which is determined by site-specific factors such as the history of the land, and type of crops and livestock to be produced.

(d) Conversion period refers to the time between the start of the organic management and the certification of crops, animal husbandry or a aquaculture products as organic.

(e) Biodegradable wastes refer to organic matter for compost/ organic fertilizer for the organic cultivation, farming of food crops and includes discards segregated farm nonbiodegradable wastes coming from the kitchen/household (leftovers, vegetables and fruit peelings and trims, fish/fowl cleanings, seeds, bones, soft paper used as food wrap and the like), yard or garden (leaves, grasses, weeds and twigs), market (wilted, decayed or rotten vegetables and fruits, fish/fowl cleanings, bones) and farm wastes (grass clippings, dead or decayed plants, leaves, fruits, vegetables, branches, twigs and the like).

(f) Ecologically-sound refers to a state, quality or condition of a product, practice, system, development mode, culture, environment and the like, in accord with the 1987 Philippine Constitution, and as expounded in the above definition of organic agriculture.

(g) Commercialization is process of including a new agricultural and fishery technology either as product, process or service that has undergone the intensive innovative activities of assessment, promotion and transfer for economic benefit.

(h) Certification is the procedure by which official certification bodies or officially recognized certification bodies provide written or equivalent assurance that foods or food control systems conform to requirements.

(i) Accreditation is the procedure by which a government agency having jurisdiction formally recognizes the competence of an inspection and/or certification body to provide inspection and certification services.

(j) First party certification is defined as when the certification criteria and rules are set and monitor/enforced by the producer or company itself.

(k) Second party certification is defined as when the certification criteria and rules are set by buyers or industry organizations.

(l) Third party certification or independent certification is defined as when the firm requires that its supplies meet a certain standard and requests an independent organization that is not involved in the business relationship to control the compliance of the suppliers.

(m) Organic food establishment refers to an entity, whether local or foreign, that produces inputs acceptable for organic agriculture.

Section 4 Coverage. - The provisions of this Act shall apply to the development and promotion of organic agriculture and shall include, but not limited to, the following:

- (a) Policy formulation on regulation, registration, accreditation, certification and labeling on organic agriculture;
- (b) Research, development and extension of appropriate, sustainable environment and gender-friendly organic agriculture;
- (c) Promotion and encouragement of the establishment of facilities, equipment and processing plants that would accelerate the production and commercialization of organic fertilizers, pesticides, herbicides and other commercialization of organic fertilizers, pesticides, herbicides and other appropriate farm inputs; and
- (d) Implementation of organic agricultural programs, projects and activities, including the provision and delivery of support services with focus on the farmers and other stakeholders.

Section 5 *National Organic Agricultural Program.* - There is hereby established a comprehensive organic agricultural program through the promotion and commercialization of organic farming practices, cultivation and adoption of production and processing methods which have already been developed, or to be developed, continuing research and upgrading thereof, the capacity building of farmers and the education of consumers thereon, the extension of assistance to local government units (LGU's), peoples' organizations (POs), nongovernment organizations (NGOs) and other stakeholders including individuals and groups who are practicing and promoting these methods as well as those who are willing to do other pertinent activities, and documentation and evaluation of the program.

Section 6 *National Organic Agricultural Board (NOAB).* - To carry out the policy and the program provided in this Act, there is hereby created a NOAB which shall be the policy-making body and shall provide direction and general guidelines for the implementation of the National Organic Agricultural Program. The NOAB shall be attached to the Department of Agriculture (DA).

The NOAB shall ensure the full participation of POs, NGOs and the general public through coordination and consultative mechanisms such as, but not limited to, public hearings, meetings and joint projects.

Section 7 *Composition of the NOAB.* - The NOAB shall consist of:

- (a) The Secretary of Agriculture, or his duly authorized permanent representative, with a rank of Undersecretary, as Chairperson;
- (b) The Secretary of the Interior and Local Government, or his duly authorized permanent representative, as Vice Chair;
- (c) The Secretary of Science and Technology, or his duly authorized permanent representative;
- (d) The Secretary of Environment and Natural Resources, or his duly authorized permanent representative;
- (e) The Secretary of Education, or his duly authorized permanent representative;
- (f) The Secretary of Agrarian Reform, or his duly authorized permanent representative;
- (g) The Secretary of Trade and Industry, or his duly authorized permanent representative;
- (h) The Secretary of Health, or his duly authorized permanent representative;
- (i) Three (3) representatives from the small farmers; and
- (j) A representative each from the NGOs involved in sustainable agriculture for at least three (3) years; agricultural colleges and universities; and private sector or agribusiness firms; as members.

The designated aforementioned representatives of the various departments shall be occupying positions not lower than a bureau director level and shall be on a conterminous basis.

The representatives of small farmers and NGOs and of agricultural colleges and universities shall be chosen by the Secretaries of Agriculture and Science and Technology, respectively, from among nominees submitted by their respective national organizations. These representatives must be conversant in organic agriculture and committed to the policies and programs provided under this Act.

The existing National Organic Agriculture Board created pursuant to Executive Order No. 481 shall continue to function until the new NOAB created herein has been constituted pursuant to Section 8 hereof.

Section 8. *Organization of the NOAB.* - Within sixty (60) working days from the effectivity of this Act, the national organizations of small farmers, of NGOs and of agricultural colleges and universities shall submit their respective nominees to the Secretary of Agriculture and the Secretary of Science and Technology, as the case may be, who shall evaluate the qualifications of the nominees and appoint the most members to the NOAB.

The Chairperson shall call the members of the NOAB, or a majority thereof if not all have been designated, to a meeting to organize themselves and prescribe its rules and procedure for the attainment of the objectives of this Act. A majority of all the members of the NOAB shall constitute a quorum.

The NOAB shall also determine its budget, including travel expenses, allowances and per diems of its nongovernment members when attending official NOAB meetings or attending to matters assigned to them subject to accounting and auditing rules and regulations.

Section 9 *Powers and Functions of NOAB.* - The NOAB shall have the following powers and functions:

- (a) Formulate policies, plans, programs and projects to develop and promote organic agriculture, production, processing and trade;
- (b) Oversee the successful implementation of the National Organic Agricultural Program;
- (c) Identify sources of financing to expand organic agriculture;
- (d) Monitor and evaluate the performance of programs for appropriate incentives;
- (e) Undertake measures for the international recognition of local certification of organic products;
- (f) Call upon any government agency to carry out and implement programs and projects identified by the NOAB;
- (g) Call upon private sectors, POs and NGOs and the academe to provide advice on matters pertaining to organic agriculture and conduct of capability-building initiatives to farmers, producers, extension workers, consumers and other stakeholders in agriculture sector in coordination with the Agricultural Training Institute;
- (h) Submit annual and other periodic reports to the President, Secretary of the DA and Congress of the Philippines through the Congressional Oversight Committee on Agricultural and Fisheries Modernization (COCAFAM);
- (i) Promulgated such rules and regulations and exercise such other powers and functions as may be necessary to carry out effectively the purposes and objectives of this Act; and
- (j) Perform such functions as may be necessary for its effective operations and for the continued enhancement, growth or development of organic agriculture.

Section 10 *The Bureau of Agriculture and Fisheries Product Standards (BAFPS) of the DA.* -

The BAFPS of the DA shall be strengthened and empowered in terms of establishing functional divisions and incremental staffing to serve as the national technical and administrative secretariat of the NOAB with the member agencies providing additional staff support as the need arises.

Section 11 *Functions, Duties and Responsibilities of the BAFPS*, in addition to its existing functions and responsibilities shall perform the following functions, duties and responsibilities for purpose of this Act:

- (a) Implement organic agriculture programs and projects approved by the NOAB;
- (b) Update the NOAB on the status of the programs, projects and activities undertaken for the development and promotion of organic agriculture;
- (c) Create effective networking with the various stakeholders involved in organic production; and
- (d) Perform such other functions, duties and responsibilities as may be necessary to implement this Act and as directed by the NOAB.

Section 12 *Work Plan*. - In line with the national Organic Agricultural Program, the BAFPS shall submit to the Board for approval the following:

- (a) A plan of bringing the program down to the grassroots, utilizing available personnel and facilities on the local level and those of LGUs;
- (b) A pattern of cooperation and mutual assistance with LGUs, POs and NGOs, which will maximize people empowerment and participatory approaches to program formulation, implementation and monitoring; and
- (c) A schedule of short-term, medium-term and long-term targets on research and development, marketing, trade promotion/initiatives, capacity building, among others.

Section 13 *Organic Agriculture and Protection of the Environment*. - The NOAB shall constantly devise and implement ways and means not only of producing organic fertilizers and other farm inputs and needs on and off the farm but also of helping to alleviate the problems of industrial waste and community garbage through disposal through appropriate methods of sorting, collecting and composting. The BAFPS shall conduct continuing studies, with consultations among the people and officials involved as well as POs and NGOs, in order to advise local governments, from the barangay to the provincial level, on the collection and disposal of garbage and waste in such a way as to provide raw materials for the production of organic fertilizers and other farm inputs.

Section 14 *Local Executive Committees*. - Every provincial governor shall, insofar as practicable, form a provincial technical committee, and which shall, in coordination with and assistance of the BAFPS/DA - Regional Field Units (RFUs) implement activities in line with the National Organic Agricultural Program within each province.

Every municipal mayor shall likewise, insofar as practicable, form a municipal technical committee for purposes of implementing activities in line with the National Organic Agricultural Program within each municipality.

A local government unit that intends to shift its area of responsibility to organic agriculture must ensure that local industries have been adequately informed and consulted and that a viable plan to ensure supply for vulnerable industries is in place.

The governors shall monitor implementation of and compliance with this Act within their respective jurisdictions.

Section 15. *Accreditation of Organic Certifying Body*. - The BAFPS is hereby designated and authorized to grant official accreditation to organic certifying body or entity. The BAFPS is tasked to formulate the necessary rules and procedures in the accreditation of organic certifying body: *Provided*, That there shall be at least one (1) accredited organic certifying

body each in Luzon, Visayas and Mindanao or in case of only (1) organic certifying body is accredited, it shall have at least one (1) satellite office or processing unit each in Luzon, Visayas and Mindanao

Section 16. *Registration of Organic Food and Organic Input Producers.* - All organic food and input establishments must register with the director, BAFPS, registration under this section shall begin within ninety (90) days of the enactment of this Act. Each such registration shall be submitted to director through an electronic portal and shall contain such information as the director by guidance may determine to be appropriate. Such registration shall contain the following information:

- (a) The name, address and emergency contact information of each organic food or input establishment that the registrant owns or operates;
- (b) The primary purpose and business activity of each organic food or input establishment, including the dates of operation if the organic food establishment is seasonal;
- (c) A list of the organic food or input produced and corresponding brand names;
- (d) For organic food establishment, the name, address and contact information of the organic food certifying body that certified the organic products sold by the company;
- (e) An assurance that the registrant will notify the director of any change in the products, function or legal status of the domestic food establishment (including cessation of business activities) not later than 30 days after such change; and
- (f) For organic input producers, a list of materials used in the production of each particular input

Section 17 *Labeling of Organic Produce.* - The label of organic produce shall contain the name, logo or seal of the organic certifying body and the accreditation number issued by the BAFPS. Only third party certification is allowed to be labeled as organically produced.

Section 18 *Retailing of Organic Produce.* - Retail establishments or stores of organic produce shall designate a separate area to display the organic produce to avoid mixing it with non-organic produce.

Section 19 *Availability of Trading Post for Organic Inputs.* - Local chief executives shall establish, as far as practicable, at least one (1) trading post for organic inputs for every LGU in the area of jurisdiction.

Section 20 *Research, Development and Extension.* - The Bureau of Agricultural Research (BAR), as the lead agency, shall coordinate with the other agencies of the DA, the Department of Agrarian Reform (DAR), the Department of Science and Technology (DOST), the Department of Education (DepED), the Department of Interior and Local Government (DILG), the strategic agricultural-based state universities and colleges (SUCs), including private organizations, to develop, enhance, support and consolidate activities and related technologies for the formulation and implementation of a unified and integrated organic agriculture RDE plan and programs for the national to the field level. The organic agriculture RDE plans and programs shall include, but not limited to the following:

- (a) Research, development and commercialization of appropriate, innovative and viable organic agricultural technologies;
- (b) Nationwide promotion of developed and commercially viable biodegradable farm wastes and by-products through various extension strategies to accelerate the production, use and distribution of organic fertilizers; and
- (c) Conduct research for market development, policy formulation, regulation and certification.

Section 21. *Creation of Organic Agriculture RDE Network.* - An organic agriculture RDE

network shall be organized by the BAR, composed of research and educational institutions, LGUs, nongovernment agencies and the recognized association of organic fertilizer manufacturers and distributors, agricultural engineers, agriculturists, soil technologists, farmers group and/or associations.

Section 22. RDE Centers. - National, regional and provincial organic R & D and extension centers shall be organized, established and integrated as a major component of the existing RDE centers of DA, the DOST, the DENR, SUCs and the LGUs. These will be strengthened and enhanced to spearhead the integrated program to develop and promote organic agriculture throughout the country.

Section 23. Organic Agriculture in the Formal and Non-formal Sectors. - The National Government, through the DepED and in coordination with concerned government agencies, NGOs and private institutions, shall strengthen the integration of organic agriculture concerns in school curricula at all levels.

Section 24. Incentives. - The government shall extend incentives for the production and propagation of organic farm inputs by maximizing their use in all government and government supported agricultural production, research and demonstration programs. Incentive shall also be provided to farmers whose farms have been duly certified as compliant to the Philippine National Standards (PNS). Further, the DA may give cash reward in recognition of the best organic farm in the country. The DA, the DAR, the DOST, the DILG, the Department of Trade and Industry (DTI), the DepED, the Department of Finance (DOF), the Land Bank of the Philippine (LBP), and other government lending and non-lending institutions shall also assist organic input producers and organic farmers through the provision of adequate financial, technical, marketing and other services and resources. These include, but shall not be limited to, the following:

- (a) Exemption from the payment of duties on the importation of agricultural equipment, machinery and implements as provided under Republic Act No. 9281, which amends Republic Act No. 8435 or the Agriculture and Fisheries Modernization Act (AFMA);
- (b) Identification by LGUs of local taxes that may be offered as incentives to organic input production and utilization;
- (c) Provision of preferential rates and special window to organic input producers and users by the LBP;
- (d) Subsidies for certification fees and other support services to facilitate organic certification;
- (e) Zero-rated value-added tax (VAT) on transactions involving the sale/purchase of bio-organic products, whether organic inputs or organic produce; and
- (f) Income tax holiday and exemption for seven (7) years, starting from the date of registration of organic food and organic input producers on all income taxes levied by the National Government.

The tax incentives shall be given only to purely organic agriculture entities/farmers and shall be subject to the accreditation of the BAFPS and periodic reporting by the BAFPS to the DOF: *Provided*, That the said incentives shall be available only to micro, small and medium enterprises as defined under Section 3 of Republic Act No. 9501 or the Magna Carta for Micro, Small and Medium Enterprises.

Section 25. Appropriations. - The sum of Fifty million pesos (Php50, 000, 000.00) and the existing budget for the promotion of organic farming of the DA is hereby appropriated for the initial year of implementation of this Act. Thereafter, such amount as may be necessary for the continuous operation of the NOAB and the implementation of the program shall be included in the annual General Appropriation Act (GAA).

The NOAB is hereby authorized to solicit and accept assistance or facilities in the form of grants from individuals and entities here and abroad, and to utilize these funds and resources for purposes of this Act, subject to the usual budget, accounting and auditing rules and regulations.

Section 26. *Penal Provision.* - Any person who willfully and deliberately:

- (a) obstructs the development of propagation of organic agriculture, or the manufacture, production, sale or use of organic agricultural inputs;
- (b) refuses without just cause to extend the support and assistance required under this Act; and
- (c) mislabels or claims that the product is organic when it is not in accordance with the existing standards for Philippine organic agriculture or this Act shall, upon conviction, be punished by imprisonment of not less than one (1) month nor more than six (6) months, or a fine of not more than Fifty thousand pesos (P50, 000.00), or both, at the discretion of the court. If the offender is a corporation or a juridical entity, the official who ordered or allowed the commission of the offense shall be punished with the same penalty. If the offender is in the government service, he shall in addition, be dismissed from the office.

Section 27. *Implementing Rules and Regulations.* - The NOAB shall adopt rules and regulation to implement the provisions of this Act within ninety (90) days from the effectivity of this Act and submit the same to the COCAFm for review and approval. In the drafting of the implementing rules and regulations, the DOF shall be consulted in connection with the tax incentive provided under Section 24 hereof.

Section 28. *Annual Report.* - The NOAB shall render an annual report to both House of Congress on the accomplishment of the program. A review on the viability of the program shall be made by the concerned agencies after three (3) years of its implementation.

Section 29. *Congressional Oversight Committee.* - The COCAFm shall be the congressional oversight committee for purposes of this Act. The COCAFm shall review and approve the implementing rules and regulations of this Act and also perform the following functions:

- (a) Monitor and ensure the proper implementation of this Act.
- (b) Review the proper implementation of the programs on organic agriculture and the use of its funds;
- (c) Review the performance of the NOAB; and
- (d) Such other functions it deems necessary.

Section 30. *Separability Clause.* - if any provisions of this Act is declared invalid or unconstitutional, the other provisions not affected thereby shall remain in full force and effect.

Section 31. *Repealing Clause.* - All laws, presidential decrees, executive orders, presidential proclamations, rules and regulations or parts thereof contrary to or inconsistent with this Act are hereby repealed or modified accordingly.

Section 32. *Effectivity.* - This Act shall take effect fifteen (15) days following its publication in at least two (2) newspapers of general circulation or in the Official Gazette, whichever comes first.

Approved,

PROSPERO C. NOGRALES
Speaker of the House of Representatives

JUAN PONCE ENRILE
President of the Senate

This Act which is a consolidation of Senate Bill No. 3264 and House Bill No. 7066 was finally passed by the Senate and the House of Representatives on February 1, 2010.

MARILYN B. BARUA-YAP
Secretary General House of Representatives
Approved: APRIL 06, 2010

EMMA LIRIO-REYES
Secretary of the Senate

GLORIA MACAPAGAL-ARROYO
President of the Philippines

ภาคผนวก ค

ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ.

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ.

หลักการ

ไม่มีกฎหมายว่าด้วยมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

เหตุผล

โดยที่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทยในสามทศวรรษที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมลพิษต่าง ๆ ทั้งทางน้ำ ทางอากาศ เสียง ระเบิด และของเสียอันตราย ผลที่เกิดขึ้นมีทั้งความเสียหายที่เกิดแก่สังคมโดยรวม และแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษ กฎหมายสิ่งแวดล้อมของไทยส่วนใหญ่ยังคงเน้นมาตรการกำกับและควบคุมเป็นหลัก ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการควบคุมมลพิษให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดี ในปัจจุบันประเทศต่างๆ ได้นำมาตรการการคลังมาใช้เป็นมาตรการเสริมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษลดการก่อมลพิษ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการผลิตและบริโภคไปในทางที่ก่อมลพิษน้อยลง นอกจากนี้ การใช้มาตรการการคลัง เช่น ภาษีสิ่งแวดล้อม ยังช่วยให้มีการนำมลภาวะที่ภายนอกที่เกิดจากการผลิตสินค้าและบริการ เข้ามารวมเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนภายใน ทำให้ผู้ก่อมลพิษต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ดังนั้น เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาตรการการคลังมาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งนำรายได้ที่จัดเก็บได้จากภาษีมาตรการการคลังดังกล่าวมาสนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงมีความจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

“ภาษีสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า เงินที่เรียกเก็บจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือผู้ประกอบการที่ปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อม และให้หมายความรวมถึงภาษีการปล่อยมลพิษและภาษีเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัตินี้

“ค่าธรรมเนียมการจัดการมลพิษ” หมายความว่า เงินที่เรียกเก็บจากผู้ได้รับบริการบำบัดน้ำเสีย หรือกำจัดของเสียที่เกิดจากการประกอบกิจกรรมของตน และให้หมายความรวมถึงเงินที่เรียกเก็บจากผู้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งหน่วยงานรัฐ หรือผู้ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานรัฐเป็นผู้จัดให้

“ภาษีผลิตภัณฑ์” หมายความว่า เงินที่เรียกเก็บจากผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ หรือชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์ที่จะก่อให้เกิดของเสียอันตรายหรือของเสียอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งที่เกิดระหว่างใช้รถหรือใช้งานแล้วหรือเมื่อเป็นของเสีย

“ค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์” หมายความว่า เงินที่เรียกเก็บจากผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์หรือชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์ที่จะก่อให้เกิดของเสียอันตรายหรือของเสียอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งที่เกิดระหว่างใช้รถหรือใช้งานแล้วหรือเมื่อเป็นของเสีย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการหรือจัดระบบรวบรวมหรือบำบัดผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว

“การวางประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า พันธบัตร เงิน หรือสัญญาจำประกันของธนาคารหรือสถาบันการเงิน เพื่อประกันว่าผู้ได้รับอนุญาตจะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการอนุญาตให้ประกอบกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พืช หรือสุขภาพของมนุษย์ รวมทั้งกฎหมายที่บังคับกับการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องนั้น

“การชื้อขายสิทธิการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิทธิการปล่อยมลพิษ” หมายความว่า การโอนสิทธิการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิทธิการปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมที่ผู้ขายมีหรือได้รับมา โดยชอบด้วยกฎหมายให้แก่ผู้ซื้อโดยได้รับค่าตอบแทน

“มาตรการสนับสนุนและส่งเสริม” หมายความว่า การส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการลด และควบคุมการปล่อยมลพิษ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น การลดภาษี การให้เงินอุดหนุน หรือเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ แก่ผลิตภัณฑ์ การประกอบกิจการ หรือการดำเนินการใด ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

“เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ” หมายความว่า ผู้ประกอบการโรงงาน เจ้าของสถานประกอบการหรือกิจการอื่นใดที่ถูกระบุในบัญชีการระบายน้ำทิ้ง การปล่อยทิ้งอากาศเสีย การปล่อยทิ้งของเสียหรือมลพิษอื่นใดออกสู่สิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขและกฎหมายอื่น ๆ

“ผู้ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ ดิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และสิ่งแวดล้อมของประเทศ” หมายความว่า ผู้ได้รับประโยชน์ทางวัฒนธรรม การศึกษาค้นคว้าวิจัย การศึกษา ความรื่นรมย์ หรืออื่น ๆ เช่น นักท่องเที่ยว หรือบุคคลอื่นซึ่งมีกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกำกับนโยบายมาตรการการคลังเพื่อ
สิ่งแวดล้อม

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนภาษีและค่าธรรมเนียมสิ่งแวดล้อม

“คณะกรรมการกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนภาษีและค่าธรรมเนียม
สิ่งแวดล้อม

“ผู้จัดการกองทุน” หมายความว่า ผู้ซึ่งคณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งให้บริหารเงินแต่ละบัญชี
ภายใต้กองทุน

“สิ่งแวดล้อม” หมายความว่า สิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

“มลพิษ” หมายความว่า มลพิษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

“แหล่งกำเนิดมลพิษ” หมายความว่า แหล่งกำเนิดมลพิษที่ถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสีย อากาศ
เสียเสียง และมลพิษอื่นๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และให้
หมายความรวมถึงโรงงานและเขตประกอบการอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เขตนิคม
อุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรม กิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามกฎหมาย
ว่าด้วยการสาธารณสุข และกิจการอื่นที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายอื่น

“ผลิตภัณฑ์” หมายความว่า สินค้าที่ผู้บริโภคใช้ หรือบริโภคในครัวเรือน หรือในการดำเนิน
ชีวิตประจำวัน หรือสินค้าที่ผู้ประกอบการใช้ในการผลิตทางอุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือในการ
ประกอบกิจการอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเมื่อใช้แล้ว หรือไม่เป็นที่
ต้องการของผู้ใช้หรือผู้บริโภคอีกต่อไป ไม่ว่าจะมีส่วนประกอบที่เป็นสารอันตรายหรือไม่ก็ตาม เช่น
แบตเตอรี่ที่มีสารประกอบตะกั่วและกรด น้ำมันหล่อลื่น เครื่องใช้ไฟฟ้าและ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์
หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ยางรถยนต์ นรจกภัณฑ์ สารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ ปุ๋ย
เคมีภัณฑ์ วัตถุอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย และสินค้าอื่น ๆ ที่กำหนดตามประกาศที่ออก
โดยรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

“ของเสีย” หมายความว่า ของเสียตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว และ
ให้หมายความรวมถึงสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และของเสียอันตราย
ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย

“การจัดการของเสีย” หมายความว่า การเก็บ ขบ บำบัด และกำจัดของเสีย

“การจัดการผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว” หมายความว่า การนำผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วมาซ่อมแซมหรือ
จัดการเพื่อนำมาใช้ซ้ำ หมุนเวียนกลับมาใช้อีก หรือนำกลับมาใช้ใหม่ โดยการคัดแยกหรือการผ่าน
กรรมวิธีการผลิตทางอุตสาหกรรม

“หน่วยงานรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค องค์การปกครองส่วน
ท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานหรือองค์การอื่นตามที่กำหนดใน
กฎหมายว่าด้วยกรณีนี้

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“ข้อบัญญัติท้องถิ่น” หมายความว่า ข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ หรือข้อบังคับที่ตราขึ้นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมสรรพสามิต อธิบดีกรมศุลกากร และอธิบดีกรมสรรพากร ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตนตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าพนักงานสรรพสามิตตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เจ้าพนักงานสรรพากร เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน พนักงานส่วนท้องถิ่น และผู้ซึ่งรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบแต่งตั้งไปปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ” หมายความว่า รัฐมนตรีเจ้าสังกัดของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบกิจการ ผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ถูกกำหนดให้ใช้มาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัตินี้ หรือรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีให้รับผิดชอบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มิออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราภาษีและค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราที่กำหนดไว้ท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและประกาศของรัฐมนตรีที่ได้ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มิออกประกาศและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศและระเบียบตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการกำกับนโยบายมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการกำกับนโยบายมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย รัฐมนตรีเป็นประธาน ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินเก้าคนเป็นกรรมการ ในจำนวนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้มีผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ผู้แทน

สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย ผู้แทนกรุงเทพมหานคร และผู้เชี่ยวชาญด้าน เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม และผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นกรรมการและเลขานุการ ในกรณีที่เห็นสมควร ประธานกรรมการตามวรรคหนึ่งอาจเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อแต่งตั้ง กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนจากหน่วยงานรัฐอื่นที่เกี่ยวข้องและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินอกจากที่กำหนดไว้ แล้วในวรรคหนึ่งเป็นการเพิ่มเติมได้อีกเป็นจำนวนไม่เกินห้าคน

มาตรา ๗ คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการใช้มาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม
- (๒) เสนอนโยบายและความเห็นแก่คณะรัฐมนตรีในการออกพระราชกฤษฎีกาตาม พระราชบัญญัตินี้
- (๓) ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงและรัฐมนตรี ผู้รับผิดชอบในการออกประกาศ หรือดำเนินการในเรื่องใด ๆ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๔) พิจารณาอนุมัติแผนยุทธศาสตร์ที่เสนอโดยคณะกรรมการกองทุนเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน จากกองทุน
- (๕) พิจารณาให้ความเห็นชอบการใช้มาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมตามข้อเสนอของ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง
- (๖) พิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษ ผลิตภัณฑ์ และ กิจกรรม ที่จะนำมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมมาใช้บังคับ
- (๗) พิจารณาให้ความเห็นชอบหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตรา ในการจัดเก็บภาษี และ ค่าธรรมเนียมภายใต้พระราชบัญญัตินี้
- (๘) แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญให้เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการ
- (๙) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
- (๑๐) พิจารณาปัญหาและเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อวินิจฉัยและสั่งการเกี่ยวกับ การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
- (๑๑) กระทำการอื่นใดเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๖ มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละสองปี แต่อาจ ได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้เป็นระยะเวลาติดต่อกันไม่เกินอีกหนึ่งวาระ

มาตรา ๙ นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) คณะรัฐมนตรีให้ออก
- (๕) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๑) ได้รับหรือเคยได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาซึ่งที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนได้ และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

ในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างลง ให้คณะกรรมการเท่าที่เหลืออยู่ยังคงดำเนินการต่อไปได้

มาตรา ๑๒ การประชุมคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการต้องมีการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มติที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

ในการประชุม หากกรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณา ให้กรรมการผู้นั้นแจ้งให้ที่ประชุมทราบและให้ที่ประชุมพิจารณาว่ากรรมการผู้นั้นสมควรจะอยู่ในที่ประชุมและออกเสียงลงมติในการประชุมเรื่องนั้นได้หรือไม่ ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๓ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ ที่ปรึกษา และอนุกรรมการได้รับเชิญประชุมหรือประโยชน์ตอบแทนอื่นตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๑๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการมีอำนาจเชิญผู้แทนจากหน่วยงานหรือบุคคลใดทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนมาให้ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นได้ รวมทั้งขอให้บุคคลดังกล่าวส่งเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

หมวด ๒

มาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑๔ เมื่อหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดของกระทรวงหรือทบวงในราชการบริหารส่วนกลางหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศาลใช้มาพรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งอย่างใด ให้คณะกรรมการพิจารณาและเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อมอบหมายให้รัฐมนตรีจัดทำพระราชกฤษฎีกาซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการใช้มาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๕ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศหรือเพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ กิจการ หรือสภาพของท้องถิ่นที่บางแห่ง หรือทั่วไป รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงลดอัตรา หรือยกเว้นภาษีสิ่งแวดล้อม ภาษีผลิตภัณฑ์หรือค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ที่เรียกเก็บตามพระราชบัญญัตินี้ได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการลดอัตราหรือยกเว้นภาษีหรือค่าธรรมเนียม การยกเลิกหรือแก้ไขการลดอัตราหรือยกเว้นภาษีหรือค่าธรรมเนียม ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ส่วนที่ ๒ ภาษีสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๑๖ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ยื่นคำขอจดทะเบียนและเสียภาษีการปล่อยมลพิษตามพระราชบัญญัตินี้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจัดเก็บภาษี และการจัดการเงินรายได้จากภาษีตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๗ การกำหนดอัตราและจำนวนภาษีการปล่อยมลพิษที่อ้างอิงตามมาตรา ๑๖ ให้คำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

- (๑) ปริมาณมลพิษที่แหล่งกำเนิดมลพิษปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม
- (๒) ความเป็นพิษหรืออันตรายของมลพิษหรือของเสียที่ปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม
- (๓) สภาพสิ่งแวดล้อม ปัญหามลพิษ และความสามารถในการรองรับมลพิษในท้องถิ่น

ซึ่งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่

(๔) ผลที่จะเกิดขึ้นจากภาษีที่จัดเก็บในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษลดการปล่อยมลพิษและของเสีย และรายได้ที่เพียงพอสำหรับการบริหารจัดการระบบจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๘ ภายใต้บังคับของมาตรา ๑๖ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบโดยตำแหน่งหรือคณะกรรมการมีอำนาจออกประกาศเพื่อกำหนดประเภท ชนิด และขนาดของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะเรียกเก็บภาษีการปล่อยมลพิษตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๙ ความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีตามมาตรา ๑๖ ให้ถือว่าเกิดขึ้นเมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานจำพวกที่ ๓ ภาวาศเสีย หรือมลพิษอื่นใดจากแหล่งกำเนิดมลพิษของตนสกปรกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกที่ตั้งของแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น

มาตรา ๒๐ ให้กรมสรรพสามิตมีอำนาจหน้าที่จัดเก็บภาษีการปล่อยมลพิษตามมาตรา ๑๖ จากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทโรงงานจำพวกที่ ๓ ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

เงินรายได้จากภาษีตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และให้หักเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้สำหรับหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามสัดส่วนที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ส่วนที่เหลือให้นำส่งเข้ากองทุน

มาตรา ๒๑ ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่จัดเก็บภาษีการปล่อยมลพิษตามมาตรา ๑๖ จากแหล่งกำเนิดมลพิษอื่นที่มีไซ้โรงงานจำพวกที่ ๓ ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของตน หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การจัดเก็บภาษิตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้กรมควบคุมมลพิษมีอำนาจหน้าที่ให้คำปรึกษา จัดส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งกำเนิดมลพิษ และให้การสนับสนุนทางวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๒๒ เงินรายได้ที่ได้จากการจัดเก็บภาษีตามมาตรา ๒๑ ให้จัดสรรแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานผู้รับผิดชอบตามสัดส่วนที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ส่วนที่เหลือให้นำส่งเข้ากองทุน

มาตรา ๒๓ เงินรายได้ที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา ๒๒ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหักเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการบริหารระบบการจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัตินี้ได้ ส่วนที่เหลือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้จ่ายเพื่อการจัดการมลพิษและคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบตน ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจนำเงินรายได้ดังกล่าวไปใช้เพื่อจัดให้มีและดำเนินการหรือบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือกำจัดของเสียรวมที่ตนเป็นผู้รับผิดชอบก็ได้

มาตรา ๒๔ เพื่อสนับสนุนและติดตามผลการจัดการมลพิษและคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๒๓ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน และรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของตนเพื่อประกาศหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในเขตพื้นที่นั้นทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง รวมทั้งจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินที่ได้รับจัดสรรตามมาตรา ๒๒ เพื่อเสนอต่อรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับตั้งแต่วันสิ้นปีบัญชีของทุกปี

มาตรา ๒๔ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษใดจัดส่งน้ำเสีย หรือของเสียที่เกิดจากการประกอบกิจการของตนไปรับการบำบัดหรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ประกอบกิจการให้บริการบำบัดน้ำเสียรวมหรือกำจัดของเสียรวมในเขตการนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตประกอบการอุตสาหกรรม โดยชำระค่าบริการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงาน หรือผู้ประกอบกิจการดังกล่าวแล้ว มีสิทธิได้รับยกเว้นไม่ต้องชำระภาษีที่เรียกเก็บตามมาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๑ อีกร

มาตรา ๒๖ ผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกามีหน้าที่ต้องเสียภาษีเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัตินี้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจัดเก็บภาษี และการจัดการเงินรายได้จากภาษีตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒๗ เงินรายได้ที่ได้จากการจัดเก็บภาษีตามมาตรา ๒๖ ให้หักเป็นค่าใช้จ่ายแก่หน่วยงานผู้รับผิดชอบในการบริหารระบบการจัดเก็บภาษีนั้น ส่วนที่เหลือให้นำส่งเข้ากองทุนและนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และสัดส่วนของการจัดสรรเงินรายได้ตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒๘ ให้ผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีตามมาตรา ๑๖ มีหน้าที่ต้องเสียเบี้ยปรับในกรณีและตามอัตราดังต่อไปนี้

- (๑) ไม่ได้ยื่นแบบรายการเสียภาษีภายในกำหนดเวลา ให้เสียเบี้ยปรับอีกสองเท่าของเงินภาษี
- (๒) ในกรณีที่ได้อื่นแบบรายการเสียภาษี แต่จำนวนภาษีที่ต้องชำระขาดไป ให้เสียเบี้ยปรับอีกหนึ่งเท่าของเงินภาษีที่ชำระขาดไปนั้น

เบี้ยปรับตามวรรคหนึ่งอาจลดหรือลดลงได้ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี ระเบียบดังกล่าวนี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๙ ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามมาตรา ๑๖ ไม่ชำระภาษี หรือชำระภาษีไม่ครบตามจำนวนที่ต้องชำระ หรือไม่ชำระภาษีภายในระยะเวลาที่กำหนด นอกจากจะมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้เสียเงินเพิ่มในอัตราร้อยละ ๑.๕ ต่อเดือนหรือเศษของเดือนของจำนวนเงินภาษีที่ค้างชำระโดยไม่รวมเบี้ยปรับ

การคำนวณเงินเพิ่มตามวรรคหนึ่ง ให้เริ่มนับเมื่อพ้นกำหนดเวลาการยื่นรายการหรือนำส่งภาษีจนถึงวันชำระหรือนำส่งภาษี แต่เงินเพิ่มที่คำนวณได้มิให้เกินจำนวนภาษีที่ต้องเสียหรือนำส่ง ไม่

ร่วภาหิตที่ต่องเนือหรือน่ำสงนึ่งจะเกิตจกการประเมินหรือค้ำล้งของเจ้ำพนักงนหรือค้ำวินิจฉัยอุทธรณห์หรือค้ำพิพกษของศาล

มตรว ๓๐ เนือปรับตมมตรว ๒๘ แลเงินเพิ่มตมมตรว ๒๙ ให้อือเป็นเงินภษในส่วนี้ด้วยและให้น่ำสงเช้ำกองทุน

ส่วที่ ๓

ค้ำธรรมเนือมการจ้ดการมลพิษ

มตรว ๓๑ ลงค์กรปกครองส่วท้องถิ่น หรือท่นวณอื่นที่เกือวข้อง ซึ่งรับมิตชอบในการจ้ดให้ม้ระบบบ้ำบิตน่ำเสียรวม หรือระบบก้ำจ้ดของเสียรวม หรือการบริกรสธารณะอื่นใดที่เกือวข้องกัมการจ้ดการสิ่งแวลล้อม มีอำนาจจ้ดเก็บค้ำธรรมเนือมการจ้ดการมลพิษจกเจือหรือหรือผู้ครอบครองแหล่งก้ำเบิตมลพิษที่ใช้หรือได้รับประโชนจกบริการดังกล่าว

หลักเกณฑ์ วิธีกร เวือนไซ และอัตราค้ำธรรมเนือม ใหเป็นไปตมข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกโดยองค์กรปกครองส่วท้องถิ่น และประกาศ หรือข้อก้ำหนดของท่นวณผู้รับมิตชอบแล้วแต่กรณีการก้ำหนดอัตราค้ำธรรมเนือมตมววรรคสอง ใหค้ำนึ่งถึงค้ำไร้จ้ดในการดำนงนระบบบ้ำบิตน่ำเสียหรือก้ำจ้ดของเสีย หรือการบริกรสธารณะดังกล่าวด้วย

มตรว ๓๒ ค้ำธรรมเนือมที่องค์กรปกครองส่วท้องถิ่นจ้ดเก็บได้ในส่วนี้ให้เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วท้องถิ่น

ส่วที่ ๔

ภษนิลิตภณห์และค้ำธรรมเนือมผลิตภณห์

มตรว ๓๓ เพื่อควมคุมและส่งเสริมให้ประชชนลดการใช้ผลิตภณห์ที่เป็นอินทรยค้อสุขภาพหรือมีผลกระทบต้อสิ่งแวดล้อม ผู้ผลิต ผู้นำเจ้ำ หรือผู้บริโภคผลิตภณห์ที่มีหน้ำที่เสียภษนิลิตภณห์

หลักเกณฑ์ วิธีกร และเงือนไซการจ้ดเก็บภษนิลิตภณห์ และการจ้ดการเงินรายได้จกภษนิลิตภณห์ตมววรรคหนึ่ง ใหเป็นไปตมที่ก้ำหนดโดยพระรชกฤษฎีกา

มตรว ๓๔ เพื่อส่งเสริมการลดปริมาณของเสียและการจ้ดการของเสียที่เกิดจกผลิตภณห์ที่ใช้แล้วอย้ำงถูกต้องและก่อให้เกิดผลกระทบต้อสิ่งแวดล้อมน้ลยที่สุด ผู้ผลิต ผู้นำเจ้ำ หรือผู้บริโภคผลิตภณห์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบต้อสิ่งแวดล้อมมีหน้ำที่ช้ำวะค้ำธรรมเนือมผลิตภณห์เพื่อเป็นค้ำไร้จ้ดในการจ้ดการหรือจ้ดระบบรวบรวมหรือรับค้บผลิตภณห์ที่ใช้แล้ว

หลักเกณฑ์ วิธีกร และเงือนไซการจ้ดเก็บค้ำธรรมเนือมและการจ้ดการเงินรายได้จกค้ำธรรมเนือมตมววรรคหนึ่ง ใหเป็นไปตมที่ก้ำหนดโดยพระรชกฤษฎีกา

มาตรา ๓๕ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกประกาศเพื่อกำหนดประเภทของผลิตภัณฑ์ที่จะเรียกเก็บภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ตามมาตรา ๓๓ และ มาตรา ๓๕

มาตรา ๓๖ ในการเก็บภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ตามมาตรา ๓๓ และ มาตรา ๓๕ คณะกรรมการอาจกำหนดให้เรียกเก็บจากผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้บริโภครวมผลิตภัณฑ์ใด

มาตรา ๓๗ ให้กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร และกรมสรรพากร มีอำนาจหน้าที่จัดเก็บภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้บริโภครวมลำดับ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

เงินภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ที่จัดเก็บได้ในส่วนนี้ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดินและให้หักเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้สำหรับหน่วยงานผู้รับผิดชอบส่วนที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ส่วนที่เหลือให้นำส่งเข้ากองทุน

มาตรา ๓๘ ให้ผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีตามมาตรา ๓๓ และผู้มีหน้าที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๓๕ มีหน้าที่ต้องเสียหรือปรับในกรณีและตามอัตราดังต่อไปนี้

(๑) ไม่ได้ยื่นแบบรายการเสียภาษีหรือชำระค่าธรรมเนียมภายในกำหนดเวลา ให้เสียเบี้ยปรับอีกสองเท่าของเงินภาษีหรือค่าธรรมเนียม

(๒) ในกรณีที่ได้อื่นแบบรายการเสียภาษีหรือชำระค่าธรรมเนียม แต่จำนวนภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่ต้องชำระขาดไป ให้เสียเบี้ยปรับอีกหนึ่งเท่าของเงินภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่ชำระขาดไปนั้น

เบี้ยปรับตามวรรคหนึ่งอาจลดหรือลดลงได้ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี ระเบียบดังกล่าวนี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ตามมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๕ ไม่ชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียม หรือชำระไม่ครบตามจำนวนที่ต้องชำระ หรือไม่ชำระภายในระยะเวลาที่กำหนด นอกจากจะมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้เสียเงินเพิ่มในอัตราร้อยละ ๑.๕ ต่อเดือนหรือเศษของเดือนของจำนวนภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่ค้างชำระโดยไม่รวมเบี้ยปรับ

การคำนวณเงินเพิ่มตามวรรคหนึ่ง ให้เริ่มนับเมื่อพ้นกำหนดเวลาการยื่นรายการหรือนำส่งภาษีหรือค่าธรรมเนียมจนถึงวันชำระหรือนำส่งภาษีหรือค่าธรรมเนียม แต่เงินเพิ่มที่คำนวณได้มิให้เกินจำนวนภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่ต้องเสียหรือนำส่งแล้วแต่กรณี ไม่ว่าภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่ต้องเสียหรือนำส่งนั้นจะเกิดจากการประเมินหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานหรือคำวินิจฉัยอุทธรณ์หรือคำพิพากษาของศาล

มาตรา ๔๐ เบี้ยปรับตามมาตรา ๓๘ และเงินเพิ่มตามมาตรา ๓๙ ให้ถือเป็นเงินภาษีหรือค่าธรรมเนียมในส่วนที่ตัวกและให้นำส่งเข้ากองทุน

มาตรา ๔๑ หน่วยงานผู้รับผิดชอบหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วและการจัดการของเสีย รวมทั้งการจัดระบบรวบรวมหรือรับคืนผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการจัดการผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว การจัดการของเสีย และการจัดระบบรวบรวมหรือรับคืนผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว ให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

ส่วนที่ ๕

การวางประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๔๒ ผู้ใดประกอบกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ชีวีตหรือสุขภาพของมนุษย์ดังต่อไปนี้มีหน้าที่วางพันธบัตร หรือเงินประกันความเสี่ยง หรือสัญญาค่าประกันของธนาคารหรือสถาบันการเงิน เพื่อประกันว่าตนจะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการอนุญาตให้ประกอบกิจการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับผิดชอบค่าใช้จ่ายค้ำประกันต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพอนามัย หรือทรัพย์สินที่เป็นของรัฐและบุคคลอื่น

(๑) การประกอบกิจการตามกฎหมายว่าด้วยแร่

(๒) การบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่เป็นของเสียอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

(๓) การกำจัดมูลฝอยตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

(๔) การขุดดินและถมดินตามกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน

(๕) กิจการอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๔๓ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกประกาศเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข จำนวนเงิน และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวางพันธบัตร เงินประกันความเสี่ยง หรือสัญญาค่าประกันของธนาคารหรือสถาบันการเงิน สำหรับกิจการตามมาตรา ๔๒ ซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของตน

ในการออกประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงขนาดของกิจการหรือกิจกรรมที่กำหนดให้ต้องประกันความเสี่ยง ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของมนุษย์ และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเพื่อเยียวยาความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมและบุคคลซึ่งได้รับผลกระทบ รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่ประกอบกิจการให้กลับสู่สภาพเดิม

มาตรา ๔๔ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข จำนวนเงิน และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวางพันธบัตร เงินประกันความเสี่ยง หรือ

สัญญาค่าประกันของธนาคารหรือสถาบันการเงิน สำหรับกิจการตามมาตรา ๔๒ ซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของตน

อำนาจในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งให้รวมถึงกรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ประสงค์จะประกอบกิจการที่เกี่ยวเนื่องกันที่แจ้งต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนการประกอบกิจการ ในกรณีดังกล่าว ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งก่อนออกใบรับแจ้งก็ได้

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๓ วรรคสองมาใช้บังคับกับการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

ข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับประกาศหลักเกณฑ์ เงื่อนไข จำนวนเงิน และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการวางพันธบัตร เงินประกันความเสี่ยง หรือสัญญาค่าประกันของธนาคารหรือสถาบันการเงินที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบประกาศกำหนดตามมาตรา ๔๓ เว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๔๔ การวางพันธบัตร เงินประกันความเสี่ยง หรือสัญญาค่าประกันของธนาคารหรือสถาบันการเงินในกิจการตามมาตรา ๔๒ ต้องกระทำก่อนการเริ่มประกอบกิจการ และเมื่อการประกอบกิจการสิ้นสุดลง ผู้ประกอบการมีสิทธิได้รับหลักประกันคืนพร้อมดอกเบี้ย

สำหรับกิจการที่ดำเนินอยู่แล้วก่อนกฎหมายนี้ใช้บังคับ ให้ผู้ประกอบการวางพันธบัตร เงินประกันความเสี่ยง หรือสัญญาค่าประกันของธนาคารหรือสถาบันการเงิน เมื่อต่อใบอนุญาตประกอบกิจการ

มาตรา ๔๖ หากผู้ประกอบการตามมาตรา ๔๒ ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการอนุญาตให้ประกอบกิจการนั้น หรือฝ่าฝืนกฎหมายจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมหรือบุคคลอื่น ไม่ว่าการดังกล่าวจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของตนหรือไม่ก็ตาม ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจยึดพันธบัตรหรือเงินประกันความเสี่ยงพร้อมดอกเบี้ย หรือเรียกจากรัฐบาลหรือสถาบันการเงินผู้ค้ำประกันแล้วแต่กรณี ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน

หากการยึดพันธบัตร เงินประกันความเสี่ยง หรือการเรียกจากรัฐบาลหรือสถาบันการเงินตามวรรคหนึ่ง เป็นการยึดหรือเรียกเพียงบางส่วน ให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่วาง พันธบัตร เงินประกันความเสี่ยงหรือสัญญาค่าประกันให้เต็มตามจำนวนที่กำหนด

พันธบัตร เงินประกันความเสี่ยง และหลักประกันตามวรรคหนึ่งที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบ ได้อึดหรือเรียก ให้นำไปใช้สำหรับเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการที่วางประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมนั้น

การยึดพันธบัตร เงินประกันความเสี่ยง หรือการเรียกจากรัฐบาลหรือสถาบันการเงินผู้ค้ำประกันตามวรรคหนึ่งไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิของรัฐหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการประกอบกิจการดังกล่าวในอันที่จะเรียกค่าเสียหายสำหรับส่วนที่เกินจำนวนเงินในพันธบัตร เงินประกันความเสี่ยง หรือสัญญาค่าประกันที่ถูกยึดหรือเรียกไปแล้ว

ส่วนที่ ๖
การซื้อขายสิทธิการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือ
สิทธิการปล่อยมลพิษ

มาตรา ๔๗ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและกำจัดปริมาณมลพิษโดยรวม คณะกรรมการมีอำนาจพิจารณากำหนดให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบใช้ระบบการซื้อขายสิทธิการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิทธิการปล่อยมลพิษได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข รวมทั้งการกระจายสิทธิเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๔๘ ในกรณีที่เห็นสมควร หน่วยงานผู้รับผิดชอบอาจเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อขอความเห็นชอบในการนำระบบการซื้อขายสิทธิตามที่บัญญัติในส่วนนี้ไปใช้นับตั้งกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มลพิษ หรือแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทใด หรือในท้องถิ่นใดใดก็ตามความจำเป็นและเหมาะสม

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการใช้ระบบการซื้อขายสิทธิตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

ส่วนที่ ๗
มาตรการสนับสนุนและส่งเสริม

มาตรา ๔๙ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการควบคุมมลพิษและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หน่วยงานผู้รับผิดชอบอาจเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้คำแนะนำในการใช้มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมดังต่อไปนี้กับกิจการหรือกิจกรรมที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของตน

(๑) ให้ออกเงินอุดหนุนหรือเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่ลดการใช้ทรัพยากร ซึ่งรวมถึงการผลิตพลังงานทดแทน มาตรการประหยัดพลังงาน และการรวบรวมผลิตภัณฑ์ใช้แล้วเพื่อหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่

(๒) การลดภาษีการปล่อยมลพิษที่จัดเก็บตามมาตรา ๑๖ ของพระราชบัญญัตินี้ให้แก่บุคคลที่นำวัตถุดิบของตนได้มาตรฐานสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดก่อนปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม

(๓) ให้เงินช่วยเหลือแก่เกษตรกรในการทำเกษตรกรรมที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

(๔) มาตรการสนับสนุนอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๕๐ ในกรณีที่มีกฎหมายอื่นให้อำนาจแก่หน่วยงานผู้รับผิดชอบใช้มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมตามมาตรา ๔๙ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่นนั้นได้ หากไม่มีกฎหมายอื่นให้อำนาจไว้ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการใช้จ่ายการสนับสนุนและส่งเสริมในส่วนนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

หมวด ๓
การจัดการเงินรายได้
ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๕๑ บทบัญญัติในหมวดนี้ใช้บังคับกับบรรพลาเงินภาษีและค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้ตามพระราชบัญญัติที่ไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

ส่วนที่ ๒
กองทุนภาษีและค่าธรรมเนียมสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๕๒ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า “กองทุนภาษีและค่าธรรมเนียมสิ่งแวดล้อม” ในกระทรวงการคลัง

ให้กองทุนตามวรรคหนึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นหน่วยงานรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ และรายได้ของกองทุนไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

มาตรา ๕๓ ให้กองทุน ปรักถนด้วยเงินและทรัพย์สินดังต่อไปนี้

- (๑) เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้
- (๒) เงินรายได้ตามกฎหมายมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๗ และมาตรา ๔๐
- (๓) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (๔) ทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
- (๕) ผลกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน
- (๖) เงินอื่น ๆ ที่ได้รับมาเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

มาตรา ๕๔ ให้กองทุนมีสำนักงานใหญ่ ณ กรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดใกล้เคียง และอาจมีสำนักงานในจังหวัดอื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๕ กิจการของกองทุนไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน ทั้งนี้ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ และลูกจ้างของกองทุนต้องได้รับประโยชน์

ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๕๖ ให้กองทุนมีอำนาจกระทำกิจการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๕๔ อันรวมถึงอำนาจดังต่อไปนี้

- (๑) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินต่าง ๆ
- (๒) ก่อตั้งสิทธิ หรือกระทำนิติกรรมใด ๆ ทั้งในและนอกราชอาณาจักร
- (๓) พาประโยชน์จากทรัพย์สินของกองทุน
- (๔) เผยแพร่ข้อมูล และประชาสัมพันธ์เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากมลพิษ และของเสียอันตรายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของมนุษย์
- (๕) กระทำการอื่นใดในบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

มาตรา ๕๗ เพื่อเอื้ออำนวยให้มีการจัดสรรเงินกองทุนสำหรับอุดหนุนหรือให้กู้ยืมในกิจการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้ ให้แยกเงินกองทุนตามมาตรา ๕๓ ออกเป็นบัญชีตามที่มาของเงินรายได้ที่ได้จากภาษีหรือค่าธรรมเนียมหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาค

การจัดการเงินกองทุนในแต่ละบัญชีให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๕๘ เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการดังต่อไปนี้

- (๑) อุดหนุนหรือให้กู้ยืมแก่โครงการควบคุมหรือลดการปล่อยมลพิษซึ่งเสนอโดยหน่วยงานรัฐ และผู้ประกอบการภาคเอกชน
- (๒) อุดหนุนโครงการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสนอโดยหน่วยงานรัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม
- (๓) เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการของเสียและการจัดการผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว รวมทั้งการจัดระบบรวบรวมหรือรับซื้อคืนผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว
- (๔) เป็นเงินช่วยเหลือหรือให้กู้ยืมแก่กิจการนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำ ทุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ หรือนำกลับมาใช้อีก
- (๕) อุดหนุนกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เสนอโดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบ
- (๖) เป็นค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่เสียหายหรือได้รับความเสียหายจากการทำลายหรือจากการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษ
- (๗) ผลิตและผู้เสียหายหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษ

- (๘) เป็นเงินช่วยเหลือแก่เกษตรกรในการทำเกษตรกรรมที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม
 - (๙) เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับเบี้ยประชุมกรรมการและอนุกรรมการ และค่าใช้จ่ายอย่างอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและอนุกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้
 - (๑๐) ปรึกษาและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจการของกองทุน
 - (๑๑) ใช้จ่ายในการบริหารกองทุน
 - (๑๒) อุดหนุนหรือใช้จ่ายในกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่คณะกรรมการกำหนด
- หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดสรรเงินในแต่ละบัญชี รวมทั้งสัดส่วนของการใช้จ่ายเงินเพื่อกิจการต่าง ๆ ตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

มาตรา ๕๙ ให้แต่ละบัญชีของกองทุนตามมาตรา ๕๗ มีผู้จัดการกองทุนเพื่อบริหารจัดการเงินในบัญชีให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และที่มาของเงินภาษีและค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บและจัดสรรไว้ในบัญชีดังกล่าว

ส่วนที่ ๓

การบริหารจัดการกองทุน

มาตรา ๖๐ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการกองทุนภาษีและค่าธรรมเนียมสิ่งแวดล้อม" ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นจำนวนไม่เกินสิบคนเป็นกรรมการ ในจำนวนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้มีผู้แทนภาคอุตสาหกรรม ผู้แทนภาคบริการ ผู้แทนสมาคมองค์กรการบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมองค์กรบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย ผู้แทนกรุงเทพมหานคร และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการเงินและการจัดการ และผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๖๑ คณะกรรมการกองทุนตามมาตรา ๖๐ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์ที่ผู้จัดการกองทุนจัดทำตามมาตรา ๖๖ (๑)
- (๒) เสนอแผนยุทธศาสตร์ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการกองทุนแล้วต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติ
- (๓) พิจารณาอนุมัติแผนดำเนินงาน งบประมาณประจำปี และคู่มือการปฏิบัติงานที่ผู้จัดการกองทุนเสนอ
- (๔) พิจารณาอนุมัติการแต่งตั้งผู้จัดการกองทุน
- (๕) พิจารณากำหนดขนาดและมูลค่าของโครงการที่ผู้จัดการกองทุนมีอำนาจพิจารณาอนุมัติ
- (๖) พิจารณาอนุมัติโครงการที่ผู้จัดการกองทุนไม่มีอำนาจอนุมัติ

(๗) พิจารณาให้ความเห็นชอบแก่รายงานตามมาตรา ๖๖ (๖) ที่เสนอโดยผู้จัดการกองทุน
 (๘) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่จำเป็นและเห็นสมควรเพื่อให้การบริหารเงินกองทุนเป็นไปตาม
 พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๒ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ และ
 มาตรา ๑๓ มาใช้บังคับกับการแต่งตั้ง การดำรงตำแหน่ง การประชุม และการปฏิบัติหน้าที่ของ
 คณะกรรมการกองทุนโดยอนุโลม

มาตรา ๖๓ คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจแต่งตั้งให้สถาบันการเงิน หรือนิติบุคคลซึ่งเป็นผู้ได้รับ
 อนุญาตจัดการกองทุนส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นผู้จัดการ
 กองทุน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๖ และบริหารจัดการเงินกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ
 พระราชบัญญัตินี้

คุณสมบัติของผู้จัดการกองทุน การคัดเลือก การแต่งตั้ง เงื่อนไขการจ้าง การทำสัญญาจ้าง
 และการพ้นจากตำแหน่งของผู้จัดการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

มาตรา ๖๔ ให้ผู้จัดการกองทุนตามที่คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งตามมาตรา ๖๓ มีสิทธิ
 ได้รับความตอบแทนสำหรับการบริหารจัดการเงินกองทุน

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และอัตราค่าตอบแทนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

มาตรา ๖๕ สถาบันการเงิน หรือนิติบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการกองทุนตามมาตรา ๖๓
 จะต้องมีเป็นผู้มีส่วนได้เสียอย่างมีนัยยะสำคัญในกิจการหรือโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุน
 หรือประกอบกิจการอุตสาหกรรมหรือกิจการอื่นใดที่ต้องเสียภาษีสิ่งแวดล้อมภาษีผลิตภัณฑ์หรือ
 ค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ที่เรียกเก็บตามพระราชบัญญัตินี้

การมีส่วนได้เสียอย่างมีนัยยะสำคัญตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

มาตรา ๖๖ ผู้จัดการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) บริหารกิจการของกองทุนให้เป็นไปตามกฎหมายและวัตถุประสงค์ของกองทุน

(๒) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนดำเนินงาน งบประมาณประจำปี และคู่มือการปฏิบัติงาน

ในการบริหารจัดการกองทุนเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการกองทุน

(๓) ประกาศ และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจการของกองทุน และวิจัยข้อเสนอโครงการจาก
 บุคคลหรือหน่วยงานที่มีสิทธิขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุน

(๔) ประเมินข้อเสนอโครงการและอนุมัติการให้เงินอุดหนุนหรือเงินกู้แก่โครงการหรือ
 กิจกรรมได้ตามขนาดและภายในวงเงินที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

(๕) ติดตามการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับเงินอุดหนุนหรือเงินกู้จาก
 กองทุน

- (๖) จัดทำรายงานทุกไตรมาส และรายงานประจำปี เพื่อเสนอและขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการกองทุน
- (๗) จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุน
- (๘) กระทำการอื่นๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหรือตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการกองทุน

มาตรา ๖๗ ในกรณีมีความจำเป็นหน่วยงานรัฐอาจเสนอโครงการหรือกิจกรรมเพื่อขอการสนับสนุนจากเงินกองทุนได้

มาตรา ๖๘ ในการพิจารณาให้การสนับสนุนแก่ข้อเสนอโครงการตามมาตรา ๖๖ (๘) ให้ผู้จัดการกองทุนมีอำนาจตรวจสอบและวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการ และให้ความเห็นชอบแก่โครงการตามขนาดและภายในวงเงินตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

มาตรา ๖๙ การบัญชีของกองทุนให้จัดทำตามหลักสากลตามแบบและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

มาตรา ๗๐ คณะกรรมการกองทุนต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และพัสดุของกองทุน ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละครั้ง ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๗๑ ให้ผู้จัดการกองทุนจัดทำงบการเงินซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย งบดุลและบัญชีทำการ ส่งให้ผู้สอบบัญชีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับตั้งแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี

ในทุกรอบปี ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินหรือบุคคลภายนอกตามที่คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีและประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน โดยให้แสดงความคิดเห็นเป็นข้อวิเคราะห์ว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด แล้วทำบัญชีรายงานผลการสอบบัญชีเสนอต่อคณะกรรมการกองทุน

เพื่อการนี้ ให้ผู้สอบบัญชีมีอำนาจตรวจสอบสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่างๆ ของกองทุน สอบถามผู้จัดการ ผู้ตรวจสอบภายใน เจ้าหน้าที่และลูกจ้างของกองทุน และเรียกให้สรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่างๆ ของกองทุนเป็นการเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๗๒ ให้ผู้จัดการกองทุนจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับตั้งแต่วันสิ้นปีบัญชี รายงานนี้ให้กล่าวถึงผลงานของกองทุนในปีที่ล่วงมาแล้ว พร้อมทั้งงบการเงิน และรายงานของผู้สอบบัญชี

ส่วนที่ ๔ การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

มาตรา ๗๓ ให้มีคณะกรรมการการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนจำนวนเจ็ดคน ประกอบด้วยประธานกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหกคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีโดยการเสนอแนะของรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการเงินและการจัดการหรือส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งในจำนวนนี้จะต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินผลจำนวนไม่น้อยกว่าสองคน

ให้คณะกรรมการประเมินผลแต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควรเป็นเลขานุการ

มาตรา ๗๔ คณะกรรมการประเมินผลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ประเมินผลด้านนโยบายและการกำหนดกิจกรรมของกองทุน
- (๒) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน
- (๓) รายงานผลการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการในทุกกรอบปี
- (๔) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นในเรื่องนี้ในเรื่องใดตามที่

คณะกรรมการมอบหมาย

ให้คณะกรรมการประเมินผลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาประเมินผลได้

มาตรา ๗๔ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการประเมินผล และคณะกรรมการตามมาตรา ๗๔ โดยอนุโลม

หมวด ๔ พนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๗๖ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

- (๑) มีหนังสือเรียกเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมาให้ข้อมูล หรือแจ้งข้อเท็จจริง หรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือให้สำเนาบัญชี เอกสาร และหลักฐานใด ๆ เพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา แต่ต้องให้เวลาล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันได้รับหนังสือนั้น
- (๒) เข้าไปในอาคาร สถานที่ เขตที่ตั้งของแหล่งกำเนิดมลพิษ และตรวจสอบสภาพของแหล่งกำเนิดมลพิษ การทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสีย ระบายน้ำดีอากาศเสีย เครื่องจักร อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ หรือนำวัสดุปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อการตรวจสอบหรือดำเนินการอื่นใดที่จำเป็น เพื่อให้ทราบว่าผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษได้ดำเนินการถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องกระทำในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์

ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เว้นแต่ตั้งดำเนินการดังกล่าวไปแล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว
ให้ให้กระทำต่อไปได้

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๖๑ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๗๗ บรรดาบัญชี เอกสาร และหลักฐานต่าง ๆ ตามมาตรา ๗๖ (๑) ที่เกี่ยวกับการเสีย
ภาษีหรือการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าทำเป็นภาษาต่างประเทศ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ
ตั้งเป็นหนังสือให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรือค่าธรรมเนียมจัดการแปลเป็นภาษาไทยให้เสร็จ พร้อมกับ
รับรองความถูกต้องและสำเนาในกำหนดเวลาที่เห็นสมควร

มาตรา ๗๘ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต้องจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ไว้ให้
ประชาชนเข้าตรวจสอบได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรานี้ให้เป็นไปตาม
กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ

มาตรา ๗๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗๖ (๒) พนักงาน
เจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัว และให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ และบุคคลอื่น
เกี่ยวข้องหรืออยู่ในสถานที่นั้นอำนวยความสะดวกตามสมควร

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

หมวด ๕ การอุทธรณ์

มาตรา ๘๐ ผู้ได้รับหนังสือแจ้งผลการประเมินภาษีสิ่งแวดล้อม ภาษีมลพิษและ
ค่าธรรมเนียมมลพิษที่ออกชำระตามพระราชบัญญัตินี้ผู้ใดไม่เห็นด้วยกับผลการประเมินดังกล่าว
มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งการประเมิน
ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
เป็นประธาน ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และผู้แทนกรม
ควบคุมมลพิษเป็นกรรมการ และผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเป็นกรรมการและเลขานุการ
การพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด
โดยพระราชกฤษฎีกา

ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๖๑ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๘๑ การประชุมของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๘๐ ต้องมีกรรมการ
มาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการ

ไม่มาประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๔๒ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์มีอำนาจออกหนังสือเรียกผู้อุทธรณ์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือสั่งให้บุคคลดังกล่าวส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ แต่ต้องให้เวลาล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือเรียกหรือคำสั่ง

บุคคลที่มาให้ถ้อยคำเป็นพยานตามหนังสือเรียก ให้ได้รับค่าป่วยการตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุวัติวิธีประมวลวิธี

มาตรา ๔๓ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์มีอำนาจสั่งไม่รับอุทธรณ์ ยกอุทธรณ์ เพิกถอนการประเมินหรือแก้การประเมิน หรือให้ผู้อุทธรณ์เสียภาษีสิ่งแวดล้อม ภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นหรือลดลงได้

มาตรา ๔๔ ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่มอบหมาย คำวินิจฉัยของคณะอนุกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ให้ถือเป็นคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์

ให้นำความในมาตรา ๔๒ มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

ให้คณะอนุกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๔ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๔๕ เมื่อมีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๓ แล้ว ผู้อุทธรณ์มีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์โดยฟ้องต่อศาลภาษีอากรกลางภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์

มาตรา ๔๖ การอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๓ และการอุทธรณ์ต่อศาลตามมาตรา ๔๕ ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการชำระภาษี เว้นแต่ผู้อุทธรณ์ได้ยื่นคำร้องต่ออธิบดี หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย หรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแต่กรณี เพื่อขอให้ทุเลาการชำระภาษีไว้ก่อน ถ้าอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายหรือผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาเห็นสมควร จะสั่งให้ทุเลาการชำระภาษีไว้ก่อนทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ได้ และจะสั่งให้หาประกันตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๔๗ ในกรณีที่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้มีคำสั่งให้ทุเลาการชำระภาษีตามมาตรา ๔๖ ไว้แล้ว ถ้าต่อมามีพฤติการณ์ปรากฏว่าได้มีการกระทำเพื่อประวิงการชำระภาษี หรือได้มีการกระทำหรือตั้งใจจะกระทำการโอน ขาย จำหน่าย หรือยกย้ายทรัพย์สินทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อให้พ้นอำนาจการยึดหรืออายัด อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแต่กรณีมีอำนาจเพิกถอนคำสั่งให้ทุเลาการชำระภาษีนับได้

หมวด ๖ การบังคับชำระภาษีค้าง

มาตรา ๔๘ ทรัพย์สินของผู้มีหน้าที่เสียภาษีสิ่งแวตล้อม ภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ที่ค้างชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมดังกล่าวอาจถูกยึด และขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่ค้าง โดยให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือยึดและขายทอดตลาดได้โดยมีตั้งขออำนาจศาล

การยึดทรัพย์สินจะกระทำได้อันเมื่อได้ส่งคำเคลื่อนเป็นหนังสือให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสิ่งแวตล้อม ภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่ค้างภายในกำหนดไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น

มาตรา ๔๙ ในกรณีที่ผู้ค้างชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๔๘ เรียกร้องต่อบุคคลภายนอกให้ชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สิน ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสืออายัดสิทธิเรียกร้องนั้นได้ โดยสั่งให้ผู้ค้างชำระภาษีงดเว้นการจำหน่ายสิทธิเรียกร้องและห้ามบุคคลภายนอกนั้นไม่ให้ชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ซึ่งค้างชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมแล้วแต่กรณี แต่ให้ชำระหรือส่งมอบให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่ง

ในกรณีที่บุคคลภายนอกที่ได้รับคำสั่งอายัดนั้นปฏิเสธหรือโต้แย้งหนี้ที่เรียกร้องแล้วแต่ตนให้กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร หรือกรมสรรพากรแล้วแต่กรณีต้องเป็นคดีต่อศาล แต่ทั้งนี้คำสั่งห้ามชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งถึงจะมีผลอยู่จนกว่าศาลจะพิพากษาเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๕๐ การยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อให้ได้รับชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่ค้างตามหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๑ เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้หักไม่เป็นค่าใช้จ่ายในการยึด อายัด และขายทอดตลาด เหลือเท่าใดให้ชำระเป็นค่าภาษีหรือค่าธรรมเนียม ถ้ายังมีเงินเหลืออยู่ก็ให้คืนแก่เจ้าของทรัพย์สินนั้น

มาตรา ๕๒ เมื่อได้มีการยึดทรัพย์สินไว้แล้ว ถ้าได้มีการชำระเงินค่าใช้จ่ายในการยึดและค่าภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่ค้างชำระโดยครบถ้วนก่อนการขายทอดตลาด ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายสั่งถอนคำสั่งยึดนั้น

เมื่อได้มีการอายัดสิทธิเรียกร้องไว้แล้ว ถ้าได้มีการชำระเงินค่าใช้จ่ายในการยึดและค่าภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่ค้างชำระตามหมวดนี้โดยครบถ้วนก่อนที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะได้รับชำระเงินจากบุคคลภายนอก หรือก่อนการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ได้ส่งมอบให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายสั่งถอนคำสั่งอายัดนั้น

มาตรา ๕๓ ในกรณีที่ต้องคัดกรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบการเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้ และผู้มีหน้าที่ชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมดังกล่าวค้างชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมแล้วแต่กรณี ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรือค่าธรรมเนียมดังกล่าวที่ค้างชำระ เพื่อนำเงินมาชำระค่าภาษีหรือค่าธรรมเนียม โดยมิต้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด หรืออายัด ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๔ ถึงมาตรา ๕๒ มาใช้บังคับกับการยึด อายัด และขายทอดตลาดตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

หมวด ๘ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๔ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๕ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรือค่าธรรมเนียมใดไม่ยื่นแบบรายการภาษีหรือค่าธรรมเนียมเพื่อหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีหรือค่าธรรมเนียม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๖ ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ตอบคำถามด้วยข้อมูลอันเป็นเท็จ ทำหรือนำพยานหลักฐานเท็จมาแสดง หรือมีบัญชีหรือเอกสารอันเป็นเท็จ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีหรือชำระค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๗ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ (๑) หรือขัดขวางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘ ในกรณีที่มีผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้น หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำผิดนั้น

มาตรา ๔๙ ให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบในเขตกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาคได้ตามความเหมาะสม

คณะกรรมการเปรียบเทียบตามวรรคหนึ่งให้รัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านกฎหมายจำนวนสามคน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี แต่เมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ การประชุม และวิธีพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ความผิดตามมาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรถูกฟ้องร้องหรือได้รับโทษสิ่งจำคุก และเมื่อผู้ต้องหาได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคสี่และผู้นั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้ส่งเรื่องให้แก่คณะกรรมการเปรียบเทียบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

อัตราภาษีและค่าธรรมเนียม

- (๑) ภาษีมูลค่าเพิ่มทางน้ำ
ปีละ ๑๐,๐๐๐ บาทต่อตันของปริมาณมลพิษ
- (๒) ภาษีมูลค่าเพิ่มทางอากาศ
ปีละ ๒,๕๐๐ บาทต่อตันของปริมาณมลพิษ
- (๓) ภาษีนันทนาการเที่ยว
ร้อยละ ๑๕ ของราคาค่าโดยสาร หรือ ๑,๐๐๐ บาทต่อคน
- (๔) ภาษีผลิตภัณฑ์หรือค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์
ร้อยละ ๑๕ ของราคาสีผลิตภัณฑ์ หรือ ๑๐,๐๐๐ บาทต่อหน่วยผลิตภัณฑ์
- (๕) ภาษีหรือค่าธรรมเนียมอื่นๆ
ร้อยละ ๑๕ ของราคา หรือ ๑๐,๐๐๐ บาทต่อหน่วยของปริมาณมลพิษ

ฉบับร่าง

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวณัฐยา ธีรานุกวัฒน์ เกิดวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2529 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2550 ได้รับประกาศนียบัตรหลักสูตรวิชาว่าความของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสหภาพความรุ่นที่ 30 ในปี พ.ศ. 2551 และจบการศึกษาระดับบัณฑิตไทย (น.บ.ท.) สมัยที่ 62 จากสำนักฝึกอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาในปีการศึกษา 2552